GRAVISSIMORVM ET PRÆSTANTISSIMORVM AVCTORVM SENTENTIÆ

AB ANGELO IOANNINO Cingulano collectæ, & ad locos communes redactæ,

ITERVM SVMMA CVM additione impressa, & ab ijs in quibus erratum fuerat expurgata.

Permissu Superiorum.

ROMAE,

Ex Typographia Iacobi Tornerij.

M. D. LXXXVII.

REVERENDISS. D.

& Præstantissimo viro Hieronymo Mannello Nuceriæ Episcopo.

Angelus Ioanninus. S. P. D.

TRIA sunt, optime Præsul, quibus hominũ vita rectè, ac feliciter ducitur, Auctoritas Ratio, & Experientia. Auctoritas fidẽ expostulat, & hominem parat ad rationem, eorum autem esse debet, qui cum viri boni fuerint, noluerũt alios decipere, & ob eorum prudentiam ab alijs decipi minimè potuerunt. Ratio ad intelligentiam, cognitionemq; perducit, ea quidem, quæ recta dicitur, ratio enim, inquit Porphirius in libro de abstinentia, naturaliter inest, recta verò ac perfecta fit à meditatione, ac doctrina. Experientia id comprobat, quod à ratione cognitum fuit. Has igitur duces qui sequentur, nunquam aberrabunt, idq; facilè sibi contingere poterit, si grauissimas sapientissimorum virorum sententias non modo memoria tenere, sed quicquid illis pręcipitur, perficere studebunt, adducti summa illorum auctoritate, quibus ob maximam doctrinam, ob incredibile iudicium, & ob singularem prudentiam ac sapientiã omnino fides est adhibenda, & eò magis, quòd firmissimis rationibus omnia comprobarunt, & omnia eorum dicta veritati esse consentanea, ex ipsa experientia pòstea optimè intelligitur. Quæ res fuit in caussa vt cũ

 plu-

*plurimas grauissimorum virorũ sententias studendo collegerim, illas edendas curarem, cũ non mediocrem vtilitatẽ legentibus allaturas consi derem. Multa .n. sunt in illis, quæ pertinent ad mores ac virtutes: multa etiam continentur œconomica, & politica, & facile apparet, quę sit recta cum priuata, tum reipublicæ gerendæ ratio, ex illis deniq; quicquid ad benè, beatèq; viuendũ pertinet, intelligi põt. Tibi autem hoc opus inscribere volui, vt non modo animum meum erga te gratum, & meam erga te obseruãtiam significarem, sed quia hoc tibi optimè conuenire iudicaui, quicquid .n. sapientissimi viri dixerũt, id re ipsa à te præstari, et sapientissimè perfici videtur: quare non minori, ne dicam maiori laude dignus es, eorum .n. dicta, tua verò facta probãtur. Nam quis ignorat, quanta prudentia, at sapientia cum priuata, tum publica gesseris? Cui nota non est tua summa humanitas, ac benignitas, qua omnes complecteris? tuaq; liberalitas, qua omnibus prodesse conaris? Quid dicã de modestia? de morũ suauitate? de integritate vitę? de pietate, de religione, cæterisq; virtutibus, quibus omnes, qui te norunt, mirificè diligunt, & obseruant? & per eas maiorem tibi dignitatis accessionem fieri, minimè dubitant. Aequo igitur animo hoc exiguum munus accipias, quod & Claudio tuo nepoti, optimo iuueni, doctrinæ, virtutisq; cupidissimo, & mei amantissimo gratum fore existimo. Nam cũ apud me esset, huiusmodi grauissimorum virorũ sententijs mirificè delectabatur. Neq; tam quid tuæ dignitati conueniat, quàm quid à me præstari possit, expendas. Vale Cinguli kal. Maij. M. D. X X C V I I.

AVCTO-

AVCTORES EX quibus sententiæ excerptę sunt.

Plato.
Aristoteles.
Auerroes.
Plotinus.
Iamblicus.
Proclus.
Porphirius.
Mercurius Trismegistus.
Pythagoras.
Synesius.
Alcinous.
Speusippus de diffinitionibus à Platone traditis.
Galenus.
Auicenna.
Augustinus.
Lactantius Firmianus.
Seneca.
Plutarchus.
Apuleius.
Marsilius Ficinus.
Ioannes Picus Mirandulanus.
Ioannes Pontanus.

INDEX

LOCORVM COMMVNIVM huius operis.

FINIS.

DE ADVLATIONE.

OMNIS adulatio & in se ipsum,& in alios,siue paucos,siue multos; est fugienda. in Gorgia. *Plato.*

Facultas adulatoria simulans se id esse, quod subijt, optimi quidem nullam habet curam, sed semper eo,quod dulcissimum est quasi homo incautam illaqueat mentem,& adeo decipit, vt plurimi apud eam æstimari videatur. ibidem.

In vita atque communi vsu verborum & actionum quidam sunt assentatores, qui placendi studio laudant omnia,& aduersantur, putantes oportere, se cuiquã minime molestos esse.4. Ethic. *Arist.*

Qui placere studet, vt in pecunijs vtilitatem adipiscatur, adulator dicitur. ib.

Omnes adulatores sunt seruiles & abiecti homines.ib.

Pleriq; per ambitionem magis amari velle videtur,quàm amare, ex quo fit, vt multi adulatores ament.ib.

Adulator magis fingit amare quàm amari.ib.

Iucunda est assentatio,& adulator suauissimus est auriũ comes:est enim adulator is, qui admirari res nostras & amare

fingit. 1. Reth.

Adulatoris signa sunt, præsentem commendare ac prædicare, bona & virtutes supra modum extollere; mala, vitiaq; abijcere, leuare ac supprimere, dolentibus grauiter condolere, & cætera eius generis, quę assentationis artificium detegũt. 2. Reth.

Aug. Adulatio est maxime inimica amicitię. epist. 135.

Adulatoris lingua magis nocet, quam manus interfectoris. In Psal. 69.

Adulator male credulis blandum uulnus infigit. Ad Demetr.

Falsa laus adulatoris, & simulata dilectio mentes a rigore veritatis emollit. De Doctrina Christ.

Magis optabo a quolibet reprehendi, quam ab adulatore laudari, nullus enim reprehensor formidandus est amatori veritatis, adulator vero errat, & confirmat errorem. De Trin.

Pyth. Gaudendum est potius redarguętibus quam adulantibus, quos etiam hostibus deteriores existimare oportet.

Sen. Quis verum sibi dicere audetur, quis non inter adulantium & blandientium greges positus plurimum tamen sibi ipsi assentatus est? De Tranquil.

Adulationes euita, sitq; tibi tam molestũ laudari a turpibus, quam si lauderis ob turpia. De quatuor virt.

Difficilimum est assentationes repel-

 lere,

ſere, quarum ſermones animum volupta te reſoluunt. ibid.

Adulatio quam ſimilis eſt amicitię, non imitatur tantum illam, ſed vincit, & præterit, apertis ac propitijs auribus recipitur, & in pręcordia ima deſcendit, eo ipſo gratioſa quo ledit. epiſt. 45.

Non ſumus modica laude contenti, quicquid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tamquam debitum capimus, optimos nos eſſe, ſapientiſſimos affirmantib⁹ aſſentimur, cum ſciamus illos ſæpe multa mentiri. Adeo quoq; indulgemus nobis vt laudari velimus in id, cui contraria maxime facimus. epiſt. 60.

Adulatores veluti aucupes auicularũ voces imitantur, cęteriſq; rebus ſe ſimiles fingunt, vt his artibus ſe regibus maxime inſinuent, atque cõmendent. in Policitis. *Plut.*

Adulatio non eſt pauperum aut ignobilium comes, aut parum potentium, ſed eſt nobilium morbus ac ruina, ſæpe regna quoq; ſubuertit & imperia. De Diſcrimine adul. & amici.

Quemadmodum pediculi diſcedunt a morientibus, & corpora relinquunt, cum primum ſanguis extinctus fuerit, quo nutriri ſolent, ſic aſſentatores res aridas ac frigidas minime tangunt, nobilibus ac potentibus imminent, hiſq; aluntur, ſed ijdem, cõmutatis rebus ſtatim aduolãt. ib.

Velut quæ aureæ non ſunt, ſed aurum mentientia ſolum ſplendorem, & auri ni-

torem imitantur, sic adulator amico incu ditatem ac festiuitatem simulans omni tẽpore se se hilarem ac blandum exhibere videtur, nusquam repugnans, nusquam obsistens. ib.

Pro certo habendum est, eam adulationem esse periculosam, quæ latet; non eã quam aliquis præseferat, neque ea, quę est ludicra sed quę seria, propterea quod hęc facit, vt veræ quoque diffidatur amicitiæ. ib.

Adulator ea laudat, quę placet, haud moderate sed ita, vt cum stupore & admiratione efferre videatur. ib.

Adulator non habet stabiles mores, nec ullum vitæ genus sibi pręscribit, sed nũc his, nũc illis se se accomodat, nec simplex est nec vnus, sed in quamlibet speciem mutabilis ac vanus, alio atq; alio subinde habitu in morem aquarum semper transeũtium, quę ad subiecti soli speciem transmittantur. ib.

Id accidit adultatori, quod solet chamęleonti, qui omnium colorum. similitudinem exprimit, pręterquam albi, sic adulator cum se similem præstare nequeat in his, que studio digna sunt, nihil in turpibus non imitatum relinquit. ib.

Vnum hoc agit adulator, vnum hoc spectat, vt semper vel iocum aliquem vel rem, vel orationem ad voluptatem comminiscatur, & arte condiat. ib.

Adulator ambitiosorum aures laudibus

occu-

occupans, & illis affixus non facile excutitur. Quare iam maxime vigilanti iudicio fuerit vtendum,& obſeruandū, vtrùm ea laus rei tribuatur an homini. ib.

Qui adulando penetrant ad ipſos mores; & his corrumpendis adulantur, perinde faciunt, ac famuli ſolent, qui non de aceruo, ſed de ſemine furātur. Nam dum virtutis vocabula vitijs tribuūnt, nimirū affectum actionum ſeminarium; & animi habitum inficiunt, vnde veluti ex fonte omnia vitæ officia proficiſcuntur ib.

Illud eſt omniū ſceleratiſſimum, quòd nec a ſeipſis temperant adulatores. Nam quemadmodum luctatores ſuum corpus demittunt, ut alios deijciant, ſic illi vituperando ſe ipſos, clam huc irrepūt, vt alios laudent. ib.

Quemadmodū ſunt cibi nonnulli qui neque ſanguinem iuuant, neque ſpiritibꝰ, neque neruis, aut medullis vim aliquam addunt; ſed pudenda tantum permouēt, aluum tumefaciunt, & carnem gignunt ſub putrē ac flaccidā, ſic aſſentatoris oratio nihil addit ſobrietati, nihil prudentiæ, ſed aut quadam amoris delectatione delinire, aut ſtultam iracundiam, aut in inuidiam irritare, aut moleſtum, & inanem animi faſtum inducere aut in dolore collachrimari, aut morum difficultatem, & illiberalitatem ac pertinaciam ſemper delationibus turbulentam ac ſuſpicantem reddere, non ignorabit, quiſquis anima-

duerterit. ibid.

Adulatoris officium nihil habet iustum nihil verũ, nihil simplex, neq; liberale. ibi.

Turpe est, dum placere studes, in adulatione incidere, rursus turpe, dum adulationem vitas, immodica reprehendendi libertate gratiam amicitiæ, simulq; medẽdi perdere vtilitatem. ibid.

Quemadmodum Patroclus cum Achillis arma indueret, & illius equos ad pugnam induceret, solam Peliadem hastam contrectare non ausus. est ita adulator dum amici insigna atq; cultum circumponit, solam libertatem vt eximium amicitiæ gestamen intactam, & non imitatam relinquit. ibid.

Nullum est hominum genus adulatoribus pestilentius, neque quod magis ac celerius iuuenes in perniciem precipitet, illi enim & parentes & natos funditus perdunt & inter consulendum esca voluptatis haud facile euitabili allicientes simul parentum senectutem, & filiorum iuuentutem doloribus replent. De liberis educ.

Adulatores & parasiti est prauum hominũ genus, & execrabile, pernicies pestisq; iuuentutis. ibid.

Adulatores venefici nos circumueniunt, *Mars.* tanto Circe crudeliores, quanto grauius inferunt detrimentum. illa enim suis poculis exteriora hominis fertur in bestias commutasse, hi vero suis lenocinijs interiora transformant. in Plat.

Nullus

Nullus homicida est perniciosior assentatore, qui aliorum animam occidit. lib. 1. Epist.

De Agricultura.

AGricola circa plantarum dignitatẽ nosccre debet, qua regione, & quo tempore quid plantandum sit. In Hipparcho. *Plat.*

Agricola conuenientia vnicuique solo semina distribuit. In Minoc.

Sapiens agricola plantis suis pro depravatis sensibus, quoties tale aliquid ęgrotat, bonos integrosq; & veros sensus inferre solet. In Thæet.

Multa ac pulchra efficiunt agricolæ, sũma tamen illorum est, ex terra alimentã colligere. in Eutyphrone.

Non arte sed natura, & quodam Dei fauore homines terræ culturam aggressi sunt. In Epimenide.

Agricola mentis compos nũquid charissima sibi semina, quorum fructus expectat, æstate in Adonidis hortis summo studio, & diligentia sparget, vt octo diebus speciosos inde flores aspiciat? an potius, siquando id egerit, festi cuiusdam diei, & ludi gratia faciet? At vbi serio agens agriculturæ studium adhibuerit, seret quidem vbi conuenit, & se satis consequtum putabit, si octo mensium interuallo satio sua ad fruges peruenerit. In Phedro.

Agricolarum optimi sunt, qui maximam agrorum colendorum peritia habēt 3. de rep.

Agrorū curatores si qsid aduersus eos, quorū habēt curā cōtumeliose, gerāt, inæqualiter onera inferentes, aut ui aliquid ab agricolis accipientes, siue adulatorum largitionibus, quibus iudicium corrumpatur, muneribus quidem adulationibus que capti opprobrio per vniuersā vrbem afficiantur; in alijs autē iniuriis vsq; ad animam sponte sua uicinis colonisq; dent mulctam. quod si nolunt in maioribus vel minoribus iniuriis quod debent, psoluere quia sperent, cū de loco ad locū persingulos mēses transeant, iudicium ac penam effugere, in communi iudicio accusentur, & qui damnabitur, duplum reddat ei, quem iniuria oppressit. 6. de legibus.

Caueat vicinus ne vicino noceat cum in aliis, tnm vel maxime in agris colēdis 8. de leg.

Arist. Optimus populus est ille, qui constat ex agricolis. 6. Pol.

Agricult ura est primum necessarium sicut vxor in filiis 1. AEcon.

Nulla in re tam laudabiliter acquirimus quàm in agricultura. ib.

Agricnltura cæteris quęstibus est ante ponenda, quia est secundum naturam, & quia est iusta, & vtilis ad fortitudinem Nā & robur affert corpori ad laborum tolerāntiā, & contra periculi animū firmat pro-

propter exercitationem tuendi res suas, quę periculis expositę sunt.ib.

Non decet eos, qui vouent, sed qui terram colunt, fructus colligere En.3. *Plot.*

Agricultura est ministra naturæ operibusq; naturæ, vt naturaliter peragantur, adminicula suggerit.En.4.

Agricolarum labor sanctus est & honestus. De opere mon. *Aug.*

Agricultura omnium artium est innocentissima.lib.de hęres.

Perdet agricola, quod sparsit, si suos labores destituet in semine 2.de ben. *Sen.*

Arbor ad fructum producta agricolam delectat. Epist.34.

Ad agriculturam primum requiritur bonum solum. deinde peritus colonus, denique semina frugi. De lib. educ. *Plut.*

De Ambitione.

Ambitiosi homines si totius exercitus prȩfecturam assequi nequeant, saltem tribuni effici uolunt, ac nisi à magnis uenerandisq; viris honorantur, honorem ab ignobilibus accipiunt vt qui honoré prorsus affectant. 5.de Rep. *Plat.*

Cum ciues ambitiosi non sunt in expetendis magistratibus, tunc ciuitas optime, & procul a seditionibus permanet, contra vero quę ciues habet aliter affectos.7. de Rep.

Ambitiosus quæstus delectationẽ molestam putat, & eam quæ discendo percipitur, nisi doctrinam inanem. & vmbratilẽ hominũ gloriã pariat. 9. de Rep.

Arist. Ambitiosus est, qui magis quam oportet, & vnde non oportet, honorem affectat. 4. Eth.

Ille dicitur ambitiosus, qui cupiditate honoris excedit. 2. Reth.

Auer. Qui exhibit se ipsum tamquam aptum grãdibus, cum non existat, ambitiosus nominatur. 4. eth. com. 8.

Sen. Aeque ambitio non patitur, quemquã in ea honorum mensura cõquiescere, qua quondam fuit eius impudens uotum. Nemo agit de tribunatu gratias, sed conqueritur, quod uon est vsque ad præturam productus, si desit Consolatus; neque hoc quidem sufficit, si vnus est, vltra cupiditas enim non vnde uenerit, respicit, sed quo tẽdit. 2 de Benef.

Eorum, qui in republica versantur, nemo quos vincat, sed a quibus vincatur, aspicit, & illis non tam iucundum est, multos post se videre, quam graue aliquem ante. Habet hoc uitium omnis ambitio, nõ respicit, nec ambitio tantum instabilis est verum cupiditas omnis, quia incipit semper a fine. Epist. 74.

Relinque ambitionem, tumida res est, vana, uentosa, nullum habet terminum tã solicita est, nequem ante se videat, quam ne alium post se, laborat inuidia, & quidem

-dem duplici. Epist. 85.

Tantus est ambitionis furor, vt nemo tibi post te uideatur, si aliquis ante te fuerit. Epist. 105.

Ambitio non est contenta honoribus annuis, si fieri potest, vno nomine uult fastos occupare, & per omnẽ orbem titulos disponere. 2. de ira.

Ambitio est maxime perniciosa reipublicæ, quippe cui magna inest audacia, & quę non deiectis neque ignauis innascitur animis, sed nouis, vigentibus & iuuenilib⁹. Eamq; plerumq; popularis impetus laudibus extollens atq; incitans effrenatã reddit & intractabilem. In Polit. *Plut.*

Contentiosorum ambitio atque vehemens & immoderata honorum cupiditas potissimum in causa est, vt aut humiliores oppressos velint, quoad ciuitate relictã coacti perfugiant, aut ipsi inter se certaminibus inflammati, senatum, iudicia, magistratus omnes & rẽpublicã funditus euertant. ibid.

Ambitiosis ingenijs inuidia atq; obtrectatio incidit aduersus honore aut gloria præstantes. De fraterno. Am.

Ambitio vt quæ multorum magnorũq; malorum sit altrix & parens, & vrbiũm regnorumq; pestis, ejcienda est. lib. de Principe. *Ioan. Pont.*

Sibi persuadere longe plura ac maiora, ad quæ neque sit omnino aditus neq; uia pateat ulla, vani est hominis, et se ipsum

decipientis. longius vero cogitationes euagari sinere, incassumq; conferre operã, quid est aliud quam in irritum iactare suas actiones. 1. de Magnan.

Vituperatur ambitio, improbanturq; ambitiosi, quòd relicta ratione in excessum habeant. nam cum imperari sibi ab effectibus patiantur, & a nimia cupiditate, non modo in eo peccant, quia medij lineam sponte transgrediuntur, & affectãdo, & ambiendo, sed in eo quoque quod persępe vnde minime par est, ac nullo modo debeant, honorem aucupantur lib. 2. de Magn.

De Amicitia.

Plato. Quicunque in comparandis amicis est sapiens, non prius eorum quemquam laudat, quam ipsorum familiaritatem fuerit assequutus, futura nãque formidat. Plerique enim cum se laudari & extolli sentiunt, fastu tumescunt. In Liside

Amicum bonum habere malim, quam Darij thesauros adipisci. ib.

Siile simili sẽp amicũ esse, necesse est. ib.

Solus bonus soli bono amicus est, malus autẽ nec bono, nec malo re vera amicus efficitur. 16.

Amici numquam erunt, qui se iuuicem non multi faciunt. 16.

Qui bonos mores amat, dũ vitã degit, in

amicitia permanet, vt qui rem stabilem sectatur. In Conuiuio.

Non potest esse maior infamia, quã videri pluris fecisse pecunias quam amicos. In Critone.

Publica amicitia est ille cõsensus, quo cuncti sub eadem lege & principe conueniunt, & eumdem finem respiciunt. In Alcib. 1.

Amicus dicendus est, qui bonus vtilisq; videatur & sit, qui vero videatur quidem sed non sit, videtur quoque amicus, tamẽ amicus non est. 1. de Rep.

Recte dici potest, amicitiam ab æqualitate proficisci. 6. de leg.

Amicitia, quæ oritur a contrarijs, est dura & aspera, que vero a similibus placida. 8. de leg.

Ad res gerendas est necessaria hominũ beneuolentia, austeritas enim amicorũ solitudinem parit. Epist. 4.

Nullum maius est argumentum vel improbitatis si desint amici, vel probitatis si ad sint. Epist. 7.

Nemo est, qui sine amicis uiuere uellet, licet cũcta alia bona possideret. 8. Eth. *Arist.*

Amicitia est refugiũ in calamitatib⁹. ib.

Locupletes & in dignitate ac summa potentia constituti plurimum amicis indigere videntur. Quid enim prodesset talis prosperitas, si beneficij conferendi auferretur facultas? quod maxime fit, cõmendaturq; in amicos; vel quomodo custodi

rētur & seruaretur sine amicis? cum quan to plura illa sint, tātō maiori periculo sub iaceāt. ibidem.

Hominibus amicitia coniunctis non est opus iustitia. ibid.

Amicitia est mutua dilectio. ib.

Amicitia, quę a delectatione vel ab vtilitate proficiscitur, facile dissoluitur. ib.

Adolescentum amicitia oritur a volup tate, amant enim secundum affectus & maxime id sequuntur, quod voluptatem in pręsentia afferat. ibid.

Ea est amicitia perfecta, quę inter bonos, & virtute similes intercedit. ib.

Amicitia indiget consuetudine ac tēpore. ibidem.

Amicitia & amor inter se differunt. ib.

Si amici sunt eligendi, qui amore digni sunt. ibid.

Modium salis prius comedere aportet, quam veri amici cognoscātur. ibid.

Absentia diuturna est causa obliuionis in amicitia. ibid.

Amicitia maxime permanet, cū æqualitas seruatur. ibid.

Plura sunt amicitiæ genera, sed primū ac præcipuum est bonorum uirorum, reliqua per similitudinem. ibid.

Bonorum amicitia caret omni querela. ibi.

Vera amicitia locorum interuallo minime dissoluitur. ibidem.

Amicitia est ęqualitas ac similitudo. ib.

Amicitia mutua consuetudine gaudet. ibidem.

Neque senes, neque difficiles, & queruli sunt idonei ad amicitiam. ibidem.

Amicis nihil tam conuenit, quam simul uiuere.ibidem.

Amicus non est certus nisi post diuturnam experientiam.ibidem.

Verus amicus amicum sibi ministrum esse minime patitur.ibid.

Silentiũ multas amicitias dirimit. ibid.

AEtas & educatio magni momenti est in amicitia.ibid.

Amicitia,quę oritur ab vtilitateq́, querelis minime caret.ibid.

Amicitia dissoluitur, cum amicus altero se digniorem existimat. ibid.

Beneuolentia similis est amicitiæ tamẽ non est amicitia, nam beneuolentia est etiam erga ignotos.9.eth.

Homines amici esse non possunt, nisi prius sint beneuoli.ibid.

Amici potius est benefacere,quam beneficium accipere.ibid.

Plures amici querendi non sunt, quia amoris uehementia est in paucis. ibidem.

Qui multos parant amicos, nullius amici esse videntur. ibid.

Amicorum consuetudine quotidie uti debemus. ibidem.

Afflicti subleuantur ab amicis eorum miseria dolentibus.ibid.

Iucundissimum est,amicis, hospitibus

& familiaribus opem ferre.2.Pol.

Amicus est, qui ita diligit, cum eius pari voluntate quem diligit. atq; ij sibi uidetur amici esse, qui quales ipsi in alterum sunt, talem esse erga se illum arbitrãtur. 2.Reth.

Amici sunt ij, quibus eadem commoda atque incommoda sunt. Item qui eosdem amicos & inimicos habent, utpote quos necesse sit idé velle. Quamobrẽ qui alteri uult ea, que sibi, is proprie uidetur amicus esse. ib.

Pyth. Numquam mentiendum est amicis.

Omne certamen, omnisque contentio auferenda est a vera amicitia.

Ab amicitia numquam tollenda est fides, vel serio uel ioco agatur.

Iu aduersa fortuna amicitia non est destituenda.

Aug. Multi maiorum amicitias optarunt, & in maiora pericula inciderũt. In Psal. 131.

Amicitia est virtus, quæ iucunditatis ac dilectionis fœdere ipsi amico copulatur, vt unum fiat ex pluribus. Quare ipsam amicitiam non inter fortuita, sed inter ipsas virtutes quæ ęternę sunt, etiam huius mundi philosophi collocarunt. In libro de Amicitia.

Numquam fuit amicus, qui lesit eum, quem semel in amicitiam recepit. 16.

Eos tantum amicos dicimus, quibus cor nostrum, & quicquid est in eo committere non dubitamus, & illi vicissim eadem

dem fidei lege ac securitate coniuncti. sunt.ib.

Non est personę sed prosperitatis amicus, quem dulcis fortuna retinet, acerba fugat.ib.

Amicitię affectum natura in primis mentibus humanis impressit, deinde experientia auxit, postremo legis auctoritas ordinauit.ib.

In rebus humanis nihil amicitia sanctius desideratur, nihil vtilius queritur, nihil dulcius experitur, nihil fructuosius possidetur, habet enim fructum vitæ præsentis ac futuræ, quoniam ipsa omnes virtutes sua ostendit suauitate, uitia sua virtute confodit, aduersa temperat, prospera cōponit, ita vt sine amico inter mortales, nihil possit esse iucundum, & homo bestiæ compararetur, non habens qui sibi in secundis rębus gratuletur, in aduersis doleat ib.

Omnino solus est, qui caret amico. ib.

Quæ felicitas, quæ securitas, quæ iucunditas est, habere, quo cū loqui audeas vt tecum, & quocum animi tui consilia communices?.ib.

Amicitia facit res secūdas splendidiores, aduersas autē impartiens, & communicās reddit leuiores.ib.

In amicitia cōiugitur honestas, suauitas, iucunditas, dulcedo, uoluntas & actus. ib.

Est amicitia puerilis, quam vagus & lasciuiens creat affectus, sine ratione, si-

ne

ne pudore, sine mensura, & sine alicuius cōmodi vel incōmodi consideratione. ib.

Non omnes, quos diligimus, recipiēdi sunt in amicitiam, quia non omnes ad id sunt idonei. ibid.

Primum quidem amicus est eligendus deinde probandus, & sic demum admittendus. ibid.

Quatuor sunt gradus, quibus ad amicitiæ perfectionem ascenditur, quorum primus est electio secundus probatio, tertius admissio, quartus rerum humanarum & diuinarum cum quadam charitate & beneuolentia summa consensio. ibid.

Non sūt ad amicitiam idonei nimis iracūdi, incostantes, suspiciosi & verbosi, quę quatuor in amici electione notanda sunt. ibid.

Amicitia non potest esse inter eos, qui sunt moribus dissimiles. ibid.

Nihil est in amicitia fide præstantius, quę ipsius nutrix & custos esse videtur. ib.

Certiores sunt amicitiæ pauperū quā diuitum, cum spem lucri sic tollat paupertas, vt augeat charitatem. ibid.

In amicitia cauendus est impetus amoris, qui præcurrit iudicium, & probādi adimit potestatem. ibid.

In amicitia suspitio potissimū cauenda est, ea enim est amicitiæ venenum. ibid.

Numquā de amico inique sentiamus, neque de eo inique loquenti credām⁹. ib.

Non ſolum arguendi ſunt amici; ſed etiam ſi opus fuerit, obiurgandi. ibid.

Manifeſtum eſt, amicitiam naturalem eſſe, ſicut virtutem, ſicut ſapientiam, ſed multi abutuntur ſapientia, qui pro ea aliquid inde ſuſcipiunt, vel qui eam uendũt, ſic aliqui abutuntur amicitia, qui pro ea aliquid appetunt, vel cum ea. ibid.

Quid iucundius quam ita vnire animũ alterius, & vnum efficere de duobus, ut nulla iactãtia timeatur, nulla formidetur ſuſpitio, nec correptus ab altero doleat, nec laudantem alter alterum adulationis notet, vel arguet. ibid.

Amicus eſt medicina uitæ, non enim va lidior vel efficacior eſt vulneribus noſtris medicina, quam habere qui omni incommodo occurrat compatiens, omni cõmodo occurrat congratulans, vt iunctis ſuis humeris onera ſua inuicem tolerent, & vnuſquiſque propriam leuius quam amici portet iniuriam. ibid.

Non aqua non ſole, non igne pluribus locis utimur quam amico, in omni actu, in omni ſtudio, in certis, in dubijs, in quolibet euentu, in qualibet fortuna, in ſecreto, in publico, in omni conſolatione, domi ac foris vbique amicitia grata, amicus neceſſarius & utilis reperitur. igitur amicitia eſt diuitibus pro eleemoſina, exulib[9] pro patria, pauperibus pro cẽſu, ægrotis pro medicina, mortuis pro uita, ſanis pro gratia, inbecillibus pro virtutibus, robu-

ſtis

ftis pro premio.ib.

Animorum coniunctio amicos facit.sermo. 46.

Nullus est hominis amicus, nisi prius fuerit veritatis. Epist. 51.

Sen. In pectore amicus non in atrio queritur, illic recipiendus est, & illic retinendus. 6.de benef.

Si aliquem amicum existimas, cui non tantum credas, quantum tibi, vehemẽter erras, & non satis uerae amicitiae uim nosti. Epist. 3.

Errat qui amicum in atrio querit, & in conuiuio probat.ib.

Omnia cum amico delibera, sed de ipso prius, post amicitiam credendum est, ante amicitiam iudicandum.ib.

Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit, cum placuerit fieri, toto illum pectore admitte, tam audacter cũ illo loquere quam tecum.ib.

Tu ita uiue, vt nihil tibi committas, nisi quod tuo inimico etiam committere possis, sed quia interueniunt quędam, quę consuetudo fecit arcana, cum amico omnes curas, omnes tuas cogitationes misce.ib.

Amicitia semper prodest, sed amor aliquando nocet. Epist. 35.

Si amicorum absentium imagines nobis iucundę sunt, quę memoriã renouãt, & desiderium absentiae falso, atque inani solatio leuant, quanto iucundiores sunt

litterę,

litteræ, quę vera absentis amici vestigia, & veras notas afferunt. Epist.40.

Nihil tam oblectauerit animum quã fidelis amicitia. Quantum bonum est, vbi pectora parata sunt? in quę tuto secretum omne descendat, quorum conscientiam minus timeas quam tuam? quorum sermo solicitudinem sententia consilium expediat? hilaritas tristitiam depellat? conspectus ipse delectet. 1. de Tranquillit.

Amici secreto admonendi sunt, palam autẽ laudandi. De mori.

Secundæ res parant amicos, aduersę probant. ib.

Quid dulcius, quam habere amicum. quocũ audeas ut tecum loqui? ib.

Cuiusque rei abs te humaniter benigne, honeste & comiter gestæ gratiã amicis quoque impartias oportet, vt hi, de quibus benemeritus es, eosdẽ amicos tuos, te maxime hortante, vt pote adiutores & consiliorum participes ament, laudent, & beneuolentia pariter prosequantur. In Polit. *Plut.*

Præclarũ profecto illud est, atque honesti speciem pręseferens, inter honores magistratusq; publicos amicorum inopiæ, cum occasio datur, opitulari. ib.

Vt numum ita amicum habere conuenit, nempe probatum, antequam eo sit opus, nõ vsu ipso deprehensum. De discr. adul. & am.

Non minus est amici, laudare amicum quam reprehendere. ibidem.

Morosum esse ac querulum, alienum est ab amicitia, & mutua vitæ cõsuetudine. ibid.

Amicitia est omnium rerum iucundissima, nec est aliud quicquam, quod ęque delectet. ibid.

Morum ac studiorum similitudo amicitiam præcipue conciliat, & cõseruat. ibi.

Non libere loqui alienum est ab amicitia, & ab ingenuis moribus. ibid.

Qui verus est amicus, is nec imitatur omnia nec laudat omnia, sed optima tantum. ibid.

In recte factis, & in rerum honestarum studio amicus est socius, non in peccando, nec in facinore. ibid.

Inter eos, qui veri sunt amici, nec ulla intercedit æmulatio, nec inuidia, sed siue pares fuerint in recte factis, siue impares æquo animo ferunt. ibid.

Quemadmodum fidus medicus, nesciẽte ægroto, sanat, sic amicus prodest vel congrediens, vel discendens, ignorante amico, negotium curans. ibid.

His qui sunt in statu felici, amicis pręcipue opus est, qui libere moneant, & immodicum animi fastum subducant. ibid.

In corripiendis amicis arte uti oportet quoniam hæc res est maximum & efficacissimum remedium, modumque & opportunitatem expostulat. ibid.

Non

Non tam preclarum est, de amicis benemereri, quam turpe id prætermittere, cum opus est. De vtil. cap. ab inim.

Primum in deligendis amicis iudicio opus est, deinde uoluptate in mutua consuetudine, denique vt usui sint cum eorũ opera indigemns. De Amic. in multos.

Non quoscunque obuios amicos complecti decet, neq; eos recipere qui studio nos prosequuntur, sed qui digni sunt amicitia. ibid.

Amicitia perpetua esse non potest, nisi diuturna vitæ consuetudine, ex actoq; iudicio. ibid.

Præcipuus amicitiæ fructus est mutua vitæ consuetudo. Illud autem est omniũ iucundissimũ, cum amico cõmorari, & in illius contuberniũ totos dies agere. ibid.

Quæ dulcissima sunt, & inter amicos vtilissima, fiunt iniucunda & molesta, si ea in amicorum turbam transferas, vbi postea alienos mores ferre cogaris & peregrina hominum ingenia.

Qui multos habet amicos, si uni inseruiet, multis alijs omissis, illos nimirũ sibi infensos reddit, nemo enim æquo feret animo, si videat, abs te negligi. ibid.

Affectus ingenuus in amicos retinendus est, & ad quæuis officia propensus, nã generosi est animi, amici angores, & pericula sua facere. ibid.

Magna dementia est, illic amicitiam locare, ubi maxima est morum imparitas,

non

non minor affectuũ, ne dicam, vbi illegitima, sunt omnia & plane coacta, longe que aliud illi, & alteri propositum. ib.

Amicitia nihil recipit nisi simile, eadẽ enim uelle, eadem sentire, ac fateri, eisdemq; affici, ea res demum firma est amicitia, non secus ac una anima in multis corporibus æquabili ratione consistẽs. ib.

Amicitia in multos diffusa animum subicit uarijs affectibus, facit hominem versipellem, subdolum, uarium, & male moratum. ib.

Amicitia mores expostulat minime lubricos, sed firmos, & perpetuo tenore, sibi constantes, eundem amat locum, & eandem vitæ societatem, quæ caussa est omnium potissima, cur tam rara sit auis inuentuq; difficilis constans amicus. ib.

Gal. Omnia similia sunt inter se congrua & amica. 2. de Simp. med. fac.

Apul. Bonos omnes inter se amicos esse oportet, quamuis sint minus noti, similia enim similibus gaudent. Quare inter bonos tantum fidelem amicitiam esse constat. De Philosophia.

Alcin. Amicitia nihil aliud est quam mutua beneuolentia, hec vero tum existit, quando uterque bonum alteri ęque ac sibi desiderat, quæ quidem æqualitas haud aliter quam per morum similitudinem seruatur. De phant. & intel.

Marſ. Amor generat amicitiam, fides vero eam nutrit, conseruat, & auget. 1. Epist.

Amicus in amico non modo ſuam videt imaginem, ſed ſe ipſum. 3. Epiſt.

Nihil in rebus humanis iucundius repe ritur quam optimi amici aſpectus. ibi.

Qui in amicitia parum amice ſe gerũt non ſunt amplius amici iudicandi. 6. Epiſt.

Tanta eſt vis amicitię, vt hac vna abſq; alijs legibus hominum genus tranquille ac beate viuere poſsit. 7. Epiſt.

Eruditorum hominum amicitia non minoris inter mortales ponderis eſſe videtur, quam inter cæleſtia fortunati planetæ ac ſidera. 10. Epiſt.

Qui ab amicis, quod cupiunt, pluribus contendunt, iniuriam faciunt amicitiæ, quaſi ipſa non poſſit, quod poteſt orationis illecebra. 1. Epiſt. *Ioan. Picus*

Amicitiæ ſedes eſt animus, & nos id maxime ſumus, animus ſcilicet, nõ eſt cur poſſint diſſidium inter amicos facere vlla vel locorum remota, vel diuturna temporum interualla. ibid.

De Amore.

SI quo pacto ciuitas vel exercitus fieri poſſet partim ex ijs, qui amant, partim ex ijs, qui amantur, ſupra quam dici poſsit, fortiter agerent, & ſingula adminiſtrarent, dum per uerecundiam a turpibus abſtinerent, & ad honeſta quaſi quadam ęmulatione contenderent, taleſque *Plato*

homines quamuis pauci numero vniuersos, vt ita dixerim, homines prælio superarent. In Conu.

Non quilibet amor, & quilibet amandi modus honestus est, & laudandus, imo ille solus, qui honeste amare nos hortat. Etenim vulgaris communisque Veneris amor re uera est & ipse uulgaris, atque is est, quo praui abiectiq; homines amãt. ibid.

Nemo est adeo ignauus, quem amor nõ inflammet, & ad uirtutem diuinum reddat, vt uiro fortissimo par euadat. ibid.

Pro alio mori amantes eligunt, non uiri tantum sed etiam mulieres. ibid.

Artium facultatem ab amore dari videmus, eumq; hominem, cuius hic est præceptor, quauis in arte præcellere, clarumque euadere, contra uero qui ab amore non tangitur, in obscuro iacere videtur. ibid.

Eos amare decet, qui boni sunt & utiles, odio autẽ habere malos & inutiles. 1. de rep.

Re uera nimius in se ipsum amor omnium peccatorum omnibus est caussa. 5. de leg.

Qui se ipsum amat, cum se ipsum magis quam ueritatem honorandum putet, quod iustum, pulchrum, bonumve sit, minime iudicat. ibi.

Ex sui ipsius amore accidit omnibus, vt suam ignorantiam sapientiam esse opi-

netur. Hinc fit, vt quamuis nihil sciamus, tamen omnia scire arbitremur. ibid.

Quisque fugere debet nimium sui ipsius amorem, & sequi meliores nullo uerecundiæ rubore impeditos. ibi.

Qui corpus amat eiusq; formam quasi fructum quẽdam esuriens petit, is dumtaxat satiari quærit, nullumq; animo amati præbet honorem; sed qui corpus nõ curat, & animo potius considerat, quam desiderat, cum ipsum vt decet, animum diligat, corporis usum petulantiam, & contumeliam arbitratur. 8. de leg.

Arist. Hi magis accusandi sunt, qui amare dissimulant, quam qui numos adulterantur. 9. eth.

Amare est erga aliquem uoluntatẽ habere rerum bonarum illius, earumq; auctorem atq; exploratorem esse, non sua sed ipsius causa quem diligit. 2. Reth.

Plotinus. Qui aliquid amat, quicquid eius, quod amat, cognatum est, dilectione prosequitur. En. 2.

Anima amore afficitur, qui cupit, alicui pulchro se commiscere, & huiusmodi appetitus partim est apud eos, qui ob temperantiam iam ipsius pulchri domestici facti sunt, partim vero in turpẽ quãdam desinit actionem. En 3.

Qui puro pulchri amorẽ afficitur, sola pulchritudine contentus est. ibi.

Qui pulchra corpora non commixtionis gratia diligunt, ob id ipsum, quod pul-

 chra

chra sunt, amant.ibid.

Iambl. Amoris principium & imperium est indissolubile, quo quidē principio & imperio seruantur, & deuinciuntur, quæcunque sunt, quæcunque fiunt, & hæc eadē, quę bona sūt pro vniuerso. De mist. Egip.

Procl⁹. Amor a corporis pulchritudine proficiens mutabilis est, quoniam ipsa quoque mutatur. De An. & dem.

Aug. Amor est fons & origo amicitiæ, quoniā amor esse potest sine amicitia, amicitia vero sine amore nunquam. De Am.

Quid est amor, nisi quędā vita duo aliqua copulās, vel copulare appetens? amātem scilicet, & quod amatur. 3. de Trin.

Non potest alium amare, qui se ipsum non amat. ibi.

Nihil est tam durum ac ferreum, quod non amoris igne vincatur. Contra Man.

Verus amor non sentit amaritudinem sed dulcedinem, quia soror amoris est dulcedo, sicut soror odij est amaritudo. 13. conf.

Amore fertur animus, sicut corpus suo pondere, siue deorsum grauitate siue sursum leuitate nitatur. xi. de Ciu. dei.

Amor est delectatio cordis alicuius ad aliquid propter aliquid, per desiderium currens atque per gaudium requiescens, per desiderium in appetendo, & per gaudium in perfruendo. De sp. & an.

Amor est motus cordis secundum naturam singularis & unicus, secundum

actionem auté diuisus. Cum se inordinate mouet, id est ad ea, quæ non debet, cupiditas dicitur; cum uero ordinatus est, charitas appellatur. De subst. dil. & am.

Habet omnis amor vim suam, nec potest uacare amor in anima amantis, necesse est, ut ducat. Sed uis nosse qualis amor sit? uide quo ducet. In Psal. 121.

Qui amat, non laborat, omnis enim labor non amantibus grauis est. Solus amor nomen difficultatis erubescit. ibi.

Amor turpium non potest nisi turpi ratione conciliari. Epist. 29. Sen.

Hoc efficit amor nostri nimius, inuiolatos nos etiam inimicis iudicamus esse debere. 2. de ira.

Amor ea plerumque laudat, quibus alij offenduntur. De of. aud. Plut.

Ad quid non impellit amor? sua quidé sponte non secus ac hedera inuenit, quo se alliget. ibid.

Amor est ebrietati similis, facit enim calidos, hilares ac dissolutos. Symp. 1.

Amor est loquax, & in laudando verbosissimus. Nam qui amant, cum sibi ipsis hoc persuaserunt, tum alijs persuasum esse uolunt, pulchros a se & bonos amari. ibi.

Amor omnia audet, & omnia tentare cogit. ibi.

Amor in generosa indole per virtuté in amicitiam desinit. In Amat.

Difficile est, repugnare amori, qui,

quod cupit, vel uita, vel pecunia, uel fama redimit. ibi.

Quisque sui amorem & arrogantiam excindere debet. De discr.adul.& am.

Omnium amorum cum validissimus tum diuinissimus est is, quem ciuitates & populi erga unum aliquem ob eius uirtutem concipiunt. De præcep.reip.ger.

Mars. Amor est liber, ac sua sponte oritur in libera voluntate, quam neque Deus etiã cogit, quæ ab initio eam liberam fore decreuit. In Plat.

Amor se ipso tamquam sui ipsius premio contentus est, quasi non sit aliud prę mium præter amorem, quod amore sit dignum. ibi.

Amor omnis incipit ab aspectu, sed amor hominis contemplatiui ab aspectu ascendit in mentem, uoluptuosi ab aspectu descendit in tactum, actiui remanet in aspectu. Tres isti amores tria nomina sortiuntur, amor hominis contemplatiui diuinus, actiui, humanus, voluptuosi ferinus nominatur. ibi.

Amor est medius inter amabile & amãtem, est magnus demon, omnia ligans, & quęcunque appetunt, ipse medius primo copulat appetibili. In Proclum.

Vnus tantum nostre vitæ custos reperitur, qui quidem est amor. lib.5. Epist.

Ioan. Pont. Amantes multa audent, plura etiam quamuis grauia ęquo animo ferunt, in eo tamẽ peccãt, quod aggrediuntur, quę aggredië-

gredienda non sunt, vel tolerant, quæ tolerari nullo modo debent, nec quam ob causam debeant, quippe quibus proposita sit voluptas ea, quę homini cum belluis est communis, indignum sane pretiũ lib. 1. de fortit.

Beneuolentia complectimur, amamusque beneficos, bonos, & in quorum confidimus patrocinijs, eosque speramus profuturos rebus nostris, familiariumque nostrorum. lib. 2. de Prud.

De Anima.

Oculus cum se ipsum visurus est, in oculũ respicit, atque in eum locũ, in quo uirtus est oculi. eodem pacto & anima si se ipsam cognoscere vult, in animam intueatur, in eum præcipue locum, in quo est virtus animæ sapientia, & in aliud, cuius hoc est simile. In Alcib. 1. *Plato.*

In eis quorum deprauatus est animus, opiniones a cupiditatibus, iram a uoluptatibus, rationem a doloribus dissentire videmus. In Sophista.

Qui corpus exercent, animam uero negligunt, ij colunt, quod natura subiectum est, spernunt autem, quod imperat. In Clit.

Animus disciplinis alitur. In Protag.

Peius est, esse animo non sano, fracto, iniusto, & impio, quam ægrum corpus cir

cumferre. In Gorgia.

Animus demens, prauus, intemperans, iniustus & impius coercendus est a cupiditatibus, neque permittendum est, alia facere quam illa, quibus melior euadat ibid.

Cum anima ad aliquid cõsiderandũ socium sibi corpus assumit, uel peruisum uel per auditũ, vel per alium sensũ (hoc est enim per corpus considerare quia per sensus id agitur) tunc quidem a corpore trahitur ad ea quæ numquam sunt eodẽ modo, atque ipsa aberrat ac perturbatur. In Phedone.

Quamdiu simul sunt anima & corpus, hoc seruire, & subesse natura debet, illa uero præesse ac dominari. ibid.

Graue periculum fore putandum est, siquis neglexerit animam. ibid.

Anima ipsi diuino, immortali, intelligibili, uniformi, indissolubili semper eodem modo, & secundum eadem se ipsum habenti est simillima; humano vero, mortali, nec intelligibili, multiformi, dissolubili, numquam eodem modo sibimet se habenti simillimum est corpus. ibid.

Necesse est, malam animam male imperare, & curare, bonam uero hæc omnia recte facere. 1. de Rep.

Cuiusque animus omnium suarum rerum post deos (cum sit maxime suus) diuinissimus est. Qua propter post deos colendus est, & secundo loco habendus. 5.

de

de Leg.

Nemo recte animum suum honorat, honor enim diuinum est bonum, malorũ autem nihil est honorandum. Quisquis igitur putat vel sermonibus quibusdam uel muneribus, uel obsequijs animum suum posse extolli, si ipsum ex deteriori meliorem non reddit, quamquam eum honorare uideatur, tamen id minime facit, sed eum potius lædit. ibid.

Qui uirtuti formam corporis anteponit, animum verè & penitus dedecore afficit, & quam mirabilem rem negligat prorsus ignorat. ibi.

Animus in omnibus quidẽ est omnium præstantissimus. ibid.

Animus facilis est ille, qui tardam contrariamue naturam mansuete, & mediocriter possidet, fortitudinem admiratur, ac temperantiam diligit, & quod maximũ est in his naturis, ad discendum prompt⁹ est ac memor, & huiusmodi rebus maxime delectatur, discendi studio deditus. In Epinom.

Turpis est anima, quę intemperans est, atque iniusta multis cupiditatibus abundans, & perturbatione quamplurima, timoribus agitata, ob ipsius animi angustiam & auaritiam inuidia laborans, nihil unquam nisi mortale & abiectũ cogitans, obliqua semper animo uersans, impuris uoluptatibus mancipata, uitam agens ei propriam, quodcunque id sit, quod ipsa Plut.

per corpus patitur, & per ipſum turpitudine quaſi iucundam ſubiens. En.1.

In ſingulis vitę humanæ actibus non ipſa, quæ intus eſt anima,& homo verus, ſed exterioris hominis umbra lamentatur,& eiulat,& cętera omnia agit in terra uelut ampliori quadã ſcena in qua quidem multæ animarum umbræ reſultant, multaque ſcenarum ædificantur umbracula. En.3.

Eſt anima multa imo omnia,tũ ſuperiora, tum inferiora vſque ad omnem uitæ gradum. Per inferiora huic mundo coniũgimur, per ſuperiora vero mundum intelligibilem attingimus. ibi.

Nulla profecto res eſt,de qua diligentius & diutius inquirere, ac tractare debemus quam de anima, cum ob alia multa, tum etiam quia ad vtraque cognoſcẽda conducit, ſcilicet tam ad ea, quorum eſt ipſa principium, quam ad illa,ex quibus efficitur,& ſic parebimus Deo præcipienti, cognoſce te ipſum.Enne.4.

*A*nima in corpore omnia mala patitur,miſeram uitam ducit, doloribus, cupiditatibus,timoribus, cæteriſque malis opprimitur, cui corpus uinculum eſt ac ſepulcrum, cui mundus eſt ſpeluncha & antrum.ibid.

Quicunque magnitudinem, & animæ poteſtatem recte conſiderat, intelligit, quam diuinus, & quàm mirabilis ſit animę theſaurus.ib.

Ani-

Animus pennis abiectis siue confractis alligatur in corpore, postquam ab incolumi, innoxioque habitu melioris gubernandæ prouinciæ aberrauit, quamobrem delapsus ab alto, deuinctus & compedib⁹ alligatus est, & agendo sensibus vtitur; propterea quod prohibetur ab initio uti mente. Fertur quoq; sepultus esse, & conditus in spelunca. At cum ad intelligentiam se conuertit, solui ex vinculis iudicatur, altiusque ascendere. ib.

Cum anima sit res tam ueneranda, tãq; diuina fretus iam tali quodã vehiculo ad Deum te accessurũ, hoc ipso ad illum iã ascende, neque enim es longius uagatur⁹, nam neque sunt intermedia multa. Sume itaque quod est huius diuini diuinius, uicinitatem inquam animę ad supernum, post quod vicinum & a quo est anima. ib.

Vt corpus bona ualetudine, ita animus disciplina, & eruditione seruatur. Rhet. ad Alex. *Arist.*

Pulchrius est, esse animo bene instituto, quam corporis habitum pulchris vestibus ornatum intueri. ib.

Animi bona sunt fortitudo, sapientia, ac iustitla. ib.

Essentia animæ est quoddam intelligere, scilicet Deum, ex quo dependet. Nostrum igitur esse est Deum cognoscere, quia præcipuum esse animæ est suus intellectus, in quo idem est esse, quod intelligere diuina actu perpetuo. De mist. ęgip. *Iambl.*

Si anima nostra lustrata sit ac purgata, tunc ignea uidetur figura,& sincerus atq; impermistus ignis, nec non lux micans ac forma pura stabilisque cernitur, sed aña non purgata deorsum vergens trahit secum uinculorum & suppliciorum signa, cum detinetur materialium spirituum pondere, concretionibus ac turbulentijs materiæ. ib.

Procl'. Triplex est conuersio, quicquid enim conuertitur, vel ad aliquid se ipso deterius uertitur, dum a perfectione propria labitur,uel ad melius, uel ad se ipsum reflectitur. Conuersio igitur ad deterius est quędam animę passio alas abijcientis, & jam in suis ipsius obliuione positę simul & aliorum.Cōuersio uero & ad se,& ad melius non solum competit animabus, sed ipsis quoque diuinis. De An.& dem.

Stupendum foret, si animæ huiusmodi corporibus inuolutę,his nodis astrictæ, tanta circumfusę mutatione aliquando sobriæ, puræ,& imperturbatæ reperirentur. ibi.

Quemadmodum non est mirandum, qui pestifera loca incolunt, languere quā plurimos, paucissimos uero naturalem ualetudinem conseruare, sic & animas in generatione positas, plurimas quidem ob noxias passionib.& prauas esse,mirari minime debemus.ib.

Porph. Vir diuinus est,qui animam tum sapiētia diuina, tum abstinentia ciborum per-

turbationes hominibus incitantium,tum ipsa ad Deum similitudine muniet, & quasi Dei templum incõtaminatum animum esse putabit,in hoc uidelicet vniuerso Dei patris templo. De sacr.

Animi finis est, ut Deo similis fiat. De Ani.

Si quando ad pristinum statum redire pro uiribus affectamus, necessarium est, a sensu atque imaginatione,omniq; in rationali conditione, quæ inde sequitur, passionibusq;huiusmodi animam penitus segregare quatenus permittit naturæ necessitas. De Abstin. anim.

Anima in corpus humanum delapsa,si mala perseuerauerit, nec gustat quicquã immortalitatis, nec bono etiam fruitur. In Pimandro. *Merc.*

Anima infusa corpori a uoluptate ac dolore continuo deprauatur, ex corpore enim uoluptas & dolor tamquam riuuli manant,in quos anima incidens suffocatur. ibid.

Exercenda est anima, & rerum diuinarum,& immortaliũ disciplinis imbuenda. *Pyth.*

Omnia agenda sunt propter animam, corpus enim curari oportet,sed ipsius curam in animæ ministerium referre.

Si quid pure intueri uolumus, colligẽdus est intra se animus a corpore separatus, tum demum erimus sapientes.

Proprium animæ ornamentum est modestia, iustitia,fortitudo,liberalitas,& veritas.

ritas. igitur non in cultu corporis, non in coloribus & opibus, sed ob prudentiã, & animi virtutem elaborandum est.

Sicut in corpore modum & ordinem seruare oportet, vt salus & robur seruetur, ita in anima modus & ordo seruandus est, scilicet lex, iustitia, & temperãtia.

Quanto anima est prestantior corpore, tanto animi bona corporis bonis præstãt.

Aug. Animus est melior pars hominis. Xij. de Trin.

Animus ad incorporeum amorem excitandus est.ib.

Animi equitas est melior quam corporis sanitas.ib.

Anima terreno amore capta quasi viscum habeat in pennis, uolare non potest, nisi terrenis affectib' purgata. In Psal. 54.

Anima est infelix, si a suo corpore cõsilium petit. In Psal. 145.

Pulchritudo animi est iustitia ac uirtus Epist. 80

Sen. Quemadmodum stomachus morbo ac bili affectus mutat, quoscunque cibos accipit, & omne alimentum in doloris caussam trahit, ita animus cecus, quicquid illi comiseris, id onus suum, & perniciem, & occasionem miseriæ facit. 5. de benef.

Cogitandum est, nihil in nobis esse mirabile præter animum, cui magno nihil est magnum. Epist. 8.

Quicquid facis, cito redi a corpore ad animum, illũ diebus ac noctibus exerce, illc

ille modico labore alitur, hanc exercitationem non frigus, non æstus impediet, ne senectus quidem. Epist.15.

Nihil aliud est animus, quam Deus in humano corpore. Epist.31.

Habet hoc in se generosus animus, quod concitatur ad honesta. Epist.39.

Quemadmodum solis radij terram tãgunt, sed ibi sunt, vnde mittuntur, ita anim⁹ magnus & sacer, & in hoc demissus, vt proprius diuina cognosceremus, nobiscum quidem conuersatur, sed hæret origini suæ, illinc pendet, illuc spectat, ac nititur. Epist.41.

Eum locum tenet animus in homine, quem Deus in mundo. Epist.66.

Ex deformi, humilique corpusculo formosus animus, ac magnus exire potest Epist.67.

Non deformitate corporis fœdatur animus, sed animi pulchritudine corpus ornatur. ib.

Tunc animus noster habebit, quo gratuletur sibi, cum emissus his tenebris, in quibus uolutatur nõ tenui uisu clara perspexerit, sed totum diem admiserit, & suo celo redditus fuerit eum receperit locum, quem occupauit sorte nascendi. sursum vocant illum initia sua, erit autem illic etiam antequam hac custodia exoluatur, cum vitia disiecerit, purusque ac leuis in cogitationes diuinas emicuerit. Epis.80

*A*nimus nisi purus ac sanctus est, Deũ

non

non capit. Epist.88.

Queadmodum nostri corporis habitus erigitur, & spectat in cęlum, ita animus, cui quoad vult, licet porrigi, in hoc a rerum uatura formatus est, vt paria dijs velit, & sic suis viribus vtatur, & se in suum spatium extendat. Epist.93.

Animus potentior est omni fortuna, in utramque partem ipse ducit res suas, beateq; ac miseræ vitę sibi est causa. Malus animus omnia in malum vertit, etiam quæ cum specie optimi venerant. Rectus & integer corrigit praua fortunę, & ferēdi sciētia dura & aspera mollit, idemque, & secunda grate ac modeste excipit. Epist. 99

Calamitosus est animus futuri anxius, & ante miserias miser, qui solicitus est, vt ea, quibus delectatur, vsque ad extremum per maneāt, nullo enim tēpore quiescet & expectatione futuri, præsentia, quibus frui poterat amittet. ib.

Magna & generosa res est humanus animus, nullos sibi poni nisi communes, & cum dijs terminos patitur. Epist.103.

Animus noster modo rex est, modo tirannus; rex cum honesta intuetur, salutem corporis sibi commissi curat & nihil imperat turpe, nihil sordidum, cum vero impotens est, cupidus ac mollis, transit in nomen dirum ac detestabile, & fit tirannus. Epist.115.

Rex noster est animus, hoc incolumi, cætera manent in officio, & obtēperant,

cum ille paululum vacillauit, simul nutant. ibidem.

Maximum est argumentum animi venientis ab altiori sede, si hęc in quibus versatur, humilia iudicat, & angusta, si exire non dubitat, scit enim, quo sit exiturus, qui meminit, vnde venerit. Epist. 121

Magnus animus sibi conscius melioris naturę conatur, vt in hac statione, in qua positus est, honeste se gerat, & nihil suum esse iudicet eorum, quæ sunt circa ipsum, sed vt comodatis vtitur peregrinus & properans. ib.

Liber est animus, ac rectus, alia sibi subiciens, se nulli. Epist. 125.

Sero animus ad periculorum patientiã post pericula instruitur. De tranquil.

Anim⁹ ab omnibus externis in se reuocandus est. sibi confidat, se gaudeat, sua suspiciat, recedat quoad potest ab alienis, & se sibi applicet, dãna non sentiat, & aduersa benigne interpretetur. ib.

Pulcherrima omnium virtutum est animi sanitas, ac magnitudo. ib.

Naturale est, vt semper animus ab eo refugiat, ad quod cum tristitia reuertitur. De consol. ad Alb.

Animus est mundi contemplator, & admirator, pars eius magnificentissima, propria nobis & perpetua, tamdiu nobiscum mansura quamdiu ipsi manebimus. Alacres igitur & erecti, quocunque res tulerit, intrepido gradu properemus. ib.

Ani-

Animus hoc habet suæ diuinitatis argumentum, quod illum diuina delectant, nec vt alienis interest, sed vt suis. 1. natur. quæst. in Pręf.

Plut. Ea anima est melior, quæ absq; labore virtutem tamquam sponte enatum fructum reddit. In Gryllo.

Anima in multis hominibus est in corpore tamquam in pistrino abdita, eius tãtum necessitatum caussa hac & illac circumcursitans. In Conu.

Animus dũ in suis priuatis est affectionibus, conatibus, & institutis, corpore nimium abuti solet. De san. tu.

Non emitur numis animus liber, & sua sorte contentus. De cup. diu.

Gal. Quemadmodum animi sanitas est moderatio quædam simplicium ipsius partiũ, ita morbus animi est immoder[illegible] [illegible]cordia earumdem partiũ inter se. [illegible] aũt partes sunt irascibilis, rationalis, & appetitiua. lib. 5. de plac. Hip. & Plat.

Animæ pulchritudo ad moderatos ac decentes ipsius animę motus refertur; turpitudo autẽ ad immoderatos & efferatos ibidem

Animi venustas corporis pulchritudini est anteponenda. De exhort. ad bon. mo.

Homo quemadmodum corpus nudũ, ita habet animum artibus destitutum. 1. de vsu. part.

Quamuis nobis compertum sit, sapientis animum nos consequi non posse, quod

forsan

forsan etiã liceret, si a teneris annis illũ excoleremus, & saltem ne totum illum deformem geramus, diligenter nobis curandum est. De cogn. & cur. an. affect.

Iniquissimum est, cum ratio corporis, quod est corruptibile, sit recta, animum qui est æternus, humilem fieri, cum figura & status nihil aliud significent, nisi hominis menté eo spectare oportere, quo uultus, & animus tam rectus esse debet quam corporis, ne id cui dominari debet, imitetur. 2. de fal. rel. *Lact.*

Animus quia tenuis & inuisibilis est cũ his hostibus congreditur, qui uideri, ac tangi nequeunt; hostes animi sunt cupiditates ac vitia, quæ si uirtus uicerit ac fugauerit, animus erit purus & incorruptus. 3. de fal. rel.

Animi bona in sola virtute posita sunt. lib. de fal. sap.

Qui negligunt animi bona, & corporis appetunt, in tenebris ac morte versantur. De vero cultu.

Si anima in propriam dignitatem se recipit, veritatis est penus, pura est enim, perlucida, absq; macula ac Deus. lib. de Som. *Sines.*

Animo ea omnia conueniunt, quę ad mores optimos, & ad rerum cognitionem aliquid conferunt. In lib. de volupt. *Mars.*

Morbus animi in falsis opinionibus, malisq; moribus cõsistere videtur. In Plat.

Animi dissonãtia est peior omni alia. ib.

Animi

Animi pulchritudo ac splendor in doctrinæ ac morum concinnitate cõsistit.ibi.

Animus a corporeis sordibus expurgatus non solum fit pulcher sed etiam pulchritudo.In Plotinum.

Cum anima sic alligetur corpori,vt ex ea & corpore vnum animal fiat, merito a materia mox inficitur, ita vtq; & passionibus fiat obnoxia, & motus immoderatos more corporis,in excessum,ac defectum subeat.ib.

Cum animus uel voluptuosam vitã degit sine moderatione,vel actiuam sequitur sine prudentia, grauissime viuit, & patitur. ib.

Anima in hoc corpore dum attentior est ad aliud, se ipsam,interim non cognoscit, quia in eo ipsius potentia debilis est. ibidem.

Anima quoniam in diuinorum genere est vltima,ideo cum caducis videtur inire cõmercium,ex quo optimus eius habitus intermittitur. At quoniam in diuinorum genere comprehenditur,naturam assidue seruat,seq; in pristinam dignitatem recipere potest. ib.

Quisq; nostrum est anima, & hæc in se habet species omnes diuinas, & naturales.In Proclum:

Animæ liberos ac filios virtutum partus esse putamus. In Merc.

Quomodo alia satis intelligere possumus, nisi intelligimus,quid sit anima qua

cætera omnia intelliguntur lib. 1. epist.

Cum animi bona externis præstent, hæc que sint ad vsum comparanda, vsus autem ipse minime laudatur, nisi fuerit ratione temperatus. Hæc vero ipsa temperatio animi cum sit ratione se se accommodantis, nimirum animus est, ad quem alia illa omnia referantur. lib. 1. de prud. *Ioan. Pont.*

De Arte & experientia.

QVod fit secũdum artem, recte se habet. In Alc. 1. *Plato.*

Cum aliquis artem, aliquã comparauerit, æque de omnibus iudicat, quæ in arte continentur. In Ione.

Quicquid est artificiosum, mensuræ quodãmodo particeps esse videt. in Pol.

Omnes artes aut in acquirendo, aut in efficiendo versantur. In Soph.

Ars peritiam, fortuna imperitiam sequitur. In Gor.

Non est ars appellanda, quæ ratione caret. ibid.

Non artes improbandæ sunt, sed qui illis abutuntur. ibid.

Duas artes, aut duo studia diligenter exercere humana natura nõ põt. 8. de leg.

Minora sunt artis opera quam naturę, eamque dicunt, accepta à natnra magnorum primorumque operum generatione, fingere, fabricareq; omnia, quæ artificiosa

ab omnibus appellantur. 10.deleg.

Arist. Omnis ars ac disciplina bonum quoddam appetere videtur. 1. Eth.

Ars gubernandæ ciuitatis omnes alias antecellit. ibid.

Ars & virtus in difficilibus versatur. 2. Eth.

Ars est habitus quidã cum ratione vera factiuus 6. Eth.

Ars, disciplina, & exercitatio vilis corpus, animam, & hominis liberi mẽtem ad virtutis vsum & opus inutilem reddunt. 8.Pol.

Homines experientia artes ac scientias consequntur. 1.Meta. in prohem.

Auer. Artes diuturna consuetudine acquiruntur. 2. Eth. com. 1.

Ars multa perficit, quæ natura perficere non potest. 2.Phis. com. 77.

Ars ipsa semper agit propter finẽ.ibid.

Ars agit extra, natura vero intra.2.Phis. com.86.

Artifex, qui naturam magis imitatur, est nobilior. com.de sen.

Merc. Hominis radij sunt artes ac sciẽtiæ per quas homines ipsi exercent. In Pimãdro.

Pyth. Quę fiunt ab arte, propter aliquid fiũt, & ratione, quæ est idea operantis ex arte.

Ars adiuuat, ac supplet, vbi natura deficit.

Homo ad salutem pluribus artibus indiget.

Aug. Artes liberales ad diuina intellectum extol-

extollunt. Contra Acad.

Omnes artes liberales partim ad vsum vitæ, partim ad cognitionem, rerumque contemplationem discuntur. ibid.

Artium liberalium vsum assequi, difficilimum est, nisi à pueritia illis quàm diligentissime operam damus. ibid.

Omnis ars est imitatio naturę. Epist. 66. *Sen.*

Multarum artium notitia delectat. Epist. 89.

Malę artes bonos mores corrumpunt. De lac. inst. *Plut.*

Artes, vt recte agant, non indigent fortunę auxilio. De fort.

Ex libris nemo artifex euadit. lib. de Alim. *Gal.*

Experientia fidem inuentorum comprobat. De san. tuen.

Cuiusque artis constitutio à fine sumit initium. Ad Thras.

Omnes artes in subiecto substantiæ bono versantur, & illi operam nauãt. ibi.

Ratio præcipit, artem à fine iudicari, & ad illum omni ex parte properare. ibi.

Omnium artium opera frequenti exercitatione proficiuntur. De simp. med. seu n. gen.

Fundamentum cuiusque artis intelligendę est, elementa rerum ipsarũ, de quibus ars ipsa agit, comprehẽdere, alioquin omnis labor est irritus. In Plat. *Mars.*

Arte ac potentia nunquam abuti debemus. ibid.

Nemo

Nemo vnquam aliquam artem aut inuenire, aut discere potest, nisi inuestigationis oblectatione, & inueniendi desiderio excitetur. ibid.

Nemo ad diuersa aptissimus nasci potest, ideo nullus diuersas artes exercere debet, præsertim cum ex alterius opere alterius opus impediatur. ibid.

Oportet vnumquemque artem suam statim à puero, & in omni vita assidue exercere. ibid.

Ars, quo perfectior est, eo facilius parua simul expedit ac magna. ibid.

Tria in omni arte humana esse debent. vt singula sapienter priusquam fiant, excogitentur, matnre, strenueque expedian tu., & ea forma, qua excogitata sunt, seruentnr, ac fortiter defendantur. ibidem.

Artium opera tamdiu permanent incorrupta, quamdiu vi naruræ seruantnr. lib. 1. de Theol plat.

Ars in nobis absolutissima nihil amplius consultat, sed agit quasi modo naturæ. in Plot.

Demens est artifex ille, qui non a suis operibus, sed aliunde honorem expectat. lib. 4. epist.

Ioan. Picus. Nullo recto iudicio bonę artes damnantur, quia mali quidam eis abutantur. lib. 1. Aduer. Astrol.

Ioan. Pont. Cum ars omnis præceptis constet, sequaturque rationem, nullus artifex bonus esse potest, qui, quæ facit, nec mode-

tur

ratur,nec artis suæ præcepta seruat. lib. 1. de Obed.

Ars tum laudari solet, cum ad naturã quam proxime accesserit, & ea, quæ sunt secundum naturam,optime se habere dicimus,quod sibi firmiter constent, amiceque conueniant. 4.de Obed.

Est artificis,omnia metiri,quæ facit,atque ad mensuram redigere, ac numeros, vt singulę sibi inter se partes conueniant, quibus ipse dimetiendis & æquandis intentus,vt qui a suis numeris,rectaq;mensura nulla ex parte recedat,opus suum tale efficit,cui,quod de opere maxime consumato dici solet, nihil addi quæat, nihil eximi. Quod præstare,atque efficere proprium est mensurę.lib. 1.De Fort.

In qualibet arte,& facultate ei fides maxime est adhibenda,qui in illa diutissime, ac diligentissime versatus fuerit,plurimaque etiam expertus. Neque enim alia ratione artes inuentę sunt,ab experimentis enim ortę sunt institutiones ac præcepta, eaque ab obseruatione lõgissima sumpta. itaque qui multa experti sunt, ijdemquo que habentur periti, qui vero parum,aut nihil fere experti, imperiti ac rudes. lib. 4. de prud.

Experientia eorum,quæ prudenter gesta recteq; adminisltata sunt,testimonium peribet. ibid.

Artes ipsę & si præceptis constant,& ratione atq; obseruatione, tamen fortunæ

quoque in ijs ipsis locus relictus est suus. lib. 2. de fort.

De Auaritia.

Plato. NOn omnia cupiditati permittenda sunt, quam explere conari inexplebile malum est, latronisque more vitam agere. In Gorgia.

Auarus lucri ipsius comparatione, honorum vel disciplinarum oblectamenta nulliùs ponderis existimabit, nisi quid forsam ad diuitias conferant. 9. de Rep.

Hæc vera est caussa, ne ciues quicquã honestum bonumve curent, cum insatiabili auri & argenti cupiditate honesta pariter, & inhonesta artificia complectantur, & quiduis agant, siue fas, siue nefas id habeatur, vt pecunias cumulent, quibus subministrantibus, veluti pecora ventri seruiant. 8. de leg.

Arist. Cupiditas est cum aliquo dolore coniuncta. 3. Eth.

Maxima cupiditas rationem peruertit, & mentem a suo statu remouet. ibidem.

Auaritia in dando deficit, in capiendo vero excedit. 4. Eth.

Auaritia insanabilis est. Nam & senectus, & imbecillitas omnis auaros facere videtur. ibidem.

Plures sunt pecuniarum cupidi quam largitores. ibid.

Aua-

Auaritia liberalitati magis opponitur, & est maius malum quã prodigalitas. ibi.

Cupiditas est bellua multum capitum. *Pyth.*

Auarus est inferno similis, infernus enim quantoscunque deuorauerit, nunquã dicit, satis est, sic quamuis omnes thesauri confluxerint in auarum: nunquam satiabitur. De salutar. docum. *Aug.*

Auaritia est radix omnium malorum lib. 1. de ciu. *Dei.*

Auarus multas diuitias habere potest, non autem non egere. 7. de ciui. *Dei.*

Auaritia est porta mortis. In Psal. 9.

Auarus dum colligit, colligitur, dum vult esse prædo, fit præda. Psal. 38.

Auaris ipsa etiam fœcunditas molesta est, timent enim ne pauperes relinquantur, qui multi nasci potuerũt. in Psa. 137

Auaritia iussura est labores, pericula, tribulationes, & obtemperaturus es? quo fine? vt habeas, vnde impleas arcam, perdas securitatẽ, securior fortasse eras, antequam haberes, quam cum habere cœpisti. Ecce quod sibi iussit auaritia. Impleuisti domum, timentur latrones, acquisinisti aurum, perdidisti somnũ In Epi. Ioa.

Auaritia est nouerca, & maxime inimica iustitiæ. Ipsa enim est, quæ patrem nescit. matrem ignorat, amicos perdit, & se ipsam relinquit. Ad frat. in Her.

Cum pecuniæ incremento rabies cupiditatis augetur, nam omnes auari, vel cupidi veluti Hydropis morbo ægrotare vi-

dētur,& quemadmodū Hydropicus quanto plus bibit, tanto plus sitit, ita auarus, vel cupidus acquirendo non satiatur. *De sanctis serm.* 10.

Contemnenda est cupiditas, quæ quidem velut ignis quanto plus accipit, tanto plus requirit. De honest. mul.

Sen. Aspiciamus, quemadmodum immensę hominum cupiditates hient, & poscant. 7. de ben.

Quicquid cupiditati contigit, penitus hauritur, & conditur, nec interest, quantum in id, quod est inexplibile, congeras. ibid.

Necesse est, vt in immensum exeat cupiditas, quæ naturalem modum transilij t, ille enim habet suum finem, inania, & ex libidine orta, sunt sine termino. Epist. 39.

Taurus paucissimorum iugerū pascuis impletur, vna silua elephantis pluribus sufficit, homo & terra pascitur, & mari. Epist. 61.

Irrupit in res optime positas auaritia, & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatem intulit, & multa concupiscendo, omnia amisit. Epist. 91.

Auarus animus nullo lucro expleri potest. Epist. 95.

Natura nihil quidem, quod auaritiam nostram irritaret, posuit in aperto, pedibus aurum & argentum subiecit, calcandumq;-

dumq; ac præmendũ dedit, quicquid eſt, propter quod calcamur,ac premimur.ibidem.

Nulla auaritia eſt ſine pœna o quantũ lachrimarum, quantum laborum exigit, quam miſera eſt deſideratis?quàm miſera partis?maiori moleſtia pecunia poſſidetur quàm acquiritur. ibidem.

Quanta dementiã eſt, ſui hęredis res procurare,& ſibi negare omnia?vt tua hę reditas tibi ex amico inimicum faciat; plus enim tua morte gaudebit,quo plus accipiet. epiſt. 124.

Cupiditati nihileſt ſatis, naturę etiam parum ſatiseſt.De conſ.ad Alb.

Conſiderandum eſt, quantum natura poſcat,non quantũ cupiditas expectat. de quat. virt.

Fortior eſt,qui cupiditatem vincit, quã qui hoſtem ſubijcit.de mor.

Quietiſſimam vitam agerent homines in terris,ſi hec duo verba à natura omniũ rerum tollerent. Meum & tuum. ibidem.

Argentum & aurum non extinguit argenti & auri cupiditatem, neque ſi plura poſſideas,coercetur plura poſſidendi cupiditas.De cupid.diuit. Plut.

Qui plura quam ſatis eſt poſſidet,plura tamen concupiſcit.Hunc neque aurum neque argentũ ſanare poteſt, nec equi, nec oues,nec boues,ſed vomitu & purgatione opus eſt, eius enim morbus non eſt pecunia, ſed inſatiabilitas & amor diui-

tiarum, qui a prauo iudicio,& à ratione alieno proficiſcitur. ibidem.

Illud eſt auaritiæ proprium, quod hæc ipſa cupiditas ſibi repugnat, ne ſatietur cum reliquę ad id magis adiuuent. ibidem.

Nonne morbus inſaniæ ſimilis, ac miſerandus videtur, ſiquis ob id non vtatur veſte, quod algeat, neque pane, quod eſuri at neque diuitijs, quod diuitiarum ſit auidus. ibidem.

Auari parant opes tamquam ſplendidi vtuntur autem ſordidi, & labores ſuſtinent, cum careant voluptatibus. ibidem.

Auarus eſt tamquam balneatoris aſinus, qui cum ligna ſarmentaque deportet tamen ſemper fumo ac fauillis oppletus eſt, nec vnquam fit particeps neque balnei, neque teporis, neque munditiæ. ibi.

Auarorum liberi priuſquam accipiant diuitias, diuitiarum amore ab ipſis parentibus implentur, quibus illi hanc dignam pro inſtitutione mercedem rependunt, dum eos non ob id amant, quod multum ab illis ſint accepturi, ſed eos odio habent quia nondum accipiunt. Nam cum ab illis didicerint, nihil admirari præter diuitias, nec ad aliud vitæ rationem referre, niſi vt quàm plurima posſideãt, non ſinũt, eos viuere putantque tempus tantum ſibi adimere, quantum illis adiecerit. ibi.

Mars. Immenſa cupiditas voluptatem antecedit, ſuſpitio comitatur, pœnitentia ſequitur.

tur. lib. 1. epist.

Cupiditas malorum omnium ciuilium est origo ac fomes, cuius tamquam è seminario pullulat ambitio, rapacitas & impotentia. Eius etiam illa cum primis pestilens vis est, quod animum ab æquo rectoque detorquet. lib. 2. de fortit. *Ioan. Pont.*

Auaritia cum de nimio auendi affectu dicta sit, satis quidem præsefert, quanto habendi ac possidendi ardore flagret. *De liber.*

Quæ ratio iustitiæ haberi potest, vbi regnat auaritia? in Char.

De beneficentia, & liberalitate.

Liberalis est, potius in alios beneficia conferre quam ab alijs accipere. 4. Eth. *Arist.*

Vir liberalis dabit honesti gratia, & recte. Nam & quibus oportet, & quot, & quando, & alia cuncta, quæ in recte dando conueniunt, & hoc libenter & sine molestia, quod enim fit per virtutem, iucundũ est, vel sine molestia, minimeque dolorem affert. ibidem.

Vir liberalis sumptus facit, qui patrimonij viribus conueniant, & in quibus oportet. ibidem.

Qui beneficia contulerunt, eos diligũt,

qui acceperũt,quamuis nulla in re sint vtiles,neque in posterum futuri. Quod artificibus euenit,omnes enim magis amant opus proprium,quam ab opere, si animatum esset,amaretur. 9. Eth.

Pulchrum est contulisse beneficium, quare in eo gaudet is,qui contulit. ibi.

Liberalitas est in vsu pecuniæ munificus animus. 1. Rhet.

Pyth. Admirabilis est splendor liberalitatis, qua fit,vt nulli rei parcatur, ad beneficentiam comparandam.

Sen. Inter multos ac varios errores temere viuentium nihil est perniciosius, quàm quod beneficium dare, & accipere nescimus. 1.de benef.

Beneficia sine vllo delectu magis proijcimus quam demus. ibid.

Eodem animo beneficiũ debetur, quo datur,quare negligenter dandũ nõ est.ibi.

Demus beneficia, non fœneremur, dignus est decipi,qui de recipiendo cogitauit,cum daret.ibid.

Qui beneficium non reddit, magis peccat quam ille,qui non dat citius. ibid.

Turpis est fœneratio,beneficium expensum ferre. ibi.

Ne cesses dare,opus tuum perage,& boni viri partes exequere. Alium re,alium fide,alium gratia,aliũ consilio,alium præceptis salutaribus adiuua. ibid.

Non potest beneficium manu tãgi, sed animo geritur, multum enim interest in-

ter

ter materiam beneficij & beneficiũ, quoniam nec aurum, nec argentum, nec quidpiam eorum, quæ accipiuntur, est beneficium, sed ipsa tribuendi voluntas. Imperiti vero quod oculis cernunt, & quod traditur, ac possidetur, solum notant, quod autem re ipsa charum est, ac preciosum, paruipendunt, ibid.

Quæ tenemus, quæ aspicimus, & in quibus nostra cupiditas hæret, caduca sunt, fortuna vel iniuria ea nobis auferre potest, sed beneficium, eo etiam amisso, quod datum est, permanet. ibid.

Non est beneficium, quod sub oculos venit, sed beneficii vestigium ac nota. ibi.

Non refert, quid fiat, aut quid detur, sed qua mente, quia beneficium nõ in eo, quod fit, aut datur, cõsistit, sed in ipso dantis, aut facientis animo. ibid.

Multo gratius venit quod facili, quam quod plena manu datur. Exiguum est, quod in me contulit, sed amplius non potuit. At hic, quod dedit, magnum est, sed dubitauit, sed distulit, sed cum daret, gemuit, sed superbe dedit, sed circumtulit, & ei cui præstabat, placere noluit; ambitioni dedit non mihi. ibid.

Cauendum est, ne munera superuacanea mittamus, vt fęminæ aut seni arma venatoria, aut rustico libros, aut studijs ac litteris dedito retia. & contra, ne dum grata mittere volumus, accipientis vitiũ accusemus. Maledictum enim incipit esse

non munus, in quo accipientis vitium agnoscitur. ibid.

Non est beneficium, cui deest pars optima, scilicet datum esse iudicio. ibid.

Beneficium est beneuola actio, tribuẽs gaudiũ, capiensque tribuendo, in id, quod facit, prona & sponte sua parata. ibid.

Ita demus, vt vellemus accipere, in primis libẽter, cito, ac sine vlla dubitatione. ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hesit, quod quis moleste dimittere visus est, & sic dare tamquam sibi eripiatur. 2. de benef.

Gratissima sunt beneficia parata, facile occurrẽtia, vbi nulla mora fuit, nisi in accipientis verecundia. ibidem

Non tulit gratis, qui cum rogaret, beneficium accepit. nihil est enim charius, quã quod precibus emitur. ibid.

Molestum verbum est, onerosum, & demisso vultu dicendum, Rogo. Quare etsi properat, sero tamen dedit, qui beneficiũ roganti dedit. ibid.

Illud beneficium iucundum est, & diu in animo victurũ, quod obuiam venit. ibi.

Plerique sunt, qui beneficia acerbitate verborum, & supercilio in odium adducunt, eo sermone vtentes, ea superbia, vt impetrasse pęniteat. ibid.

Qui tarde dedit, & diem protrhaens profuit, non ex animo fecit, ita duas res maximas prodidit, & tempus, & amicæ voluntatis argumentum. ibid.

Qui dedit beneficium, taceat, narret, qui accepit. ibidem.

Nihil in dando beneficio tam vitãdum est quam superbia, quoniam non modo iniucundum, sed inuisum est beneficium superbe datum. ibid.

Sunt quędam impetrantibus nocitura, quæ non dare, sed negare est beneficiũ. ibi.

Cuique sunt considerandę suę facultates, ac vires, ne aut plus demus, quam possidemus, aut minus. ibidem.

Diligentius quidem quærendus est beneficij quam pecunię creditor; huic enim reddendum est, quantum accepi, & si reddidi solutus sum ac liber. At illi plus soluendum est, & nihilominus, etiam relata gratia, coheremus. ibid.

Sola accipientis fides est spectanda, hoc modo beneficia suam auctoritatem retinent, & magnifica sunt, 3, de ben.

Est animi generosi ac magnifici, iuuare ac prodesse. ibid.

Qui dat beneficia deos imitatur, qui repetit, fęneratores. ibid.

Non est beneficium, quod ad fortunam spectat. 4. de benef.

Cum eligimus, cui demus beneficium; id agimus, vt quandoque sit beneficium, quia si turpe datur, nec honestum esse potest, nec beneficium. ibid.

Non est beneficium, nisi quod ratione datur, quoniã ratio est honesti comes. ibi.

Turpissimum genus dandi est inconsul-

ta donatio, multoque grauius est, male dedisse beneficium quàm non accepisse. culpa enim est aliena, quod non accepimus, nostra autem, quod non elegimus, cui daremus. ibidem.

Nunquam damus diligentius, nunquã maiori iudicio, quam vbi remota vtilitate, solum ante oculos honestum habemus. ibidem.

Beneficium non nostrum, sed illius cõmodum spectat, cui datur, alioquin nobis non illi damus. ibidem.

Non est beneficium, quod quęstus causa datur. ibidem.

Ad præstandum beneficium non adducit cogitatio auara, nec sordida, sed humana, liberalis, cupiens etiam dare, cum dederit, & augere nouis ac recentibus vetera. ibidem.

Satius est prodesse etiam malis propter bonos, quam bonis deesse propter malos. ibidem.

Non hac de re nouum beneficium recusare debemus, quia nondum prius reddidimus. ibidem.

Beneficium est commune vinculum, & duos inter se alligat. 6. de ben.

Nunquam te tam inhumanus, immemor, & ingratus offendat, ne tamen te dedisse delectet. 7. de ben.

Quærela amissi beneficij non bene dati est argumentum. ibid.

Nemo habet tam certam in beneficijs

manum

manum, vt non sępe fallatur. Epist. 81.

Errat, si quis beneficium libentius accepit, quàm reddidit. ibid.

Nihil charius æstimamus quam beneficium, quàm diu petimus; nihil vilius, cũ accepimus. ibid.

Beneficijs humana vita constat, & concordia, nec terrore, sed mutuo amore in fœdus, auxiliumq; commune constringitur. *De ira.*

Natura hominibus prodesse iubet, serui liberi ve sint, ingenui an libertini, iustę libertatis, an inter amicos datę, quid refert? vbicunq; est homo, ibi beneficij locus. *De vita be.*

Omne beneficium si exprobretur, molestum est, gratiam perdit, nec ferri potest. De discr. adul. & am. *Plut.*

Non modo pulchrius est, beneficio afficere, quam affici, verũ etiam iucundius. Nam nulla res parit gaudium, perinde ac beneficentia: De disp. Phil.

Sępe modestis hominibus ac familiaribus, cum egent, neglectis, alijs instanter, improbeq; flagitãtibus damus, non quòd dare velimus, sed quod negare non valeamus. De vitiosa vere.

Qui beneficium confert in amicum, vel in consanguineum, aut nullam, vel certe non magnam laudem meretur, quia facere debet, est que impius, nisi fecerit id, quod ab eo & natura ipsa, & necessitas expostulat. Qui autem confert in alienum, *Lact.*

& ignotũ, is verè laudandus est, quoniam vt faceret, sola ductus est humanitate. De vero cultu.

Apul. Non leui mercede emit, qui rogat, aut modicum prętiũ accipit, qui rogatur, ita vt omnia emere malis quã rogare. 3. Florid.

Marſ. Egëtibus opem ferre, est misericordiæ, ijs autẽ qui digni sunt, iustitiæ. lib. 1. Epist.

Ioan. Pont. Rerum egestatem, & ipsã humani generis societatẽ, cuius retinẽdæ plura sunt vincula, homo ipse plurimum & dando subleuat, & inuicẽ liberaliter agendo conseruat. lib. 2. liber.

Vt fortitudini pericula, temperantiæ dolores ac voluptates, sic liberalitati quasi quædam materies pecunia subiecta est, in qua vtenda & eroganda qui sponte, gratuitoq; versatur, illud iure assequitur, vt liberalis viri nomẽ adipiscatur, cum summo etiam tum ciuium, tum peregrinorum testimonio ac reipublicæ, in qua versatur, vtilitate. ibid.

In dando videndũ est, nequid in vultu, gestu, ac verbis appareat, quod liberalitatẽ ipsam perinde ac labes aliqua inficiat. ibi.

Quamquam illa & optima & maxima dandi causa esse debet, vt prosis, vt benefacias, & quidem, gratuito, ad hanc tamen caussam & aliæ quædam adiungẽdę sunt, quæ te hominẽ esse, & rerum humanarũ memorem declarent, alienisq; necessitatibus commoueri, & graues hominum casus misereri. ibid.

Nihil est homine dignius, quàm hominum calamitatibus moueri, ac succurrere, neq; aliud, in quo vberiorem sibi gratiam comparet benefaciendi ratio, atque voluntas. Nam hominum necessitates ridere, illisque, cum possis, minime succurrere, quid est aliud, quam hominem exuere, & ferarum induere immanitatem? ibi.

Eo consilio dare, vt plura inde referas, hoc quis non videt, non ad liberalitatem, sed ad fęnus pertinere. ibi.

Cum liberalis proprium sit dare, idque & rogatus, & non rogatus faciat, quis dubitat, multo gratius esse, præuenire muneribus; quoniam & voluntarium magis videtur, & ab excelsiori ingenio proficisci, & qui ex improuiso accipit, dantis voluntatem ac munus pluris facit, quòd tanti se haberi putet, vt etiam si nihil petat, donis tamen se honestari sentiat, hoc quoque plurimum addit gratiæ. ibid.

Ita omnium amorem ad se trahit liberalitas, vt in extremis terris constitutos, de quibus sit fama liberalitatis, quamuis de eorum commodis nihil speremus, tamen beneuolentia, laudibusque prosequimur, contra, tenaces odio, & obtrectatione. ibi.

Omnis in dando iactantia abesse debet, quippe quæ est maxima liberalitatis labes, neque aliquo modo committendũ, vt obligandi, aut deuinciendi gratia, dare, aut dedisse videaris. ibi.

Quamuis late erga plurimos liberaliũ benignitas diffundenda sit, illorum tamẽ ratio in primis est habẽda, quorum fides, integritas, fortitudo est cognita, & in quibus pclara ingenij uis elucet. Quid enim est præclarius, quam clarum se ac nobilem claris, & honestis viris donandis agere? ibid.

Illud à liberali viro prĕstandum est, vt quod libenter facit, etiam diligenter fecisse videatur. ibid.

Quamquam liberalem virum mutuare beneficium ipsum minime decet, aut gratiam inde reposcere, tamen si casus, aut ratio aliquando postulet, etiam atq; etiam videre debet, ne quo modo exprobare illud intelligatur; quod quid ẽ aliud quam pulcherrimam liberalitatis speciẽ fĕdare velle? Quocirca verecunde, & parce, nec vt qui repetat, sed vt qui benigne agi secum mutuo cupiat. ibid.

Beneficia, quĕ in aduersis conferuntur, mirum est, quam sint iucunda, prĕsertim vbi præter spem eueniunt, aut cum cæteri amici pedem retrahunt. lib. de Benef.

De bonitate ac viro bono.

BOnorum cõsuetudine vtere, & ab ijs nunquam discede, a quibus bona per disces, si autem malos sequeris, mẽtem

tem, quam habes proculdubio perdes. In Menone.

Vir bonus eſt Deo ſimilis, & ſacratiſsima res omnium eſt vir bonus, prophaniſſima contra eſt vir malus. in Minoe.

Difficile eſt, virum verè bonum fieri, manibus pedibuſque & mente non ad amuſſim quadratis. In Protag.

In quouis ſtudio homines permulti ſunt, & nullius pretij, probi vero pauci, hique plurimi faciendi ſunt. in Euthid.

Id pro certo habendum eſt, viro bono nil mali accidere poſſe, neq; viuenti, neq; defuncto. In Apologia.

Nihil aliud conſiderandum eſt homini vel de ſe ipſo, vel de alijs, niſi quid potiſſimum ſit & optimum. Neceſſe eſt enim, eum, qui id norit, illud quoque quod eſt deterius cognouiſſe, cum eadem horum ſit ſcientia. in Phedone.

Quęcunque bona vulgo dicuntur, deprauant, & impediunt animum, forma, diuitiæ, corporis vires, & cętera eiuſmodi generis. 6. de Rep.

Omni ſtudio danda eſt opera, vt quiſque, omiſſis cæteris diſciplinis, hanc quærat, & aſſequatur diſciplinam, per quam & poſſit, & ſciat vitam bonam a mala diiudicare, & quoad fieri poteſt, ex omnibus deligere meliorem. 10. de Rep.

Bona diuina ſunt quatuor, prudentia, iuſtitia, temperantia, ac fortitudo. Humana etiam quatuor, ſanitas, forma, vires, diuitię.

uitiæ. 1 de leg.

Boni sunt illi, qui sibimet imperare possunt, mali autem qui nequeunt. ibi.

Vir bonus cum sit tẽperatus & iustus, est felix ac beatus, siue magnus & robustus, siue paruus & debilis, siue pauper aut diues; iniustus autem quamuis sit ditior quam Midas, est miser, & in mœrore semper vitam ducit. 2. de leg.

Quæ vulgo appellantur bona, non recte bona dicuntur. ibid.

Boni viri sẽp sperare debẽt, munera sibi nõ defutura, quæ Deus huiusmodi viris dare solet. 5. de leg.

Non oportet vnquã paruifacere, vtrũ probus an improbus alijs videaris, multi enim quamuis sint virtutis expertes, qui tamen probi sint, qui improbi iudicant. 12. de leg.

Arist. Tria sunt bonorum genera, externa vel fortunę, corporis, & animi. 1. Eth.

Non est homo, qui bonis operibus non delectatur. 5. Eth.

Optimus est, qui non sua tantum, sed etiam aliorum caussa virtute vtitur. ibi.

Vir bonus sibi proderit honesta agens, ac cęteris vtilitatẽ afferens. 9. Ethi.

Aliqui fiunt boni natura, aliqui consuetudine, aliqui vero doctrina. 10. Ethi.

Qui vult fieri bonus, illis rebus vti debet, quæ ad bonitatem pertinent. ibi.

Vir bonus paupertate, ægritudine, & alijs fortunæ casibus honeste vtet. 7. Pol.

Bonum eſt,quod ſua natura eſt expetendum, & eius gratia aliæ quoque res expetuntur,& quod oĩa appetunt, 1.Rhet

Vir bonus ſemper ſerenus eſt, ſtatuſq; ipſius quietus,& nihil eorum, quæ mala dicuntur,eum perturbat. Enn.1. *Plot.*

Quilibet omnibus viribus contendere debet,vt bonus efficiatur. Enn. 2.

Quamdiu praui ſumus, nefas eſt, nos cum ſuperis affinitate coniũgere, ſed tũc demum, cum boni ſumus, neque ſumus corpora, ſed animæ in corporibus. Hoc eſt,è ſuo gradu non deijci,neque externis illecebris indulgere,neque aduerſis frangi. ibid.

Neceſſe eſt, bonum eſſe expetendum, non tamen quia ſit appetendum, idcirco fieri bonum, ſed potius quia ſit bonum, ideo appetibile fieri. Enn. 6.

Materiæ bonum eſt ipſa forma, corporis bonum eſt anima, animæ vero bonum eſt virtus. ibid.

Omnes probi viri actiones ad ipſa ſui intima vergunt. Itaque ſi benefice, & diuine fuerit operatus,finem iam ſuum habet in actione videlicet propria conſtitutum,etiam ſi extra nihil inde perfectum ſit. De An.& dem. *Procl.*

Bonum, quod a nobis poſſidetur, nil aliud eſt,quam minima mali portio.Quare ſequitur,vt bonum huiuſmodi a malo ſeparari nequeat. in Pimandro. *Merc.*

Homines ſolum boni nomen retinent,

naturam autem boni nequaquam. ibid.

Ignari mortales hominem bonum nominare non verentur cum veram boni notitiam nullam habere possint, cum ipse malis sit irretitus & illaqueatus, malumq; bonum esse censeat, insanabiliter malis vtatur, eorumq; iacturam, & priuationẽ timeat. ibidem.

Qui bonitatis amici sunt, horum naturam Deus ipse tuetur. ib.

Qui malus est, & corporis fœtidi seruus non potest ipsum bonum percipere ib.

Pyt. Omnes bene agere volumus, bene autẽ agimus, si nobis adsint multa animi bona corporis, & fortunæ, quorum bonorum possessio sola non facit hominem beatũ, sed eorum vsus, & quidem rectus.

Aug. Bona non sunt bona virtute carenti, & eis male vtenti. 18. de ciu. Dei.

Bona externa quid prosũt homini sine internis. In Euang. Math.

Bona terrena contra malum dominum tacita uoce clamant. ib.

Sen. Nullum bonum iuuat habentem nisi illud, ad cuius amissionem paratus est animus. Epist. 4.

Eorum vtere consuetudine, qui te meliorem facturi sint, illos admitte, quos tu meliores facere possis. Epist. 7.

Pars magna bonitatis est, velle fieri bonum. Epist. 34.

Illius animus non est in recto, cuius dictis facta dissentiunt. ib.

Illa sunt bona vera solida ac sempiterna, quę dantur a ratione, quæ cadere non possunt, nec decrescere quidem aut minui. cætera opinione bona sunt, & nomē quidem habent communē cum veris, proprietas boni in illis non est. Epist. 75.

In homine nihil refert, quantum aret, quantum fœneretur, a quam multis salutetur, quàm pretioso incubet lecto, quàm lucido poculo bibat, sed quàm bonus sit. est autem bonus, si ratio est recta & explicata, & ad suę naturę voluntatem accommodata. Epist. 77.

Quod contemptissimo ac turpissimo cuiq; contingere potest, non est bonum Epist. 88.

Nulla res magis animos ad honesta inducit, dubiosq; & in prauum inclinantes reuocat ad rectum, quam bonorum virorum conuersatio. Epist 95.

Si boni uiri animum nobis inspicere liceret, o quàm pulchram faciem, quàm sanctam, quàm ex magnifico placidoq; fulgentem videremus? hinc iustitia, illinc fortitudo, hinc temperantia prudentiaq; refulget. Epist. 116.

Quemadmodum omnis natura bonū suum nisi consumata non profert, ita hominis bonum non est in homine, nisi cū in illo ratio perfęcta est. Epist. vlt.

Inter bonos uiros & deū est amicitia, conciliante virtute, amicitia dico, imo etiam necessitudo ac similitudo, quando-

quidem

quidem bonus tempore tantum a Deo differt, discipulus eius, emulatorq;, & vera progenies. De diu. prou.

Bonus vir est, qui eo perduxit affectu animum, vt non tantum peccare nolit, sed etiam non possit. De mor.

Plut. Bonum non in temporis diuturnitate, sed in virtute ponendum est. In orat. cōs.

Bona corporis & fortunæ non sunt magni facienda. De aud. po.

Bona externa sine virtute nihil possessoribus prosunt. ib.

Gal. Turpe est, quempiam multos annos laborare, ut vel medicus, vel gramaticus fiat sed vt vir bonus euadat, in tanto temporis curriculo numquam sibi quicquam laboris assumit. De cogn. & cur. an. af.

Lact. Bonum est, recta & honesta præcipere, sed nisi facias, mendacium est, & in congruum, atq; ineptum, non in pectore, sed in labijs habere bonitatē. 3. de fal. rel.

Eorum, quæ vulgo bona dicuntur, cuiusmodi est sanitas, forma, robur, diuitiæ ac dignitates, nullum quidem est bonū, nisi in vsum virtutis inciderit, Hæc enim separata ab ipsa virtute materię sortem solum retinent, atq; his, qui abutuntur, mala proculdubio sunt. De phāt. & intel.

Mars. Quemadmodum caloris præsentia, ea, ad quę calor peruenerit, calida efficiuntur, ita omnia bonitatem assequuntur, qui bus insit ipsa bonitas. lib. de volup.

Bonorū possessio absq; vsu nullius est

pon-

ponderis.lib.1. Epist.

Nulla via est breuior & cõmodior ad bonum, quã malum odio habere. 6. Epst.

Vir bonus nullus esse potest,nisi honestissimis,optimisque virtutibus, quarum magistræ sunt leges, fuerit abunde prædi ditus. Eos en m viros bonos dicimus,qui iustitiam pietatem,probitatem,cæterasq; ibonas artes,ad quas legibus incitamur, colunt. lib.5.de obed. *Ioan. Pont.*

De Ciue.

Vt ciues muneribus corrumpãtur,permittendum non est. 3.de rep. *Plato.*

Cum ciues non sunt ambitiosi in expetendis magistratibus, tunc ciuitas optime se habet, & libera est a seditionibus,con trarero quę ciues habet aliter affectos.7. de rep.

Nullus ciuis opificio vllo detineatur, arte enim magna, quæ longa exercitatione, multisque doctrinis indiget, occupatus est ciuis,| cum communem ciuitatis ornatum procuret, quæ res non leui quidem opera contenta est,sed pręcipuum studium exigit.ib.

Ciuiles homines hoc maxime curare debent, vt ciues bonos,& legibus obtemperantes efficiant.1. Eth. *Arist.*

Ciues metu pænarum, & propter infamiam, & honorem pericula subeunt,

qat;

atque ea de causa fortissimi esse videntur, apud quos timidi sunt infames, fortes vero plurimi fiunt. 3. Eth.

Ciues inter se mites esse debēt. 8. Eth.

Ciues sunt socij vnius ciuitatis. 2. Pol.

Artifices, & qui ludicram artem exercent, sunt ciues sordidi. Artificum igitur opificia neque rectorem discere oportet, neq; eum, qui in republica versatur, neq; bonum ciuem, nisi fortasse quandoq; sui ipsius priuatim causa. 3. Pol.

Cum plures sint rerum publicarū species, plures quoq; ciuium species necesse est esse, ac maxime eorum ciuium, qui subsunt. Itaque in quadā republica opifices, & sordidi ciues erunt, in quibusdam vero minime, puta in optimatum gubernatione, si qua illa est, in qua secundum virtutem ac dignitatem dantur honores, nam virtutem exercere non potest, qui vilibus opificijs occupatus est. In paucorum quoq; gubernatione tenues homines ad rempublicam minime recipiuntur. ib.

Ciuis non diffinitur, nisi publice potestatis ac dignitatis communicatione. ib.

Ciuilem hominem prudentem esse oportet. ib.

Prȩclari ciuis est, posse laudabiliter prȩ esse ac sub esse. ib.

Non omnes illi ciues appellandi sunt, sine quibus ciuitas esse non potest. ib.

Vnusquisque ciuis existimare non debet, se suum esse, sed totius ciuitatis. Nā

qui-

quilibet ciuis est pars ciuitatis.8.Pol.

Ciuium controuersias quamprimum dissoluere, nec tempus trahere conuenit. Reth. ad Alex.

In ciuibus populus magis attendit mores quam nomen.3.de ciu.Dei. *Aug.*

Si quis ciuis officium amiserit, hominis exerceat. Ideo magno animo non vnius vrbis mœnibus nos clausimus sed in totius orbis commercium emisimus, patriā que nobis mundum professi sumus, vt virtuti latiorem campum dare liceret. De Tranquil. *Sen.*

Boni ciuis opera nunquam est inutilis, auditu enim, visu, vultu, nutu, ipsoq; incessu prodest.ib.

Vnum est inexpugnabile munimentū. Amor ciuium. lib. de clem.

Omnibus legibus, omni iure, cunctis denique rebus ciuis officium est custodiendum. In Pol. *Plut.*

Boni ciuis esse videtur, quādoq; patriæ munus rite delatum admittere, & id pro virili parte curare etiam si humilius uideatur, quam eius existimationi conueniat cui mandatur. ib.

Non decet priuatum ciuem principum, & magistratum gerentium res, & munus paulo curiosius inquirere, & scrutari, & hoc nomine administrationem alijs rite traditam ad se transferre conari.ibidem. *Pyth.*

A viro ciuili alienum minime puto, in re honesta & iusta vel inimicis & aduersa- *Sen.*

rijs testimonio presto esse, & in iudicio aduersus calumniatores eos tueri, & crimina falso obiecta refellere. ibidem.

Joan. Pont. Est prudentis & maxime probati ciuis, ab omni improbitate, ac vitij suspitione longius recedere. lib. 4. de prud.

De Ciuitate ac Rep.

Plato. Ciuitas tunc optime gubernatur, cum iniusti dant pęnas. In Amat.

Ciuitas fit melior, ac melius instituitur, cum amicitia est inter ciues, odia vero, & seditiones absunt. In Alcib. 1.

Qui non sibi tantum ac suis vult imperare, sed etiam reipublicę, virtute in primis ornatus esse debet. ib.

Optima reipublicæ gubernatio est apud vnum, vel apud paucos. In Pol.

Vir sapiens ac bonus in republica gubernanda subditorum rationem semper habebit, quemadmodum nauis gubernator nautarum, nauisque incolumitati semper studet. ib.

Necesse est, eam præcipue, ac solam rectam esse rempublicam, in qua, qui magistratibus funguntur, re vera gubernare sciāt, siue legibus, siue absq; legibus dominētur. ibidem.

Ciuilis administratio ex iustitia, ac temperantia constat. In Protag.

Pueri, viri, & mulieres corripiēdi sunt,

vt correptione meliores fiant. si quis autē hanc spreuerit disciplinam, is tamquam insanabilis ex ciuitate pellendus est, vel interficiendus. ib.

Virtutis curam non ad vnum aliquem dumtaxat, sed ad omnes spectare oportet si modo ciuitas consistere debeat. ib.

Sic reipublicę ac ciuium cura est capessenda, vt ciues ipsos bonos efficiamus. In Gorgia.

Quemadmodum pastores ouibus, sic qui vrbibus præsunt, subiectis consulere debent, nec aliud dies ac noctes illis est cogitandum, quam vnde vtilitas ad ipsos perueniat. 1. de Rep.

Nullam malæ, ac turpis disciplinę in ciuitate maiorem coniecturam capere possumus, quam summis iudicibus, ac medicis indigere non modo abiectos homines ac mechanicos, sed eos etiam qui liberali doctrina se educatos esse gloriātur. 3. de rep.

Multę ciuitates nauium instar submersę perierunt, & peribunt ob gubernatorū nautarūque improbitatem, qui in rebus maximis extrema quadam ignorantia detinentur, quoniam cum rerum ciuilium prorsus ignari sint, in ijs tamen plurimum sibi sapere videtur. In Pol.

Si veros ciuitatis custodes quęrimus, eos eligere non debemus qui ciuitati noceant. 4. de rep.

Qui leges, & ciuitatis officia custodire

possunt, ijs reipublicæ gubernatio tradēda est.5.de rep.

Oportet ciuitatem semper liberam, prudentem, & sibi amicam esse.3.de leg.

Ciuitatem, quę incolumis, felixque futura sit, honores recte distribuere oportet, recta autem distributio est, vt prima, & maxime honoranda cēseantur animi bona; secundo dignitatis gradu corporis bona tertio externa possessio & pecuniæ. Hæc si quis legislator, ciuitas ve transgredietur, vel pecuniam præ cæteris honorando, vel posterius aliquid honore prius collocando, neque sancte, neque ciuili terfaciet. ib.

Mare ciuitati proximum quotidiana quadā iucūditate eā efficit, sed vicinitas illa nimirum re vera falsa est, & amara. Nā cum mercibus, & pecunijs ciuitas cauponando repleatur, dolosi animi, instabiles, & infidos mores parit. Quare parum & ipsa ad se ipsam, & ad gentes aliàs fidem, & amicitiam colit.4. de leg.

Quando aduersus ciuitatem peccatur, omnibus infertur iniuria.6 de leg.

Publicū quippe ciuitates cōnectit, atq; coniungit, priuatum vero dissipat.9.de le.

Qui tamquam potentiores rēpublicā tenent, si salutem exoptant, ipsi inter se eligere, atque in honore eos præferre debent, quos optimos esse cognouerint. Epist.7.

Arist. Ciuilis scientia in rebus publicis uersatur

ſatur. 6 Eth.

Ea non eſt ciuitas, cui leges curę minime ſunt. 7. Eth.

Qui ciuilem ſcientiam cupiunt, in re publica verſari debent. 10. Eth.

His, qui ciuitatem regere cupiunt, experientia ſaltem opus eſt. ibidem.

Omnis ciuitas eſt ſocietas quædam, & omnis ſocietas alicuius boni gratia conſtituta eſt. 1. Pol.

Ciuitas eſt prior quam domus, ſecundum naturam. ib.

Cum ciuitas ſit multitudo ciuium, oportet per diſciplinam communẽ, & vnã efficere. 2. Pol.

Ea reſpublica recte eſt inſtituta, quæ caret omni ſeditione. ib.

Ciuile bonum eſt communis vtilitas. 3. Pol.

Ciuitatis gubernatio debet eſſe apud vnum, vel apud paucos, vel apud multos. Cum igitur vnus, uel pauci, vel multi cõmunem vtilitatem in gubernatione ſequũtur, has rectas eſſe rerũ publicarũ ſpecies, neceſſe eſt. cum autem ad propriam vtilitatem vel vnius, vel paucorum, vel multitudinis gubernatur, tranſgresſiones ſunt & labes. ib.

Ciuitas optima nunquam permittit artificiem eſſe ciuem. ib.

Ciuitas ſine iuſtitia ac virtute permanere non poteſt. ib.

Ciuitas eſt bene viuendi ſocietas gra-

tia vitæ perfectę. ib.

Societas ciuilis est gratia bene agendi, non gratia simul viuendi.ib.

Non ab improbis, sed ab optimis ciuitas gubernari debet.4. Pol.

Respublica est ciuitatis institutio circa magistratus, honoresque publicos. ib.

Vbi leges dominari non ualent, non est respublica. Nam lex omnibus dominari debet. ib.

Tres sunt reipublicę partes, quarum vna uersatur in publicis consilijs, altera in magistratibus, tertia in iudicijs. ibidem.

Virtus, libertas, diuitiæ, & nobilitas in reipublicæ æqualitate contendunt. ibi-

Status popularis diffinitur libertate, & summa populi potestate. 5. Pol.

Respublica maxime dissoluitur, cum non seruatur iustitia. ib.

Nulla ciuitas permanere potest, nisi legibus & moribus constituta sit.6. Pol.

Ij, quos victus caussa laborare oportet, magis laborare, quam rebus publicis operam dare cupiunt.ib.

Vrbana turba, quæ vilia exercet, nulla est pars ciuitatis.7. Pol.

Ciuitas non pro mœnijs, sed pro consilijs, & hominũ cætu accipitur. 1. OEcon.

Aug. Ciuitas est hominum multitudo, aliquo societatis vinculo cõiuncta. 10. de ciu. Dei

Plut. Quemadmodum vini vsus initio quidem

dem arbitrio, atque lege bibentis regitur, vbi uero sensim ac placide calefecerit hominem, immutare continuo incipit, & nouis imbuere moribus. Hac ratione decet hominem virilem, & rēpublicam tractare incipiētem, tandiu ciuium moribus consentanee uiuere, & se ad eorum natu ram accommodare, atque ea sectari, qnibus populus delectari, & quibus facile adduci soleat, donec opinione virtutis, ac fide iam comparata, auctoritate inniti possit. In Polit.

Eorum, qui reipublicę præsunt, non modo singula verba, nec res tantum publice gestæ animaduerti, notarique solēt, sed uirtus quoque, ioci simul ac seria quæque, domus ipsa, familia, vxor, & cubile curiosius inquiruntur. ib.

Minima queq; principum & rēpublicā administrantium errata notantur, & pro magnis habentur. ib.

Qui vult rēpublicam regere, is mentē secum veluti gubernationem habere debet, & orationem, quæ accepta mentis imperia demum alijs ostendat, ne ipse yo ce extera indigere uideatur. ib.

Grauitas, & orationis amplitudo ijs, qui reipublicæ prę sunt, maxime conuenit. ibid.

Amicos habere debent, qui rēpublicā administrant, pro instrumentis animatis, & ratione vtentibus. ib.

Magni est animi ac strenui, minima

etiam ciuitatis negocia curāda suscipere. ibid.

Vt manus in digitos distributa non idcirco redditur inbecillior, imo ad omnē vsum propterea artifex est aptior, sic ad gerendam rēpublicam, qui vult alios quoque munerum participes esse, is efficacius societate adductus opus absoluere potest. ibi.

Qui recte in ciuitatibus excellere volunt, ij ciues inferiores æquitate, facilitate, ac beneuolentia allicere debent; potētiores vero obsequio, comitate, ac modestia lenire; omnes denique bonis rationibus pacatos, atque consentientes retinere in ciuitate, vt id quod maxime cupiunt, rebus omnibus transigendis merito præesse possint. ib.

Vir ciuilis nequaquam pro viribus populo permittendum censebit, vt in ciues per contumeliam seuiat, aliena bona diripiat, publica peculetur, vel perperā dissipet, suadēdo, monēdo, ac deniq; terrēdo, omni petulātię ac libidini repugnabit. ib.

Quemadmodum est medici, magna ex parte corruptiori sanguine diminuto, parum deinde innocui, & salubris cibi ægroto afferre, sic uir ciuilis, & reipublicæ princeps prius ignominia, damno ve ciuitatis summoto, leui deinde gratia, & humanitate quascunque molestias & querelas leniet, atque solabitur. ib.

Reipublicę gubernatores non modo

ad

ad vſum ciuitatis opes & corpora conferre debent, ſed fortunas quoque & copias vniuerſas concordibus, & conſentientibus animis contribuere, vt per ſe quiſque eãdem rem, quibus poſſit, & ſciat, curando extollat. ibidem

Populo ſeditionis vitio laboranti, non tamen graui & deplorato, ſed quod curari poſſit, partibus ſanis, & bene ualentibus temperamentum ſalubre afferri debet, & in hac medendi ratione perſeuerandum eſt, ac penitus inſiſtendum. ibi.

Optimum & potisſimum omnium illud eſt, longe lateque proſpicere, ne ſeditio vlla irrumpat. opus profecto rationis, & diſciplinæ ciuilis maximum, & pulcherrimum. ib.

Summopere nobis cauendum eſt, & in primis optandum, ne ipſi nobis tempeſtatem aliquam concitemus, & noſtrorum malorum ſimus auctores. Verum ſi quo caſu aduerſitas irruperit, ulla nobis arte ab officio deſcendendum non erit, neq; periculoſe ciuitas commouenda, cui periclitanti ac labanti omnibus rationibus opem ferre debemus, & illam opere, ſtudio, induſtria, ac fide maximis tempeſtatibus, fluctibuſque iactatam, velut ſacra ancora ſiſtere ac, firmare. ib.

Ciuibus pereuntibus nullo ſenſu moueri, nihil dolere, animi tranquillitatem, & indolentiam prædicare, vitam ocioſam tamquam beatã extollere perinde vtiq;

est, ac aliorum miserijs oblectari, & calamitatibus gaudere. ibi.

Sępe contingere solet, vt priuatis & paruis rebus neglectis, nulla cura, nullis medicamentis adhibitis, inde etiam publicæ calamitates ortę fuerint. ib.

In hominum societate, & reipublicæ administratione leges seruandæ sunt, & iustitia. De fortuna.

Apul. In magna ciuitate hoc hominũ genus etiam inuenitur, qui meliores obtrectare malint, quam imitari, & quorum similitudinem desperent, eorumdem affectent simultatem, vti qui suo nomine obscuri sunt, alieno innotescant. lib. 1. florid.

Alcin. Tunc respublicæ optime, & cum iustitia administrantur, cum vnaquæq; ciuitatis pars suo munere fungitur. De Phant. & intell.

Marf. Sicut homini natura robusto, & victu prudenti ac temperato nulla penè vnquam opus est medicina; ita ciuitati & optime ab initio constitutæ, & in ea forma perseueranti, neque multis ab initio legibus, neque quotidianis deinceps constitutionibus opus est. In Plat.

Ditioribus reipublicæ administrationẽ tradere, perinde est, ac si nauis non magis perito in nauigando, sed magis locupleti gubernanda traditur. Nempe & hæc & illa periclitabitur. ib.

Nihil in ciuitate etiam minimum sine certo quodam ordine esse debet, si quidẽ

caret

qđ caret ordine alia ordinata pturbat. ib.

Cum ars gubernandæ reipublicæ diuturna exercitatione, multaque doctrina indigeat, totum hominem sibi vendicat. ibidem

Vt partes ipsę corporis humani simul omnes i unctę, atque connexę vnum hoc efficiunt corpus; sic homines ipsi diffusi per domos ac regiones vrbis, simul tamē sociati, atque in vna conuenientes mœnia corpus vnum efficiunt, quod ciuitas vocatur. lib. 4. de obed. *Ioan. Pont.*

Quicquid homines agũt, id alicuius boni gratia eos agere certum est, & cum bonum aliud alio sit maius, ac potius, videtur illud esse potissimum, ac maximum propter quod homines simul coierunt, & ciuitates constitutę sunt, & cuius gratia omnes quidem omnia agunt. ib.

Eorum, qui publicas res tractant, referta est vita non modo laboribus, ac molestijs plurimis, sed grauibus etiam casibus exposita. lib. 2. de fortit.

De Clementia & mansuetudine.

Difficile admodum est, reperire hominem ingeniosum simul, & præcæteris mãsuetum atque virilem. In Thet. *Plato.*

Mansuetudo est virtus animosę partis, *Arist.*

qua præditi haud facile mouentur ad iram.4.Eth.

Mansuetudinis est, posse ferre moderate obiecta crimina, & contemptus, nec celeriter rapi ad vltiones, nec facile moueri ad iras, moribus comem esse, ac mitem, ingenio quieto, & stabili.ib.

Mansuetudo est animi compositio, & refrenatio iracundiæ.2. Reth.

Plot. Quanto quis melior est, tanto erga cæteros cum homines, tum superos, benignior est, ac modestior. Enn.2.

Pyt. Facilitas, & lenitas in homines iustitiã adducunt, alienatio & aspernatio contumeliam.

Expertes mansuetudinis, sunt ad sapiẽtiam inepti.

Sen. Illud nobis occurrat, quantum commendationis clementię fama sit nobis allatura, & quam multos venia amicos vtiles fecerit. De ira

Magna laus est homini, si in alios mansuetum se gerat. Epist.96.

Nulla virtus magis homini conuenit quã clemẽtia, cum nulla sit humanior. lib.1.de clem.

Cætera bona possessione fortunæ suę quisque sentit, aut expectat maiora, minora que. ex clementia omnes idem sperãt, nec est quisquam cui tam valde innocẽtia sua placeat, vt non stare in conspectu clementiam paratam humanis erroribus gaudeat.ib.

Cle-

Clementia eſt omnibus hominibus ſecundum naturam.ibidem

Clementia iu quacunque domum peruenerit, eam tranquillam, feliceinque reddet.ib.

Nemo quiſquam excogitare poterit, quod regenti ſit magis decorum quam clementia;quocunque modo, & quocunque iure cæteris præſit.ib.

Regem ſaluum in aperto clementia præſtabit. ib.

Non minus turpia ſunt principi multa ſupplicia quam medico multa funera. remiſſius imperanti melius paretur.ib.

Nullum ornamentum eſt principis faſtigio dignius quã illa corona Ob ſeruatos ciues. ib.

Non tam omnibus ignoſcere crudelitas eſt,quam nulli; modum tenere debemus.. Sed quia difficile eſt temperamentum, quicquid æquo plus futurum eſt,in partem humaniorem præponderet.ib.

Quemadmodum non eſt magni animi qui de alieno liberalis eſt, ſed ille, qui quod alteri donat, ſibi detrahit, ita clementem vocabo non in alieno dolore facilem, ſed eum,qui cum ſuis ſtimulis exagitetur, non proſilit,qui intelligit, magni animi eſſe, iniurias in ſumma potentia pati,nec quicquam eſſe glorioſius principe impune læſo. ib.

Clementia eſt téperantia animi in poteſtate vlciſcendi, vel lenitas ſuperioris

aduer-

aduerſus inferiorem in conſtituendis pœnis. ibidem

Miſericordia non cauſſam, ſed fortunã ſpectat, clementia rationi accedit. ib.

Clementia eſt, quæ alieno ſanguini tãquam ſuo parcit, & ſcit, homini non eſſe homine prodige vtendum. ib.

Clementia liberum arbitrium habet, non ſub formula, ſed ex æquo, & bono iudicat. ib.

Clementia hoc primũ ſpectat, vt quos dimittit, nihil aliud illos pati debuiſſe pronunciet. ib.

Vt generoſi, & nobiles equi melius facili freno reguntur, ita voluntaria innocentia ſuo impetu clementiam ſequitur. ibidem

Clementia nullum ex omnibus magis decet, quam regem ac principem ib.

Clementia non modo reddit homines honeſtiores, ſed tutiores; eſt que ornamentum, & certisſima regnorum ſalus. ibidem

Plut. Hominem homini nihil aliud manſuetũ ac mitem reddit, quàm beneuolentia fides & certæ iuſtitiæ, ac probitatis opinio. In Polit.

Qui nõ laudat benignitatem, is profecto cor habet adamantinum, aut ferro excuſſum. De vtil. cap. ab in.

Gal. Natura in formando homine, ſe animal ciuile, ac manſuetum effingere cogitauit. lib. 9. de vſu partium.

Vir clementia inſignis neminem abſq; conſolatione punit, neminem punitum perdit, omnes pro viribus ſeruat, & quos nece punit, profitetur a morbis animi liberare. In Plat.

Clementiam in quo eſſe cenſuimus, illum omnes admiramur, colimus, & pro Deo habemus. De Princ. *Ioan. Pont.*

De Cognitione ſui ipſius.

ANimam noſſe iubet, qui præcipit, Noſce te ipſum. Quicunque igitur corpus cognoſcit, ſua quidem, non ſe ipſum nouit. In Alcib. 1. *Plat.*

Se ipſum cognoſcere prudentiæ quidẽ eſt, ſin autem nec nos ipſos cognoſceremus, nec prudentes eſſemus; poſſemus ne noſtra ſeu bona, ſeu mala noſcere? ibi

Nunquam ſcire poterimus, qua arte meliores euadere poſſimus quamdiu nos ipſos ignoramus. ib.

Difficillimum eſt, ſe ipſum cognoſcere, ſed ſiue hoc facile ſit, ſiue difficile, ſane hoc ſe habet, vt hoc intelligentes, etiam qua ratione curandi ſumus, intelligamus, hoc autem ignorantes id aſſequi minime poſſumus. ib.

Cognitio ſui ipſius ex animæ cognitione dependet. En. 4. *Plot.*

Qui se ipsum cognoscit, ad superna se ipsum extollit, solumque trahit secum, quod prestantius est in anima, quod & cõceptis alis ad intelligentiã volare potest. En. 5.

Præceptum illud. Cognosce te ipsum, illos tantum admonet, qui propter multitudinem sibi insitam ad hoc adducuntur, vt se ipsos enumerent, discantque quot, & qualia ipsi in se habentes nondum omnia cognouerunt, vel nullum potius, neq; quid teneat principatum, neque secundũ quid potissimum existere, ipsi iudicandi sunt. Enne. 6.

Merc. Qui se ipsum cognoscit, bonũ, quod est super essentiam, consequtus est; qui vero corpus amoris errore complectitur, is oberrat in tenebris, mortis mala sensu percipiens. In Pim.

Qui se ipsum cognoscit, transit in Deũ quoniã vita, & luce cõstat omnium pater, ex quo natus est homo. Qui igitur comprehendit se ipsum, ea luce, & vita compositum, ad vitam sursum, lucemque transcendit. ib.

Aug. Homines cælestium, terrestriumque rerum scientiam magnifacere solent, in quo profecto ij sunt meliores, qui huic scientiæ præponunt, nosse semet ipsos. lib. 4. de Trin.

Cum nulla scientia sit illa melior, qua homo se ipsum cognoscit, discutiamus cogitationes, loqutiones, & opera nostra.

Quid enim prodest nobis, si rerum omniũ naturas subtiliter inquirimus, efficaciter comprehendimus, & nos metipsos non intelligimus? De spiritu & an.

Nos ipsos prius cognoscere debemus, deinde quæ aggrediamur negocia, deinde eos, quorum caussa, aut cum quibus agendum est. Ante omnia necesse est, se ipsum æstimare. De Tranquil. *Sen.*

Duo sunt ex delphicis literis ad vitam maxime necessaria. Cognosce te ipsum, & Ne quid nimis. ex his reliqua pendent omnia. In orat. consol. *Plut.*

Sapientissimum est, se ipsum cognoscere posse. De cogn. & cur. an. af. *Gal.*

Oportet animam se ipsam ingredientẽ ibi verum, ac bonum, verasque omnium rationes perscrutari, & hinc quisque sui ipsius cognitionem exordiri debet. De An. & dem. *Pro.*

Quicunque optat Deum cognoscere, se ipsum prius cognoscat. In Proh. lib. De Theol. plat. *Mars.*

De Concordia & discordia.

Qui cæteris modestia præstant, vitæ trãquillitati student, sua semper priuatim agentes, pacis auidi, & concordię tam erga cęteros, quam erga conciues. In Pol.

Seditio

Seditio nihil aliud est, quam naturalis cognitionis corruptela, quę a quadam discordia proficiscitur. In Soph.

Nihil est perniciosius ciuitati quam diuisio, nihil melius quam concordia. 5. de Rep.

Ea disciplina studio dignissima est iudicanda, qua homines instituti diu, & optime in pace vitam agunt. 7. de leg.

Qui ciuitatem subijcit factionibus, & ui contra leges adhibita, eam seditionibus replet, hic maximus vniuersę ciuitatis hostis est iudicandus. 9. de leg.

Non auri fulgor, non adamas, non mēsę argenteę quæ apud homines habentur in pretio, ita oculis corruscant, neque latifundi aut pinguia culta tantum valent ad vitam, quantum mens bonorum virorum inter se consentientium. Epist. 1.

Arist. Concordia simile quiddam amicitiæ videtur esse. huic autem legumlatores maxime student, discordiam vero vt rem inimicam expellunt. 8. Eth.

Concordes dicuntur, qui sunt eiusdem sententiæ. 9. Eth.

Seditiones ex paruis rebus ad magna perueniunt. 5. Pol.

Statim dissoluendæ sunt illorum discordię qui multum in republica valent, quoniam excellentium virorum discordiæ totam post se trahunt ciuitatem. ib.

Pyth. Vbi est concordia, & legum obseruantia, paruę res suppetunt, sine quibus etiam

maxi-

maximę non sufficiunt.

Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, & consortium charitatis. Hæc simultates tollit, bella compescit, iras componit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari. Hanc qui acceperit, teneat, qui perdiderit, repetat, qiu amiserit, exquirat. lib. de verb. dom. *Aug.*

Pax est huiusmodi bonum, vt in rebus creatis nihil gratiosius soleat audiri, nihil delectabilius concupisci, & nihil vtilius possideri. 9. de ciu. Dei

Sine aliqua pace nulla natura subsistere potest. ib.

Ad pacem ineundam, & conseruandā homo fertur quodammodo suæ naturę legibus. In Psal. 84.

Sicut est concordia membrorum, ita & hominum esse debet. In Psal. 130.

Pax cum bonis & bellum cum vitijs sēper habendum est. De temp. serm. 146.

Concordia paruę res crescunt, discordia maximę dilabuntur. Epist. 95. *Sen.*

Non pudet homines mitissimum genus alterno sanguine gaudere, bella gerere, gerendaque liberis tradere, cum feris etiam sit pax inter se. Epist. 96.

Cum paribus contendere dubiosum est, cum superiori furiosum, cum inferiore sordidum. lib. 2. de ira

Pacem

Pacē habeas cum hominibus, bellum autem cum vitijs. lib.de Mor.

Plut. Hæc bona ciuitatibus maxime optanda sunt pax, libertas, feracitas tum agrorum, tum hominum, postremo concordia. In Pol.

Ciuitates sedi tionibus agitatę funditus pereunt, nisi aliqua foris vrgente necessitate, malisque castigatę ad sanitatem redigantur. De Rep.ger.

Præclarissimum est, in id operam dare, vt nulla vnquam oriatur seditio. idque artis ciuilis opus maximum, & pulcherrimum existimandum est.ib.

Ex officio viri ciuilis subiectis reb9 hoc vnum ei restat, quod nulli alteri bonū prę stantia cedit, vt suos ciues concordia, mutuaque amicitia inter se vti doceat, lites, discordias, omnesque inimicitias aboleat. ib.

Omne bonum concordiæ cognatum est, omnę autem malum a discordia oritur. De Hora.

Non pro quibusuis exiguis, & parui momenti rebus nouitati studendum est, & ordo rerum omnium perturbandus, sed aut pro necessarijs, & quę dilationem sine pernicie ferre non possint, aut pro rebus illustribus, ac præclaris.ib.

Lact. Sublata hominum concordia nulla virtus est omnino. De vero cultu.

Discordia ac dissensio non est secundū hominis rationem.ib.

Nulla potentia est maior bonorum & prudentum virorum consensu. In Plat. *Maiſ.*

Optime agitur cum illo populo, florẽt que vrbis eius opes, cuius principes idẽ vnum & sentiunt, & volunt. lib. 4. de obed. *Ioan. Pent.*

Existunt per sæpe in republica seditiones, quæ arte, & industria compescendæ sunt, quæ vbi sedari & cœrceri nequeunt, fortissime eundum est contra, & pro libertate oppetẽda mors est. lib. 2. de fortit.

De Consilio & Electione.

Consilium est res sacra, non est enim diuinius aliquid, de quo quis consulere queat, quam de institutione sui, atque suorum, In Amat. *Plato.*

Cum e duobus malis alterum eligere cogimur nemo peius eligat, dum licet, quod minus est, eligere In Protag.

Oportet consultorem diligenter considerare vtrum ad eam rem curandam peritus sit, cuius gratia in præsentia deliberamus. In Lach.

In omnibus vnicum principium ijs, qui bene consulere volunt, est, intelligere quid illud sit, de quo consultatur, vel omnino aberrare necesse est. In Phedro

Consultare circa ea, quę acciderunt, in primis oportet, & tamquam in talorũ

iactu

iactu pro vt cecidit, quomodocunque ratio rem melius habere dicat, negocia disponere. 10. de Rep.

Arist. Electio in illis versatur, quę sunt in nostra potestate. 3. Eth.

Consilium in ijs versatur, quæ frequẽtius accidunt, & incerta sunt, & indeterminata. ib.

Aliorum vtimur consilio, cum de reb9 maioribus deliberare volumus, cum nos diudicare minime valeamus, quid conficiendum sit. ib.

Quod fit electione, ante considerandum est: 4. Eth.

Homo in perficiendo velox esse debet tardus autem in deliberando. 6. Eth.

Electio recta non est sine prudentia. ib.

Nemo consilium quærit in ijs, quæ finem consequi nequeunt. ib.

Ea, quibus consilio opus est, non statim agenda sunt. ib.

Cõsulta sunt celerrime perficienda. ib.

Bonum est illius consilium, quod homini est optimum in rebus agendis, id ratiocinando coniectura assequitur. ib.

Auer. Consilium electionem præcedere debet.. 5. Eth. com. 13.

Consilium locum non habet in ijs, quę sint necessaria. 6. Eth. com. 6.

Aug. Cum das consilium, non laboras, nihil perdis, & alios iuuas. In Psal. 125.

Consilia a melioribus petenda sunt. ex Psal. 145.

Qui libenter audiuerit consilium, & fecerit, maiorem assequetur gloriam. De temp. serm. 62.

In acquirendis consilijs plurimum valet vitæ probitas, virtutum præstantia, beneuolentiæ vsus, & facilitatis gratia. De Doctr. Christ.

Necesse est, vt præstantior sit ille, à quo consilium petitur, quam, qui petit. ib.

Talis esse debet, qui dat consilium, vt se ipsum formam alijs ad exemplum bonorum operum exibeat, in doctrina, in integritate, vt eius sermo sit salubris, & inreprehensibilis, consilium vtile, vita honesta, & sententia decora. ib.

Pauci sunt, qui consilio se ac sua dispo- *Sen.* nāt, cæteri eorum more, qui fluminibus natant non eunt, sed feruntur. Quare constituendum est quid velimus, & in eo permanendum. Epist. 23.

Fluctuamus inter varia consilia, nihil libere volumus, nihil absolute, nihil semper. Epist. 53.

Quicquid honeste fit, sola virtus facit; sed ex consilij sententia. Epist. 68.

Consilia rebus accommodantur, res nostræ feruntur, imo voluunt ur. Epist. 72.

Errant consilia nostra, quia nō habent, quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus ventus est suus. ib.

Tunc consilia salutaria aduoca, cum tibi alludit vitæ prosperitas, tunc te velut in lubrico retinebis, nec tibi dabis impe-

tus

tus liberos, sed circumspicies. quo eundum sit,& quousque. Epist.

Sine consilio fit,quicquid natura præcipit. Epist.122.

Festinatio,& ira velox maxime contraria sunt consilio,tunc enim pænitentia cõsilium sequitur. De ira.

Peritorum consilium ex apertis obscura iudicat, ex paruis magna, ex proximis remota, & ex partibus totum. De quat virt.

Prudentis est proprium examinare cõsilia,& non cito facili credulitate ad falsa prolabi. De Mor.

Plut. Quod inconsulto, ac temere dictum, aut factum est,id pulchrum esse nequit. De lib.educ.

Ioan. Pont. In his, quę præuisa, & bene ante prospecta sunt, consilium, ratio,ipsaque animi confirmatio & ad eligendum,& ad aggrediendum plurimum adiumenti afferunt.lib.1.de Fortit.

Quis ignorat, maximas res plerumq; consilio geri?cum vires sine consilio frustrari soleant. Sed turpe ducimus, dum locus est opere, consilio velle subuenire, quod tergiuersantis esse apparet.lib. De benef.

Vt commotionum affectumque nostrorum excitatrix est natura,sic electio est quasi quoddam principium in rebus ipsis constitutum aut laudis, aut vituperatio nis pro suscepta ad agendum re,atque ma

teria lib.2.de prudentia

Ab electione tamquam ab aliquo fonte manant opprobrij, commendationisq; riuuli in suscipiendis actionibus habitusq; in vtramque partem comparando.ibidē.

Electio est voluntas, non illa quidem peruagata, nullis obstricta regulis, aut frenis repressa, sed quæ se ipsam moderetur, & intelligat, quid elector ipse præstare possit, quid etiam sit hominis, quid ipsius, qui deliberat, quid tempora ferāt, quid mores vrbis, quid ratio ipsa non solum recti atque honesti memor, verum etiam loci temporis, facultatum, ordinis, & fortunę.ibid.

Vnusquisque ingenio pręditus ea eliget, quæ non homini solum susceptibilia sunt ad agendum, verum ipsi in primis, qui eligit, seque opesque suas metienti, & rem præcipue susceptam consideranti. ibidem.

Electio est eorum, quæ veniunt in consultationem, sint nec ne agenda, & quā etiā ratione ac via. Cōsultatio ipsa talis erit, quæ nec cōsultantem dedeceat, nec ruborem afferat eligenti. ib;

Vt actionum, sic electionum moderatrix est, & quædam quasi dux prudentia. ibidem.

Cognitione opus est, atque scientia, & in eligendo, & in prosequendo.ib.

&Bonum atque honestum consiliū quasi dux quidam videtur tum suscipiendi iti-

neris tum suscepti, quo etiam comite ad optatum perueniatur locum, & ad finẽ nobis ipsis propositum, tanto etiam studio ac sudore perquisitum. lib.3.de prud.

Oportet, eum plurima circumspicere, qui bonum consilium aut ipse sibi capturus, aut alijs daturus est.ib.

Ad cõsiliorum celeritatem maxime confert natura, inditumque ab illa ingenium, ad maturitatem vero ac perfectionem vsus ipse, & plurima variarum rerũ exercitatio.ib.

Consultatio est rerum agibilium, & earum,quę se se aliter habere possunt,& in quibus labi,decipi,& errare possumus. ib

Qui bene consulit, necesse est,vt bene etiam sentiat, nam recta consilia non nisi ex rectis animorum sententijs proficiscuntur. ib.

Omnino post electionem antequam rem ipsam aggrediamur, pro rei suscipiẽdę materia,ac natura statim faciendus est apparatus, cum turpissimum sit, imparatum accedere ad agendum. lib.4.de prud.

De Consuetudine.

Arist. Id, in quo quisque assuetus est,iucundum esse oportet: sunt enim mu lta,quæ quamuis sua natura procul sint, & a voluptate aliena,tamen si in consuetudinem ad mittuntur, grata esse incipiunt, & fie

ri cum voluptate.1.Rhet.

Per se iucundum est,quicquid in consuetudinem est.nam quod in consuetudinem abijt,fere insitum, ac natiuum efficitur. est enim consuetudinis vis naturæ simillima : quia quod sępe, & frequenter fit, proximum est ei,quod semper, & perpetuo prouenit.ib.

Facilius est mutare consuetudinē quā naturam.7. Eth.

consuetudo quandoque naturæ principia corrūpit. In Prol.3. Phis.

Illud,ad quod sumus assueti, est magis applicabile animo & magis notum,& scire potes,quantum valeat cōsuetudo, hoc in legibus considerando. inuenies enim apologos & fabulas propter cōsuetudinē magis applicabiles animo quam veritatę. 2.Meta.

Aug. Ipsa quippe cōsuetudinis mutatio,etiā quæ vtilitate adiuuat,nouitate perturbat. Epist.118.

Dura est pugna consuetudinem vincere. In Psal.30.

Mala consuetudo ex mala voluntate sumpsit exordium. 12.de ciu.Dei

Refrenanda est mala consuetudo,refrenata restringitur,restricta languescit,languescens emoritur, & malę consuetudini bona succedit.De verb.Apost.Serm.17

Gal. Consuetudo est signum naturalis cuiusdam proprietatis, atque etiam interdum caussa.lib.de consu.

Non totum extrinsecus ingruit in nostros animos vitium, sed plurimum in se ipsi vitiosi homines caussę habent. Quod extrinsecus aduenit, longe minus est, proinde consuetudine praua accedente, secũdum partem animæ ratione carentẽ praui reddimur, & falsis opinionibus imbuimur. lib.1.de nat.facul.

consuetudo ac tempus ad effectuum motus plurimum posse videtur. lib.5. de plac.Hip.& Pla.

Plut. consuetudo est, quæ diuturna permanet, & si quis proprias, familiaresque ex consuetudine virtutes agat, is nullo modo aberrare posse videtur. De lib. educ.

consuetudo tantum abest, vt præter naturam sit, vt ipsa velut in naturam quodã modo transeat. De tuen. val.

De Cõtẽplatione.

Plato. Vita contemplatiua est omnium diuinissima. In Phil.

Solus homo ex omnibus animantibus antropos est nuncupatus, quasi anatron contemplans quę opõpe, id est, vidit. In Crat.

Arist. Homines secundum contemplationẽ felices existunt. 10. Eth.

Hominem incolumem esse oportet, vt contemplationi operam nauare possit. ib.

Qui magis deditus est contemplationi

magis

magis est felix.ibidem.

Actio fit contemplationis gratia,quare agentium finis est contemplatio. En. 3. *Plot.*

Ad superiora confugiendum est, ne in sensualē speciem delabamur,simulachris videlicet sensualibus obsequi, ne ue in vegetalem vitam pręcipitemur, mancipati libidini generandi, & irretiti suauitate saporum;sed ad intellectuale, ad intellectum, & ad Deum totis viribus assurgendum est.ib.

Omnia contemplationem consequntur, quatenus naturalis cuiusque habitus capere potest, alia verò aliter contemplātur, & consequntur,& alia re vera,alia vero per imitationem, imaginemque attingunt.ib.

Omnia ex contemplatione,contemplationesque sunt,tum vere existentia, tum ex his genita.his videlicet contemplantibus ipsa facta iam contemplamina vel sēsui, vel cognitioni, vel opinioni passim se offerentia.ib.

Sobrietate,solitudine, separatione mētis a corpore, ac diuinorum contemplatione homines pręparantur ad Deum. De mist.Egypt. *Iamb.*

Oportet in anima excolenda, sublatis impedimentis, ipsam rerum contemplationi applicare. De An. & dem. *Pro.*

Animę cælitus venientes, & rectissime educatę vitam contemplatiuam eligunt. ibidem.

Abſtinere ſe animalibus pręcipimus non autem omnibus, ſed diuina contemplaturis, qui quidem huius habitaculi veneficia intelligunt. De Abſt. an. *Porph.*

Merc. Arduum eſt, conſueta, ac pręſentia relinquere, & ſe ad ſuperiora, & potiora conuertere. illa enim, quæ oculis cernimus, nimium nos delectant, quæ latent, diffidentiam pariunt. In Pim.

Phyth. Sæpe & contemplari eſt opus virtutis, & id in primis mortalibus eſt eligendum.

Actus contemplandi eſt omnium iucũdiſſimus.

Aug. Vita contemplatiua eſt excellentior actiua. 14. de Ciu. Dei.

Sen. Animus in hoc triſti, & obſcuro domicilio clauſus, quoties poteſt, apertũ petit, & in rerum contemplatione conquieſcit. Epiſt.

Vir magnus ac prudens animum de ducit a corpore, & multum cum meliori, ac diuina parte verſatur, cum hac quærula, ac frigili, quantum neceſſe eſt. Epiſt. 79.

Cogitatio noſtra cæli munimenta per rumpit, nec eſt contenta ſcire, quod oſtẽditur. De vita be.

Alcin. Qui veritatis eſt cupidus, ad rerum diuinarum contemplationem mentem conuertit, & corporis voluptates contemnit. De phant. & intel.

Cum duæ ſint vitę, contemplatiua, & actiua, contemplatiua in veritatis cognitione conſiſtit, actiua vera in eorum actio-

ne,

ne, quæ ratio dictat. ibidem.

Contemplatio est operatio mentis diuina intelligentis, actio vero est animæ rationalis operatio per corpus expleta. ib.

Cum homo pluribus ex partibus constet, ea, quæ contemplationi est assignata, quia, cæteris præstat integram pene hominis naturam complectitur, & per eam homo maxime existit. Quamobrem & illius actio nobis maxime conuenit, & incredibilem continet voluptatem. Quæ enim natura sunt cognatiora, maiorem quippe delectationem afferre solent. lib. *De volup.* *Marſ.*

Quanto oculus præstat manibus, ratio sensibus, anima corpori, finis omnibus quæ diriguntur ad finem, status motui, æternitas tempori, tanto vita contemplatiua actiuę præstare videtur. In Plat.

Nefas est, animas rationales ad contemplationem absolutam naturaliter institutas diutius illa carere In Plot.

Qui in contemplatione versatur, liber est, qui vero corpus, & externa curiose colit, corpori, hominibus, & fortunæ seruit. ibid.

Sobrietas, & contemplatio Deo mentem coniungit. In Porph.

Homini vtrumq; est a natura insitum, vt & agat, & mente perspiciat, atque ita quidem insitum, vt alterum alterius auxilio indigeat. lib. 1. de prud. *Ioan. Pont.*

Vt ex vitæ communitate ac sensuum

quædam quaſi familiaritas exiſtit homini cum belluis,ſic e cæleſtium cognitione,ac diuinarum maxime rerum quædam etiã emanat cum cælo, cælitibuſque communitas,quodque vix auſim dicere, agnatio. ibidem.

Vt contemplantis hominis vita eſt præſtantior ob cęlitum ſimilitudinem;ſic et virtus, ipſaque mentis effectio, hoc eſt contemplatio, eſt etiam præſtantior. ib.

De Continentia & incontinentia.

Plato. Pauci admodum natura homines, & hi quidem optima educatione prædití quando egeſtate, aut aliqua rerum cupiditate afficiuntur,ita ſe continere poſsũt, vt moderate ſe gerant.6.de leg.

Ariſt. Continens eſt ille, qui cum cognouerit,cupiditates pernicioſas eſſe, ab illis ſe abſtinet.7. Eth.

Contines rationi obtemperat, incontinens vero ab ea ſe alienat ib.

Continens minime delectatur præter naturam. ib.

Continentes, & incontinentes in doloribus; ac voluptatibus verſantur.ib.

Ea incontinentia turpior eſt,quæ a libidine proficiſcitur. ib.

Continentia, & incontinentia in ijſdẽ ver-

versatur, in quibus temperantia, & intẽperantia.ibidem.

Continentes dicuntur circa honores, lucrum,iram, & cupiditatem.7. Eth. cõ. 12. *Auer.*

Continens propter libidinem,ac voluptatem non mutat sententiã. eo.lib.cõ.13.

Mira sanè est vis continentiæ tum ad constituendum consentaneum, & constãtem animi habitum, tum ad conciliandã societatis coniunctionem. Hæc docet recte vti animi imperio & corporis seruitio non indecore: hinc optima morum instituta nascuntur, hinc voluptatum moderatio, & frena cupiditatum. *Pyth.*

Qui continentiam diligit, remouet superflua, & desiderio modum imponit. De quatuor virt. *Sen.*

Si continens fueris,eousque peruenies, vt te ipso contentus sis. Nam qui sibi ipsi satis est, natus est in diuitijs.ib.

Si continentiam diliges, turpia fugies priusquam accidant, nec quemquam aliũ magis vereberis quam te. ib.

Si es continens, animi tui motus, corporisque obserua ne sint indecori.ib.

Non diudicaremus continentiam a tẽperantia, & incontinentiam ab intemperantia circa voluptates, & cupiditates, si eadem esset animi vis, qua appetimus,& iudicamus. Ea dicitur temperantia, vbi partem concupiscentem veluti pecus placidum, & obsequens ratio gubernat, ac *Plut.*

tractat sibi in appetendo obedientem. Cōtinentia vero est illa, vbi obtinet quidē ratio, & imperat concupiscentiæ, tamen non sine molestia, aut vltro obtemperāti, sed reluctanti, & oblique incedentem verbere quasi ac freno cogit, & compescit, animo pleno certaminum ac perturbationum. De virt. mor.

Gal. Ille, cuius ratio affectibus reluctando superior euadit, est, & dicitur continens tum sui, tum suorum affectuum. Sin autem cupiditas superuenerit, appellationem huic contrariam sortitus, incontinēs nominatur. lib. 4. de plac. Hip. & Pla.

Hodie continentius viuendum est, quā heri. De cog. & cur. an af.

Ioan. Picus. Sic a natura constitutus est homo, vt ratio sensibus dominaretur, frenareturque illius lege omnis tum irę, tum libidinis furor, & appetentia. In Hept.

Ioan. Pont. Qui vehementius irati excandescunt, aut de re amplianda, magistratuque fungendo adeo soliciti sunt, vt victi cupiditatibus moderationis, honestatii que metas per transeant, hos incontinentes vocamus. lib. 1. de Obed.

Vt simus continentes, voluptates cohibendę sunt, doloresque superandi in primis excutienda est mollities. ib.

Tum maxime seruanda erit continentia, cum quicquid libuerit, licuerit: cohibendus erit animus, ne efferatur, ne insolescat, ne obliuiscatur sui ipsius, atq;

ita

ita instituendus, vt se e libertate in seruitutem, e diuitijs in paupertatem, & ex alto, atque illustri loco in infima, obscuraque deici aliquādo cogitet. lib. De princi.

De Conuiuio.

Conuiuium est oblectatio inter pocula, ob gratiam in amicitiam desinens. 1. *Symp.* *Plut.*

Si in conuiuio sint plures literati, concedemus ijs sermones philosophicos, vt non minus musis quam nimphis Baccum diluant. ib.

Existimo quoddam conuiuijs accomodatum esse narrationum genus, quarum alias historia suggerit, alias e rebus occurrentibus sumere licet, multa philosophieæ doctrinæ exempla, multa pietatis, quibus si quis apud nec opinantes quicquā tale utāt, is bibētes tamquā pedagogus moderans non minima ebrietatis mala intercluserit. ib.

Vt vini, ita orationis quoq; ad omnes cōuiuas pertinēs esse debet cōmunitas. ibid.

Sumptus, qui fit in conuiuio, si ordo absit, nihil habet iucundum, nihil liberale. ibid.

Absurdum est, si quis pro conuiuatore se iudicem constituat, ac disceptare velit, nemine ei iudicium deferente, aut causam dicente, quis quo sit melior, aut

deterior, cum conuiuę non ad certamẽ, sed ad cęnam venerint.ib.

Multo magis animi perturbationes ex animo eluere oportet iu conuiuio, quam cænum a pedibus detergere, vt possimus & facile, & comiter cum alijs versari.ib.

Illud sanè nemo ignorat, magistrum conuiuij omnibus conuiuis amicum esse debere, atque acceptum, cum nullo simultates, & inimicitias exercere alioquin neque imperando tolerabilis, neque distribuendo æqualitatis obseruans, neque colludendo inculpabilis erit.ib.

Conuiuij princeps merito præmium & honorem detulerit ei, qui iocũ contumeliæ purum, & oblectationem vtilem, risumque non momi & iniuriarum, sed gratiæ & comitatis socium in conuiuium introduxerit.ib.

Interrogationes fieri debent in conuiuio de his rebus, de qnibus in promptu sit responsum, hoc est quarum sit peritus, qui interrogatur. Nam de ignotis interrogari, cum non habet, quod respondeat, egre fert, tamquam id postulatus, quod dare non possit, aut demostrationes, argumentaque proferens parum firma perturbatur, & heret.2.Symp.

Cauendæ sunt in cõuiuio interrogationes de calamitatibus.ægro quidem animo narrantur damnationes sui, filiorum mortes, aut parum fælices terra, marique negociationes.ib.

Qui

Qui voluptatem malunt quam molestiam in conuiuio offerre, huiusmodi proponunt quęstiones, quarum responsa nō vituperatio, sed laus, non odium, aut inuidia, sed beneuolentia, & gratia auditorum comitetur. ib.

Salibus qui nequit caute, artificiose, ac tempestiue vti in conuiuio, omnino ijs abstineat censeo. Sicut enim in lubrico etiam ij subuertunt, qui tantum in transcursu attingunt, ita in vino quæuis oratio non satis commoda nobis occasionem peccandi præbet. ib.

Conuiua non obsonij modo, vini, & bellariorum, sed & sermonis, ioci, & comitatis in beneuolentiam desinētis particeps futurus venit. 4. Symp.

In conuiuijs vrbani, atque belli homines statim a cena ad colloquium, veluti secundas mensas, se conferentes, ijsque inuicem oblectantes, vnde ne tantillum quidem voluptatis in corpus redit, testātur, suum esse peculiarem penum animi voluptates, eique proprias, alienas reliquas omnes, quæ corporis contagio percipiuntur. 5. Symp.

Conuiuij magnitudo iusta est, quamdiu conuiuium manere potest, vbi ob conuiuarum multitudinem modum excedit, vt iam compellationes, mutua comitas, & notitia excludantur, ne conuiuium quidem est. Oportet enim non vt in exercitu internuncijs, aut in triremi iussa guberna-

bernatoris renunciantibus vti, sed vnumquemque pro se cum alijs colloqui, cum conuiuium in morem Chori personam imam ita collocare debeat, vt summam exaudire possit. Igitur non in cenando dumtaxat, sed & in vocando ad conuiuiũ, opus est moderatione. ibi.

Quamuis loci, apparatusque sit satis, tamen vitanda est conuiuarum multitudo quę communionem sermonis, & compellationum è conuiuio tollit: cum tolerabilius sit vini, quam loquendi communionem a cena abesse. ib.

Sermonis societatem tollunt, qui multos in vnam cænam ingerunt: imo id efficiunt, vt perpauci inter se colloquantur. ib.

Qui raro admodum conuiuia faciunt, ijs necessitas incumbit, vnumquemque familiarium in numerum conuiuarum cooptandi, qui frequentius ternos, aut quaternos vocando, conuiuia, nauium instar, quibus amnes traijciuntur, laxa, & leuia reddunt. ib.

Vt ad deliberationem prudentes, ad causam dicendam disertos, ad peregrinationem, quibus victus est expeditus, & ocium; ita ad conuiuia idonei sunt adhibendi. ib.

In conuiuia illi maxime sunt conuocandi, qui inter se beneuolētia cōiuncti sunt. Nam diuinus quidem est amicorum chorus beneuole distributus in conuiuijs. ibi.

Cæan

Cænę, & mensæ condimentum re vera diuinissimum est amicus præsens, familiaris ve, aut notus homo; non quod vna edat & bibat, sed propter commune colloquium, modo aliquid sit in vltro citroque dictis operę precium. multis enim inanis inter pocula loquacitas prauos animi motus inijcit, atque peruertit. Itaque in rem est, non minus sermones quam amicos probare, quos ad cænā adhibeas. 7. Symp.

Non obsonium, non vinum, non vnguentum tantam affert voluptatem, quātam vna accumbēs amicus, gratusque cōviua. ib.

Neque nauigare, neque habitare, neq; in foro versari, quibus cum nolis, ita molestum est, vt vna cum quibus nolis, in conuiuio adesse: contrarium vero iucundissimum. est enim conuiuium communio seriorum, iocorum, actionum, & sermonum. Itaque non quiuis id frequentare debent, sed amicitia inter se deuincti, & familiares, vt hoc suauiter fiat. ib.

Cibos quidem coqui diuersorum saporum apparant, austeros, pingues, dulces, acresque interse permiscentes, conuiuium autem bonum esse nequit, & gratiosum, in quod homines diuersarum gētium, & affectionum coniecti sunt. ib.

Oportet vocatū non minus conuiuiū præbenti, quam hunc vocato iucundum esse; quod fiet, si non modo se, sed &

quos

quos secum ducit, commodos, comesq; præstet.ib.

Ad hominis omnino ignoti conuiuiũ accedere, & quocum nulla tibi vn quam fuit familiaritas, absurdum est: nisi quis sit virtute præstans, qui amoris, & amicitiæ hoc statuat initium.ib.

Qui philosophiam e conuiuijs eiciunt, peius agunt, quam qui lumen inde tollũt. Nam lucerna sublata, modesti, ac pudici homines nihilo fient deteriores, quippe qui pluris faciant, mutuo se reuereri, quã inuicem videri. At vbi inscitia, & bonarum artium imperitia ad vinum accedũt, iam ne aurea quidem illa Mineruæ lucerna modestum, gratiosumque efficiet conuiuium. 8. Symp.

Qui sermonem in conuiuio reliquit, ordinem, & vtilitatem colloquij inde excludens, multo est ineptior, quam si quis velit conuiuas semper edere, & bibere, vinum autem ijs merum infundat, cibumque inconditum, & immundũ apponat.ib.

Nullus quippe cibus, nullus potus nõ, quo conuenit, modo apparatus ita in sua uis, ita noxius est, vt sermo intempestiue, & stulte in conuiuio circumvagatus. ibidem.

Marf. Legitimum conuiuium dat corpori vires, humores reficit, animum relaxat, sensibus letitiam affert, rationemque nutrit, & suscitat.lib. 3. Epist.

Conuiuium est laborum quies, curarũ

intermissio, nutrimentum ingenij, amoris argumentum, ac magnificentiæ. hoc alit amorem, condit amicitiam, gratiam, vitęque solatium conseruat. ibi.

Non cibi, ac potus, sed iucundę vitę cõiunctionis gratia conuiuium fieri debet: vt quemadmodum communi corporis cibo vescimur, ita eodem vitæ, mentis, communisque voluntatis bono fruamur. ibidem.

Conuiuarum numerus non minor quã gratiarum, nec maior quam musarum numerus esse debet. & ex hoc etiam facile intelligitur, quales conuiuæ esse debẽt, grati scilicet, iucundi, ac docti. Reijciendi sunt igitur a conuiuio contentiosi, iracundi, & qui atra bile laborant. ib.

Quemadmodum vitæ, ita & conuiuij venenum est mæstitia. ib.

Quemadmodum conuiuium nimis tenue non est laudandum; ita nimis lautũ, & nimio luxu apparatum, reprehensione minime caret. id est enim, vna potius mori quam vna viuere. ib.

Vt fugere conuictum vitiosum est, cũ non solum natura, verum etiam amicitia hanc vitæ, cenarumque consuetudinẽ postulet; sic omnem vitam in epularum apparatibus exerere, in ijsque rem familiarem profundere, summopere reprehẽdendum est. li. de conu. *Ioan. Pont.*

Ornabit, & vt ita dixerim, hilarabitq; ceam vultus placidus, & sermones admo-

dum familiares ac iucundi, quales eiusmo di mensa exigere solet. ibid.

Consuetudini satisfaciendum est in cōuiuijs cohibendis, & is splendor retinendus, vt aut simus alijs superiores, aut saltem pares. Quod enim multi, & ferè omnes faciunt, annitendum est, vt pro facultatibus, dignitateq; cum laude, & decore fiat ib.

Cum solius splendoris gratia conuiuia parantur, tunc non modo remittendum, aut omittendum nihil est, verum etiam habenę ipsę liberius laxandę sunt, neque passibus, vt dici solet, plenioribus accedendum, sed currendum potius. ib.

A conuiuio non modo dicta, sed etiam gestus, qui tristitiam, aut perturbationem aliquam afferre possint, abesse debent. ib.

Cum ad conuiuium vocati fuerint homines indigni præsertī frequentius, absq; infamiæ nota fieri vix potest. Arguitur enim morum similitudo, & eorumdem vitiorum studium. ib.

De Corpore & sensibus.

Plato. Qui corpus curat, rem suam, non se ipsum curat: cui vero pecuniæ curę sunt, is nec se, nec sua curat, sed quę procul sunt. In Alcib.

Cor-

Corpus hoc som nuncupatur quasi sima, hoc est animę sepulchrum. In Crat.

Nos quidem nunc mortui sumus, corpusque nostrum nobis est sepulchrum. In Gorg.

Donec corpus habemus, & animus noster tanto malo erit admixtus, nunquam quod optamus cōsequemur: corpus enim prębet innumerabilia impedimenta, propter necessarium ipsius alimentum. Prætera morbi ex eo nobis incidentes veritatis inuestigationem impediunt. Nos implet amoribus, cupiditatibus, timoribus, plurimis imaginibus, multis denique nugis, vt verissime dicatur, nihil pensi, ac veri vnquam nobis afferre. Nam ad bella, ad seditiones, ad pugnas, nihil aliud quam corpus, eiusque cupiditas impellit. In Phedone

Si quid ocij ab ipso corpore nobis contingit, nosque ad aliquid considerandum conferimus, nobis inuestigantibus ubiq; se se opponens, uultu quodam pertur bat animum, & quasi percutiens reddit attonitum., adeò quod hoc obstacvlo impediti, verum perspicere nequeamus. ib.

Si quando optamus aliquid pure intelligere, recedere oportet à corpore, & animo ipso res ipsas considerare. ib.

Cognoscunt profecto viri scientiæ cupidi, quemadmodum eorum animam suscipiunt re vera ligatam in corpore, atq; implicitam, & ea per ipsum quasi per car

cerem quendam res considerare cogitur, cumque per se ipsam id non faciat, omni prorsus inscitia inuoluitur.ib.

Ea est natura corporis, vt importuna caloris, vel frigoris, & aliarum rerum nimis vehementium accessione lædatur, & in morbos, seniumque impulsum deficiat. In Tim.

Corpus bene affectum non facit sua virtute animum bonum: sed contra, bene affectus animus sua virtute corpus, quo ad fieri potest, optimum reddit. 3. de Rep.

Plot. Corpus est animæ instrumentum. Enne. 1.

Corpus cum sit compositum, tum ratione demonstratur, perpetuo permanere non posse, tum sensu deprehenditur prorsus dissolui, ac dissipari, cum quodlibet eorum, quæ inco, sũt reuertatur a suũ & aliud interimat, aliud commutetque in aliud, atque disperdat. En. 4.

Si corpus nostrum est instrumentum, ipsum ad tempus tale nobis natura tributum esse oportet. ib.

Ex corporis contagio molestiæ, passionum detrimenta, & intelligentiarum impedimentum pullulat. De myst. Egipt.

Porph. Corpus est animi vinculum. ib.

Corpus pinguefactum cogit animam efurire, augetque mortale, expellens, & impediens vitam nobis ęternam. lib. de Abst.

Vtinam absque cibo pęnitus vitam age

ſſemus ,.ut corporis effluxum cohi-
es optimis rebus ſtatim coniungere-
ibidem.
mor corporis eſt mortis cauſſa. In *Mert.*
.
etifera ſunt ſenſuum lenocinia.ib.
ſi quis corpus ſuum oderit, ſe ipsũ
e non poterit. ib.
ɔrpus eſt indumentum inſcitiæ,pra-
s fundamentum, corruptionis vincu-
velamen opacum,viua mors, ſenſi-
n cadauer,ſepulchrum circumuectũ
ɔmeſticus denique fur;qui dum blã-
, odit, dum odit,inuidet. Huiuſmo-
quod circũgerimus vbmbraculum
cum.Ad ſe ipſum nos deorſum rap-
e veritatis decorem inſpiciamus,
interiorum ſenſuum hebetat,& ob
t, illa craſſa materia ſuffocat, abo-
ili inebriat voluptate, ne vnquam
nus, ne ue perſpiciamusea,quę iu
ıdienda ſunt, & in primisinſpi-
. ib.
odecim ſunt in homine vltrices,
ntia,triſtitia, inconſtantia, cupidi-
iuſtitia, luxuria, deceptio, inuidia,
ira,temeritas,vltima vero malitia.
plures continentur, quæ per cor-
arcerem incluſum intrinſecus ho
ı ſenſibus pati cogunt.ib.
mo graui, & nimio corporis vitio
atus naturæ rerum cauſſas, quę re
, videre non poteſt.In Aſcl.
Cor-

Corpus animam obtorto, vt aiunt, detinet collo, vt in parte sui, quæ mortalis est, in hæreat, nec finit diuinitatis partẽ agnoscere, cum malignitas immortalitati inuideat. ib.

Pyth. Corpus mentem perturbat ne veritatẽ consequi possit, ac sapientiam. Donec igitur mersi erimus huiusmodi cæno, nunquam satis possidemus quod optamus, scilicet veritatem.

Omnia mala oriuntur propter corpus, bella, seditiones, rixę, & si quando in ocio ad aliquid speculandum nos conuertimus, corpus nos perturbat.

Aug. Corpus est vinculum nostrum, & carcer noster. De vtil. ieiun.

Qui de corpore cogitant sunt similes bestijs. De temp serm. 56.

Qui proni sunt ad terram, pastum, & letitiam de solo corpore requirentes, bestijs comparantur.

Fateor insitam esse nobis nostri corporis charitatem, fateor huius nos gerere tutelam, non nego indulgendum illi, seruiendum nego. multis enim seruiet, qui corpori seruit qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Epist. 14.

Sic nos gerere debemus, non tamquã propter corpus viuere debeamus, sed tãquam non possimus sine corpore. Huius nos nimius amro inquietat, solicitudinibus onerat contumelijs obijcit. ib.

Honestum est ei vile, cui corpus nimis cha-

charum est: agatur eius diligentissima cura, ita tamen vt cum exiget ratio, cum dignitas, cum fides, mittendum sit in ignē ibidem.

Natura hoc corpus vt quandam vestē animum circumdedit, & est ipsius velamen. Epist. 93.

Nemo liber est, qui corpori seruit, nā vt alios dominos, quos nimia pro illo solicitudo inuenit, transeas, ipsius imperiū morosum est, ac delicatum. ib.

Hoc corpus non est domus, sed hospitium, & quidem breue, quod relinquēdum est, cum te hospiti grauem esse videas. Epist. 121.

Hęc quæ vides ossa circundata neruis, obductam cutem, vultum, ministras manus, & cætera quibus inuoluti sumus, sunt animorum vincula, ac tenebrę. De consol. ad Mar.

Corpusculum hoc animi vinculum, & custodia huc, atque illuc iactatur, in hoc supplicia, in hoc latrocinia, in hoc morbi exercētur. De consol. ad Alb.

Nihil omnino nobis ab ipso corpore sapere contingit, nec quicquam aliud preter bella, seditiones, pugnasque corpus continet, & cupiditates, quæ ab ipso oriuntur. In orat. cons. *Plut.*

Sensum nequaquā foris vagari oportet veluti famulum absque custode; sed cum ab animo dimittitur ad negocia, in illis versari debet, celeriterque renunciare;

quod illi mandatum est,deinde rursus intus apud rationem manere,& illi attendere.l.de Curios.

Mars. corpus nobis est carcer, ac sepulchrū; sensus vero tanquam satellites quidam & insidiatores,qui id potissimum curare,atque contendere videntur, vt in huius carceris tenebras nos altius mergant.lib. De Vol.

Nulla maior seruitus,nulla maior solicitudo excogitari potest quam illius, qui sensibus tanquam suis dominis,ac multis seruit.l.4.epist,

Ioan. Font. Vincēda est sensuum mollities,adhibēdusque in consilium animus,& in acie stādum aduersus corporis mala: vt cum imperare animus debeat, ignauiter à corpore vinci,& tanquam in fugam verti, nullo modo patiamur.l.2.de fortit.

De Dialectica.

Plato. Ille est dialecticus,qui interrogare, & respōdere non ignorat in. orat.

Magnę quælibet artes exercitatione dialectica,& contemplatione sublimium in natura rerum indigent:ipsa enim mentis sublimitas,et uis efficax inquauis re perficienda hinc quodammodo proficisci videtur. in Phedro.

Studium prēclarum est quando quis arte dialectica vtens animum nactus idoneum

neum, sermones cum scientia plantat, ac seminat qui, & sibi ipsis, & satori suo opem ferre possunt, fructusue producunt, & semina reddunt. ib.

Dialectica animi oculos cæno barbarico obrutos paulatim sursum trahit, ac ducit, vtens cęteris artibus tamquam adiutricibus & ministris. 7. de Rep.

Dialectica velut apex doctrinis omnibus præposita esse videtur, nec vlla doctrina eminentior reperitur, sed in ea omniũ doctrinarum est finis. ib.

Arist. Dialectica ad tria est vtilis, ad exercitationes, ad obuiationes, & ad disciplinã secundum philosophiam. 1. Top.

Dialectica est inquisitiua ad omnium methodorum principia viam habens, ib.

Auer. Logica est ars quædam vniuersalis omnibus scientijs. 2. meta. com. 15.

Plot. Dialectica est habitus, qui ratione de vnoquoque dicere potest, quod sit vnum quodque, quo ab alijs differat, quo ue cõ veniat. Enne. 1.

Dialectica videtur esse pars præstantissima philosophię. ib.

Pyth. Deus optimus maximus proculdubio dialecticam demonstrauit, eamque mortalibus donauit.

Omnes homines dialecticam vsurpant, eam facultatem aliqua ex parte ab incunabulis tenentes, quamquã aliqui magis, aliqui minus eam calleant. Itaque Deorũ immortalium munus nefas est pro ijcere,

imo omni ſtudio, arte, induſtria, & exercitatione, omnibus denique viribus cõfirmandum, & quo maxime fieri poteſt, augendum cenſeo.

Non eſt vlla pars philoſophię, quam quiſque abſque dialecticæ beneficio aſſequi poſſit.

Fieri minime poteſt, vt verbum vllum aut demus, aut accipiamus rite, ac decore, niſi eam ſcientiam, quæ de ratiocinãdo, ac de ſermone diſſerit, teneamus.

Aug. Dialectica eſt vtilis ad iudicandum. lib. 2. de doctr. Chriſt.

Plura didici a dialectia, quam à quauis parte philoſophiæ. lib. 3. cont. Acad.

Dialectica eſt ſcientia veritatis. ib.

Lact. Logica eſt tertia pars philoſophiæ, in qua omnis dialectica, & omnis loquendi ratio continetur. lib. 2. de fal. rel.

Incredibilis eſt vis argumentandi, diſſerendique vtilitas De Op. Dei.

Ad dialecticam pertinet etiam recte *Alcin.* nominibus vti. De phant. & intel.

Dialecticus eorum naturas intelligit, quæ ſub nominibus latent. ib.

De Diuitijs & paupertate.

Diuitiæ nullum ſplendorem afferunt *Plato.* eas cum ignauia poſſidenti. In Phed.

Quem-

Quemadmodum poëtę sua poemata, & parentes suos filios diligunt, ita qui pecunias acquirunt, illis tamquam operi suo student, non ad vsum, & necessitatem vt alij. ex quo difficilis est eorum familiaritas, cum nihil aliud præter diuitias laudare velint. 1. de Rep.

Ita diuitiæ, & virtutes inter se discrepant, vt quasi vtræque in lancestaterę positæ semper in contrariam partem declinent. Quando igitur in ciuitate diuitiæ, & diuites honorantur, virtutes boniqueviri despiciuntur, omnesque ad ea studia inflammantur, & in illis versantur quę sunt in honore. 8. de rep.

Fieri minime potest, vt in ciuitate, diuitiæ honorentur, ac temperantia retineatur. ib.

Diuitię cecæ non sunt, sed acute cernunt, si prudentiam sequuntur. 1. de leg.

Si pecuniarum, prædiorum, & census possessio excedit, & priuatim, & in ciuitatibus inimicitias, seditionesque parit, si deficit, vt plurimum seruitutem. Nemo igitur liberorũ gratiam pecunijs cumulandis incumbat, vt eos ditissimos relinquat, id enim neque ipsis neque ciuitatibus est vtile. 5. de leg.

Existimandum est paupertatem non in diuitiarum diminutione, sed in insatiabili acquirendi cupiditate consistere. ib.

Nemo potest diuitijs, & bonitate præstare. ib.

Optime sane, ac pulcherrime viueremus, si vera sententia de diuitijs vbique prędicaretur. Ea est, corporis gratia diuitias esse, corpus autem animi gratia. Quare cum ea bona sint, quorum caussa diuitiæ sunt possidendę, tertium gradum post virtutem animi, corporisque tenebunt. 9 de leg.

Hoc ratio nos tamquam magistra docebit, hominem, qui felix futurus sit, non quomodocunque diuitias quęrere, sed cum iustitia ac temperantia. ib.

Arist. Homines eas diuitias magis diligunt, quas ipsi adepti sunt, quam illas, quas ab alijs acceperunt. 9. Eth.

Diuitiarum nullus est finis. 1. Pol.

Pecunię cupiditas est præter naturam. In Proem. 1. Phis.

Pyth. Non ex pecunijs virtus, sed ex virtute pecuniæ, & bona omnia hominibus, & priuatim, & publice proficiscuntur

Aug. Diuites cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, ac rristitia contabescũt. In Psal 29.

Nihil prosunt diuitiæ exteriores, si interior premit ægestas. In Psal. 52.

Nemo tibi inuito diuitias interiores eripere potest. In Psal. 55.

Diuites sunt inimici veritatem dicentibus. In Psal. 59.

Ille aurum habet, qui nouit vti auro, qui autem nescit vti, habetur, non habet, possidetur non possidet. In Psal. 123.

Non solum pauper est, qui pecuniam non habet, sed quisque in eo est pauper, quo indiget. In Psal. 125.

Difficile est, quin diuites plures errores committant. In *Psal.* 132.

Diuitiæ cum acquiruntur, falsam lętitiam tribuunt, cum amittuntur vera tristitia afficiunt. De Sanctis serm. 3.

Cum pecuniæ incremento cupiditatis rabies augetur. De Sanctis serm. 10.

Diuitiæ, quæ deliciarum plenę putantur, sunt plenæ periculorum. De temp. serm. 50.

Pauper est, qui quamuis ditissimus non imponit finē cupiditati. De tēp. serm. 110.

Diuites volunt habere seruos fideles, ipsi vero nolunt esse fideles Deo. *De* tem. serm. 212.

Diuitiæ superbiam generant, ipsaq; superbia est diuitiarū vermis. In Euāg. Math.

Pauperes, & diuites in hac vita sunt sicut vacui, & onerati in uia. ibid.

Pauperum patrimonium est sanitas. Homil. 34.

Diuitię virtutibus insidias parant. lib. 1. contra Acad.

Diuitiæ sine virtutibus nocent diuitibus. 18. de Ciu. Dei.

Læta paupertas honesta res est, illa vero non est paupertas, si læta est. Epist. 2. *Sen.*

Is, cui paupertas bene conuenit, diues est non enim qui parum habet, sed qui plus cupit, est pauper. ib.

Magnæ diuitiæ sunt lege naturæ bene composita paupertas. Epist.4.

Facile paratur, quod natura desiderat, ad superuacanea sudatur ibi.

Nudum latro dimittit, etiam in obsessa uia pax est pauperi Epist.14.

Si ad naturam viues nunquam eris pauper, si ad opinionem nunquam eris diues. Exiguum natura desiderat, opinio immē sum. Epist.16.

Si uis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Epist.17.

Quemadmodum nihil differt, vtrum ęgrum in lecto ligneo, vel aureo colloces, vbicunq; eum collocaueris, eo suum morbum secū transferet, ita nihil refert, vtrū animus æger in diuitiis, aut paupertate ponatur, malum suum illum sequitur. Epist.16.

Nemo Deo dignus, nisi qui opes contempsit, quarum possessionem tibi non interdico, sed efficere volo, vt illas intrepide possideas, quod uno consequeris modo, si etiam sine illis te beate victurum tibi persuaseris, si illas tamquam exituras semper aspexeris. Epist.18.

Magnus est ille, qui in diuitiis est pauper, sed securior, qui diuitiis caret Epistola.20.

Nemo nascitur diues, quisquis exit in lucem, ei iussum est, vt lacte, & panno sit contentus. ibi.

Si vis diues esse, non pecunię adiiciendum

dum est,sed cupiditati detrahendũ. Epistola.21.

Panem & aquam natura desiderat,nemo in his est pauper, intra quę quisquis suum desiderium clausit,cum ipso Ioue de felicitate contendit. Epist.25.

Aliquis omnia contemnere potest,omnia habere nemo potest.breuissima est uia ad diuitias per contemptum diuitiarum. Epist.63.

Si vis scire nihil mali esse in paupertate, compara inter se pauperum, & diuitum vultus, sępius pauper, & fidelius ridet nulla solicitudo in alto est,& si qua incidit cura, velut leuis nubes transit. Horum autem,qui felices vocantur, hilaritas ficta est,aut grauis tristitia, & quidem grauior, quia interdum non licet, palam esse miseros,sed in erumnis cor ipsum exedentibus necesse est, agere felicem Epist. 81.

Abstrahaunt a recto diuitiæ,potentia,& cætera,quę nostra opinione chara sunt,& suo pretio uilia. Epist. 82.

Dum diuitias cõsequi uolumus,in multa mala incidimus. Epist.88

Diuitiæ inflant animos, superbiam pariunt, inuidiam contrhaunt, & ita mentem alienant, vt fama pecuniæ etiam nocitura nos delectet.ibi.

Ille est locuples, qui suæ paupertati se accommodat, & paruo se diuitem facit. Epist.109.

Turpe est, beatam vitam in argento &

auro reponere. Epist.111.

Eo omnes redacti sunt, vt paupertas maledicto, probroq; sit contempta diuitibus, pauperibus inuisa. Epist. 116.

Qui multum habet, plus cupit, quod est argumentum, illum non dum satis habere, qui satis habet. Epist.120.

Nũquam est parum, quod satis est. ibi.

Qui se ad id composuit, quod natura exigit, non modo non sentit paupertatẽ, sed neque timet. ibi.

Nulli potest secura vita contingere, qui de re producenda nimium cogitat, De paup.

Circa pecuniam plurimum vociferationis est, hęc fora fatigat, patres liberosque committit, venena miscet, gladios tam percussoribus quam legionibus tradit, hęc est nostro sanguine delibuta, propter hãc vxorum maritorumq; noctes strepunt litibus, ac turba magistratuum tribunalia premit, reges seruiunt, rapiunt, & ciuitates longo seculorum labore constructas euertunt, vt aurum argentum in vrbium cinere scrutentur. lib.3. de ira.

Diuitiæ non sunt bonę, nam si bonę essent, bonos facerent. Non potest bonum appellari, quod apud malos deprehenditur. *De* vita bea.

Diuitiæ apud sapientem seruiunt, apud stultum imperant. ibi.

Optimus pecuniæ modus est, qui neq; cadit in paupertatem, neque procul a pau

pertate

pertate discedit. De tranquil.

Non est, quod suspiciamus tamquam inter nostra positi, mutuo accepimus, vsusfructus noster est, cuius tempora ille arbiter sui muneris temperat. De consol. ad Mar.

Qui se continebit intra naturalem modum, paupertatem non sentiet, qui naturalem modum excedit, eum in summis etiam opibus paupertas sequetur. Rebus necessarijs minima sufficiunt, superuacaneis autem nec regna. De consol. ad Alb.

Omnia ista, quę imperita ingenia, & suis corporibus nimis addicta suspiciunt, scilicet lapides, aurum, & argentum terrena sunt pondera, quæ sincerus animus, & suę naturæ memor, amare non potest. ibi.

Lætiores sunt pauperes quam diuites, quia eorum animus in pauciora distrahitur, ibi.

Mihi crede, nemo potest esse diues & fælix. De mor.

Diuitem esse, non est diuitias contemnere, neque immodicas opes possidere, sed superuacaneis non indigere. De cup. diu. *Plut.*

Nemo est pauper earum rerum, quæ naturę sufficiunt. ibi.

Inopes & cæcas diuitias fore putamus, si tamquam in tragedia testes non habēt spectatores. ibi.

Aliqui opinantur, diuitias esse summū bonum, hic error venenatus est, animam

depascitur, & abalienat, dormire non patitur, exagitat, pręcipitat, strangulat, & libertatem adimit. De superst.

Gal. Diuitiis excellere non est virtutis, sed fortunæ munus, quę plerumque seruos ac libertos illis ditiores facit, qui generosi & nobiles appellantur. De cogn. & cur. an af.

Lact. Nemo diues, nisi qui uirtutibus abundat. De fal. sap.

Diuitiæ non faciunt insignes, nisi quos possunt bonis operibus facere clariores. sunt enim diuites, non qui diuitias habēt, sed qui vtuntur illis ad opera iustitiæ. ibi.

Apul. Qui sua paupertate recte vtitur, non solum nihil capiet incommodi, sed cætera facilius & fortius feret. De Dogm. Plat.

Solus ille est diues, qui possidet virtutes omnibus thesauris prętiosiores, nam cæteri quamuis opibus affluant, quoniam vel earum vsum nesciunt, vel illis abutuntur, inopes videntur. De Philos.

Paupertas non a pecuniarum indigentia, sed ab immoderatarum cupiditatum pręsentia oritur. ibi.

Paupertas est vtilis, sobria, paruo potens, laudis ęmula, habitu secura, cultu simplex, consilio bene suadens, neminem unquam superbia extulit, a tirannide, & a feritate aliena, ventris ac ueneris delitias nec vult vllas, nec potest. In Apo.

In omnibus quæ ad vitam pertinent, quidquid modera ione caret, potius est oneri quam vsui; diuitiæ igitur immodicæ

velut

velut ingentia pondera potius mergunt, quam iuuent, quòd habent irritam copiã & noxiam nimietatem. ibi.

Nemo noſtrum eſt pauper, qui ſupervacanea nolit, ſed poſcit neceſſaria, quæ quidem natura pauca ſunt, namque is plurimum habet, qui minimum deſiderat, habet enim quantum volet, qui nolet nimium. ibidem.

Non modo nõ eſt difficile, verum etiã naturale, paupertatem tranquille traducere, quoniam natura paucis contenta eſt, & vir bonus eam ſequitur ducem. lib. 2. de fortit. *Ioan. Pont.*

Si diuitijs careas vocaberis tantum pauper, ſin illas cum poſsideas, minime vteris, earum poſſeſsio quem afferet fructũ? quibus ſi male vteris, abundas iam inſtrumento ad omnem & nequitiam, & malitiam, atque ad poſtrema queq; flagitia. lib. 1. de prud.

Diuitiæ peſſumdedere ſępenumero diuites non paucos & principatus, exitiũ non raro dominantibus attulerunt. ibi.

Diuitiarum ac potentiæ ſola quidem eſt materiæ ſubminiſtratio, bene vero agẽdi atque recte vtendi modus, propriũ eſt animi munus ac rationis, eiuſdemque vt recte, ſic eſt perfecte, & cum iucunditate. ibi.

Pecuniæ comparantur vſus gratia, quæ quamuis nec bonæ per ſe ſint nec malæ, prudens tamen & honeſtus poſſeſſor vſu

ipſo bonas efficit. In Char.

Non poteſt eſſe pauper, qui ſecundum naturam viuit. ibi.

De Doctrina ac ſcientia

Plato. ALiarum omnium ſcientiarum poſſeſſio, niſi quis optimi ſcientiam nactus fuerit, raro quidem prodeſt, obeſt autem plerumque illi, qui eſt huiuſmodi ſcientiis præditus. In Alcib. 2.

Nullum eſt bonum, quod ſcientia non complectatur. In Menone.

Qui vera opinione ac ſcientia præditus eſt, aliis verè dux eſſe poteſt. ibi.

Omnis ſcientia ea pro viribus vitat, quę praua ſunt, apta vero & vtilia captat. In Pol.

Multo grauius periculum eſt in diſcipulinis quam in cibis emendis. etenim qui eſculenta vel poculenta emit, poteſt, antequam his veſcatur, illa domum deferre, ibique depoſita diligenter examinare, & aliquo iſtarum rerum perito aduocato, quid edendum, bibendumve ſit, quid nõ, quantumque, & quando deliberare, quare haud graue eſt in emendo periculum. Diſciplinas autem non licet alio transferre, ſed neceſſe eſt, vt qui emit eas, animo capiat, intra ſe ferens, vel inquinatus iam, vel ad meliora prouectus. In Prot.

Scientiam præclarum quoddam, & in

homine

homine principem arbitramur, ita vt si- quis bona, mala ve discernat, nunquam ab alia re induci possit, vt aliud agendum suscipiat, quam quod scientia iusserit. ibidem.

In vsu bonorum, diuitiarum, sanitatis, & formæ scientia ipsa dux est, docens his recte vti, & opus dirigens. Non igitur successum solum, sed opus bonum, vt videtur, in omni possessione & actione homini scientia præbet. In Euthyd.

Nihil est scientia potentius, imo vbicunque adest, voluptati, cunctisque cæteris dominatur ibi.

Maius lucrum in vita facere minime possumus, quam multa scire. ibi.

Tamdiu discendum est, quamdiu viuitur. In Lach.

Qui aliquam spernit doctrinam, præsertim dum est iuuenis, neque dum ratione delectum habet, quid conferat, quid ue non conferant, diiudicat, neque discendi cupidus est, vel sapientię amator. 5. de Re.

Qui disciplinæ desiderio flagrant, purã ipsius animę voluptatem experiunt, corporis autem oblectamenta despiciunt. 6. de Rep.

Acumen facilitatemque ingenii doctrinarum perceptioni inesse oportet. 7. de Rep.

His, qui in scientiis proficere cupiunt, opus est firma memoria, integritate, ac tolerantia, ibi.

Nulla animæ disciplina violenta est firma ac stabilis ibi.

Voluptas partis eius, qua discimus est vtique suauissima, & iucundissima est illius vita, in quo hec pars dominatur. 9. de Rep

Graue est, durum & malum omnium rerum imperitia, sed multo perniciosior est male comparata multarum rerũ peritia ac notitia. 7. de leg.

Arist. Nihil est scientia potentius. 7. Eth.

Hominis perfectio a scientiis speculatiuis proficiscitur. In prohe. 1. phis.

Omnis scientia & cognitio fit ex cognitione principiorum, causarum, & elementorum, in quibus sunt principia, causæ, & elementa. 1. phis.

Scientiam vniuersalem ex experientia particulari accipimus. 7. phis.

Omnes homines natura scire desiderant. In pro 1. Meta.

Omnino scientis signum est posse docere quod potius arte quam experimento præditi facere possunt. ibi.

Auer. Omnis disciplina, & omnis doctrina ex præexistenti fit cognitione. 1. Post. tex. com. 24.

Ea est scientia perfecta, quæ quidem est per causam, quæ vero causa caret, est imperfecta. 1. Phis com. 1.

Nihil discere possumus, nisi cognitis principiis. 1. Meta com 49.

Sciens tunc perfectionem assequitur cũ

cum ſcientia vtitur. 9. Meta. com. 6.

Multitudinem fugere oportet, vt veritatem ſimplicisſimam conſequamûr, multitudinem quidem exterioris populi nos plurimis modis diſtrahentis ac decipientis, interioris quoque populi multitudo multo magis fugienda eſt, hæc enim magis diſtrhait, ac fallit. Primum ergo fugiamus variam affectuum multitudinem, ſecundo ſenſuum, tertio imaginationum, quarto opinionum, quæ inde oriuntur. Omnis enim multitudo iam dicta in ſe tam diuerſa eſt, vt alia aliis in qualibet ſint contraria. Quare ad ſcientias ſe conferre oportet, in qnibus multitudo nullũ habet contrarium. Nam & ſi affectus affectibus contrarii ſunt, ſenſus quoque ſenſibus, imaginationes imaginationibus, opiniones opinionibus, nulla tamen ſcientia ſcientiæ contraria reperitur. In hac igitur propoſitionum, notionumque multitudine ſimul quoque cõgregemus ſcientiarum numerum, & vno quodam vinculo connectamus. De An. & dem. *Proclus.*

Tempus matutinum ad ſtudendum eſt optimum. *Pyth.*

Neſcientem diſcere oportet quę per ſe conſequi nequit, & hęrere docentis arbitratui.

Addiſcendum dupliciter neceſſario ducimur auctoritate & ratione lib. 2. de ord. *Aug.*

Diſciplina non proficit, niſi mentis pra

uitas corrigitur. In Psal. 73.

Qui abiicit disciplinam est infelix. De temp. serm. 94.

Nulla doctrina potest esse sine memoria ac ratione, & ob id neque virtus, quæ vtique dicitur. 18. de Ciu. Dei

Sen. Distrahit animum multitudo librorũ itaque cum legere non possis quantum habueris, sat est habere, quantum legas. Epist. 2.

Fastidientis stomaci est, multa degustare, quę cum varia sint ac diuersa, coinquinant, non alunt. Quare probatos auctores semper legere debemus, & si quando ad alios diuerti libuerit, ad priores redeamus. ibi.

Non refert, quàm multos libros habeas, sed quàm bonos, lectio certa prodest, varia delectat Epist. 45.

Quę stultitia est maior, quam non discere, quia diu non didiceris? Epist. 77.

Tamdiu discendum est, quamdiu nescias, imo quam diu viuas. ibi.

Oportet, vt discas, & quod didicisti agẽdo confirmes. Epist 95.

In studiis versandum est, & in auctoribus sapientiæ, vt quęsita discamus, nondum inuenta quęramus. Epist. 105.

Natura dedit nobis scientiæ semina, nõ autem scientiam. Epist. 121.

Si te ad studia reuocaueris, omne vitæ fastidium effugeris, nec noctem fieri optabis tedio lucis, nec eris tibi grauis, nec aliis super-

superuacuus, multos, tibi conciliabis ami cos, & optimus quisque se ad te confe- ret. lib. 1. de tranquil.

Doctrinam non vni tantum familiæ aut ciuitati, vel vniuerso mortalium generi substantiam, robur felicitatis, recta con- silia, & vtilitatem afferre videmus, sed quã to maiora sunt commoda, quę a doctrina, & disciplinis oriuntur, tanto maiori stu- dio & cultu ipsa est digna. lib. de Mus. *Plut.*

Cum reliqua omnia a tempore dimi- nuantur, scientia senectute augetur. De lib. educ

Bellum torrentis instar omnia trahens ac ferens solam doctrinam eripere ne- quit. ibidem.

Doctrina omnium, quę nobis adsunt, bonorum sola immortalis est ac diuina. ibidem.

Disciplinæ instrumentum non est libro rum possessio, sed eorum vsus, & exercita- tio. ibi.

Disciplina est generatio quædam, qua fætus in animo discentis a doctore produ- citur. Inaque si a discendo mortales pro- hibeas, & doctrinam omnem substuleris, omnia profecto extingues, & rebus ipsis interitum afferes. De doc. vir.

Illa doctrina est optima, quę viua voce explicatur. lib. 1. de Alim.

Assidua exercitatio vsum & scientię co gnitionem conciliat. lib. 1. de dign. pul.

Dis-

Disciplinarum exercitatio plurimum valet ad virtutes comparandas. De cogn. & cur.an af.

Nec diuitijs,nec generis claritate, nec pulchritudine , nec robore,aut viribus fretos nos oportet artium liberalium studia negligere In exhort.ad bon.ar.

Ab animis falsæ opiniones prius reiiciēdę sunt,quam vera disciplina imbuantur. lib.2 de simpl. med.facul.

Lact. Scientia ab ingenio venire non potest, nec cogitatione comprehendi, quia in se ipso propriam habere scientiam,non est hominis,sed dei. Mortalis autem natura non capit scientiam,nisi quę venit extrinsecus, idcirco diuina solertia aures, & oculos, ac cæteros sensus patefecit in corpore, vt per eos aditus ad mentem scientia peruenire possit.lib. 3 de fal. rel.

Mars. In scientia potestas est ad fælicitatem, idque tria ipsa fælicitatis nomina a priscis grecorum auctoribus instituta declarant, scilicet, Eudemonia, eutichia, eupragia. Primum boni cognitionem significat,secūdum consequutionem, tertium vero vsū, quæ omnia scientia nobis perficit.In Plat.

Scientia absque morali virtute non sapientia, sed calliditas quedam est iudicāda.ibi.

Lectio,vel doctrina nisi ad optimam vitæ rationem conducit, est inutilis.ibidem

In toto cognitionis ordine gradum infimum tenet sensus, intellectus vero summum

mum. In Plot.

In omni possessione, vsu, & operatione scientia tantum est causa recte agendi, lib. 1. Epist.

Nihil aliud nostrum dicere possumus nisi scientiam, cætera omnia sunt in fortunę potestate. ibi.

Dicendum non est, eum satis didicisse, qui adhuc de aliqua re dubitat. ibi.

Quicunque doctrina caret, is non modo Pauper, sed etiam cæcus, ac mutus iudicandus est. lib. 3. Epist.

Dum a patria peregrinamur, & In hac præsentis vitæ nocte ac tenebris viuimus ea parte plurimum vtimur, quæ ad sensus deflectitur. Quare plura opinamur, quā scimus. In Heptap lo. *Ioan. Picus.*

Mirum est, quantum valeat ad optimā vitæ institutionem asidua ac diligens lectio. lib. de Principe. *Ioan. Pont.*

Quid est tam necessarium quam multa scire? atque ea tum in cognitione naturæ & rerum occultarum, tum in memoria rerum prætentarum, & clarorum virorum exemplis posita? ibi.

Quid homine dignius quam inter homines excellentem esse. excellere autem doctrina præditos, vel ex eo iudicari potest, quod in maximis gerendis rebus consilijsque capiend s primum semper locū hi teneant, qui docti habentur. ibi.

Scientia est, quæ habet rerum naturæ omnium cognitionem, & Dei, & vniuer

sorum

forum, quæ cælo, terra, aquis, & aere continentur, ex ijsque & ab ijs gignuntur. lib. 1. de prud.

Animo volenti nihil potest esse difficile, nec ætas ad discendum tarda est ulla. Nam quamquam adoloscentiæ flores magnam præseferunt speciem, omnis tamen fructus est in grauescentis ętatis. In Char.

De Dolore.

Plato. DOlores veluti in quadam totius vitæ tragedia atque comedia uoluptatibus mixtos esse videmus. In *Phi*lebo.

Omnium dulcissimum est, vniuersam vitam sine merore transigere. ibi.

Qui acerbissimis doloribus vexantur, vel alijs afflictionibus cruciantur, exclamant, asseruntque dulcissimum esse, nullo dolore affici, præsentiq; molestia liberũ esse. 9. de Rep.

Arist. Omnem actum, & affectum sequitur aut dolor, aut voluptas. 2. Eth.

Dolores perpeti dificilius est, quam se a voluptatibus abstinere. 3. Eth.

Dolor quidem distrhait, atque corrumpit naturam habentis. ibi.

Plot. Dolor principium accipit ab opinione, & a iudicio, quasi aliquod malum adsit vel sibi, vel suorum alicui. *E*th.

Aug. Optimum in animo est sapientia, pessimum

mum in corpore est dolor. Summum igitur hominis bonum est sapere, summum malum dolere. lib. 1. Solil.

Dolor nil aliud est, nisi quidam sensus diuisionis vel corruptionis impatiens. lib. 3. de lib. arb.

Quid est dolor, qui dicitur corporis, nisi corruptio repentina salutis eius rei, quam, male vtendo anima, corruptioni fecit obnoxiam. Quid est autem dolor animi, nisi carere mutabilibus rebus, quibus fruebatur, aut frui se posse sperauerat? De vera rel.

Multi dolent damnum pecuniæ, non autem dolent damnum iustitiæ. In psal. 37.

Est dolor vtilis, cum te accusas, cum in te reprehendis malos mores tuos, cum reprehensos persequeris, persequutos excludis, illisque exclusis mutaris. In psal. 53.

Plus dolet, quam necesse est, qui ante dolet, quam necesse sit, eadem enim infirmitate dolorem non ęstimat, qua non expectat. Epist. 99. *Sen.*

Hoc habet inter reliqua mala dolor, quod non superuacuus tantum sed ingratus est. Epist. 100.

Est aliquis & delendi decor, hic sapienti seruandus est, & quemadmodum in cæteris rebus, ita & in clarissimis sat est. Imprudentum vt gaudia, sic dolores modū superant. ibi.

Superuacuum est dolere, si nihil dolendo proficias. ibi.

Tur-

Turpissimum est in homine prudente remedium mæroris, lassitudo mærendi: Malo relinquas dolorem, quam ab illo relinquaris, & quam primum id facere desiste, quòd si etiam voles, diu facere non poteris. Epist.

Dolor imminet, si exiguus est, feramus, leuis est patientia, si grauis est, non leuis est gloria. Dolor clamorem exprimit, dū secreta non exprimat. Non potest homo par dolori esse, nec rationi dolor. Dura res est dolor, imo tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt, simus ex paucis. Imbecilles natura sumus, naturam accusare nolite, illas nos fortes genuit. Fugiamus dolorem, quid? quod ille sequitur fugientes? De remed. fort.

Ad tantas ineptias peruentum est, vt non dolore tantum, sed doloris opinione vexemur, more puerorum, quibus metus incutit vmbra & personarum deformitas, ac deprauata facies. De Tranquil.

Quod naturale est, non decrescit mora, dolorem dies longa consumit, licet contumacissimum quotidie insurgentem, & contra remedia efferuescentem, tamen illum efficacissimum mitigandę ferocię tēpus eneruat. De consol. ad Mar.

Animum dolentem, à solicitudine non auertit, nisi aut oratio, aut honesta occupatio. De consol. ad Alb.

Plut. Cum animum multi affectus moueant, doloris ea est natura, vt omnium hoc grauissi-

uiſsime faciat, qui & nonnullis fuit inſaniæ cauſſa, & aliorum inſanabilium morborum, & nonnulli prę dolore ſibi ipſis mortem intulerunt. De conſol. ad Apol.

Męrore vltra modum efferri, eumque immodice cumulare, eſt præter natura, & a praua animi noſtri opinione proficiſcitur. Quare hoc vt damnosũ, & viros virtute præditos minime decens vitemus. ibidem.

Ad parandam doloris vacuitatem non eſt certius medicamentum ratione, indeque petita ad omnes vitę mutationes præparatione. ibi.

De Educatione.

NIhil eſt, in quo maiori diligentia opus ſit, quam vt filij optimi fiant. In Amat. *Plato.*

Quo ruitis homines? neſcitis, quo feramini, neque opportunum quicquam agitis, qui omni ſtudio pecunijs cumulandis incumbitis, filios autem quibus, eas eſtis relicturi, negligitis, neque vt illis iuſte vti ſciant, iuſtitiæ præceptoribus commendatis, qui doceant iuſtitiam, ſi doceri poteſt, & ſi exercitatione & conſuetudine eſt comparanda, diligenter exerceant. In Clit.

Patres ea filios docent, in quibus non eſt aduerſus neſcientes mortis pęna propoſita

posita,in quibus aut mors,& exilium,aut diuitiarum ablatio, aut domorum subuersio ignaros rudesque filios premit, in his eos negligenter erudiunt, & vbi huiusmodi minæ vrgent,doctrina, curaque leuior adhibetur.In Prot.

A teneris annis vsque ad uitæ finem filij erudiendi & monendi sunt.ibi.

Viri prudentes filios ludi magistris curandos tradunt, bonorumque morum diligentiam multo magis quam litterarum doctrinam ab illis exposcunt,præceptores autem susceptos curant,& colunt. ibidem

Diligentissime filiorum cura est suscipienda, neque agendum est, quod multi solent, qui filios suos cum primum adoleuerint, pro sua libidine viuere sinunt,imo tunc maior diligentia est adhibenda. In Lach.

Filijs bene male ve institutis, vniuersa domus paterna eodem modo gubernabitur, quo & filij affecti sunt.ibi.

In vnaquaque re principium est maximum quid, præsertim iuueni, ac tenero cuique,maxime enim tunc inducitur, formaturque figura,quam quis vnicuique imprimere velit.2.de Rep.

Considerandum est, imitationes si a teneris annis incipiant, & perseuerent, in mores,& naturam transire.3. de Rep.

Bona educatio,& eruditio, ingenia quoque bona efficit, bonaque ingenia educationem huiusmodi consequuta,meliora etiam

tiam quam prius euadunt tum ad alia,tũ ad filios generandos.4.de Rep.

Quālę cuiusque fuerit pueriliſ educationis initium, talia etiam fore,quę ſequũtur ibi.

Parentes filiis rectores dabunt non ignauiſsimos quoſque,ſed homines, & vſu rerum,& ætate idoneos duces ac pedagogos.5.de Rep.

Animi ingenio præſtantiſsimo præditi ſi male educati fuerint,pessimi fiunt. 6.de Rep.

Propter inſcitiam paternæ educationis in iuuenibus cupiditates coaleſcunt;multæ vehementeſque fiunt,trahunt ad ſe cõſuetudines,& dum clam ſerpunt, magnũ creſcunt in numerum,tandem iuuenilis animi arcem occupant,præſentientes,vacuum eſſe doctrinarum, honeſtorum officiorum,rationumque uerarum. 8. de Rep.

*I*lla ſola educatio ac diſciplina eſt appellanda,quę a pueritia deſiderari,amarique virtutem facit,&illa quidem,qua perfectus quiſpiam ciuis effectus iure imperarare ſciat,ac parere. Quę vero ad colligendam pecuniam, vel ad corporis robur augendum,vel ad peritiam quandam aliam abſque mente, ac iuſtitia conquirendam tendit, eſt mechanica, atque illiberalis, & diſciplinę appellatione indigna. 1.de leg.

*H*omo eſt animal manſuetum,& ſi cum felici natura rectam quoque educationẽ

assequutus fuerit, mansuetissimam diuinissimumq; animal euaderæ solet, sin autem non satis, aut non bene educatus fuerit, ferocissimum omnium, quæ in terris nascuntur, animal redditur. Quamobrem legum conditor pueritiæ educationem rē summopere necessariam prætermittere minime debet, sed operam dare, vt omnium ciuium ad officia quæq; vir optimus eligatur, qui pueris educandis præsit. 6. de leg.

Recta educatio corpus & animam pulcherrimam, & optimam reddere potest. 7. de leg.

Acute videat, qui pueros custodit, & diligentissime eorum educationem curet, eorum naturas secundum leges ac bonū ipsum dirigens atque conuertens. ibi.

Arist. Prouidendū est ab his, quibus puerorū cura commissa est circa educationem, & alia, vt quàm minime cum seruis versentur, necessarium est enim, ut hæc ętas vsque ad septimum annum domi alatur. ęquum est igitur præcipere, vt pueri hac ętate aba vditu & rerū seruilium visu absint.. Eth. 7.

Filij recte a parentibus educati boni euadūnt. 2. æcon.

Nisi parentes vitę exemplum filijs pręstant, manifestam excusationis caussam erga se illis relinquunt. ibi.

Pyth. Tota humanæ vitę, & ętatis summa in educatione pueritiæ sita est, hac neglecta, per-

perdita sit tota reliqua uiuendi ratio.

AEtas tenera non est committēda suo arbitrio ac libertati, sed assuescere, eamq; educare oportet ad ordinem, & modū; quæ duo honesta dicuntur, contraria vero turpia, vt ebrietas, & edacitas.

Non dubitandum est, indignam satio nem, & negligentem filiorum educatio nem caussam esse nequitiæ plurimorum hominum.

Educatio facit, vt homo distet a pecu de, grecus a barbaro, liber a seruo, doctus ab imperito.

Facillime tenera ingenia ad honesti re ctiq, amorem conciliantur. Epist. 109. *Sen.*

Educatio maximam diligentiam, & plu rimum profuturam expostulat, facile est enim teneros adhuc animos componere. lib. 2. de ira

Plurimum proderit, vt pueri statim sa lubriter instituantur. ibi.

altius præcepta descendunt, quę tene ris imprimuntur ætatibus. De consol. ad Alb.

Educatio, & dsciplinamores faciunt, & vnusquisque id sapit, quod didicit. De mor.

Nihil maius, nihil homine libero præ stantius educatione, eruditioneque con grua, ac debita excogitari potest. De virt. morum. *Plut.*

Matres filios educare, eosque nutrire debent, idque natura docet, cum unicuiq;

animantium generi, quæ pariunt, idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit, eam quę fuisse naturæ prouidentiam, vt duas mammas mulieribus adderet, ut si gemel los peperisse contingeret, dupplices ad alēdum fontes haberet, pręterea, ut eos, quos procreassent, maiori amore, ac beneuolentia prosequerentur. De lib. educ.

Sicut infantium membra simul ac nati sunt, formari, componiq; debent, vt recta, & minime obliqua fiant, ita puerorũ mores principio apte, concinneq; fingere conueniet. ibi.

Quo ruitis homines? qui in comparandis pecunijs omnem diligentiam adhibetis, filiorum vero, quibus eas relinquitis, nullam curam suscipitis? ibi.

Pro uiribus laborandum est, ut puerorum etiam ipsorum pauperum optima sit educatio. ibi.

Maxime ridiculum est, quod hodie plerisque usu uenit, qui cum seruorum, quos habent probos, alios agriculturæ, alios rei nauticæ, alios mercaturę, alios administrationi rei familiaris, alios vsuræ exercendæ adhibeant, si quod autem inueniunt mancipium ebriosum, ac gulæ deditum, & ad omnia negocia inutile, id liberis pręficiũt. ibidem.

Filios a flagitiosorum consuetudine segregare conuenit, ne eorum malignitatē reportent. ibi.

Ante omnia opus est, ut patres non solum

lum nihil peccando, sed honesta singula peragendo, manifestum se se filijs exemplum exibeant, vt in eorum vitam quasi quoddam speculum intuentes ab operum & sermonum turpitudine se penitus abstineant. ibi.

Recta educatio, legitimaque institutio ad virtutem, fęlicitatemq; parandam plurimum valet. ibi.

Educatio optima consuetudine bona, & graui disciplina comparatur. lib. 1. de tuen. san. *Gal.*

Puerorum educatio similis est culturę qua in plantis vtimur. De cogn. & cur. an. af.

Optima quæque siue naturæ, siue fortunæ munera si vel negligenter culta fuerint, in mala, vel male culta in pessima tādem euadunt. In Plat. *Mars.*

Non tam cogitandum est, filiis multa bona, quam illos bonos relinquere. lib. 1. Epist. Vide de Pueritia.

De Fęlicitate.

NEmo potest esse fælix, nisi sapiens bonusq; sit. In Alcib. *Plat.*

Qui bene agit, est fęlix ac beatus, improbus, & inique agens, miser. In Gorg.

Fieri minime potest, vt homines in hac vita, præter admodum paucos, fælicitatē assequantur, bona tamen spes est, vt post

mortem quis ea omnino obtineat, quorum desiderio accensus optime pro viribus egit vitam, atq; exegit. In epin.

Nec ciuitas, nec vllus homo vnquam erit fęlix, nisi & cum prudentia, & sub iustitia vixerit, siue per se illas possideat, siue sub sanctorum principũ moribus rite educetur, & erudiatur. epist. 7.

Locupletes beatos appellare, sermo est amens & infęlix, mulieribusque ac pueris conuenit. epist. 8.

Arist. Fęlicitas est perfectum ac supremum bonum, nam propter se ipsam non propter aliud expetitur. 1. eth.

Summum hominis bonũ est animi operatio secundum virtutem. ib.

Nemo dicitur beatus nisi peracta vita. ib.

Beatus dici potest, qui diuturnam vitam degit. ib.

Fęlices in dimidio vitæ a miseris minime differunt. ib.

Operationum alię sunt necessarię, & propter aliud expetendę, alię propter se ipsas, fęlicitas in earum numero est reponenda, quę propter se expetuntur, non autem quę propter aliud, nullius enim indiget fęlicitas. 10. eth.

Quilibet etiam abiectus non minusquā optimus corporis voluptatibus frui potest, at fælicitatem nullus dicet abiecto competere, non enim in huiusmodi oblectamentis felicitas consistit, sed in operationibus

secun-

secundum virtutem. 16.

Fœlicitati voluptas coniuncta est, nam ex operationibus virtutis ea est iucundissima, quæ est secundum sapientiam. ib.

Homini fœlici tria bonorum genera esse oportet, externa scilicet, corporis, & animi. 7. Pol.

Fælicitas est prosperitas cum virtute coniuncta, vel fortunata rerum cnm virtute administratio, aut actio vel ratio per se sufficiens ad bene viuendum, vel vita plenissima voluptatis summa securitate ac præsidio nixa, vel abundantia copiarum, & absolutissima incolumitas corporis cum potestate huiusmodi ac vi, quę ad illa paranda, & conseruanda sufficiat. 1. Rhet.

Bene viuere, & fœlicem esse, idē est. en. 1. Plat.

Virtute prędirus est idoneus ad fœlicitatem, & ad boni possessionem. ib.

Intemperantia, cęteræq; corporis voluptates fœlicitatem labefactant. ib.

Ridiculum foret, si quis diceret, fœlicitatem ad id quoq; quod in nobis est, animal pertinere, felicitas enim non in magnitudine, bonoq; corporis habitu collocatur, neque in sensus perspicacia, cum nimia corporis, sensuumq; prosperitas grauans animam eam ad se detorqueat. 16.

Si fœlicitatem in non dolendo, in non ęgrotando, & non in periclitando neq; in magnas aduersitates incidendo ratio collocasset, nemo fœlix contrarijs imminentibus esse posset. 16.

Si fęlicitas esset bonorum simul ac necessariorum accumulatio, siue bonorum maiorum atq; minorum, quæ non modo necessaria, sed etiam bona dicantur, hæc insuper oporteret adesse. At si finem esse vnum aliquid non autem multa oportet, alioquin non finem, sed fines homo quæret, illud solum consequi oportet, quod vltimum est, atq; pręstantissimum, quod ve intimū sibi fieri anima quærit. ib.

Nō siquid accidat fęlici, quod nolit, propterea vlla ex parte a beatitudine decidit, alioquin quotidie permutabitur, & a fęlicitate excidet, veluti si filiū amittat, vel iacturam quandā supellectilium patiatur. ib.

Profecto vir bonus non sibi soli arrogat fęlicitatis consequendæ potestatem. en. 2.

Soli boni sunt fęlices, nam ob idipsum dij sunt beati. en. 3.

Si animis quoq; in hoc mundo datur facultas fęlicitatis comparandæ, non licet de hac regione conqueri, quòd aliqui non sint fęlices, sed eorum imbecillitatem criminamur, quoniam strenue certare non valeāt, vbi virtutis pręmia proposita sunt. ib.

Pyth. Ille beatus est, qui diuina semper curat, & habet contubernalem suum genium recte cultum, & institutum.

Fęlicitas vel est prudentia, vel non est sine prudentia.

Aug. Illi, qui beati sunt, quos etiam bonos esse oportet, non propterea beati sunt, quia beate viuere voluerunt, nam hoc volunt

etiam mali, sed quia recte viuere volunt, quod mali nolunt. lib. 1. de lib. arb.

Magnæ virtutis est, cum fęlicitate luctari, magnę fęlicitatis est, a fęlicitate non vinci. In euang. Matth.

Vere beat⁹ est, nō si id habet, quod amat, sed si id amat, quod amandū est. In Psal. 26.

Nulla infęlicitas frangit, quem nulla fęlicitas corrumpit. In psal. 83.

Homines dū beati esse volūt, ea quęrūt quibus miseri euadunt. De tēp. serm. 441.

Cum summa beatę vitę sit solida tranquillitas, & eius inconcussa fiducia, homines solicitudinis caussas colligunt, & per insidiosum iter vitę non modo ferunt sarcinas, sed trahunt; ita longius ab effectu eius, quod appetunt, semper absunt, & quo plus opere impendunt, eo magis se ipsos impediunt, & retro feruntur, quod euenit in labyrintho properantibus, ipsa velocitas illos implicat. epist. Sen.

Non ille beatus est, quem vulgus appellat, qui multis pecunijs redundat, sed ille, cui omne bonum est in animo. epist. 45.

Non potest beate viuere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad suam vtilitatem conuertit. Alteri viuas oportet, si vis tibi viuere. epist. 67.

Summum hominis bonum est, ex naturę voluntate se gerere. ib.

Quid aliud est beata vita quā securitas? ac trāquillitas? hanc dabit magnitudo, ac tenax bene iudicati constantia. epist. 93.

Tunc te beatum esse iudica, cùm tibi ex te omne gaudium nascitur. epist. 125.

Omnes beate viuere volunt, sed incognoscendo, quod beatam vitam efficiat, decipiuntur. De bea. vita.

Queramus, quid sit optimum factu, nō quid vsitatissimum, & quid nos in possessione fęlicitatis constituat, non quod vulgo pessimo veritatis interpreti probatum sit. ib.

Beata vita est habere animum liberum, erectum, interritum, stabilem, extra metum, & extra cupiditatem positum, cui vnum bonum sit honestas, vnum malum turpitudo. ib.

Illuc summum bonum ascendit, vnde nulla vi detrhaitur, quo neq; dolori neque spei, neq; timori fit aditus, nec vlli rei, quę deterius summi boni ius faciat sola virtus illuc ascendere potest. ib.

Lact. Non faciunt beatum vitiosę ac mortiferę voluptates, non opulentia libidinum incitatrix, non inanis ambitio, non caduci honores, quibus humanus animus illaqueatus, & etiam mancipatus eterna morte damnatur, sed sola innocentia, sola iustitia, cuius legitima, & digna merces est immortalitas. De ira Dei.

Plut. Fœlicitas & vita beata non in multitudine pecuniæ, aut opum mole, aut principatu potentiaq; consistit, sed in vacuitate doloris affectuum animi moderatione, animiq; affectione naturæ, finibus res omnes

circum-

circumscribente. De aud.poe.

Fęlicitas est quędã agẽdi dexteritas, hęc autem est solius perfecti hominis. De fato.

Nullus locus felicitatem adimit, vt neque virtutem neq; prudentiam. De exilio.

Beatus est, qui sola mente viuit. In Plot. *Mars.*

Non habitus voluptuosus, vel sensus eiusdem, sed ratio ac mens est caussa bene beateq; viuendi. ib.

Summa fęlicitas certum possidet termi num, id est gradũ in bono summum, item terminum, semper habet eumdem, scilicet ipsum summum, neq; maiorem videlicet neq; minorem quam primum scilicet, & quam diu est fęlicitas, alioquin non est summa fęlicitas. ib.

Homo solus appellari, & fęlix esse potest, quoniam ratione solus vtitur iisque actionibus, quibus solis fęlicitas compara tur. lib. 1. de prud. *Ioan Pont.*

Qui ad fęlicitatem instituitur, & honesti & iusti in primis erit studiosus, quę duo & vincula sunt societatis humanę, & per ea actiones ipse commendantur. ib.

Est fęlicis hominis munus maxime proprium, & bene agere, & erga plurimos bene agere, idq; assidue, & cũ iucunditate. ib.

Nec fęlix quisquam nec sapiens dicendus est, nulli enim tot affuere vnquam bona, vt non ei plura defuerint, nec quisquã tam sapiens habitus est vnquam, vt non & illi ad veram perfectamq; sapientiam multum defuerit. In Char.

Non ex bonorum cognitione humana existit flęicitas, sed ex eorum possessione & usu. ib.

De Fide.

Arist. Fides est adhibenda rationi, si quæ demonstrantur, conueniunt cũ ijs rebus, quę sensu percipiuntur. 3. de gen. an.

Est natura comparatum, vt probis & honestis viris vehementius, celeriusq; credamus non solum in ijs rebus, quę certæ exploratęque sunt, sed etiam in ijs, quę in vtramque partem afferuntur opinionis arbitrio. 1. Rhet.

Iamb. Arcanis eloquijs, & quę fari non licet, fidem pręstare decet. De myst. ęgipt.

Pyt. Fides est amoris fundamentum, ea sublata, tota amicitiæ lex, ius, vis, ac ratio peribit.

Sen. Laudatur, & inter maxima humani generis bona fides colitur. 3. de ben.

Fides est sanctissimum humani pectoris bonum, nulla necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur premio. epist. 89.

Plut. Hominem homini obsequentem, vltroque mansuetum nihil aliud facit, quam fides. In Pol.

Primum & maximum omnium, quę existimationi bonorũ ciuium tribui possunt, est fides; quę gradum ad agendum constituit, & aditum magna capessentibus præ-

stat,

ſtat, propugnat ſecundo loco, bonoſq; armat, & inſtruit ciuium beneuolentia aduerſus obtrectatores & improbos, liuorem & inuidiam expellit. ęquat prӕterea vires, & plebeium parem facit patritijs, ignobilem illuſtribus, pauperem diuiti, priuatumq; magiſtratibus. ib.

Fides abeſt ab eis, qui prӕcipiunt, nec faciunt. De vera ſap. *Lact.*

Fides eſt magna pars iuſtitię. lib. diu. inſt.

De Fine.

FInis noſtri cognitio magni eſt in vita momenti, nam vt ſagittarij ſi ſcopum habemus, magis bonum & honeſtum aſſequi poſſumus. 6, Eth. *Ariſt.*

Duo ſunt, in quibus omnis commendatio bene agendi conſiſtit, vnum vt propoſitum, ac finis recte agendi recte ſubiaceat, alterum, vt eas actiones inueniamus, quę ad illum finem ducant. 7. Pol.

Finis, cuius gratia quicquam vel conſtat, vel natura cōditum eſt boni honeſtiq; obtinet rationem, 1. de part. an.

Omne, quod eſt propter finem, ante finem eſſe oportet. 2. phi. tex. com. 29. *Auer.*

Operationis principium eſt finis cognitionis, & principium cognitionis eſt finis operationis. 2, meta. com. 23.

Res diuerſę ad finem etiam diuerſum ducunt. 3. ph. com. 9.

Qui destruit finem, ea etiam destruit, quę sunt ante finem. 8. phi. com. 24.

Finis humanus est perfectio speculatiua. 3. de an. com. 14.

Qui præditus est intellectu non agit nisi propter finem. 2. meta. com. 9.

Quod caret finali caussa, bono etiam carere necesse est. 5. meta. com. 3.

Omnis actio, quæ non agit propter finem, est ociosa. 12. meta. com. 19.

Procl. Ignorantia finalis caussę in omnibus efficit, vt cęterę caussæ ad eandē pertinētes pariter ignorentur, quoniā finis est omnium caussarū prima, pręcipua ac potentissima, huius enim gratia & causę efficientes faciunt, & quę fiūt, efficiūtur. De An. & dem.

Pyth. Ad finem optimū ducunt, primo bona natura, secūdo boni desideriū & amor, tertio labor, quarto disciplina, quinto tēpus.

Sen. *Finis omnium rerum spectandus est, & superuacua dimittenda sunt epist. 120.*

His admouēda est manus, quorum finē aut cōsequi aut sperare possis. de tranquil.

Cuiusq; facti caussam require, cum initia inueneris, finem cogitabis. De mor.

Plut. *D*uobus bonis, quorum alterum sit finis, alterum ad finem pertineat, finem esse potius ne perfectius bonum nemo ignorat. Aduer. sto.

Aug. Incepta plena sunt solicitudinis, donec perducantur ad finem, quem qui aliquid incipit, maxime appetit, intendit & expectat, nec de re inchoata, nisi terminetur, exultat.

exultat. 7. de Ciu. Dei.

Finis nostri boni is est, propter quem cętera sunt appetēda, finis autē mali, propter quem cetera vitanda sunt. 19 de Ciu. Dei.

Finis ipse cęteras caussas mouet, & ideo quodammodo omnes antecedit, vt in arte consilioq; apparet, vbi finis in natura precedit, ad quē naturalia ordinātur. In Plot. *Mars.*

Finis nil aliud est, quam terminus, ad quem potissimum dirigitur agentis intentio, & in quo deniq; conquiescit. ib.

Difficillimum est, pręsentia recte genere, nisi de cuiuslibet operis fine cogitamus. lib. 1. epist.

Finis tāquam dominus est illis rebus dignior, quę tamquā instrumēta seruiunt. ib.

Ratio in administrandis negocijs finem vbiq; respicit, & ad illum se se accommodat. De Fort. *Ioan Pont.*

In qualibet re finis maxime inspiciendus est, ad quem cuncta referri debeant. lib. 5. de. obed.

Et electionibus quibusq; & actionibus nostris omnibus finis cōstitutus est aliquis cuius gratia ipsi moueamur, vbiq; enim rei alicuius species, quę optanda quidem appareat, & in agendo, & in eligendo se se nobis offert. lib 1. de prud.

Non modo actioni cuiq; sed arti & facultati suus cuiq; constitutus est finis. Quo circa cum variæ sint atq; multiplices homi nū tum exercitationes, tū artes ac studia, fines quoq; & ipsi cōstituuntur non vni. ib.

Finis

Finis in rebus humanis is est, ad quem cuncta referantur,& cuius gratia fiunt cętera omnia. In Ant.

De Fortitudine.

Plato. OMnes quidem fortes sunt audaces, sed non omnes audaces sunt fortes; adacia enim hominibus ab arte, ab ira, ab insania datur, fortitudo vero a natura debitaq; animorum educatione oritur. In Prot.

Fortes viri neq; turpiter metuunt, si quando metuunt, neq; turpiter audent. ib.

Non solum sunt fortes, qui aduersus dolores metus ve sunt constantes, sed etiam illi, qui contra voluptates & concupiscentias fortiter pugnare possunt. In Lach.

Fortitudo & prudentia in paucis admodum reperitur, ferocitas vero & audacia omni metu carens absq; prudentia in multis & viris,& mulieribus, puerisque ac feris. ib.

Siquid aduersi inciderit, nos prosternere minime debemus, atq; vt pueri solent, cū offendunt in lapidem, procidentes circa id, quod lesit, eiulandi moram trahere, sed animum assuescere, vt ad sanandum præsto sit,& quicquid ęgrotat, dimissis lamentationibus corrigat. 10. de Rep.

Prima & optima victoria est, vt quis se ipsum vincat, turpissimum vero ac pessimum

mum eſt,vt a ſe ipſo vincatur. 1. de leg.
Fortitudini non modo pugnandum eſt contra dolores ac timores,ſed contra cupiditates voluptateſque, ac vehementes quaſdam blanditias,quę eorum etiam qui honeſti videntur, animos flectunt, & quaſi cereos faciunt.ib.
Fortitudo eſt mediocritas circa timorèm & audaciam. 2. eth. *Ariſt.*
Qui, quæ oportet, aut cuius gratia, & quando, & vt conuenit,ſuſtinet,ac metuit, & audet, is fortis eſt, 3. eth.
Mortem oppetere ob fugiendam paupertatem, aut amorem, aut aliud quicquã graue, non fortis eſt,ſed potius timidi; eſt enim mollities quædam laborioſa fugére, & non quia decorum ſit,mortem ſubit,ſed quia malum euitat.ib.
Qui dolore aut ira impulſi pericula adeunt, non ſunt appellandi fortes; non enim ratione neq; decore, ſed animi perturbatione agnnt.ib.
Viri fortis eſt,ea ſubire,quæ hominibus terribilia videntur, & ſunt,quia ita facere ducat,turpe autem non facere.ib.
Animus fortis in calamitatibus & iniurijs nihil abiectum facere debet. 1. ęcon.
Fortitudo eſt, per quam magnæ res geruntur in ſuſcipiendis periculis, ita vt lex iubet, & per quam paretur, obtemperaturq; legibus. 1.Rhet.
Prouidenda ſunt omnia,expectanda, ac ſuſtinenda,quorum dominiipſi nõ ſumus. *Pyth.*
Non

Plut. Non decet esse rudem, sed tamquam strenuum bellatorem fortunę tela viriliter propulsare oportet. en. 1.

Nos fortunę ictus propulsare possumus, ita vt animi magnitudine ac robore alij quidem ictus leuiores fiant, alij quidem minime tangant. en. 2.

Aug. Fortitudo est animę affectus, quo omnia incommoda & damna rerum quę non sunt in nostra potestate constitutę, contemnimus. lib. 1. de lib. arb.

Qui fortis est, liber est, quoniam fortunę non seruit. Ad fra. in her.

Si columna fortitudinis fracta fuerit, totum bonorum operum edificiũ ruit. ib.

Vir fortis omnibus rebus bene vtitur, De vera rel.

Sen. Fortitudo est virtus iusta pericula contemnens, aut scientia periculi repellendi vel suscipiendi. lib. 2. de bon.

In ipsa securitate animus ad difficilia se paret, & contra fortunę iniurias inter beneficia firmetur. epist. 18.

Fortes esse debemus aduersus fortuita, nec timendę sunt iniuriæ, non vulnera, nõ vincula, non egestas. epist. 66.

Omnia vincere debemus, premium etenim non corona est, non palma, non tubicen prędicationi nominis nostri silentium faciens, sed virtus & firmitas animi, & pax in reliquis parta, si semel aliquo certamine fortuna debellata est. epist. 77.

Cogitanda sunt omnia, & animus firmandus

mandus est aduersus ea, quę contingere possunt. epist. 92.

Omnia fortiter sunt excipienda, quę mundi necessitas nobis imperat. epist. 95.

Vnus est huius vitę fluctuantis ac turbidę portus, euentura contemnere, stare fidenter, tela fortunę aduerso pectore excipere. Magnanimus nos natura produxit, & vt quibusdam animalibus ferum dedit quibusdam subdolum, quibusdam pauidum; ita nobis gloriosum & excelsum spiritum dedit, querentem vbi honestissime, non vbi tutissime viuat. 105.

Fortitudo est inespugnabile humanæ imbecillitatis munimentum, quod qui sibi circundedit, securus in hac vitæ obsidione permanet, vtitur enim suis viribus ac telis. epist. 114.

Aduersarum rerum impetus viri fortis animum minime vertit, qui manet in statu, & quicquid euenit in suum colorem trahit. De diu. prou.

Non est arbor solida nec fortis, nisi ea, in quā frequens ventus incursat, ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. ib.

Ignis aurum probat, miseria viros fortes. ib.

Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia, nec his perturbari, quę vitare non possumus. De vita be.

Sua mala non sentire, non est hominis, non ferre, non est viri. De Consol.

Nō est magni animi, se in rebus prosperis fortem gerere, vbi secundo cursu vita procedit, nec gubernatoris artem mare tranquillum, & obsequens vetus ostendit, aliquid aduersi incidat, oportet, aliquid animum probet. De consol. ad Mar.

Animus fortis magna fiducia viuit, liber, intrepidus, & alacer. De quat. virt.

Viri magnanimi est nō vacillare, sibi cōstare, & vitę finem intrepidus expectare. ib.

Nihil aliud magnum est in rebus humanis, nisi animus magna despiciens. ib.

Si magnanimus fueris, nunquam iudicabis tibi contumeliam fieri. ib.

Vir magnanimus nec pericula appetit, vt temerarius, nec formidat vt timidus. ib.

Fortior est, qui cupiditatem vincit, quā qui hostem subijcit. De mor.

Plut. Nulla sit tanta fęlicitas, quæ te ita extollat, vt tibi, plusquam oporteat, placeas, nec si quid, aduersi acciderit, rursus deprimaris, & in seruitutem redigaris, sed idem perpetuo maneas, tuum vt in igne aurum solide ingenium seruans. In Orat.

In laboribus ac periculis fortitudine opus est ac patientia. De Fort.

Hominis fortitudo non in dentibus, sed in ratione, & manibus consistit. ib.

Est hominis recte instituti & cordati neq; mutari ob euentum rerum quę videntur prosperæ, & constanti animo decorū in aduersitatibus seruare. De cōsol. ad Apol.

Gal. Natura in formando homine animal ci-

uile

uile ac manſuetum ſe effingere cogitauit, cui vires eſſent ex ſapientia, non ex corporis fortitudine. lib. 9, de vſu par.

Vir magnanimus nulla animi perturbatione vnquam infle&itur. De locis af. *Lact.*

Eſt viri fortiſſimi, animũ vincere, & iracũdiam cohibere. lib. 5. de ſal. rel.

Ille ſolus vir fortis eſt iudicandus, qui temperans eſt, moderatus, & iuſtus. ib.

Eſt magni & excelſi animi mortalia deſpicere & calcare. De vero cultu.

Vir fortis eſt ille, qui mẽtis robore ad omnia percipienda paratus eſt. De Phil. *Apul.*

Fortitudo eſt legitimę cõſtitutionis ſiue arduę ſiue facilis aſſeruatio, id eſt facultas, quę cõſeruat, & exequitur legitimũ rationis propoſitum. De Phant. & intel. *Alc in.*

Fortitudo in audacię, timoriſq; moderatione verſatur. In Plat.

Fortitudo magnanimitatis calcaribus freta dat operã, vt ad honeſta viriliter contendamus, ſpreta difficultatis, doloriſque formidine. ib. *Mars.*

Fortis viri mun⁹ eſt nõ ſolũ met⁹, & picula ſupare, ſed cupiditates etiã cohibere. ib.

Nemo fortis iudicari poteſt, niſi diu in laboribus & periculis verſatus fuerit. ib.

Recte monemur, vt animo magno & elato externa deſpiciamus, aduerſaq; ita feramus, & ea, quę laboris & acerbitatis plena ſępe multa contingunt in hominum vita, vt non modo non ſuccumbamus illis, ſed viribus etiam, maioribus contra eanitamur. lib. 1. de Obed, *Ioan. Pont.*

Stu-

Studiosissime cauere oportet, ne secundis elati, & rerum copia affluentes in luxuriam, superbiam, impotentiamq; dilabamur, quæ vitia fortibus viris omni studio sunt fugienda, quippe quibus illud propositum semper esse debet, vt nullis animi perturbationibus, affectibusq; vincantur.

Quid enim turpius, quam quem aduersa non potuit fortuna frangere, cum frangat secunda, aut qui morti, quę cum decore futura sit, non cesserit, cedat iræ, libidini, inclementię, & crudelitati? 16.

Vt excellentis est medici, grauissimos morbos, lętalesq; plagas sanare, sic etiam fortis est viri, in his versari, seq; inuictum pręstare, quę maxime omnium formidabilia videntur, siquidem fortitudinis materia, & quidam quasi campus sunt difficillima quęq; pericula, atq; illa maxime, quę mortem videantur allatura, qua nihil est omnino terribilius. lib. 1. fortit.

Iure illi quidem laudantur, qui res difficiles & asperas animo erecto & magno ferentes motū repulere, dolorisq; cuius acerrimi sunt morsus, victores fuerunt. 16.

Forti etsi chara est vita, adipiscendi tamen decoris gratia, labor atq; conatus omnis ab eo sponte suscipitur. ib.

Vir fortis eumdem vultum & animum retinebit intolerandis rebus, vt non solum non appareat, cum cedere, ac veluti pondere pressum labescere, sed placide etiam, ac sedate ferre, & onus ipsum quodam mo-

dd con-

do contemnere,atq; ex ipso contemptu se se ad firmitatem intendere. 16.

De Fortuna.

QVę fortuna contingunt, hominis imperio minime fiunt. In.Men. *Plato.*

Si fortunam sequimur,sępe fælicē ac postea miserū eumdem dicemus. 1.eth. *Arist.*

Fortuna multa affert ac varia, parua quidem seu prospera,seu aduersa,nec multum habent monenti. 16.

Fortuna prospera facit homines petulantes. 7. Pol.

Non oportet fidere bonis,quę ex fortuna,sed quæ ex nobis ipsis pendent. 1. Rhet.

Non est tuum, quod fortuna tuum fecit. epist. 8. *Sen.*

Stultis & fortunę credentibus omnes videtur noua, & inopinata rerum facies. epist. 77.

Qui multa agit, sępe fortunę potestatem sui facit,quam tutissimū est,raro experiri,semper de illa cogitare debemus,& nihil sibi de eius fide promittere.De trāquil

Maxima quęq; bona solicita sunt, nec vlli fortunę minus bene quam optime creditur. De breu.vitę.

Magna fortuna est magna seruitus. De consol. ad Pol.

Illis fortuna est grauis,quibus est repentina, facile eam sustinere potest, qui cum

ſemper expectat. De conſol. ad Mar.

Neminem aduerſa fortuna comminuit, niſi quem ſecunda decepit. ib.

Plut. Fortuna proſpera ingenue vti, viri eſt officium, citra inuidiam hominis moderati. De lib. educ.

Fortuna & ſapientia inter ſe maxime diſcrepant. De for. rom.

Fortuna ſuos ſublimes extollit, vt eos altius deijciat. De fort. Alex.

Quid inuenire, aut diſcere poſſunt homines, ſi fortuna omnia diriguntur? cuiuſnam vrbis curia, cuius regis concilium nō euertitur, ſi fortunę omnia parent? cui nos cecitatem exprobramus, quia in eam ceci incidimus. Qui vero non incidamus, ſi conſilij dexteritatem, quę nobis eſt oculorum inſtar, abijcientes cecam vitę ductricem eā nobis adſciſcimus. De Fort.

Improuiſa eſt fortuna, & magnam vim habet auferendi, quę nobis labore parta ſunt, & quę apparet, proſperitatem euertēdi, nec vlla conſtituta temporis vtitur ratione. De Conſ. ad Apol.

Multi omnia criminantur, & quęcumq; ſibi preter ſpem contingunt, ex fortunę & demonum violentia fieri arbitrantur ib.

Si recte ſapimus, penes nos eſt, quod fortuna obtulit, conuenienter accipere, & ſuo quęq; loco diſponere, vbi & propria maxime conducant, & quę preter voluntatem eueniunt, minime offendāt. De an. trāquil.

Rudes homines, ſepe fortuna ad dextrā

existente, turpiter manu sinistra eam excipiunt. Ab altera parte homines cordati, sicut apibus mel præbet thymus herba acerba, & aridissima, ita ex rebus aduersis sæpe conueniens aliquod & commodum decerpunt. ib.

Turpissimum est, nos improbę fortunæ committere, quæ plerumque bonis viris post habitis, quorum oportebat rationem haberi, indignos locupletes facit; ac ne id quidem constanter, sed tantisper, donec pari, qua dedit temeritate rursus donata eripiat. in Exhort. ad bon. ar. Gal.

Fortuna raro quicquam recte operatur. De vsu par.

Fortuna illinc est alienissima, vbi ratio, & existendi caussa intrinsecus continetur. in Plot. Mars.

Prospera fortuna improbis hominibus fit aduersa, bonis aut aduersa fit prospera. lib, 3. epist.

Cum fortuna sit cæca, sæpe accidit, vt cadat, ac ruat. ib

Fortuna modo cum summis, modo cum infimis viris iocatur, & ex hoc mutuo ioco voluptatem capit, & modo hunc, modo illum extollit. ib.

Qui fortunę fidit, is externo fauore, non sua virtute nisus, vbi parum sibi aspirantem eam viderit, statim animum submittit, ac de gradu deiicitur. lib. 1. de Fortit. Io. Pon.

Res prudenter administratę, actionesq; secundum rectam rationem progrediẽtes

non raro propter ipsius fortunæ impetus infeliciter cedunt.lib.1.de fortuna.

Ipsa fortuna abest a ratione etiã quàm, longissime, quid enim ratione ordinatius? quid fortuna minus compositum. rationis, quidem propriũ est, modum adhibere, ac mensuram, & in omnibus regulam sequi, at fortunæ excessus plerumque est, aut de, fectus. hæc vbique mutabilis atque incon-stans, illa stabilis ac certa, a rato enim ratio dicta est. ib.

Fortuna prudentiæ potissimum aduersari videtur, quæ cum ab intellectu & cogitatione ortum ducat, quis erit, qui fortunam ad intelligentiam ac mentem referat? cum illa prudentiam suscitet, hæc illi maxime aduersetur, & ab optato fine sæpissime diuertat. ib.

Fortuna est impetus quidam, quoniam non ordinem seruat, nec rationem sequitur, progrediturque nunc violenta & incõposita; nunc vt repentina, sic etiam inconstans, iure quoque efficitur, vt ab ipso impetu sit terminanda. ib.

Latissimus est fortunæ campus, & in his omnibus vires extendere, suumque imperium exercere valet, in quibus præter spẽ, opinionem, propositum, & constitutum aliquid accidere valeat, omninoque improuisum: & non modo in his patet vis illius, sed in quocunque hominum gradu atque conditione, summa, humili, ingenua, seruili, rustica, vrbana, plebeia, ac patritia. li.2.d For.

De homine, & hominis dignitate.

HOmo eſt quid aliud a ſuo corpore, & nihil aliud eſt quàm anima. in Alcib. *Plato.*

Solus homo ex omnibus animantibus diuinæ ſortis particeps factus eſt. in Phęd.

Homo eſt quędam Deorum poſſeſſio. in Phę.

In animantium genere, homo eſt quoddam miraculum diuinum. 1. de leg.

Homo nil aliud eſt, quã anima ipſa, corpus tamquam imaginarium quiddam hominem ſequitur. 12. de leg.

Homo rebus omnibus nobilitate antecęllit. 6. Eth. *Ariſt.*

*H*omo eſt animal ciuile, & natum ad vitam cum aliis agendam. 9. Eth.

Homo eſt diuinum quoddam. 10. Eth.

Quamuis homo ſit paruus corpore, tamẽ animi magnitudine omnia ſuperat. ib.

Cuncta animalia ſunt hominum cauſſa, 1. Pol.

Omnes homines natura ſunt pares. 2. Pol.

Homo eſt particeps omnium animaliũ. 2. de hiſt. an.

Homo eſt ad vniuerſalis orbis habitum inſtitutus. ib.

Homo ex omnibus animalibus maxime

diuinitatis est particeps. 2. de Part. an.

Plot. Data est hominibus facultas, per quam non indulgeant corpori, sed quandoque puri efficiantur, contemnant mortem, superiora intelligant, intellecta sequantur. En. 2.

Homo profectò est tam pulchrum opificium, quàm pulchrum esse potest, & in mũdo ita constitutus est, vt sortem habeat potiorem, quàm cætera animalia. ib.

Plerique mirantur, hominem iniuste viuere, propterea quòd existimant, hominẽ in vniuerso maxime venerandum, quasi nihil omnino sit sapientius. Sed re vera homo Deorum ac brutorum est medius, & ad vtraque vergit: alij quidẽ diis, alij vero brutis similes euadunt, plurimi autem inter hęc obtinent medium. ib.

Homo non est aliquid omnino simplex, sed habet animam, habet etiam corpus siue tamquam instrumentum, siue alia quauis conditione nobis adiunctum. En 4.

Diuinum est illud hominum genus, qui supernam lucem acutè suspiciunt, ad eamque perspectam se prorsus attollunt, inferiorem nebulam, & caliginem transcendẽtes, & cum transcenderint, ibi permanent, hæc omnia prorsus despicientes, nec aliter regione superna tamquam vera & propria delectantur, quàm peregrinis post longos errores patriæ tandem restitui. En. 5.

Merc. Homo ex omnibus terrenis animantibus duplicis naturæ censetur, mortalis quidem

dem propter corpus, immortalis propter hominem ipsum substantialem, in Pim.

Natura se se homini immiscens miraculum attulit, quod omnium miraculorum vincit admirationem. ib.

Homines generari sunt ad diuinorum operum cognitionem, testimoniumque naturę, ad imperandum omnibus, quæ cælo teguntur, ad bonorum discretionem, ad incrementum generis, numeriquec propaginem, omnisque anima velata carnis vmbraculo ad celestium Deorum discursum suscipiendum, ad opera Dei, & naturæ progressus, ad bonorum signa, ad potestatis diuinæ cognitionem portio quædam tributa est, ad bonorum malorumque iudiciũ, ac bonorum varium artificium inueniendum. ib.

Homo effectus est diuini operis cõtemplator, quod profecto dum cõtemplatur, eius auctorem agnoscit. ib.

Magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum, hoc in Dei naturam transit. in Ascl.

Si per ea etiam, quæ terra sustinentur, Deum inquirere volumus, aspiciamus humani corporis artificium, cuius admonitione intelligemus, quis fuerit tam pulchrę imaginis conditor, quis oculorum pictor, quis nares, auresque tornauit, quis labia distendit oris, quis neruos tetendit ac ligauit, quis irrigauit venas, quis ossa congessit solida, quis carnem tenui pellicula circumte

xit,quis digitos articulosq; discreuit, quis fundamenta pedum extendit, quis perforauit foros,& meatus aperuit, quis splenē coegit,atq; compressit,quis piramidis impressit cordi figuram,quis iecoris porrexit fibras,quis pulmonum scripsit fistulas,quis aluo capacem amplitudinem tradidit,quis honoranda corporis membra in propatulo figurauit,quis obscena in obscuro prorsus abdidit,eaque ab aspectu cernentium voluit secreta iacere. Vide quot diuinæ artis opera in vna materia demonstrantur singulaque pulchra recteque dimensa,nec non propriis officiis differentia.in Pim.

Maxime omniū immortalis est homo, qui Deum capit, qui diuinæ conformatur essentiæ.ib.

Vnumquodque genus reliquorum viuētium propriam mundi partem habitat, humida quidem aquam, terrestria terram,aerem volatilia,homo autē his omnibus vtitur,terra,aere, aqua, & igne,cœlum suspicit,sensuque illud attingit.ib.

Homo ascendit in cœlum,illudque metitur, cognoscit quæ ima sunt, quæ sublimia, & reliqua omnia diligenter inquirit: quodque maius est, terram haud dimittés in cœlum attollitur, tam ampla est humanæ naturæ potestas. Quamobrem audendum est dicere, terrenum hominem, Deū vero cęlestem hominem immortalem. ib.

Pyth. Homo omnium animantium sapientissimus fact⁹ est, vt res ipsas speculari possit.

Homo diuinitus conditus est ad sapientiam & speculationem.

Ex omnibus animantibus, solus homo creatus fuit corpore ad cœlum erecto, vt ipsius etiam animus ad cęlestia erectus foret. con. Man. *Aug.*

Tria sunt in homine, natura, doctrina, & vsus, natura ingenio, doctrina scientia, vsus autem fructu diiudicandus est. 10. de Ciu. Dei.

Omni miraculo, quod fit per hominem, maius miraculum est homo. ib.

Diuina semina in hominibus dispersa sunt, quæ si bonus cultor excipit, similia origini prodeunt, & his paria surgunt, ex quibus orta sunt. Epist. 74. *Sen.*

Homo natura est animal mundum & elegans. Epist. 93.

Homo est res sacra. Epist. 96.

Nihil agilius equo, nihil velocius, sed hominibus currit. Canis est animal ferox & iracundum, sed hominem custodit. Multum carnis habet porcus, esu suauissimus est piscis, alimento & obsonium sunt homini. Quid maius elephãto? quid aspectu terribilius? verum & hic ludicrum hominis factum est & spectaculum. Atque hęc nõ inutiliter spectanda proponũtur; eo enim spectant, vt discamus, quo hominem attollat ratio, & quibus rebus eum superiorem faciat, vtque omnia in suam redigat potestatem. De Fortuna. *Plut.*

Homo est animal sapiens, & solum inter *Gal.*

terrestria diuinum. De vsu par.

Lact. Homo est Dei simulachrum, quoniam sentit, mouetur, & multæ, magnæque sunt illius actiones. lib. 2 de fal. rel.

Quod oculis subiectum est, non est homo, sed hominis receptaculum, cuius qualitas ac figura non ex lineamentis corporis, quo continetur, sed ex moribus & ex factis cognoscitur. ib.

Quis tam indoctus, vt nesciat, quis tam imprudens, vt non sentiat, in homine aliquid esse diuinum? De ira Dei.

Homo recto statu, ore sublimi, & ad mũdi contemplationem excitatus, confert cũ Deo vultum, & rationẽ ratio cognoscit. ib.

Magna est hominis vis, magna ratio, magnum sacramentum. De Opi. Dei.

Errat quisquis homineem carne metitur; nam corpusculũ quo induti sumus est hominis receptaculum; ipse homo neq; tangi, neque videri, neque comprehendi potest, qui latet intra hoc, quod videtur. ib.

Ex omnibus terrenis, nihil est homine præstantius. De dogm. Pla.

Mars. Homo omnia diuinæ naturæ opera imitatur, & naturæ inferioris opera perficit. 13. de Theol. Plat.

Homo nil aliud est, quàm anima, corpus autem est hominis vmbra lib. 1. Epist.

Io. Picus. Hoc præcipue gloriari potest humana conditio, vt illi seruire nulla creata substãtia dedignetur, huic terra & elemẽta, huic bruta præsto sunt, & famulantur, huic mili

tat cœlum, huic angelicæ mentes salutem, bonumque procurant. In Hept.

Homini mancipantur terrestria, homini fauent cęlestia, quia & cęlestium, & terrestrium est vinculum ac nodus. ib.

Abdala Saracenus interrogatus quid in hoc quasi mundi scena admirandum maxime spectaretur: nihil spectari admirabilius homine respondit. In Orat. de hom. dign.

Homo est animal felicissimum, & omni admiratione dignum, & in vniuersi serie cōditionem sortitus est non modo brutis, sed astris, sed vltramundanis mentibus inuidiosam. Res supra fidem & mira, quid ni? nam & propterea magnum miraculum, & admirandum profectò animal homo iure dicitur, & existimatur. ib.

Nascenti homini omnifaria semina, & omnigenæ vitę germina indidit pater, quę quisque excoluerit, illa adolescent, & fructus suos ferent in illo. Si vegetalia, planta fiet; si sensualia, obrutescet; si rationalia, celeste euadet animal; si intellectualia, angelus erit, & Dei filius; si nulla creaturarum sorte contentus in suę vnitatis centrum se receperit, vnus cum Deo spiritus factus in solitaria patris caligine, qui est super omnia constitutus, omnibus antecellet. ib.

Quis hominum non admiratur, cum se ipsum in omnis carnis faciē, in omnis creaturę ingenium effingit, fabricat, & transformat? ib.

Naturę merito assurgendum est, & illi *Io. Pic.*

gratię quàm maximę agendę sunt, quæ hominem ipsum summa cum excellentia omniũ animalium genuit, sic eam illi vim, ea instrumenta, vigorem illum, eam potestatem atque aptitudinem indidit, vt quas ad res natus esset, eadem ipsa & genetrix & altrix illum item sic instruxerit, vt ad eas habilis & accommodatus inueniatur, vt nihil ei prorsus desit preterquam si ipse sibi deesse velit, aut tributis sibi a natura muneribus perperam vti ac peruersę malit. lib. 2. de prud.

Quid excellentius, quàm in hoc perexiguo tam vasti ęquoris meditullio, quę terra dicitur, habitantem hominem, & terras, & maria, & spiritum, & cœlum omne tot tãtosque stellarum orbes ac globos, tantam vniuersi molem, tantam rerum infinitatem suę cognitioni subiecisse? mortaliq; in corpore immortalem subeuntem personam id curare, sciscitari, peruestigare, comprehendere, tandem scire, quod deorum est munus proprium ac peculiare? ab iisque in homines translatum beneficium. In Actio.

De Honestate.

Plat. VIri honesto habitu prediti cum effinguntur, delectari solent. illud quippe conducit: honestorum enim honestę sunt imagines. In Menone.

Omnes

Omnes actiones honestas bonas esse oportet. In Thoret.

Exercitationes honestę ad virtutem acquirendam conducunt; turpes vero ad prauitatem. 4. de rep.

Laudanda quidem est honestissima vita, non solum quia gloriæ habitum superat, sed quia si quis gustare velit, nec inde statim a iuuentute fugere, eo quoque superat, quod omnes expetimus, vt in omni vita magis lętemur quàm doleamus. 5. de leg.

Omnes virtutis actiones in honesto continentur. 1. Eth. *Arist.*

Maior hominum pars magis pœnæ quã honestati paret. 10. Eth.

Honestum est, quicquid suaui, & natura nos alliciens est laudabile. 1. Rhet.

Honesta sunt, quorum prẹmium est honor & laus, & longe sunt præstantiora quã ea, quorum prẹmium est pecunia. ib.

Quamuis omne honestum vtile, & omne vtile honestum esse subtiliter defendi posit, tamen magis proprię honestum dicitur, quod per se expetẽdũ est, vtile quod ad aliquid aliud est referendum. De diuer. quæst. *Aug.*

Omne honestum est in arduo, & quod proximum est honesto. 2. de ben. *Sen.*

Ad alliciendas hominum mentes summa est honesti potentia, cuius pulchritudo omnes circumfundit, suique luminis splendore admiratione delinitos rapit. 4. de ben.

Nunquam in rerum honestarum certa-

mine vinci turpe est, dummodo arma non proiicias, & victus quoque vincere velis. 5. de ben.

Si sunt honesta quæ facis, omnes sciant; si turpia, quid refert neminem scire, cum tu scias? O te miserum, si hunc testem contemnis. Epist. 43.

Vna hęc est via ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse. Epist. 75.

Animi omnium rerum honestarum semina gerunt, quę admonitione excitâtur, nõ secus ac scintilla leui flatu adiuta, ignẽ suum explicat. Epist. 95.

Honestum est perfectũ bonum, quo beata vita perficitur, & illius cõtactu alia quoque bona fiunt. Epist. 119.

Bonum fit honesti societate, honestum per se bonum est. ib.

Nunquam ita interclusa sunt omnia, vt nulli actioni honestę sit locus. De Tranquil.

Pacem demus animo, quam dabit assidua præceptorum salutarium meditatio, bonique rerum actus, & mens intenta ad vnius honesti cupiditatem. De Ira.

Plut. Est viri pręclari omnia honesta quouis tempore aggredi. De Hom.

Contentus eris te ipso, si didiceris, quid bonum sit, quid honestum. De vir. & vi.

Marf. Honestum est rerum vtilium principiũ ac finis. In Pla.

Io. Pet. Ratio ipsa pręcipit, vt nullus animi mo-

tus, nulla nostra actio vel electio recedat ab honestate; & nos ita instituamus, vt nihil nisi quod honestum, & iustum sit, aut appetamus, aut agamus. lib. 1. de Obed.

Tanta est vis honesti, vt maiores illi nostri laudatissimi viri cum aliquam mulierem insigni specie laudare vellent, facie honesta eam esse dicerent, & cum genus cuiuspiam ac familiam commendare, honestis illum è parentibus ortum prædicarét. lib. 1. de prud.

De honore & nobilitate.

OMnes, quanta ex honore voluptas proficiscitur, vsu ipso intelligunt. 9. de Rep. *Plato.*

Malorum nihil est honorandum. 5. de Leg.

Honor est, meliora sequi & ex peioribus quęcunque meliora fieri possunt ad melius quàm optimè reducere. ib.

Qui bonis abundat, quę in cęteros conferri possunt, si ea cæteris impartitur, is tãquam vir summus est honorandus. ib.

Honorentur boni viri, qui aut fortitudine, aut bellica quadam peritia ciuitatem totam seruauerint; & maximi honores illis primo rribuantur, qui bonorum legum conditorũ leges pręcipue coluerunt. 11. de leg.

leg.

Arist. Vir bonus dũtaxat est honorãdus. 4. Eth.

Nobiles, potentes, ac diuites honore digni habentur. ib.

Honor est pręmium virtutis. 8. Eth.

Vita breuis & cum honore coniuncta potius est eligenda, quàm diuturna, & cum dedecore. 9. Eth.

Honor semper seniori secundum ętatẽ est tribuendus. ib.

Nobilitas apud omnes honoranda censetur. 3. Pol.

Nobiles ac boni nusquam centum reperiuntur. 5. Pol.

Nobilitas alia est secundum genus, alia secundum opes, alia secundum virtutem. 8. Pol.

Vnicuique molestum est, honore suo priuari. 2. Aecon.

Honor est significatio eius opinionis, quæ de alicuius beneficẽtia & liberalitate habetur. Sanè quanquam iure eos potissimum honoramus, qui iam in nos benefici extiterunt, tamen & illos honore afficere solemus, qui benefacere posse iudicantur. 1. Rheth.

Omnes fere honoris cupiditate afficiuntur. ib.

Hi, quos honore prosequimur, magna ex parte res illas nobis habere videntur propter quas honoribus afficiuntur. ib.

Cum fere omnes honorem appetant, necesse est, iucundum videri, alijs antecellere

ac

ac præesse, & in quo se quisque plurimum valere ac præstare intelligit.ib.

Nobilitas est quidam maiorum splendor & claritas 2.Rhet.

Auer. Qui remotus est a nobilitate, eam consequi non potest, nisi plurimis actionibus, & laboribus. 1.cæli com.62.

Nobilitas in medio loco esse debet. 2. cæli com.74.

Homo nō acquirit nobilitatem, nisi per intellectus actionem. 2. Meta.com.51.

Aug. Magnum est, hominum laudibus & honoribus non lętari, sed omnem pompam inanem præcidere, & si quid inde necessarium retinetur, id totum ad honorantium vtilitatem conferre. Epist.64.

Non est honorādus diues, neglecto paupere, docto ac iusto. Ad Hier.

Sen. Nemo est altero nobilior, nisi cui rectius est ingenium, & bonis artibus magis accōmodatum. 3. de ben.

Qui imagines in atrio exponunt, vt suæ familiæ longo ordine, ac multis stemmatū illigata flexibus in prima parte ædium collocant, magis noti sunt quàm nobiles. ib.

Non facit nobilē atrium plenum fumosis imaginibus, nemo in nostram gloriam vixit, nec quod ante nos fuit, nostrum est, animus facit nobilem, cui ex quacunque cōditione supra fortunā surgere licet. Epist.44.

Ex quo pecunia in honore esse cępit, verus honor rerū cecidit, mercatoresq; & venales inuicem facti, quærimus non quale

quidque, sed quanti. Epist. 116.

Plut. Stulti quidem sunt, qui intelligere nequeũt, honorare quàm honorari quid præstet, & quàm sæpe sit gloriosius & honorificentius In Pol.

Magni honores, vt potè superbi & tumidiæque vt corpora vastæ & immoderatæ proceritatis, cito simul ac facilè corruunt. ibid.

Honores, qui spectaculorum, largitionũ aut gladiatorum editione comparantur, falsò appellãtur honores, quippe qui à meretriciis adulationibus nihil differunt. ib.

Spes honoris, & formido pęnè sunt tamquam virtutis elementa. De lib. Educ.

Apul. Non licet honoris insignia temere vel vestitu, vel ornatu vsurpare. 1. Flor.

Marf. Vera nobilitas in virtutibus est collocãda. In Pla.

Io. Picus. Non recusandi sunt honores, qui honestis artibus comparantur. In Hept.

Io. Pōt. Inter homines nihil honore habetur aut existimatione maius, aut amplitudine ẽt dignius, nihilq; ipsis populorum rectoribus optabilius. lib. 1. de Magn.

Honor videtur esse pręmium virtutis, earumque actionum, quæ & virtutes constituunt, & ipsę quoque eędem sunt virtutes. ib.

Honor exhibetur bene merentibus, vt recte factorum præmium, & laudatorum facinorum. ib.

Honorem, primum quidem tenere locum

eum humanis,ciuilibusque in rebus oportet, maximumque omnino esse bonorum omnium,externorum,atque vt maximum, sic etiam pulcherrimum,& summopere expetendum.

Honorem verum,sincerum, solidum,& viro dignum,nisi per virtutem assequutus est nemo.ib.

Vt Sol terras & cœlum suis radiis illustrat:sic honor hominum actiones,præclarissimaque facinora.ib.

Honor maxime est expetendus,iis præsertim,qui in luce hac ciuili, hominumq; societate versantur, vt potè illustrium factorum omnium, laudabiliumq́ue actionũ testimonium,ac meritum.ib.

Vt quisq; maxime generoso est animo, ita honoris maxime cupidus,quam ad rem natura ipsa duce rapitur.ib.

Praui homines honorē sunt indigni;qui si ob virtutem honorari velint, seque honore dignos putent, nimirum omni ex parte ridendi sunt, perinde vt stulti, stolidi ac desipientes. ib.

Nihil est in hominum consuetudine atque opinione honore maius, quo & Deos & hoc eodem virtutes quoque prosequimur.ib.

A grauibus ac præstantibus viris, & quorum interest, & de quibus probitatis & integritatis est opinio, & expetendus, & excipiendus est honor:namque vt improbitati, & prauitati nullus debetur honor, sed

potius

potius vituperatio; sic à nefarijs & improbis viris verus honor expetendus non est, minus etiam si offeratur accipiēdus. lib.2. de magn.

De Ignorantia.

Plato. IGnorantia est malorum causa, & quando est circa maxima, tunc est deterrima atque turpissima. in Alcib.

Potentum hominum ignorantia, hostilis est ac teterrima. in Phil.

Malum quidem est ignorātia, ac stoliditas quædam, & vt summatim dicā est quoddam vniuersæ improbitatis genus. ib.

Quæ ignoramus, nemo nos, vt lubet, agere permittet, sed omnes pro viribus repugnabunt, non extranei tantum, sed parentes etiam, & quod nobis propinquius est, ipsi nos quoque non nobis, sed alijs ministrantibus. in Liside.

Ignorantia est quædam animi dementia. in Soph.

Animam ignorantem, inconcinnam ac deformem vocare decet. ib.

Aduersus ignorantiam nullum aliud remedium inuenitur præter doctrinam. ib.

Cum quis illa, quæ nescit, se scire putat, ab hac ignorantia omnes, quæ nos fallunt, opiniones proficiscuntur. ib.

Multo maius beneficium confertur, si anima ab ignorantia, quā si corpus ab ęgritudine

tudine liberatur. in Hippia.

Ridiculum est, aliena perscrutari, sua vero ignorare. in Phedro.

Ignorare quid verum sit, quid falsum, quid iustum, aut iniustum, quid bonum aut malum, quãuis vniuersum vulgus laudauerit, fieri nunquam potest, quin sit re uera turpissimum. ib.

Ea est ignorantia appellanda, cum animus scientiæ, opinioni, vel rationi aduersatur. 3. de leg.

Ignorãtia ciuitatib⁹ est ꝑniciosissima. ib.

Hoc ratum habeatur, nihil ciuibus ignorantibus committendum esse, imo vt ignorantes improbandi sunt. ib.

Turpe est, rerum magnitudine, & pulchritudine excellentium tam nomina, quã rationes ignorare. 12. de leg.

Ignorantia fit propter irrationalis potẽtiæ dominatum, cognitio propter rationalis potentiæ imperium. De An. & dem. *Pro.*

Animæ nostræ premuntur duplici ignorantia, putantes quidem se plurima nosse, ob ingenitas sibi rerum ab initio notiones, ignorantes autem propter obliuionem. Qui igitur hac duplici premitur ignorantia, nihil ultra perquirit, sicut neque sapiens ipse quærit, atque in hoc ipso est sapienti quodammodo similis. ib.

Cur o viri terrigenæ præcipites in mortem ruitis? cum vobis immortalitatis consequendæ facultas minime desit? reuocate iam vos ipsos qui laboratis inopia, igno- *Merc.*

rantiæ

rantię tenebris inuoluti; discedite ab obscuro lumine; asciscite immortalitatē, & corruptionem fugite. in Pim.

Quo ruitis mortales ebrij, qui merum ignorantiæ combibistis? cum id ferre nequeatis, euomite, viuite sobrij, mentis oculis inspicite; ignorantiæ pestis omnem terram subuertit, & animam corporis vinclis inclusam corrumpit, nec sinit, eam salutis iter inquirere. ib.

Animæ naturæ rerum, boniq; ignorās, oculis orbata, se se corporis passionali implorat. ib.

Anima seipsa ignorans corporibus abiectis, monstrisque deformibus seruit; corpus suum velut onus infestum circumfert, non præsidens corpori, sed ob ignauiā subiugata. ib.

Perseuerante imperitia & ignorantia, vitia omnia conualescunt, & vulnerant animam. in Ascl.

Arist. Homo propter ignorantiam fit iniustus. 3. eth.

Omnis ignorans malus. ib.

Qui admiratur, ignorare videtur. 1. Meta. in Prohe.

Pyth. Omni studio morbus à corpore fugaris debet, igneq; ac ferro amputari; ab anima vero ignorantia.

Gab. Hominum imperitorum infelicitas tanto est illustrior, quanto eorum genus est clarius. in exhor. ad bon. ar.

Verè sunt cæci, qui tenebris ignorantiæ circum-

circumfusi, cæleſtia non videntes, terrena & caduca venerantur. De ſal. ſap.

Ab ignorantia ómnia delicta proficiſcũtur. lib. de volup. *Marſ.*

Duo ſunt præcipue, quæ nos à felicitate alienant, & in miſeria verſari cogunt, ignorantia, & flagitioſorum conſuetudo. ib.

Qui ſe ſcire putat, cum ignoret, reddit animum ſuum indocilem in Plat.

Ignarus atq; inſcius vel potius ignorãs quid factu dignum ſuſcipere? quid poſt ſuſceptũ illud cum laude agere? aut recta cũ ratione moderari valet? lib. 2. de prud. *Ioan. Pont.*

Ipſius delectus, & rationis rectę peſtis data & corruptela eſt ignorantia, quam multa ſimul grauiaque circumſiſtunt mala. ibid.

De ingratitudine.

INgrati quàm plurimi ſunt, & magis bene ſuſcipere q̃ bñ facere appetũt. 9. eth. *Ariſt.*

Multos experimur ingratos, plures facimus, quia aliàs graues exprobratores, exactoreſque ſumas, aliàs leues, & quos paulo poſt ſui muneris pęniteat, aliàs queruli, & minima momẽta calumniantes, omnem gratiam corrumpimus, non tantum poſtquam dedimus beneficium, ſed etiam cum damus. 1. de ben. *Sen.*

Inter plurima, maximaque vitia, nullũ eſt frequẽtius quàm ingrati animi vitiũ. ib.

Ingratus

Ingratus est qui beneficium se accepisse negat, quod accepit; ingratus qui dissimulat, ingratus qui non reddit, ingratissimus omnium qui obliuiscitur. 3. de ben.

Beneficijs gratiam nō referre, turpe est, & apud omnes habetur. ib.

Quis ingratum non detestatur, omnino sibi ipsi inutilem? 4. de ben.

Nihil tam humani generis concordiam dissoluit ac distrahit quàm ingratitudo. ib.

Sæpe etiam qui gratiam refert, ingratus est, qui non refert, gratus. ib.

Propositum est & optimi viri, & ingentis animi, tādiu ferre ingratum, donec feceris gratum. 5. de ben.

Qui in optimis artibus, quæ vitam cōseruant, aut exornant, se nihil plus debere existimat, quàm pepigit, ingratus est.

Ingratus non illos, à quibus beneficiū accepit, afficit iniuria, sed se ipsū. 7. de ben.

Præcludendæ sunt excusationes ingratis, ad quas refugere possint, & sub quibus inficiationem suam tegere. ib

Est graue ingratitudinis vitium, est intolerabile, & quod dissociet homines, qđ concordiam, qua imbecillitas nostra fulcitur, scindat ac dissipet, sed vsque eò vulgare est, vt illud nec qui queritur, quidem effugerit. ib.

Quidam quò plus debēt, magis oderūt, leue æs alienum facit debitorem grauem inimicum. Epist. 48.

Ingratus est, qui reddit beneficium sine

vsura.

vsura. Epist. 82.

Ingratus torquet se ipsũ & cruciat, odit quæ accepit, quia redditurus est, & extenuat, iniurias vero auget, & amplificat. ib.

Ingratitudinem vitemus, non aliena causa sed nostra. Venenum quod serpentes in alienam perniciem proferunt, sine sua continent, non ita ingratitudinis vitium continetur. epist.

Quid est eo miserius, cui beneficia excidunt, & hærent iniuriæ? ib.

Eo productus est furor, vt sit res periculosissima, magna beneficia, in aliquem conferre: nam quia turpe putat non reddere, non vult esse, cui reddat, ib.

Quid iniustius, quam non respondere beneficijs? aut improbioris exempli quã per ingratitudinem deterrere alios ab officio & a beneficentia? lib. de liber. *Ioan. Pont.*

De Ingenio.

Consentaneum est, ingenia esse meliora in genere nobili, quàm ignobili. in Alcib. 1. *Plato.*

Ingenium honestum & pulchrum inest omnibus natura. 1. de part. an. *Arist.*

Ingenium nõ est in rebus necessarijs, sed rebus difficilibus, in quibus consilium versatur, & ob id ingenium est in ijsdem rebus, in quibus est prudentia, tamen nõ est ingenium & prudentia res vna, namprudẽ *Auer.*

tia,

tia est apprehensio agendorum & non agendorum, ingenium autem est sentiens & iudicans. 6. eth. com. 11.

Quędam ingenia facilia & expedita, quę dam manu (quod aiunt) facienda sunt; & in fundamentis suis occupanda. epist. 53.

Nonnulli sunt ingenio mobili & erecto, nonnulli tardo & hebeti. Vtique alius alio est ingeniosior. epist. 95.

Ingenij vis pręceptis alitur, & crescit, nouasque persuasiones adijcit innatis, & deprauata corrigit. ib.

Plu. Quilibet debet vti suo ingenio ad ea, ad quę ipse natura factus est, neq; id ad aliud vitæ studium trahendo, huic vim facere. De an. tranquil.

Non foris est vitę suauitas, sed rebus suis ex ingenio suo, tanquam fonte, voluptatem & gratiam affert homo. De virt. & vi.

Humanum ingenium in mores, opiniones, legesque se conijciens, sępè vitijs occultats bona imitatur, vt aut omnino tandē eluat innatam vitij maculam, aut versutia, tanquam exuuio quodam tectum, longo tē pore delitescat, & nos fallat. De his qui à num

Marsi. Humanum ingenium in summa rerum licentia ac potentia, lasciuum superbumq; euadit. in Pla.

Tres sunt causę, quibus diuersa diuersis in locis sunt hominum ingenia, humana, naturalis, & diuina; humana causa, lex, educatio, diuersaque cōsuetudo, naturalis, elementorum,

mentorum,alimentorumq· diuerfitas,diuina,celum,fydera,numinumq; poteftas. ib.

In adminiftrandis negocijs, & gerendis rebus perficitur ingenium, & honeftatur vis illa cęlitus nobis indita.lib.4.de prud. Io.Pōt.

Ingenium cum fit vis & aptitudo quędã animantibus à natura indita, atq; homini præfertim, videtur nomen eius ex eo ductum, quòd fit ab ipfa natura nobis ingenitum. ib.

Quibus in hominibus mens ipfa uiget, ineftque naturale acumen ad rerum naturas cognofcendas, & ad uitę tum publicæ, tum priuatę adminiftrationem, eos ingeniofos dicimus. ib.

Inter ingenium & mẽtem hoc intereft, quod mens diuina res eft, cęlitusque dela pfa, ingenium uero exiftit ex ipfa corporis, animæque compage, atque conftitutione, atque ex humorum,ex quibus conftamus, temperatura. ij.n. plurimũ ingenio ualẽt, quorum in corde ac fanguine maior ineft calor,& agilior. Torpefcunt illi contra,qui bus fanguis frigore concretus fubeft, multumq. lentefcit. ib.

Propter diuerfitatem concretionis corporeæ eueniunt tam multæ ingeniorum varietates,vt quot homines,tot etiam fint ingenia. ib,

De Iniuria.

Magis cauendum eft, iniuriam facere q̃

 pati

& ratione potius digladiari quàm ferro. 1.Rhet.

Iniuriæ maiores habentur,quæ à maiori iniustitia oriuntur.ib.

Illa grauis censetur iniuria, aduersus quam nullum est remedium, quia vel difficile aboleri, vel nulla ratione leuari ac elui potest ib.

Illud detestabilissimum uidetur, siquis bene de se merito iniuriam attulisse dicatur, & peccatum duplex; tum quod offendit, tum quod accepti beneficii gratiã minime refert.ib.

Certamen religiosæ pietatis hoc est. Deum agnoscere,& nemini iniuriam inferre, in Pim. *Merc.*

Iniuriæ acceptæ obliuisci est laudabile ac gloriosum in Euang.Math. *Aug.*

Remedium iniuriarum est obliuio. epist.95. *Sec.*

Est magni animi, iniurias despicere. ibid.

Non expedit omnia videre, omnia audire, multę nos iniuriæ transeant, ex quibus plerasque non accipit qui nescit. ib,

Non vt in beneficijs honestum est, merita meritis repensare, ita iniurias iniuriis.ibi.

Est magni animi proprium, placidum esse ac tranquillum, & iniurias, offensionesque semper despicere. De Clem.

Aequo animo cõtumelię ferendę sunt. *Gi*

De cur. an, af.

Lact. Non modo iniuriam inferre non oportet, sed ne illatam quidem vindicare. De diu. inst.

Alc. Tam magnum malum est iniustitia, ut iniuriam pati præstet, quàm inferre.

Plut. Qui dimittunt iniurias, quibus affecti sunt, his, qui contendere, & uincere litigando instituerunt, non modo æquitate, & benignitate, sed etiam animi magnitudine sunt potiores: & cum de suo iure paululũ remiserint, in pulcherrimis, maximisque rebus victoriam reportant. De pręcep. reip. ger.

Io. Pic. Beneficium contulit, qui abstinuit iniuria, quam inferre potuit. lib. 1. Epist.

Io. Põt. Non qui faciunt, sed qui propulsant iniuriam, magni sunt animi. lib. 1. de Obed.

Omnino magni est animi, obliuisci iniuriarum, atque ubi res tulerit, præter spem atque opinionem illis adesse, cum quibus simultates intercedunt, aut aperta etiam odia. Quo tempore beneficium ipsum uidetur eo maius, quo minus expectatum, eo acceptius, quo minus debitum. lib. de beneficen.

Quid indignius, quàm iniuriarum perpetuam habere memoriam, vulneraque refricare post obductam etiam cicatricem? lib. 1 de magn.

Ira ipsa, libidoque vlciscendi nunquam tanta esse debet, ut naturæ obliuiscamur, humanæque societatis, nihil enim tanto-

pere ad immanitatem impellit & raptat, quàm reponendæ uindictæ auiditas.lib.de Imman.

De Inuidia & Odio.

ODium tunc maxime contra homines oritur, cum alicui nimium credimus absque arte,putamusque ipsum omnino uerum, sincerum, fidumque virum esse,postea prauum infidumque deprehendimus, rursusque alium eodem pacto. Itaque quando quis sæpius offensus ita decipitur, præsertim ab his, quos familiarissimos existimabat, odit tandem plurimum vniuersos, putatque nihil omnino apud quemquam esse sincerum. in Phed. *Plato.*

Inuidus dum cęteris derogando pręstare putat,ipse minus recte ad veram tendit virtutem,& competitores iniusta uituperatione tardiores efficit. ideoque vehemens acquirendæ virtutis studium è ciuitate tollens, ipsam pro virili parte gloriæ amplitudine priuat.5.de leg.

Inuidum vituperare debemus,quia spôte nihil boni cæteris conferat. ib.

Inuidia est dolor, quem quis propterea capit, quód multis bonis abundare intelligit aliquos sibi pares, nec sua aliqua causa, sed illius odio cui inuidet. 2. Rhet. *Arist.*

Si inuidere solent, quibus parum deest, quo minus omnia consequuti uideantur: ex quo fit, vt qui res magnas & arduas gerunt, quibusq; feliciter omnia contingunt, inuideant plerunque successibus aliorum, quasi præripientium ea quæ ipsi tantum sibi debere arbitrantur. ib.

Qui cupidi sunt honorum, sunt magis inuidi, quàm qui ab illa ambitione sunt alieni. ib.

In quo quisque laudem & cõmendationẽ magna solicitudine quærit, in eo solet inuidus esse. ib.

Si præcipue tabescunt inuidia, qui humili sunt animo, & abiecto, quod ijs minima queque magna ac prestantia uideantur. ib.

Aug. Tolle inuidiam, & tuum est, quod habeo: tolle inuidiam, & meum est, quod habes. in Euang. Ioan.

Sen. Importunum malum est inuidia, quæ nos exagitat, dum comparat: hoc mihi præstitit, sed illi plus, sed illi maturius; & deinde nullius caussam agit, contra omnes sibi fauet. 2. de ben.

Inuidia uiris optimis telum est perniciosum, inopinantes securosque disiecit procellę more, quę in ipsa sereni fiducia solet emergere, aut subiti fulminis, ad cuius ictum etiam uicina tremuerunt. Epist. 75.

Inuidia semper est inimica alienis successibus. De Consol. ad Pol.

Quem

Quem diuitiæ, gloria, aut aliorum pulchritudo urit, is inuidus est, nam moleste fert res aliorum secundas. De Aud. *Plut.*

Inuidia cum liuore quodam & maleuolentia nullam ad rem vtiliter adhibetur, sed omnibus bonis est impedimento. ib.

Iis magis inuidemus, quos ad virtutem recto tramite progrediẽtes intuemur. De od.& inuid.

Quemadmodum cantharides letioribus frugibus, & recentioribus rosis maxime innascuntur, ita inuidia eos præcipue tangit, qui boni sunt; & qui in uirtute & gloria proficere uidentur. ib.

Qui deiicitur animo, penitusque liuore contabescit, propterea quod credit, se ab inimico superari, uel in gerendis magistratibus, uel in agendis caussis, uel gratia & auctoritate apud amicos, aut optimates, ac non potius conatur aliquid, & æmulatur, hunc ociosa quædam, & iners habet inuidia. De vtil. capit. ab inim.

Odium nascitur, cum opinamur, eum quem odio habemus, malum esse, aut in vniuersum, aut quoad nos attinet, De Od. & inu.

Omnes facile oderunt, quod timent. ib. *Gal.*

Inuidia est dolor, qui oritur ex alieno bono. De cogn.& cur.an. af.

Inuidia est omnium vitiorum fœdissima.ib.

Lact. Cupiditatibus & voluptatibus dediti inuident ei,qui virtutem consequi potuit, & inique ferunt,aliquem id habere,quod ipsi habere nequeunt. De vero cultu.

Summum humani generis vinculum est humanitas, quod qui dissoluerit, nefarius ac parricida existimandus est. Nam si ab vno homine omnes orimur, certe consanguinei sumus, & hac de re maximum scelus putandum est, odisse hominem etiam nocentem.ib.

Mars. Aliorum inuidia ab eo superatur, qui virtute omnium opinionem superat.lib,1. Epist.

Detractores prius sibi ipsis quàm cæteris detrahunt, nam statim detractorum & inuidorum nomen assequuntur.ib.

Si inuidorum iniuria vlcisci volumus, curandum est, vt quotidie magis nobis inuideant. lib. 2. epist.

Io.Pōt. Prosequimur odio turbulentos ciues, & inquietos, & quorum etiam vim timemus atque iniurias, quosque aduersari rebus nostris aut scimus iam, aut etiam suspicamur.lib.2.de prud.

De ioco & risu.

Plato. In nimium risum profusos esse minime decet, vehemens enim mutatio risum se-

sequitur. 3.de Rep.

A primis annis pueri in iocis honestis exercendi sunt:nam si iocis minus decentibus assuescunt, nunquam legitimi,probique viri euadere poterunt.4 de rep.

A nimio risu & lachrimis abstinendum est,& omnibus pręcipere oportet,vt nimia lætitia,ac tristitia compressa, in habitu honesto se contineant.5.de leg.

Ioco quidem vti licet sic, vt ridiculum absque ira dicatur.ij.de leg.

Iocus relaxationis caussa esse dęt.4.eth.

Iocus est necessarius in vita.ib. *Arist.*

Qui cum moderatione iocatur, comis dicitur.ib.

Qui risum mouent magis quem oporteat,scurræ dicuntur, & molesti sunt: nam risum sequuti magis cogitant,quemadmodum illum mouere possint,quàm quemadmodum honeste loquantur, nec quemquam offendant. ib.

Qui nec dicunt aliquid iucundum, nec alios dicere patiuntur,rudes,& agrestes videntur.ib.

Qui iocatur in aliquem,recte iocatur,si dicit ea,quæ decent ingenuum. ib.

Cum ludus atque omnis relaxatio animi, risus item & iocus inter res festiuas iucundasque habeantur; necesse est iucunda quoque esse ridicula & iocularia omnia hominis dicta ac facta. 1.Rhet.

Pergrata est illorum consuetudo, qui iocis tũ salse & commode inferendis, tum

facile & æquo animo perferendis, dexteritate quadam ingenij, habilitateq; & comitate excellunt: quia eodem properare, ac tendere, quo amici videntur, ij, qui & dictum excipere, & perpeti leniter possunt, & contra vrbane ac venuste salem inurere. 2. Rhet.

Aug. Risus frequens mores corrumpit. De temp. serm. 97.

Sen. Iocos nonnunquam serijs miscebis, sed temperatos, ac sine detrimento dignitatis ac verecundiæ. De quat. virt.

Risus reprehendendus est, si erit immodicus, si pueriliter effusus, si muliebriter fractus. ib.

Si ipsos iocos exigis, hoc cum dignitate sapientiæ gere, ne tanquam asperum te accusent, aut tamquam vilem te contemnant. ibid.

Fugienda est scurrilitas, grataque vrbanitas seruanda. ib.

Sales debent esse sine mordacitate, ioci minime viles, risus auté sine cachinno. ib.

Risus aut superbus, aut clarus, aut malignus, aut furtiuus, aut alienis malis euocatus, hominé in odium adducit. De mor.

Plut. Non alienum est ab oratione ciuili, cauillo nonnunquam vti, atque interdum ridiculo, modo non ad contumeliam fiat, neque scurriliter. in Pol.

Morsu omni contumelia carente aliquẽ petere per lusum & comitatem, dummodo id fiat hilari animo, exporrectaq; fron-

te, iocosum quidem est, argutum & homine libero dignum. De off. aud.

Seria iocis temperare oportet, vt & iocantes serium aliquid sectentur, & seria agentes animum relaxent. In Symp.

Ingenijs eorum, quibuscum agimus, & moribus consideratis, iocis vti oportet, idq; eniti, vt absque molestia, & cum gratia colloquamur. ib.

Si gratiose, & eleganter iocantur, qui opportunitatem norunt, & obseruant. ib.

Ludos & iocos non sine liberali sermone obire debemus. ib.

Licet ioco & risu aduersus amicos vt cũque vti, sed libertas in dicẽdo seria esse debet ac modesta. De discr. adul. & am.

Nubem quippe serenitati inducit, qui inter iocos & hilaritatem orationem inducit, quæ superciliũ attollat, & vultus seueritatem afferat. ib.

Quoniam hominum uita cum corporis, tum animi laborum plena est ac molestiarum: idcirco post labores cessatio quęritur, in qua relaxetur animus, atque inter molestias iocus. Natura enim duce ad requiem trahimur ac uoluptatem. lib. 1. de serm. *Io. Põt.*

Ioci non solum digni esse debent dictu, sed etiam auditu, ne aut ridiculum faciãt dicentem, aut contemnendum, aut molestia afficiant auditores, cum ex iocis relaxatio non molestia quęratur. lib. 3. de serm.

Agrestis est viri tum abhorrere adiicendis facetijs, & a iocando, tũ etiam ab audiendis, quæ cum iucunditate dicantur. ib.

Qui neque in dicendo, neque in iocando, aut tempus, aut locum, aut dignitatem seruant, inepti dicuntur. ib.

Est faceti hominis proprium in dictis factisque, in serijs ac iocis, in dicendo & audiendo quæ ad recreationem spectent, animorumque relaxationem, mediocritatem sequi, ex qua id assequitur, vt facetus ipse iure suo & sit, & habeatur. ib.

Ioci suapte natura iucunditatem pariunt, curas sedant, & animos tranquillos reddunt. lib. 4. de serm.

Vt serijs, quæ ad vsum spectant, quędam tamen regula ac norma à ratione constituta est: sic iocosa, quę ad iucunditatem, quodam etiam fræno sunt tamquam præsepibus alliganda. ib.

Facetum hominem plurima comitate aspersum esse oportet, quod ipsarum facetiarum est condimentum. ib.

Vir facetus in iocando est suauis & hilaris, vultu placido, & ad refocillandum composito, in respondendo gratus, in motu vrbanus, a scurrilitate abhorret vt à scopulo; obscęna etiam fugit. lib. 6. de serm.

De

De Ira.

Vir etiam prudens irascitur, eo tamen pacto, vt eius affectus dulcior sit melle. in Phil. *Plat.*

Ira ſępe naſcitur ex ignorantia iudicandi, in Euthyp.

Ira eſt inexpugnabilis & inuicta, qua pręſente omnis anima eſt ad omnia intrepida & inuict. 2. de Rep.

Ira nonnunquam pugnat aduerſus concupiſcentiam. 4. de Rep.

Qui iraſcitur quibus, & quando non oportet, ſe ipſum deſtruit. 4. eth. *Ariſt.*

Acerbi dicuntur, qui iraſcuntur, quibus non oportet, & magis quàm oporteat, & longiori tempore infenſi ſunt. ib.

Ira fit cum dolore, quare non utitur ratione. S, Pol.

Fratrum contentiones & iræ ſunt acerbiſſimæ, & qui ſe nimium amant, hi ſe nimium unà oderunt. 7. Pol.

Iracundi quãuis celeriter iraſcantur, celeriter etiam ab ira deſiſtunt. ib.

Nos iraſci ſolemus, non pro ijs tantum, quæ corpus patitur, ſed pro ijs etiam quę homines nobis chari patiuntur, atque omnino eorum cauſſa, quæ indigne aut nobis, aut noſtris inferri putamus. En. 4. *Plut.*

Iraſcendi & appetendi uires in naturam abeunt, ratione carente in Pim. *Marc.*

Ira nil aliud eſt quàm ulciſcédi libido, *Aug.*

quamuis nonnunquam homo, ubi uindictæ nullus est sensus, etiam rebus inanimatis irascatur. 14. de Ciu. Dei.

Ira cum diu perseuerauerit, fit odium, cum odium fiet, iam homicida es. in Ps. 25

Iram vincere, plus est, quàm ciuitatem capere. in Psal. 92

Turbari & irasci, bonorum & malorum cõmunis est conditio, sed in ira perseuerare diabolicum est. Ad fratres in her.

Fugienda est ira, quę rationem suffocat, mensuram iustitiæ ignorat, amicitias rumpit, facile animo pacem aufert, sapientiam calcat, sapientes in insaniam adducit, solem iustitiæ nescit, castitatem penitus tollit, & grauitatem in pastoribus dilacetat. ib.

Sen. Vt scias insanos esse, quos ira possedit, illorum habitum intuere. Nam ut furentium certa inditia sunt, audax & minax vultus, frons tristis, torua facies, citatus gradus, manus inquietæ, color versus, crebra & vehementius acta suspiria: ita irascentium eadem sunt signa. Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor, exæstuante ab imis præcordiis sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent, ac subriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, gemitus mugitusque, & parum explanatis uocibus sermo pręruptus, humus pulsata pedibus, & totum concitum corpus, fœda & visu horrenda facies deprauantium se atque in-

tumeſcentium. lib. de Ira.

Cætera licet abſcondere, & in abdito alere, Ira ſe profert, &in aciem exit, quantoque maior eſt, hoc efferueſcit manifeſtius. ibid,

Vt in prȩceps datis corporibus nullum ſui arbitrium eſt, nec reſiſtere, morariue deiecta poſſunt, ſed conſilium omne irreuocabilis præcipitatio abſcidit; ita animus, ſi in iram,aliosque ſe proiecit affectus, non permittitur reprimere impetũ, rapiat illum oportet, & ad imum agat ſuum pondus, etiam vitiorum natura procliuis. ib.

Ira eſt breuis inſania:æque enim eſt impotens ſui, decoris oblita, neceſſitudinis immemor,in quod cæpit pertinax & intenta, rationis conſilijſque præcluſa, varijs agitata cauſſis, ad æquitatem & veritatem inhabilis, & ſimillima ruinis, quæ ſuper id franguntur, quod oppreſſerunt. ib.

Nullum eſt animal tam horrendum, tamque pernicioſum natura, vt non appareat in illo, ſi ira inuaſit, nouæ feritatis acceſſio. ib.

Homo in adiutorium mutuum generatus eſt, ira in exitium, ille vult congregare illa diſpergere, hic prodeſſe,illa nocere,hic etiam ignotis ſuccurrere,illa etiã cariſſimos perdere. ib,

Danda eſt opera,ne incidamus in irã,nã ſi nos transferre cæpit, difficilis eſt ad

ſalutem

salutem recursus, quoniam nihil rationis est, vbi semel affectus est inductus, & illi ius aliquod uoluntate nostra datum est, faciet quantum uolet, non quantum permiseris. In confinibus hostis arcendus est, nã cum intrauit, & portis se intulit, modum à captiuis non accipit. ib.

Ira non est vtilis, ne in bello quidẽ, prona est enim in temeritatem, & dum pericula vult inferre, non cauet. ib.

Nullus affectus est magis uindicandi cupidus quàm ira, & ob id ipsum ad uindicandum inhabilis, rabida & amens, vt omnis ferè cupiditas ipsi sibi in id, in quod properat, opponitur. Itaque nec in pace, nec in bello vnquam bona fuit. pacẽ enim similem belli efficit, in armis vero obliuiscitur, mortem esse communem, uenitque in alienam potestatem, dum in sua non est. ib.

Corrigendus est qui peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & aspere, meliorq; tam sibi quàm alijs faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. Qui enim irascitur, cui medetur? ib.

Nihil minus punientem decet, quàm irasci. ib.

Cum ira sit animi delictum, peccantem non oportet peccata corrigere. ib.

Ratio id iudicari vult, quod æquũ est: ira id ęquum videri vult, quod ipsa iudicauit. ib.

Habet iracundia hoc mali, non vult re-

gi, irascitur ipsi ueritati, si cõtra uoluntatẽ suam apparuerit. ib.

Non habet ira cui insistat, non ex firmo mansuroque oritur, sed uentosa & inanis est, tantumque abest ab animi magnitudine, quantum à fortitudine audacia. ib.

Ira est vitium maxime muliebre, ac puerile. ib.

Iracundiæ comes est tristitia, & in hanc omnis ira vel post pœnitentiam, vel post repulsam reuoluitur. ib.

Nihil magis facit iracundos, quàm mollis educatio & blanda. ib.

Felicitas iracundiam nutrit, ubi superbas aures assentatorum turb circumstetit. ibi.

Stultum est ijs irasci, quæ iram nostram nec meruerunt, nec sentiunt. ib.

Aut rerum ignorãtia, aut insolentia nos iracundos facit. ib.

Quale intra pectus putas esse irati animũ, cuius extra imago tam fœda est? q̃ illi intra pectus terribilior vultus, acrior spiritus est, intensior impetus rupturus se, nisi eruperit? Quales sunt hostium, vel ferarũ cęde madentium, uel ad cędem euntium aspectus, qualia poetæ inferni monstra finxere succincta serpentibus & igneo flatu, quales ad bella excitanda, discordiamque in populos diuidendam, pacemque lacerandam teterrimæ inferni furiæ exeunt, talem nobis iram figuremus. ib.

Cætera

Cætera vitia impellunt animos, ira præcipitat.ib.

Sępe ad nos ira uenit: sępe nos ad illam. quę nunquam accersenda est, etiam cum incidit, reiiciatur.ib.

Maximum iræ remedium est dilatio, ut primus eius feruor languescat, & caligo, quæ mentem premit, aut resideat, aut minus densa sit.ib.

Si iram uincere non potes, illa te uincet. ib.

Ferarũ mehercule, siue illas fames exagitat, siue infixum uisceribns ferrum, minus tetra facies est, etiam cum uenatorem suum semianimes morsu ultimo petunt, quàm hominis ira flagrantis. ib.

a Quemadmodum aduersus pestilentiam nihil prodest firmitas corporis, & diligens ualetudinis cura, promiscue enim imbecilla robustaq; innadit; ita ab ira tam inquietis moribus periculum est, quam compositis & remissis, quibus eo turpior est, ac periculosior, quo plus in illis mutat.ib.

Plut. Quemadmodum illi, qui sese una cum ipsis ędibus incendunt, ita ira tumultu, fumo, & caligine intus omnia replet, ut nec videre possis, nec eos audire, qui subuenire cupiunt. De cohib.ira.

Ira assidua ac frequens habitum peruersum gignit in animo, quem appellant iracundiam, huc tandem deducens hominẽ, vt facile commoueatur, vt sit amarulentns ac morosus.ib.

Vt incendium extinguit, qui non addit materiam, sic & iram, quisquis non aluit nascentem, nec eam flatu concitauit, se ipsum seruauit, ac subtraxit incendio. ib.

Est quoddam initium iræ dissoluendę, si illi imperanti non obtemperas, vt uocem extollas, ut truci sis aspectu, ut cędas te ipsum: sed si quiesces, nec iram clamore reddes vehementiorem. ib.

Nihil est, quod ira non inuadat, & in quod impetum non faciat, sed irascimur inimicis, & amicis, liberis, ac parentibus, etiam diis, denique bestiis, & anima carentibus. ib.

Irascentium lingua postquam facta est sordida, ac diffluens in sermones absurdos, emittit sermonem ferocem & contumeliosum, immedicabilis inimicitiæ parentem, ac latentis maleuolentiæ proditorem. ib.

Maximę est prudentię, hominem ad irã proclíuem, naturaque asperum & iracundum se ipsum non ignorare, sed cauere sibi, & euitare caussas irascendi, eminusque se ratione prę munire, ne uel inuitus in eam perturbationem delabatur. De aud poe.

Ardua res est, iram compescere. ib.

Quod furore, & ira corruptum est, facile frangitur, estque putridum. ib.

Si quis ad iram propensus est, & ingenium habeat irritabile, & asperum, idq; nõ sine periculo, cum hoc eũ minime lateat,

obser-

obseruetque caussas omnes de quibus suspicetur, ratione prius diu præsumpta, ne inuitus in eum incidat affectum. non ne maximæ prudentiæ hoc præbet argumentum? ib.

Quemadmodum equis in ipso cursu nemo inijcit frænum, sed multo ante: ita qui in iram sunt animo præcipiti, & ad res molestas facile irritabiles, quibusdam rationibus multo ante præsumptis, in certamen sunt producendi. ib.

Est hominis modesti ac prudentis, iram & inimicitias vitare. in Symp.

Gal. Ira est veluti feruor caloris in corde. lib. 2. de san. tu.

Irascentis impetus nihil ab insania differt. De cogn. & cur. an. af.

Iracundia igneum reddit calorem innatum. De An. mor. & corp. temp.

Iracundia est veluti feruor quidam, ac motus vehemens potentiæ irascibilis, quæ in corde locata est. De dif. feb.

Auic. Ira excitat animæ calorem, & interdum est caussa, vt corpus detrimento afficiatur. Tract. 1. 1. par. can. cant.

Lact. Tres sunt affectus, qui homines ad omnia facinora præcipites agunt. Ira, cupiditas, & libido. Propterea poetæ tres furias esse dixerunt, quæ mentes hominum exagitant: ira vltionem desiderat, cupiditas opes, libido voluptates. De vero cultu.

Marf. Optimum est ac tutissimum, nunquam irasci: quoniam nil aliud est ira inflammari

quàm

quàm ebrium & insanum fieri. lib. 5. epist.

Ira cum vehementior fuerit, hominem ita præcipitem agere consueuit, vt eum in sui ipsius obliuionem inducat. lib. de imman. *Io.Phi.*

De Iustitia & iniustitia.

QVi iniuste vixerint, diuinitatis expertes, in tenebras intuentes, similia tenebris opera, quemadmodum necesse est, facient, se ipsos penitus ignorantes. in Alcib. *Plato.*

Idem est iustitia, quod sanctitas, aut inuicem quàm simillima, vt maxime omnium talis sit iustitia, qualis sanctitas, & qualis sanctitas, talis sit iustitia. in Bot.

Quisquis vel iustitiæ vel pudoris est expers, tamquam pestis quędam ciuitatis, vltimo supplicio afficiatur. ib.

Omnibus prodest communis iustitia & virtus. ib.

Vir iustus nemi[illegible] lędit, sed in omnibus vnicuique prodest. in Clit.

Qui punitur, dum iniustitiæ dat pęnas, iusta patitur, in Gor.

Sanum est in ordinatione corporis, ex quo in ipso fit sanitas, & alia corporis virtus, legitimum vero & lex est in ordinatione animi, vnde legitimi fiunt homines atque decori. idque est iustitia ac temperantia. ib.

Hic

Hic est optimus viuendi modus, vt iustitiam in omni vita exerceamus. ib.

Quicumque multas inuenerit in sua vita iniquitates, ex ipso somno tamquam puer excitatus extimescit, & pessima in spe viuit: qui autem iuste ac sancte vitam degit dulcis eum spes comitatur, cor nutriens, senectutemque fouens. 1. de Rep.

Iniustitia parit seditiones, inimicitias, & contentiones: iustitia vero concordiam, & amicitiam. ib.

Iniustitia est omnium malorum maximum, quotcumque sustineat animus: iustitia vero est maximum bonum. 2. de Rep.

Callidi homines & iniqui, perinde faciunt ac cursores illi, qui ab inferioribus bene currunt, a superioribus minime. Nam primo celeriter exiliunt; risum denique rei portant, auribus demissis, & sine corona discedentes. Veri autem cursores ad finem perueniunt, adeptique premium coronantur. Viris iustis idem similiter vt plurimũ accidit, nempe in fine cuiusque actionis, consuetudinis, & vitæ probantur, muneraque ab hominibus referunt. 10. de Rep.

Viam semper ad superiora ascentem sequamur, & iustitiam omni ratione colamus, vt & nobis ipsis, & dijs amici simus. ib.

Sanum esse, videre, & audire, & omnia facile sentire, & viuere etiam immortalem pessimum est, si cum horum omnium possessione vixeris expers iustitię. 2. de leg.

Iniustitia & intemperantia vna cum im-

prnden-

prudentia nos corrumpunt:iustitia vero ac temperantia cum prudentia salutem nobis afferunt.x. de leg.

Iustitia est habitus,ex quo ad agendum res iustas homines idonei efficiuntur, ex quo iuste agunt,& iusta volunt.ib.

Iniustitia est habitus ille,ex quo homines agunt iniuste,& iniusta volunt.ib.

Iustitia omnes virtutes morales complectitur.ib.

Iustitia est virtus perfecta: nam qui eam habet,non solum secum, sed cum alijs etiã virtute vti potest.ib.

Iustitia non est pars virtutis, sed tota virtus.ib.

Iniustitia nõ est pars malitię,sed tota.ib.

Ii magis iniusti sunt, qui occultas insidias parant,quàm qui apertas.7.eth.

Virtutes omnes necessario iustitiam sequuntur.3. Pol.

Nihil magis alienum est à iustitia quàm hominem interficere. *Pyth.*

Omnium virtutum summa,& quasi thesaurus est iustitia,ad quam veluti ad signũ spectant,& in qua omnes comprehenduntur.

Quemadmodum sol eximio suo splendore omnium siderum claritatem obtenebrat,ita iustitiæ splendor omnibus virtutibus antecellit.

Nihil Deo similius homine iusto.

Remota iustitia, quid sunt regna, nisi summa latrocinia? 2.de Ciu.Dei. *Aug.*

Vbi

Vbi non est iustitia;ibi nec respublica esse potest,nec populus. 19.de Ciu.Dei.

Pulchritudo iustitię suos amatores inflammat.in.Psal. 32.

Iustitia est omnium virtutum comes. Ad fra.in her.

Quid est iustitia nisi tacita naturę conuentio,in adiutorium nostrum inuenta?De quat.virt.

Iustitia non nostra constitutio, sed diuina lex est, & vinculum societatis humanę. ib.

Amabilis eris Deo,si in hoc illum imitaberis, vt velis omnibus prodesse, & nulli nocere; & tunc te virum iustum appellabunt omnes,sequentur,venerabuntur,& diligent.ib.

Iustus vt sis,non solum non nocebis, sed etiam nocentes prohibebis: nam nil nocere non est iustitia, sed est alieni abstinentia. ib.

Plut. Quemadmodum Deus in cœlo solem pulcherrimum sui simulacrum, quod se ceu speculo referat, ostendit his qui per se illum intueri possunt, ita in virtutibus iustitię lucem, huiusque rationem velut imaginem constituit.De doct.princ.

Iustitia est medicina animæ & ars omnium maxima. De his qui à num.pun.

Lact. Vitijs deditis, & inique viuentibus amara sunt præcepta iustitiæ. De fal.rel.

Sicut ignis ardere, & viuere non potest, nisi aliqua pingui materia teneatur,iniqua

habeat

habeat alimentum, sic animi materia, & cibus est iustitia, qua tenetur ad uitam. ib.

Iustitia est mater omnium uirtutum. ib.

Tanto quisque est sublimior, quanto est iustior. De fal. sap.

Tanta est vis iustitiæ, vt cum oculos in cęlum sustulerit, a Deo omnia consequatur. ib.

Nihil est tam præclarum, & nihil tam homini conuenit, quàm homines ad iustitiam erudire. De uero cultu.

Primum iustitiæ munus est, coniungi cũ Deo, secundum cum homine. ib.

Iustitia est uis quædam, per quã animæ uires sibi inuicem consonant, & unaquęq; secundum dignitatẽ proprio munere fungitur. De Phant. & intel. *Alcin.*

Siquis optime sciuerit, quàm optimum bonum sit iustitia, & quàm magnum pręmium expectet: & contra, quàm magnum malum sit iniustitia, & quantum suppliciũ huic debeatur, is proculdubio iniustitiam fugiens, iustitiam complectetur. in Plat. *M*

Iniustus etsi cuncta bona, quæ ab hominibus habentur, possidet, est infelix, quamdiu ita uiuit, & ei utilius esset mori quàm uiuere. ib.

Omniũ vitiorum pessimum ac deterrimum est illud, quòd aduersus naturã maxime nititur, & à ratione quàm longissime abest. Nititur autem aduersus naturam illud maxime, quod est contra uniuersam humani generis communitatem, ac rectorem *Io. Põt.*

tẽ eius, id aũt eſt iniuſtitia. lib. 1. de Obed.

Qui iuſte erga hoĩes ſeſe hẽt, erga Deũ quoque ipſum pie, reuerenter, religioſeq́; ſe ſe habeat, neceſſe eſt. lib. 1. de prud.

De labore & ocio.

Corporis habitus ocio ac torpore corrumpitur, exercitatione uero ac motu plurimũ conſeruatur, animę quoque habitus diſciplina & meditatione, quę motiones ſunt, doctrinam conſequitur, & perficitur, ocio autem hoc eſt negligentia & pigritia, nihil penitus diſcit, & ſiquid didicerit, obliuiſcitur. in Theæt. *Plato.*

Ocioſi in quacunque fuerint ciuitate, eã perturbant, quemadmodum bilis, & pituita corpus. 8. de Rep.

Quis à laboribus originem trahit, & à turpi ocio & negligentia labores naſci ſolent. 6. de leg.

Nihil exercitationis corporeæ, nihil doctrinarum animi & morũ propter alia negocia negligendum eſt, tota enim dies, totaque nox iſta diligenter curanti vix ſatis eſt, vt ea prorſus aſſequatur. Quare ordo totius tẽporis liberis hominibus ab ortu ſolis perpetuus ad alterum ſolis ortum habendus eſt. 7. de leg.

Ridiculum eſt, fruſtra alicua in re ſumpſiſſe laborem, nec aliquid ſtabile fundaſſe. 12. de leg.

Ariſt. Quod maiori labore acquiritur, magis diligitur. 9. eth.

Tem-

Tempore pacis & ocij homines petulã tes euadunt. 7. Pol. (Pol.

Qui laborant, relaxatione indigent. 8.

Quicquid est, ociosum, est imperfectum. *Mer.* in Pim.

Ocium nomen profecto uanum nullis in mundi partibus reperitur. ib.

Ibi labor, ubi multa quæruntur, & diliguntur. Epist. 45. *Aug.*

Laboris solatiũ est spes præmij. Ep. 199.

Si uis sustinere laborem, attende mercedem. in Psol. 36.

Ad ea, quæ sunt præstantia, non nisi labore peruenimus. in Euang. Matth.

Ocium nil aliud est, quàm uiui hominis sepultura. Ad fra. in her.

Turpissima est iactura, quæ fit per negligentiam, & si uolumus attente considerare, magna pars uitę elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. Epist. 1. *Sen.*

Inter se ista miscenda sunt, & quiescenti agendum, & agenti quiescendum est, cum rerum natura delibera, illa tibi dicet, se & diem fecisse. & noctem. Epist. 3.

Dãdũ est aliquãdo interuallũ animo, ita tamẽ ne resoluatur, sed remittatur. ep. 15.

Non est uir streuuus ac fortis, qui laborem fugit. epist. 22.

Labor uutrit animos generosos. epist. 31.

Non est uiri, timere sudorem. ib.

Nihil tam certum est, quàm ocii uitia negotio discuti. epis. 57.

Ocium ſine literis mors eſt, & uiui hominis ſepultura.epiſt.83.

Nemo vllum auferat diem, nihil dignū tanto impendio redditurus.De Tranquil.

Omnis labor aliquò referatur,& aliquò reſpiciat.ib.

Quorundam non ocioſa vita dicenda eſt,ſed deſidioſa occupatio:De bre.vi.

Non ſemper in actu ſis;ſed interdum animo tuo requiē dato, & requies ipſa plena ſit ſapientię ſtudiis, & cogitationibus. Nam prudens nunquam ocio marcet;ha quā ſolutum . Demor .

Plut. bet aūt aliquando animum remiſsum nun

Quod eſt natura præſtantius, eo magis ſi per ocium & negligentiam omiſſum fuerit,perditur.De lib.educ.

Laboris condimentum eſt ocium,idque non modo in animātibus, ſed etiam in his, quæ anima carent, fieri videmus; arcus.n. lyraſq; remittimus , vt tendere poſſimus: & ſummatim corpus quidem indigentia ac repletione, animus vero relaxatione ac labore conſeruatur.ib.

Res magnę ac ſplendidę laboribus pa-

Sin. rantur.Aduer.ſto.

Non ſolum virtutes,ſed cętera quoque præclara ſudore ab hominibus comparan

Gal. tur.De ſom.

Ignauia robur diſſoluit.li.6.de locis af.

Marſ. Grauiores ſunt animi labores,quàm corporis. in Plat.

Io.Pōt. Labores improbandi non ſunt, quoniā

ad

ad agendũ nascimur, nec nisi agendo virtutem & felicitatem assequi possumus. Nulla etiam de minoribus vel artibus vel disciplinis absque labore, aut comparari, aut cõparata diutius retineri potest, sine multa etiam exercitatione. lib. 1. de fortit.

Si quispiam in tanto constituatur ocio mentis & corporis, vt nihil omnino ei sit cogitandum ac ne piantula quidem ei mouenda sit pedis, quid erit homine hoc miserius? qui ne hominis quidem nomine cẽsetur appellandus. ib.

Vehementer grati ac iucundi sunt labores, cum finem pertigerint, qui quidem sit plenus honestissimæ uoluptatis. ib.

Mollis atq; imbecilli est animi laboriosa ac molesta vitare velle, quodque pulchrum est toleratu, non modo nolle perpeti, verum quod laboriosum esse appareat, prorsus recusare, & sponte etiam fugere. ib.

Vt agrum, quamuis vbere sit solo, prudens tamen agricola cessare patitur, qui tamen si diutius cesset, sentibus, fructicibusque obsitus squallet, sic vbi animũ ocio nimio torpore patiemur, efficitur, vt iure illa in nos dicantur. Pluma Sardanapali. Epicuri de grege porcum; & siq ua dici, aut fingi possint indigniora opprobria. lib. de Princ.

Ocium aduersatur negocio, voluptas mala labori, qui actionum omnium est comes. lib. 1. de Prud.

Temperare appetitum libidinis, sedare dolores, nõne est in primis difficile? quod difficile, nunquid nõ & laboriosum & graue? itaque labores qui tollunt, & honestas, & pręclaras actiones tollunt, quæ sunt ipsius humanę uitę fructus, tollunt denique & uirtutem, & laudem, & gloriã, quæ quasi lux quædam & actiones illustrat, & ipsos auctotes. ib.

Omnis cessatio ab agendo turpis, nisi quæ relaxationis & quæ reparandarum uirium gratia, perinde ut somnus ipse, quia natura tributus est, ut per eum cessetur a laboribus, ad quos postea fiat reditus recẽtiori cum uigore, & robore. 16. ib.

Qui in ocio, atque in solitudine procul à negociis desides ac marcescentes uiuũt, non ne naturales illos igniculos, quib⁹ ad agendũ atq; in societate uiuendum naturaliter trahimur, multo tepidiores, remissioresq; sortiti sunt, quàm qui in luce quęrũt uiuere, & in magna hominum frequentia clarescere. lib. 1. de fort.

Ocium nunquam probatur, nisi quod cũ reficiendis corporibus, tum leuandis animis conceditut. in Char.

Labor in voluptate non sentitur, & omnis etiam actio in ipso agendi cursu est per iucunda. ib.

Homines nati sunt ad comparandã uirtutem, & ad excolendos animos, nemo autẽ sine plurimis laboribus hoc assequi potest. in Ant.

De laude & gloria.

DIligenter cauere decet, quoties uirũ aliquẽ laudaturus aut uituperatur' es, ne aberres. Atq; huius gratia in primis curãdũ est, ut bonos ac malos homines dignoscamus. Deus quippe nimium indignatur, quoties illius similem quispiam improbat, aut dissimilem probat. in Minoe. *Plato.*

Nescienti quid laudat, aut quid vituperat, nõ est adhibenda fides. in Theęt.

Non admodũ nobis curandum est, quid de nobis multi loquantur, sed quid dicat is unus, qui intelligit iusta & honesta, & quid ipsa ueritas. in Crit.

Recta laudãdi ratio sola in omnibus est illa, qua illius natura, de quo agitur, prius ostenditur, postea quorum caussa est, declaratur. in Conui.

Eos potissimum laudamus, qui viuẽtes propria uirtute suos mirifice delectauerunt, & pro viuentium salute morti se offerre non dubitarunt. in Men.

Omni ratione qui iusta laudat, vera loquitur, qui iniusta, mentitur. 9. de Rep.

Laus & gloria tã apud homines quàm apud deos bonum quidem est atque honestum. 2, de leg.

Mortui laudandi sunt, si corporis vel animi viribus res arduas, præclarasq; gesse-

 rint,

rint, viuentes autem laudibus himnisque honorare tutum non est, priusquā vita functus quispiam finem viuendi preclarum fecerit. 7. de leg.

Maximum sanè atque rectissimum est, ut cum sis probus, ita gloriam quęras, aliter minime. 12 de leg.

*F*it natura quadam, vt ignauissimi homines, nihil curent, quę de ipsis opinio futura sit: probatissimi autem viri cuncta faciunt, ut in futuris seculis bene inter homines audiunt. epist. 2.

Qui honesta agunt, & re uera boni sunt viri, dignam gloriam consequuntur. Ep. 4.

Arist. Laus tantum uirtutis est. 1. eth.

Is laudandus est, qui continet animam suam à voluptatibus. 3. eth.

Laudandi sunt, qui molesta potius subire voluerunt, quàm turpia agere. ibi.

Laus est oratio, quæ virtutis magnitudinē indicat. 1. Rhet.

Bonum nomen atque existimatio, ea re constat, si ab omnibus probi & studiosi habemur, aut si tale aliquod ornamentum in nobis elucet, quod ab omnibus vel à pluribus desideretur; quodque à bonis vel à prudentibus appetatur ib.

Plot. Gloria iustè uel iniustè habetur, si iustè, tum officiis, tum existimantium ęquitate comparata est, si iniustè, ex honorantium iniustitia proficiscitur. En. 2.

Plut. Dementis est, gloria cuncta metiri, ea præsertim, quæ multitudine circumfertur.

Rectè

Rectè enim ſentire,& arbitrari,ſapientibus & paucis quidem datur.

Gloria non exoritur ſubito, ſed poſt diuturnum tempus capit au&toriratem.

Quicunque uerè eſt uir bonus, hic non alieno ornamento circumpoſito gloriam querit,ſed ſua virtute.

Inſanit,qui laudat, quod bonum nõ eſt. in Pſal.132. *Aug.*

Falſa laus nil aliud eſt quàm adulatio. in Pſal.240.

Multi laudantur,quorum facta non ſunt laudanda.epiſt.41.

Laudari ab hominibus,ſpreto conſcientiæ teſtimonio,eſt iactantiæ vitium. 12. de Ciu.Dei.

Quid ſtultius quàm in homine alinena laudare? quid eo dementius, qui ea miratur,quæ in alium protinus tranſferri poſsũt? epiſt.41. *Sen.*

In homine id laudandum eſt, quód eſt ipſius. Familiam pulchram habet, ac domum pulchram, multum ſerit, multum fęneratur. nihil horum eſt in ipſo, ſed circa ipſum:lauda in ipſo,quod nec eripi,nec dari poteſt.ib.

Qualis quiſque ſit,intelliges, ſi quemadmodum laudetur,aſpexeris. epiſt.53.

Gloria vmbra virtutis eſt, etiam inuitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando ſequitur, vel eſt à tergo,ita gloria aliquãdo ante nos eſt,& ſe uiſendam præbet,aliquando eſt in

auerso,& maior quo serior, vbi inuidia recessit. epist.80.

Non est gloriosum, quod fit ab inuito ac tergiuersante. epist.83.

O quàm ignorant homines gloriæ cupidi, quid illa sit, aut quemadmodum petenda. epist.96.

Ad gloriam & famam non satis est vni' opinio. Epist.103.

Licet vir bonus taceat, sed aliquem iudicet dignum laude, laudatus est. ib.

Cum dicimus aliquem laude dignũ, nõ illi benigna hominum verba sed iudicia promittimus. ib.

Displicere malis, est laudari. De rem. fort.

Id optimũ nobis videtur, quod petitores, laudatoresque multos habet, non id, quod laudandum est ac petendum. De bea. vi.

Lauda parce, uitupera parcius, nam pariter reprehẽdenda est nimia laudatio, vt nimia vituperatio, illa siquidem adulatione, ista malignitate suspecta est. De quat. virt.

Plut. Quemadmodum non quæuis arbor vitis amplexus admittit, quin pleræque vitẽ ipsam præfocant, atque eius inolescentes progressus retundunt, ita in ciuitatib' qui glorię dumtaxat omnem operam nauare uidentur, atq; obnixe studere, hi iunioribus nullam volunt exhiberi occasionem rerum ęgregie gerẽdarum, cum præ

cla-

clarissimas quasque res tamquam futuræ gloriæ segetem clam per inuidiam subtrahunt, & iuuentutis florem flaccefaciunt. in Pol.

Oportet etiam malam suspitionem de nobis vel tenuissimã fugere, qui enim peccatum magis detestatur quàm sinistrã hominum de se opinionem, famam omnium rerum præclarissimam negligit, & vitam etiam honestam infamia labefactat. ib.

Si amicis laudem tribues, nihil te minus quàm illos ornare videberis. ib.

Laudes, quæ ab improbis tribuuntur, cũ sint fuco plenæ, & minime sinceræ, omnibus modis cauendę sunt. De vit. verb.

Errant, qui in laudando verborum qualitate licentius abutuntur. De off. aud.

Gloriam ab initio in republica sibi parare, non est facile, augere partam, & conseruare crescentem quibus vis actionibus est in promptu. An seni sit ger. resp.

Sic natura comprobatum est, vt quem laudes, etiam ames 2 *Flor.* *Apul.*

Ea vera est laus, quę à viro laude digno proficiscitur. in Plat. *Mars.*

Maiorum splendor in filijs obscurus euadit, quando propter ipsorum ignauiam ad posteros non transmittitur. ibi

Equa laus est, à laudatis laudari, & improbari ab improbis. lib. 1. epist. *Io. Pic.*

Honestè generoseque factorum fidelissima ubique comes est laus & commendatio. lib. 1. de prud. *Io. Pon.*

Laus tota & integra oritur ab habitu diuturnis laboribus, summo studio, præclaris difficillimisq; in rebus constantissimo proposito, firmissimo consilio, ratione ubique & duce & comite, comparato. lib. 2. de prud.

De lege.

LEX est vera gubernandi ratio, quæ ad finem optimum per commoda media gubernata dirigit, transgredienti penam, obedienti præmium statuens. in Min.

Lex est inuentio veritatis. ib.

Lege sublata, legitimè in ciuitate viuere minime possumus. in Hip.

Lex est omnium regina mortalium, & immortalium. in Gor.

Quisquis est corruptor legum, is potissimũ & iuuenum, & hominum imperitorũ corruptor esse uidetur. in Crit.

Omnes quidem natura bonum appetũt, lege autem ac ui ad æqualitatem seruãdã ducuntur. 1. de rep.

Leges non curant, ut vna tantum pars ciuitatis sit beata, sed tota ciuitas. 7. de Rep.

Lex quidem ciuile cętu homines congregat, non ut permittat vnumquemque quo lubet, ferri; sed ut ipsis ad copulam ciuitatis utatur. ib.

Est aurea atque sacra ea rationis productio,

ctio; quæ ciuitatis lex communis appellatur. 1. de leg.

Nos pulcherrimam legis ductioné semper sequi, eique fauere oportet. ib.

Omnis legumlator', siquid profuturus est, ita leges condet, ut non aliud quàm virtutem respiciat. ib.

Legislator conari debet, ut suos ciues prudentes reddat, & ab illis omnino ignorantiam auferat. 3. de leg.

Eum quippe solum rectè leges ferre existimo, qui velut sagittarius illuc semper animum intendit, vnde semper aliquid eorum sequatur, quę bona sunt, cętera uero relinquit, siue diuitias, siue aliquid huiusmodi, quod separatum sit à uirtutibus. 4. de leg.

Cum in eodem homine summa potentia cum prudentia ac temperantia simul coniuncta erit, tunc demum optimæ gubernationis, optimarumque legum elucebit origo, aliter autem nunquam. ib.

Non sunt rectę leges illę, quæ non sunt communiter totius ciuitatis gratia positę, Qui enim aliquarum partium gratia leges condunt, ii non ciues, sed seditiosi iudicantur, ib.

Quicunque illa, quæ legislator turpia malaque esse iudicat, omni studio non fugit, nec pro uiribus ea sequitur, quę pulchra ac bona statuit, nón uidet in his omnibus, quàm turpiter & absurdè animũ suum diuinissimum afficiat. 5. de leg.

Quicquid in ciuitate legis & ordinis est particeps, cuncta ex eo benè sequatur, quę uero ordine carent, uel male ordinata sunt, ea etiam confundũt, quæ bene sũt ordinata. 6. de leg.

Legislatorem oportet solum de honesto, bono, iustoque consulere, & docere, qualia hæc sint, & quomodo his agenda, qui felices futuri sunt. 9. de leg.

Sic leges ciuitatibus inscribantur, ut patris matrisque personam legumlator penitus gerat, & scripta charitatis, prudentiæque uirtutem potius habeant, quàm domini tyrannię; imperium minitantis tantum ac describentis, rationem uero nullam penitus assignantis. ib.

Optimarum legum munus est, ita animos hominum instituere, ut oderint iniustitiam, iusti uero naturam uel diligãt, uel saltem non oderint. ib.

Necesse est leges hominibus ponere, ut uiuant secundum leges, nam si absque his uiuerent, nihil ab atrocissimis feris discreparent. Cuius rei caussa est, quia nullius hominis ingenium ita natura institutum est, ut quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, satis cognoscat, ut optimum id, quod nouit, semper agere possit ac uelit. ib.

Siquis diuinæ sortis fauore ea natura prędítus esset, vt publicum bonum cognosceret, illique semper incumberet, nullis legibus indigeret. ib.

Legum aliç ad bonorum hominum do ctrinam ponuntur, ut per eas intelligant, quo pacto interse amice uiuant, aliæ ad compescendam illorum pertinaciam, qui natura sunt indomiti, spretaque omni disciplina, nulla ratione mouentur, quin ad omnem ruant improbitatem. ib.

Leges tales esse debent, vt nõ ad opes, pecuniasque comparandas, neque ad libidines conuertant mentes, sed cùm tria sint, anima, corpus, & pecunia, animæ virtutem præcipue anteponant, secundo loco corporis uirtutem animæ seruientem, tertio & ultimo gradu pecunias collocēt animo corporique ministrantes. Quæcũque lex hæc efficit, recta est, & re uera beatitudinē utentibus affert. 8.

Leges non modo ciuibus dominari debent, sed ipsis etiam regibus, si quid egerint contra leges. ib. *Epist.*

Quæ à legibus proficiscuntur, iusta sũt. 5. eth. *Arist.*

Lex prçcipit uiuere secundum omnē virtutem. ib.

Leges sunt vniuersales, & vniuersaliter loquuntur. ib.

Homo si à legibus & a iudiciis est alienus, est pessimus omnium animalium. 1. Pol.

Leges nihil prosunt, nisi qui gubernant, moribus ac disciplina imbuti sunt. ib.

Leges omnes ad rempublicam sunt accommodandę. 4. Pol.

Non est respublica, ubi leges non dominantur. ib.

Necesse est, leges non homines dominari. ibid.

Vtile est ad componẽdas leges, non solum perdiscere, quæ reipublicę institutorumque forma expediuerit ętate maiorũ, & in nostra ciuitate, sed etiam nosse, quæ apud alias nationes expediant, & quæ quibus locis congruere, & conuenire videantur. 1. Rhet.

Pyth. Omnis uirtutum chorus legum percurrit sanctiones, inde vrbium & rerumpublicarum optima administratio, inde in vniuersum genus humanum utilitas longè lateque propagatur.

Legum obseruantia & publice, & priuatim est optima, transgressio uero perniciosissima.

Non aliter felices erimus quàm per legum obseruantiam, & nisi quilibet proprię uitę legem constituet.

Lex est recta ratio dictans, quę agere oporteat, & quæ agenda non sunt, dissuadẽs in uniuerso orbe, in urbibus, in domibus, & apud se ipsum.

Sen. Leges proficiunt ad bonos mores, cum non modo imperent, sed etiam doceant. epist. 95.

Legem nocens ueretur, innocens fortunam. in Prouerb,

A legibus ciuitatis paterfamilias suæ domus præcepta sumere debet. De ciu. Dei. *Aug.*

Tot tantisque muneribus, quæ Deus ipse nobis largitur, non licet frui nec rectè uti, si desit lex, iustitia, & princeps. De doctri. prin. *Plut.*

Lex semper ei, qui iusta facit, & utilia cognoscit, primum in republica locum tribuit. De reip. ger. præc.

Leges vniuersaliter proponunt præmia & pœnas. De fato.

Legum in viros, non uirorum in leges debet esse auctoritas. De Lacon. inst.

Nihil aliud leges, omnesque doctrinæ contendunt, quàm homines ita instituere, ut turpia fugiant, honestaque sequãtur. in Plat. *Mars.*

Quid aliud legem esse dicimus, quàm rationalem quandam regulam, quæ quodã ordine homines ad bonum perducit. ib.

Lex est disciplinæ ciuilis forma, disciplina uerò ciuilis est forma ciuitatis. ib.

Quemadmodum medicus corporis sanitatem, ita legislator animi sanitatem spectat. ib.

Lex non extra animum, sed aciem suam in animum ipsum dirigit, ad eum ex omni parte perficiendum. ib.

Iura ipsa seruanda sunt, & legibus parendum est, ut cum ad cætus colendos, societatemque retinendam nati simus, nostrum munus impleamus. lib. 1. de obed. *Io. Pót.*

De libertate ac seruitute.

Plato. TIbi ipsi dominari contendas, ut ueram libertatem cõsequàris. In Men.

Si quis alicui seruit, ut in sapientia, uel in alia quauis parte uirtutis proficiat, huiusmodi seruitus neque dedecori est seruienti, neque adulatio uocari debet. in Conu.

Nimia libertas non in aliud cõuertitur quàm in nimiam seruitutem, & publicè, & priuatim. 8. de Rep.

Iupiter dimidium mẽtis illis adimit, qui seruitutem subeunt. 6. de leg.

Qui rèbus omnibus pręferunt uiuendi libertatem, iugum uero seruitutis tamquã malum fugiunt, ij caueant, ne insatiabili importune libertatis auiditate, dum nulli parere uolunt libertatis amore, intemperãter utantur. Epist. 8.

Seruitus ac libertas si modum excedat, vtraque est mala, si modum seruat utraq; bona. ib.

Aris. Libertas est popularis reipublicæ propositum. 6. Pol.

Sen. Nulla seruitus turpior esse potest quàm uoluntaria. Epist. 47.

Libertas est, nulli rei seruire, nulli necessitati, nullis casibus, & fortunam in ęquũ deducere. epist. 52.

Sui corporis contemptus uera est libertas,

tas. Epist. 66.

Libertas non potest gratis constare, hãc si magno æstimas, omnia paruo æstimanda sunt. Epist. 105.

Nemo liber, qui corpori seruit. Epi. 93.

Graue est, non assuetis ceruicibus ferre iugum. De diu. prou.

Mala, & noxia seruitute premuntur, qui uoluptatibus seruiunt. De ui. bea.

Quippe natura nos liberos, solutosq́ue dimittit, ipsi nosmet deuincim⁹, in angusta concludimus in arctumq́ue compellimus. De exilio.

Maxima res est libertas, quam qui sapit, non permutaret cum Persarum regno. De la con. inst.

Liberi hi solum habendi sunt, qui rationi parẽt, soli. n. hi uiuunt, ut uolũt, qui quid velle debeat didicerunt, inerudite uero, & rationis expertes animi incitationes atque actiones exilem quandam, ignobilemq́ue voluntatis libertatem multa cum pœnitẽtia coniunctam habent. De Aud. *Mars.*

Ille in primis est liber, qui mente uiuit, sola contemplatione contentus, cæteris omnibus neglectis in Plot.

Nimia seruitus populi beneuolentiam erga principem, & charitatem erga patriã ita e medio tollit, ut leui de causa uel princeps uel patria pereat. Nimia uero libertas primo lasciuiam parit, deinde contemptum legum postea frequentes seditiones, denique seruitutem. in Plat.

Qui

Io. Pōt. Qui ratione abiecta appetitioni semper seruit, is quidem uerè, naturaliterque seruus est, atque in pecudum potius numero habendus quàm hominum. lib. 4. de obed.

Apud rectè sentientes illi & habentur, & sunt liberi, qui perinde ut debent, uiuunt, funguntur que viri boni, patrisfamilias, frugi, & iusti ciuis officio. ib.

Vera libertas est seruare leges, tueri iura, eaque agere, atque afferre in medium, quę ad tuendam, confirmandamque hominum coniunctionem quàm maxime conferant. ib.

Cùm libertas inter præcipua bona habeatur, quid libero homini seruitute indignius accidere potest? lib 2, de fortit.

Cum cætera bona seruitus nobis abstulisse uideatur, ne animo quoque bona auferat, uiriliter pugnandum est. Eripitur quidem libertas inuito, bona uero animi præterquam uolenti eripi nullo modo possunt. ibid.

De libidine & concupiscentia.

Plato. EOS, qui uentri dediti per inertiam & lasciuiam uitam agunt, & pudorem negligunt, asinos & similia subire decet. in Phedone.

Quando cupiditas absque ratione ad uolu-

uoluptates trahit, nobisque imperat, hoc imperium libido uocatur. in Phedro.

Libido cum sit multiformis, multarumque partium, multas vtique appellationes habet, & harum formarum quæ precipue in aliquo exuberat, sua appellatione illum nominatum reddit, nec suis vllum decorum, aut dignum tribuit cognomentum. ibid.

Ardor concupiscentiæ in quocumque plurimus est: quare cauere oportet, ne uoluptatum expletione auctus maior, ac fortior euadat, nolitque dumtaxat suo officio fungi, sed illa sibi subiicere contendat, quibus imperare non debet, atque ita uniuersam uitam peruertat. 4. de rep.

Virtus concupiscibilis nihil audit ab intellectu. 7. eth. ***Arist.***

Virum improbum, & libidini obnoxiũ quasi belluam sub iugo coerceri oportet. 10. ethic.

Animalia, quæ multum coeunt, cito senescunt. De long. & bre. ui.

Concupiscentiæ uehementius animam occupantes ducunt, atque trahunt, nec permittunt ulterius penes nos actiones esse, sed passiones. En 2. ***Plot.***

Quid miramur, multos quidem secundũ uitam esse lupos, multos vero porcos, plurimos autem alia quadam brutorum, specie circumfusos? cũ terrenus locus Circes ipsius sit diuersorium, animeque multe ob immoderatam concupiscentiam venenosis ***Pro.***

poculis

poculis captæ ſint. illud potius miramur, ſi qui reperiuntur huiuſcemodi potionibus non permulcti, nec irretiti. De An. & dem.

Aug. Cõtra libidinis impetũ apprehẽde fugã, ſi uis obtinere uictoriam. De honeſt. mul.

Graue eſt, uirũ fortẽ, qui ferro nõ uincitur, a libidine ſuperari. De tẽp. ſerm. 243.

Quod eſt in luxuria uentris, & gutturis illicitus cibus, hoc idem eſt in libidine nullam prolem quærente illicitus concubitus. De bono coni.

Sen. Nihil eſt tam mortiferũ ingeniis quàm luxuria. in prol. decl.

Concupiſcentiæ frenum ac modum imponere oportet, & omnia blandimẽta reiicienda ſunt, quæ occultam trahunt uoluptatem. De quat. uirt.

Gal. Libido nos belluis reddit. De cogn. & cur. an. af.

Quemadmodum nonnulla corporis uitia propter mahnitudinem ſanari non poſſunt, ſic uis illa, cuius eſt, temere concupiſcere, plerumque accenditur amore inſatiabili nõ modo corporum, quæ pulchra ſunt, aut rerum, quę ad uenerem pertinẽt, ſed etiam crapulæ, uinolentiæ, & obſcenitatum, quę præter naturam parantur. ib.

Marſ. Qui corporis libidinis ſeruit, is proculdubio tyranno ſeruit inſano. In Plat.

De lucro.

Plat. Lucri cupidi dicuntur, qui propter inexple-

plebilẽ auiditatẽ minima,& uilissima quæque,& nullius pretii mirum in modum sitiunt,& in his etiam lucrum quærunt. In Hipparcho.

Hi lucri cupidi iudicantur, qui his student,& ex his lucrandum putant, ex quibus boni uiri nunquã lucrari instituunt.ib.

Nemini licet illiberali quęstui incumberė,neque illud mechanicum, & infame lucrum quęrere,quod mores generosos corrumpit.neque ullo pacto existimare,ex rebus uilibus ac turpibus pecunias cumulandas esse.5.de leg.

Omnes studia, & artes complectuntur, ex quibus lucrum consequi possint, cætera autem spernunt.8. de leg.

Duo sunt,pro quibus homines contendũt,lucrũ & honor,& eorũ cõtraria.5. Eth. *Arist.*

Lucrũ facit homines deteriores. 3.Po,.

Lucra nõ debẽt fieri ex magistratib.5.Pol.

Lucrum,quod per regimen ciuile quæritur,bonum non est.1.Eth,com 6. *Auer.*

Lucri promissio est quasi esca in muscipula.in Psal.64. *Aug.*

Lucrum iniustum non est sine iusto dãno.De temp. serm.225.

Lucrum sine damno alterius fieri non potest.in Prou. *Sen.*

Lucrum dulce est, quamuis ex fraude nascatur. *De* aud.poæ. *Plut.*

Voluntas fingendi ac mentiendi est eorum,qui opes appetunt,& lucra desiderãt. De fal.rel. *Lact.*

De magiſtratu.

Plato. SI eorum vitam, qui magiſtratus gerere debent, ipſis magiſtratibus meliorẽ inueneris, tunc primũ ciuitas opitmè inſtituta elucebit. 7. de rep.

Magiſtratus dandi ſunt hominibus imperandi minime cupidis, alioquin ſimultas inter ęmulos orietur ib.

*M*agiſtratus legum miniſtri eſſe debent. 4. de leg.

Interitus paratus eſt illi ciuitati, in qua non lex magiſtratibus, ſed magiſtratus legibus præſunt: illi vero ſalus, in qua lex ſeruientibus magiſtratibus dominatur. ib.

Si quis ciuitati nõ idoneos magiſtratus conſtituat, quamuis leges benè poſitę ſint. tamen non modo id nihil proderit, ſed ciuitati maximas calamitates pariet. 6. de leg.

Eos, qui rectè magiſtratus accepturi ſunt, oportet primo ab adoleſcentia ſatis probatos fuiſſe, tam ipſos, quam ſuos vſq; ad ipſam electionẽ. Deinde etiam, qui ſuffragia ferunt, legitimis moribus educatos eſſe, vt facile queant admittendos, & repellendos cognoſcere, & erga vtroſq; pro ſua dignitate ſe gerere. ib.

Magiſtratus etiam nocte vigilare debẽt, vigilantes enim malis hominibus tum hoſtibus, tum ciuibus terrori ſunt, amandi iuſtis, ac temperatis, ſibique & vniuerſæ ciuitati

uitati utiles.7.de leg.

Sunt quidam magistratus necessarij, sine quibus ciuitas esse non potest, sunt etiã quidam ad cultum, & ornatum pertinentes, sine quibus ciuitas habitari nõ potest. 6.eth. *Ari.*

Qui egenus est, magistratum gerere minime debet.2. Pol.

Iis, qui neque opes neque ullam uirtutem habent, tutum non est, magistratus tradere propter iniustitiam, & ignorantiam, per quas in multis errarent.3.Pol.

Ciuitas absque magistratibus esse nõ potest, necessarium est igitur, esse quosdam, qui magistratus gerere ualeant uel perpetuo uel ad tempus.4.Pol.

Illi sunt magistratus appellandi, quibus datum est deliberare de quibusdam, & statuere & iubere.ib.

Tria debent habere, qui summos magistratus suscepturi sunt, primum ut ament præsentem ciuitatis statum, deinde ut maximam habeant potestatem ad ea exequẽda, quæ magistratus requirit, tertium ut habeant uirtutem & iustitiam. 5.Pol.

Magistratus sine lucro statuendi sunt.ib.

Pauperes nolunt magistratus accipere, si nihil est lucri.ib.

Magistratuum pręsentia ante oculos posita gignit ueram reuerentiam, liberalemque pudorem.7.Pol.

Magistratus honorem præcipue consequetur ex concordia & collegarum consen *Plu.*

su, & quidem multo maiorem, quam qui impositione coronæ, purpura, & auro comparatur. in pol.

Pulcherrimum & vtilissimum disciplinæ ciuilis hoc est, ut principibus ac magistratibus quisque obtemperet, etiam si opibus, ac natalibus aliquanto inferiores esse videantur. Nempe, dum magistratus existimationi per contemptum detrahitur, ipsius reipublicę dignitas deijci, & opprimi videtur. ibidem.

Maius ornamentum, ac decus affert homini in ciuitate potenti, si magistratum ipse deducit, & ei se comitem adhibet, quam si ipse deducatur à magistratu, imo hoc inuidiam parit, illud solidam arguit gloriam, vt quæ à beneuolentia honorem habentium proficiscitur, ciuitati etiam ipsi dignitatem addit & decus. ibid.

Mos. Genus humanum absq; optimis gubernatoribus, uel honeste uiuere, uel feliciter gubernari non potest. in Plat.

Absque probatissimis magistratibus leges etiam optimæ mortuæ sunt, magistratus autem optimi uiuæ sunt leges. ibid.

Magistratus memoria teneat, se non secus subesse legibus, ac priuatos magistratibus. lib. 1. epist.

Illis cla-

Illis elaborandum est, qui cæteris præesse debent, ut aliis tantum prudentia, ac sapientia præstent quantum caput ipsum cetera membra sensuum copia & iudicio superat libro 6. epist.

Animaduertendum est, non in manibus, aut pedibus inesse cogitationem sed in capite. Quare qui cæteris præsunt, semper prudenter cogitare, & consulere debent, ut ex eorum cogitationibus, & consiliis cęteri utilitatem capere possint. ib.

Eorum, qui in una ciuitate, ac sub ijsdem viuunt legibus, duo sunt genera. alij namque priuati ciues, alij magistratus vocantur. sunt autem magistratus qui Reipublicæ gerunt munera, quæ cum sint diuersa, diuersos quoque magistratus esse necesse est. atque alios quidem minores, maiores alios. Sed in omni repub. vnus aliquis maximus est, atque amplissimus magistratus, cui ceteri omnes pareant. lib. 5. de obl. *Io. Pōt.*

Totius ciuilis obedientiæ fundamentum in colendis magistratibus, qui publici sunt patres, collocatum est. ibidem.

Magistratus legum sunt custodes, leges ciuilis societatis, humanæque coniun-ctionis, ad quam celebrandam & naturali

inſtinctu mouentur homines, eadem quoque natura magiſtra legibus,& magiſtratibus parere docentur, ut obediendi natura his quędam ſit neceſſitas.ib.

Edictis,magiſtratuumque decretis parendum eſt,faciendaque eorum iuſſa & pacis & belli temporibus, ſeruandæque leges, quas ijdem ſtatuunt, & cuique tenendum quid publice, priuatimque pręſcribant. ibid.

Arrogantia in primis ab ijs qui gerunt magiſtratus,remouenda eſt, retinenda tamen maieſtas, quo tempore minime ſunt exercendæ ſimultates,quòd ſi in contentionem ueniendum fuerit, ita quidem contendendum eſt,ut appareat non priuati odij, ſed publici boni gratia talis ſuſcepta ſit cōtentio,quę etiam acerbitate ſit uacua. lib. 2.de fortit.

Quid magiſtratibus pro ſuſceptis publice,ac priuatim tam multis, tamque urgentibus curis,moleſtiis, ac laboribus retribui maius poteſt,autque referri conuenictior gratia quam honor? quam reuerentia,illeque cultus,& maieſtati debitus, & ipſis illis,qui paternum pro nobis, ac de rebus quoque noſtris patrocinium ſuſcipiunt.lib. 1.de magn.

Nihil tam dedecet magiſtratum, quam leuitas,quę non in rebus modo adminiſtrādis,in concionibus,in deliberationibus,:in familiaribus, & ſermonibus:uerum in oculis,in manuum commotionibus,& in inceſ

sit habenda est quam inde centissima. lib. 2. de magn.

Magistratus, honoresque inuenti sunt, ut qui illis presunt, tranquillitati, & ciuium commoditati publice ac priuatim consulant, conseruandisq; populariũ rebus, ibi.

Qui magistratum gerunt his nunquam sine negotio otium esse debet, nam & in otio cogitare oportet de negotio, & ubi liberior aliquanto factus est animus curis, quia tum longe maxime quod uerum sit cernit, is exercendus est. Char.

De malitia.

HOmines plerique leonum similes fiunt, & centaurorum, aliorumque huiusmodi, plerique etiam satyrorum, & multiformium bestiarum, citoque transmutant & inuicem formas, & uim alternant. in Pol. *Plato.*

Conandum est pro uiribus educationis studiorum, & doctrinarum diligentia, improbitaté reiicere, & probitatem assequi. in Timeo.

Duo sunt malorum genera, quorum alterum communiter improbitas nominatur, qui animæ proculdubio morbus est, alterum quidem ignorantiam nuncupant. in Soph.

Si boni viri sunt utiles, mali inutiles erunt. in amat.

Leges omnes ad rempublicam sunt accommodandę.4.Pol.

Non est respublica, ubi leges non dominantur.ib.

Necesse est,leges non homines dominari. ibid.

Vtile est ad componēdas leges, non solum perdiscere, quæ reipublicę institutorumque forma expediuerit ętate maiorū, & in nostra ciuitate, sed etiam nosse,quæ apud alias nationes expediant, & quæ quibus locis congruere, & conuenire videantur.1.Rhet.

Pyth. Omnis uirtutum chorus legum percurrit sanctiones,inde vrbium & rerumpublicarum optima administratio, inde in vniuersum genus humanum utilitas longè lateque propagatur.

Legum obseruantia & publice,& priuatim est optima,transgressio uero perniciosissima.

Non aliter felices erimus quàm per legum obseruantiam,& nisi quilibet proprię uitę legem constituet.

Lex est recta ratio dictans, quę agere oporteat,& quæ agenda non sunt, dissuadēs in uniuerso orbe,in urbibus,in domibus,& apud se ipsum.

Sen. Leges proficiunt ad bonos mores, cum non modo imperent,sed etiam doceant. epist.95.

Legem nocens ueretur,innocens fortunam.in Prouerb,

A legibus ciuitatis paterfamilias suæ domus præcepta sumere debet. De ciu. Dei. *Aug.*

Tot tantisque muneribus, quæ Deus ipse nobis largitur, non licet frui nec rectè uti, si desit lex, iustitia, & princeps. De doctri. prin. *Plut.*

Lex semper ei, qui iusta facit, & utilia cognoscit, primum in republica locum tribuit. De reip. ger. pręc.

Leges vniuersaliter proponunt præmia & pęnas. De fato.

Legum in viros, non uirorum in leges debet esse auctoritas. De Lacon. inst.

Nihil aliud leges, omnesque doctrinæ contendunt, quàm homines ita instituere, ut turpia fugiant, honestaque sequãtur. in Plat. *Mars.*

Quid aliud legem esse dicimus, quàm rationalem quandam regulam, quæ quodã ordine homines ad bonum perducit. ib.

Lex est disciplinæ ciuilis forma, disciplina uerò ciuilis est forma ciuitatis. ib.

Quemadmodum medicus corporis sanitatem, ita legislator animi sanitatem spectat. ib.

Lex non extra animum, sed aciem suam in animum ipsum dirigit, ad eum ex omni parte perficiendum. ib.

Iura ipsa seruanda sunt, & legibus parendum est, ut cum ad cœtus colendos, societatemque retinendam nati simus, nostrum munus impleamus. lib. 1. de obed. *Io. Pôt.*

De

De libertate ac seruitute.

Plato. Tibi ipsi dominari contendas, ut ueram libertatem côsequàris. In Men.

Si quis alicui seruit, ut in sapientia, uel in alia quauis parte uirtutis proficiat, huiusmodi seruitus neque dedecori est seruienti, neque adulatio uocari debet. in Conu.

Nimia libertas non in aliud côuertitur quàm in nimiam seruitutem, & publice, & priuatim. 8. de Rep.

Iupiter dimidium mêtis illis adimit, qui seruitutem subeunt. 6. de leg.

Qui rebus omnibus preferunt uiuendi libertatem, iugum uero seruitutis tamquã malum fugiunt, ij caueant, ne insatiabili importune libertatis auiditate, dum nulli parere uolunt libertatis amore, intemperãter utantur. Epist. 8.

Seruitus ac libertas si modum excedat, vtraque est mala, si modum seruat utraq; bona. ib.

Aris. Libertas est popularis reipublicæ propositum. 6. Pol.

Sen. Nulla seruitus turpior esse potest quàm uoluntaria. Epist. 47.

Libertas est, nulli rei seruire, nulli necessitati, nullis casibus, & fortunam in equũ deducere. epist. 52.

Sui corporis contemptus uera est libertas.

tas.Epist.66.

Libertas non potest gratis constare, hāc si magno æstimas, omnia paruo æstimanda sunt.Epist.105.

Nemo liber, qui corpori seruit.Epi.93.

Graue est, non assuetis ceruicibus ferre iugum. *De* diu.prou.

Mala,& noxia seruitute premuntur, qui uoluptatibus seruiunt.De ui.bea.

Quippe natura nos liberos, solutosq́ue dimittit,ipsi nosmet deuincim⁹, in angusta concludimus in arctumq́ue compellimus. De exilio.

*M*axima res est libertas,quam qui sapit, non permutaret cum Persarum regno. De la con.inst.

Liberi hi solum habendi sunt, qui rationi parēt,soli.n.hi uiuunt,ut uolūt,qui quid velle debeat didicerunt,inerudite uero, & rationis expertes animi incitationes atque actiones exilem quandam, ignobilemq́ue voluntatis libertatem multa cum pœnitētia coniunctam habent. De Aud. *Mars.*

Ille in primis est liber, qui mente uiuit, sola contemplatione contentus,cæteris omnibus neglectis in Plot.

Nimia seruitus populi beneuolentiam erga principem, & charitatem erga patriā ita e medio tollit,ut leui de causa uel princeps uel patria pereat. Nimia uero libertas primo lasciuiam parit,deinde contemptum legum postea frequentes seditiones, denique seruitutem.in Plat.

Io. Põt. Qui ratione abiecta appetitioni semper seruit, is quidem uerè, naturaliterque seruus est, atque in pecudum potius numero habendus quàm hominum. lib. 4. de obed.

Apud rectè sentientes illi & habentur, & sunt liberi, qui perinde ut debent, uiuunt, funguntur que viri boni, patrisfamilias, frugi, & iusti ciuis officio. ib.

Vera libertas est seruare leges, tueri iura, eaque agere, atque afferre in medium, quę ad tuendam, confirmandamque hominum coniunctionem quàm maxime conferant. ib.

Cùm libertas inter præcipua bona habeatur, quid libero homini seruitute indignius accidere potest? lib 2, de fortit.

Cum cætera bona seruitus nobis abstulisse uideatur, ne animo quoque bona auferat, uiriliter pugnandum est. Eripitur quidem libertas inuito, bona uero animi præterquam uolenti eripi nullo modo possunt. ibid.

De libidine & concupiscentia.

Plato. EOS, qui uentri dediti per inertiam & lasciuiam uitam agunt, & pudorem negligunt, asinos & similia subire decet. in Phedone.

Quando cupiditas absque ratione ad uolu-

uoluptates trahit, nobisque imperat, hoc imperiura libido uocatur. in Phedro.

Libido cum sit multiformis, multarumque partium, multas vtique appellationes habet, & harum formarum quæ pręcipue in aliquo exuberat, sua appellatione illum nominatum reddit, nec suis vllum decorum, aut dignum tribuit cognomentum. ibid.

Ardor concupiscentiæ in quocumque plurimus est: quare cauere oportet, ne uoluptatum expletione auctus maior, ac fortior euadat, nolitque dumtaxat suo officio fungi, sed illa sibi subiicere contendat, quibus imperare non debet, atque ita uniuersam uitam peruertat. 4. de rep.

Virtus concupiscibilis nihil audit ab intellectu. 7. eth. ***Arist.***

Virum improbum, & libidini obnoxiũ quasi belluam sub iugo coerceri oportet. 10. ethic.

Animalia, quæ multum coeunt, cito senescunt. De long. & bre. ui.

Concupiscentiæ uehementius animam occupantes ducunt, atque trahunt, nec permittunt ulterius penes nos actiones esse, sed passionę. En. 2. ***Plot.***

Quid miramur, multos quidem secundũ uitam esse lupos, multos ueto porcos, plurimos autem alia quadam brutorum specie circumfusos? cũ terrenus locus Circes ipsius sit diuersorium, animęque multę ob immoderatam concupiscentiam uenenosis ***Pro.***

poculis

poculis captæ ſint. illud potius miramur, ſi qui reperiuntur huiuſcemodi potionibus non permulcti, nec irretiti. De An. & dem.

Aug. Cõtra libidinis impetũ apprehẽde fugã, ſi uis obtinere uictoriam. De honeſt. mul.

Graue eſt, uirũ fortẽ, qui ferro nõ uincitur, a libidine ſuperari. De tẽp. ſerm. 243.

Quod eſt in luxuria uentris, & gutturis illicitus cibus, hoc idem eſt in libidine nullam prolem quærente illicitus concubitus. De bono coni.

Sen. Nihil eſt tam mortiferũ ingeniis quàm luxuria. in prol. decl.

Concupiſcentię frenum ac modum imponere oportet, & omnia blandimẽta reiicienda ſunt, quæ occultam trahunt uoluptatem. De quat. uirt.

Gal. Libido nos belluis reddit. De cogn. & cur. an. af.

Quemadmodum nonnulla corporis uitia propter mahnitudinem ſanari non poſſunt, ſic uis illa, cuius eſt, temere concupiſcere, plerumque accenditur amore inſatiabili nõ modo corporum, quæ pulchra ſunt, aut rerum, quę ad uenerem pertinẽt, ſed etiam crapulæ, uinolentiæ, & obſcenitatum, quę præter naturam parantur. ib.

Marſ. Qui corporis libidinis ſeruit, is proculdubio tyranno ſeruit inſano. In Plat.

De lucro.

Plat. Lucri cupidi dicuntur, qui propter inexple-

plebilẽ auiditatẽ minima, & uilissima quæque, & nullius pretii mirum in modum sitiunt, & in his etiam lucrum quærunt. In Hipparcho.

Hi lucri cupidi iudicantur, qui his student, & ex his lucrandum putant, ex quibus boni uiri nunquã lucrari instituunt. ib.

Nemini licet illiberali quęstui incumbere, neque illud mechanicum, & infame lucrum quęrere, quod mores generosos corrumpit. neque ullo pacto existimare, ex rebus uilibus ac turpibus pecunias cumulandas esse. 5. de leg.

Omnes studia, & artes complectuntur, ex quibus lucrum consequi possint, cætera autem spernunt. 8. de leg.

Arist. Duo sunt, pro quibus homines contendũt, lucrũ & honor, & eorũ cõtraria. 5. Eth.

Lucrũ facit homines deteriores. 3. Po.

Lucra nõ debet fieri ex magistratib. 5. Pol.

Auer. Lucrum, quod per regimen ciuile quæritur, bonum non est. 1. Eth, com 6.

Aug. Lucri promissio est quasi esca in muscipula. in Psal. 64.

Lucrum iniustum non est sine iusto dãno. De temp. serm. 225.

Sen. Lucrum sine damno alterius fieri non potest. in Prou.

Plut. Lucrum dulce est, quamuis ex fraude nascatur. De aud. poæ.

Lact. Voluntas fingendi ac mentiendi est eorum, qui opes appetunt, & lucra desiderãt. De fal. rel.

De

De magiſtratu.

Plato. SI eorum vitam, qui magiſtratus gerere debent, ipſis magiſtratibus meliorē inueneris, tunc primū ciuitas opitmè inſtituta elucebit. 7. de rep.

Magiſtratus dandi ſunt hominibus imperandi minime cupidis, alioquin ſimultas inter ęmulos orietur ib.

*M*agiſtratus legum miniſtri eſſe debent. 4. de leg.

Interitus paratus eſt illi ciuitati, in qua non lex magiſtratibus, ſed magiſtratus legibus præſunt: illi vero ſalus, in qua lex ſeruientibus magiſtratibus dominatur. ib.

Si quis ciuitati nō idoneos magiſtratus conſtituat, quamuis leges benè poſitę ſint, tamen non modo id nihil proderit, ſed ciuitati maximas calamitates pariet. *6.* de leg.

Eos, qui rectè magiſtratus accepturi ſunt, oportet primo ab adoleſcentia ſatis probatos fuiſſe, tam ipſos, quam ſuos vſq; ad ipſam electionē. Deinde etiam, qui ſuffragia ferunt, legitimis moribus educatos eſſe, vt facile queant admittendos, & repellendos cognoſcere, & erga vtroſq; pro pru dignitate ſe gerere. ib.

Magiſtratus etiam nocte vigilare debēt, vigilantes enim malis hominibus tum hoſtibus, tum ciuibus terrori ſunt, amandi iuſtis, ac temperatis, ſibique & vniuerſæ ciuitati

uitati utiles. 7. de leg.

Sunt quidam magistratus necessarij, sine quibus ciuitas esse non potest, sunt etiã quidam ad cultum, & ornatum pertinentes, sine quibus ciuitas habitari nõ potest. 6. eth. Ari.

Qui egenus est, magistratum gerere minime debet. 2. Pol.

Iis, qui neque opes neque ullam uirtutem habent, tutum non est, magistratus tradere propter iniustitiam, & ignorantiam, per quas in multis errarent. 3. Pol.

Ciuitas absque magistratibus esse nõ potest, necessarium est igitur, esse quosdam, qui magistratus gerere ualeant uel perpetuo uel ad tempus. 4. Pol.

Illi sunt magistratus appellandi, quibus datum est deliberare de quibusdam, & statuere & iubere. ib.

Tria debent habere, qui summos magistratus suscepturi sunt, primum ut ament præsentem ciuitatis statum, deinde ut maximam habeant potestatem ad ea exequẽda, quæ magistratus requirit, tertium ut habeant uirtutem & iustitiam. 5. Pol.

Magistratus sine lucro statuendi sunt. ib.

Pauperes nolunt magistratus accipere, si nihil est lucri. ib.

Magistratuum pręsentia ante oculos posita gignit ueram reuerentiam, liberalemque pudorem. 7. Pol.

Magistratus honorem præcipue consequetur ex concordia & collegarum consen- Plu.

su, & quidem multo maiorem, quam qui impositione coronæ, purpura, & auro comparatur. in pol.

Pulcherrimum & vtilissimum disciplinæ ciuilis hoc est, ut principibus ac magistratibus quisque obtemperet, etiam si opibus, ac natalibus aliquanto inferiores esse videantur. Nempe, dum magistratus existimationi per contemptum detrahitur, ipsius reipublicę dignitas deijci, & opprimi videtur. ibidem.

Maius ornamentum, ac decus affert homini in ciuitate potenti, si magistratum ipse deducit, & ei se comitem adhibet, quam si ipse deducatur à magistratu, imo hoc inuidiam parit, illud solidam arguit gloriam, vt quæ à beneuolentia honorem habentium proficiscitur, ciuitati etiam ipsi dignitatem addit & decus. ibid.

Mos. Genus humanum absq; optimis gubernatoribus, uel honeste uiuere. uel feliciter gubernari non potest. in Plat.

Absque probatissimis magistratibus leges etiam optimæ mortuæ sunt, magistratus autem optimi uiuæ sunt leges. ibid.

Magistratus memoria teneat, se non secus subesse legibus, ac priuatos magistratibus. lib. 1. epist.

Illis cla-

Illis elaborandum eſt, qui cæteris præeſſe debent, ut aliis tantum prudentia, ac ſapientia præſtent quantum caput ipſum cetera membra ſenſuum copia & iudicio ſuperat libro 6. epiſt.

Animaduertendum eſt, non in manibus, aut pedibus ineſſe cogitationem ſed in capite. Quare qui cæteris præſunt, ſemper prudenter cogitare, & conſulere debent, ut ex eorum cogitationibus, & conſiliis cęteri utilitatem capere poſſint. ib.

Eorum, qui in una ciuitate, ac ſub ijſdem viuunt legibus, duo ſunt genera. alij namque priuati ciues, alij magiſtratus vocantur. ſunt autem magiſtratus qui Reipublicæ gerunt munera, quæ cum ſint diuerſa, diuerſos quoque magiſtratus eſſe neceſſe eſt. atque alios quidem minores, maiores alios. Sed in omni repub. vnus aliquis maximus eſt, atque ampliſſimus magiſtratus, cui ceteri omnes pareant. lib. 5. de obl. Io. Pôt.

Totius ciuilis obedientiæ fundamentum in colendis magiſtratibus, qui publici ſunt patres, collocatum eſt. ibidem.

Magiſtratus legum ſunt cuſtodes, leges ciuilis ſocietatis, humanæque coniunctionis, ad quam celebrandam ſi naturali

 inſtinctu

ſu habenda eſt quam inde centiſſima.lib.2. de magn.

Magiſtratus,honoresque inuenti ſunt,ut qui illis pręſunt, tranquillitati, & ciuium commoditati publice ac priuatim conſulant, conſeruandiſq; populariũ rebus, ibi.

Qui magiſtratum gerunt his nunquam ſine negotio otium eſſe debet, nam & in otio cogitare oportet de negotio,& ubi liberior aliquanto factus eſt animus curis, quia tum longe maxime quod uerum ſit cernit,is exercendus eſt. Char.

De malitia.

HOmines plerique leonum ſimiles fiunt,& centaurorum, aliorumque huiuſmodi,plerique etiam ſatyrorum,& multiformium beſtiarum, citoque tranſmutant & inuicem formas, & uim alternant.in Pol. *Plato.*

Conandum eſt pro uiribus educationis ſtudiorum,& doctrinarum diligentia, improbitatẽ reiicere, & probitatem aſſequi. in Timeo.

Duo ſunt malorum genera,quorum alterum communiter improbitas nominatur, qui animæ proculdubio morbus eſt, alterum quidem ignorantiam nuncupant. in Soph.

Si boni viri ſunt utiles, mali inutiles erunt. in amat.

Mali sunt, qui sibimet imperare non possunt. in. 1. de leg.

Arist. Malum se ipsum destruit. 4. Eth.

Malus homo plus nocet, quam mala bestia. 7. Eth.

Malus homo similis est ciuitati prauas leges habenti. ibid.

Malus homo sibi, ceterisque nocet, dum prauas uoluptates sequitur, 6. Eth.

Improbus omnia sui causa facere uidetur, & eo magis, quo est improbior. ibid.

Improbus libidinibus obnoxius quasi bellua quædam sub iugo posita, per dolorem coercendus est. 10. eth.

Auer. Malitiosus & homo iniquus, uel uehementer miser & infelix. 9. Eth. comment. 5.

Malitiosus est ille, qui omnia sua tantũ causa agit. 9. Eth. com. 9.

Plot. Homini prauo vita claudicat, non secus ac oculo non pure uidenti, cum opus proprium minime peragat, Enn. 1.

Malus omnis in primis id habet, ut deos despiciat, nec prius totus est malus, quam despiciat superos; & si nondum in aliis omnibus malus est, tamen ex hoc uno in cunctis malus euadit. Enn, 2.

Merc. Qui malus est, & corporis fetidi seruus, non potest ipsum bonum percipere. in Pim.

Mali sunt coercendi timore penarum. Epist.48.

Leuis est malitia, sæpe mutatur, non in melius, sed in aliud. epist.4. *Aug.*

Illa bona sunt, quibus admixta est uirtus, turpia uero quibus malitia coniuncta est; honesta enim ac turpia, uirtutis, & malitiæ societas efficit. Epistola. 31. *Sen.*

Quid prodest abdere se, & oculos hominum aurésque uitare? bona conscientia turbam aduocat, mala etiam in solicitudine anxia est, atque solicita. Epistola 45.

Non est extrinsecus malum nostrum, intra nos est, in ipsis uisceribus sedet: & ideo summa cum difficultate conualescere possumus, quia nos ęgrotare nescimus. Epist. 51.

Nullum scelus, licet illud exornet fortuna muneribus suis, licet tueatur ac uindicet, impunitum est, quoniam sceleris in scelere supplicium est. Epist.98.

Praui homines malitiam in se suam contemplantes, ob uoluptatem inanem statim gratiam habêtem inueniunt spei inanem esse, eamdemque semper abundare metu, dolore, memoria tristi, & de pręsenti statu diffidentiæ, de futuro malarum opinionum plenam esse. De his qui sero à num.pun. *Plut.*

Malitia assidue gestat dolorem coniunctum, & ipsam corruentem, non modo

post perpetratnm scelus, sed cũ maxime flagitiorum pœnam soluit, cùm iniuriam acerrime inferre videtur.ib.

In quibus malitia præualet, ac superat, in his nihil sincerum, purum, firmum, ac stabile esse potest.ibi.

Mali sese ad flagitia capessenda exhortãtur, atque excitant, quod ni mirum malitia fructum statim maturum, & ante oculos locatum prębeat, pœna autem sero, demum, & longe post fruitionem subsequatur. ibid.

Mar. Homo prauus, dum graui miseria premitur, tùm ceteros detorret à uitiis, cum cõpatatione declarat, quanta sit in uirtute felicitas. in Plot.

Sicut ipsum bonum sibi & omnibus est amabile, ita ipsum malum nec aliis, nec sibi erit amandum.ib.

Malus neque cum aliis consentit, neque secum. in prod.

Improbus re ipsa eum uituperat, quem verbis laudat, quam primum enim eum sibi similem, & amicum esse, censetur. lib. 1. Epist.

De matrimonio & cura familiari.

Plato. NOn ne uidemus quam grauiter afficiantur animantia cuncta, quæ gra-

diuntur,

diuntur, & quę uolant, cum ad generationem toto impetu deferuntur? in conu.

Natura mortalis semper, & immortalis esse pro uiribus nititur, hoc autem generatione duntaxat assequitur. ib.

Optimos uiros optimis mulieribus iungere oportet. 5. de rep.

Mulier matrimonio iungenda est uigesimo anno, uir autem trigesimo. ib.

Quisq; vxorē ducere dęt ab anno trigesimo usque ad trigesimum quintum, cogitans natura quadam humanum genus quodammodo immortalilatem cōsequi; cuius rei quisq; summopere natura cupidus est. Nemo est enim, qui non desideret, perpetuum apud posteros nomen habere. Genus itaque hominum hoc modo fit immortale ac sempiternum; quod filiorum filios relinquendo, vnum & idem semper immortalitatem per generationem adipiscitur. Nefas autem est, sponte se ipsum immortalitate priuare; hac autem ille se priuat, qui filios & vxorem negligit. 4. de leg.

Qui ex bonis parentibus ortus est, eas nuptias sequi debet, quas uiri prudentes honestas iudicant. 6. de leg.

Sponsus & sponsa omnino cogitare debent, quo pacto quam pulcherrimos & optimos liberos ciuitati procreare poterunt. ibid.

Omnibus turpe & illiberale uideri debet, ut ciuis aliquis per totam noctem dormiat, nec primus excitetur & surgat, ita ut

hoc toti familię pateat; quin etiam vt domina ab ancillis, non ancillæ ab ipsa excitentur, turpe dicendum est apud seruos, ancillas, pueros, & vniuersam denique domum. Nocte igitur exurgant, & magistratus publicum aliquod: patres uero ac matres familias in propriis domibus rem suam curent 1. de leg.

Arist. Masculi & feminæ societas necessitate constituta est. 1. pol.

Vir & vxor sunt patres domus. ibi.

A seniore domus regenda est, & ab vno tantum ibid.

Dominus prius expergisci debet, quàm seruus, & cubitum ire posterius. ib.

Dominus nunquam custodia carere debet. ibi.

Ante lucem surgere oportet, quod & sanitati, & curę rei familiaris, & studio plurimum prodest. ibi.

Aedes parādę sunt, vt rerum possessarũ, sanitatis commoditatisque rationem habeamus. ib.

Viri est acquirere, mulieris autem conseruare. 3. pol.

Neque domus neque ciuitas permanere potest, sine bono coniugali. 1. œcon

Mulier in omnibus uiro parere debet. ibid.

Feminę & masculi societas est secundũ naturam. ib.

Vir vxorem iniuria afficit, cum utitur aliarum mulierum concubitu. 29.

Seruos

Seruos studiosos parare oportet. ibidem.

Patri familias non modo acquirere conuenit, sed conseruare, ornare, & frui. ibi.

Nullus parem curam habet rerum suarum, & alienarum. ibi.

Mulier existimare debet, mores viri esse legem suæ vitæ impositam sibi à deo, per matrimonii, consortiique coniunctionem. 2. œcon.

Vxorem decet non solum in prosperis rebus, secundaque fortuna vnanimem se uiro prestare, sed etiam in aduersis. ibidem.

Matrimonio quidquam nec maius, nec sanctius esse potest. ibid.

Quamuis homines sint mortales, tamē per successionem immortalitatem consequuntur. ibi.

Nihil viro & vxori magis conuenit, quàm sancta, inuiolabilisque societas. ibid.

Cum vxore ita viuendum est, ut pudor sit in verbis, in operibus honestas in conuersatione fides, & modestia. ibid.

Nihil melius hominibus esse potest, quā si concordi volūtate vir & vxor domum gubernent. ib.

Animal dicitur perfectum, cum alterū sibi simile generat. ib. *Auer.*

Præstans in vita censetur studium, atque pium apud sapientes procreatio liberorum. Extrema vero omnium calamitas, *Mer.*

& impietas accidit illi, qui absque filijs e uita decedit. in pim.

Pyth. Summa prouidentia ad ferendam prolem accedendum est, & sobrio, non pleno stomacho.

Aug. Prima naturalis humanæ societatis copula est uir & vxor. de bono coniun.

Peius est alienum matrimonium violare, quam meretrici adhęrere. ib.

Nuptię in omnibus gentibus sunt filiorum procreandorum causa, ad hoc tamē institutæ sunt, vt ordinate, honesteque nascantur. ib.

Plut. Veteres Mercurium iuxta Venerem collocabant, quod uoluptas nuptialis ratione, aptoque sermone maxime indigere uideatur. de præcep. con.

Quemadmodum ignis in paleis facile accenditur, ociusque extinguitur, nisi aliqua materia, quæ ipsum foueat, & alat, ita breuem nouorum coniugum amorē corporis forma accensum nec durare posse, nec firmum esse, existimandum est, nisi in bonis moribus collocatus foueatur, & animatum affectum capiat. ib.

Quæ malunt stolidis uiris imperare, quam parere sapientibus, sunt similes illis, quæ cęcos potius ducere uolunt, quam sequi intelligentia, uisuque præditos. ib.

Congressus, oblectationesque cum uxore secreto fieri debent, admonitiones autem, ac reprehensiones sint libera, & aperta licentia. ib.

Vt

Vt ſpeculum auro, gemmiſque ornatū, nullam affert utilitatem, niſi ſimilem ſpeciem referat, ſic nullus eſt opulentæ uxoris fructus, niſi uitam, moreſque præſtet, eum uita, & moribus uiri conſentaneos. ibid.

Lunam uidemus, cum longe à Sole diſtat, illuſtrem eſſe ac lucidam, obſcurari autem, cum ei appropinquat. Contra pudica mulier maxime cerni debet cum ſuo marito, eo autem abſente, domi ſe continere, & abſcondere. ib.

Vxorem nullum proprium affectum habere, ſed ſtudia, curas, & riſum cum uiro communia habere oportet. ib.

Inexpugnabilis res eſt uxor legitima, ſi omnia in ſe ipſa collocans dotem, genus, potiones, cingulumque ipſum moribus, atque uirtute beneuolentiam comparet. ibid.

Non oculis, non digitis uxorem capere oportet, ut aliqui facere ſolent, reputātes quam grandem dotem ferant, non quibus moribus cum ipſis uictura ſit. ib.

Non aurum, non gemmę, non color coccineus mulierem ornant, ſed quæcunque grauitatis, modeſtiæ, & pudoris ſpecimen adhibent. ib.

Equum eſt maritum uxori præeſſe, non vt dominum pecori, ſed ut animam corpori, conſpiratione quadam naturali per beneuolentiam cum ipſo coniunctam. ib.

Quemadmodum corpus curare conue-

nit,

nit, non ipsius voluptatibus, & cupiditatibus seruiendo, ita vxori, demulcēdo, & gratificando pręesse oportet. ib.

Mulieres, quæ sana mente sunt, cum irati mariti clamant, silentium agunt; cum vero silent, eos alloquuntur, & consolātes mitigant, & leniunt. ibi.

Semper, & vbique fugiendum est, ne vir vxorem, nec vxor virum offendat. in primis cauendum est, ne id accidat in concubitu, & dum conquiescunt. ibid.

Sacrissima est nuptialis satio, & aratio, cum fiat ad liberorum procreationem. ib.

Vxores uiros nē perturbent, aut irritent, sed cum mansuetudine, atque constantia cum ipsis vitam agant. ib.

Si quis optat esse pater filiorum illustrium, sese uilibus aut abiectis mulieribus, quales sunt meretrices, aut pellices minime deuinciat. *De lib. educ.*

Pulcher libertatis thesaurus est, bonis procreatum esse parentibus. ib.

Qui prolis generandæ gratia coeunt, hi omnino sobrii, aut uino saltem modestissime delibato cocant, quibus enim accidit, ut à genitoribus per ebrietatem generentur, hi uini auidi, ac temulenti esse solent. ib.

Eas vxores ducere conuenit, quæ non sint multo nobiliores ac ditiores. Nam uetus est prouerbium. Aequalem tibi vxorem inquire, qui enim vxores se ipsis superiores

res capiunt, non earum maritos, sed dotis mancipia se fecisse nesciunt. ib.

Danda quidem est opera, vt qui voluptatibus nimis dediti sunt, & reprehensionibus minus obtemperantes, matrimonio deuinciantur, quod est tutissimum iuuentutis uinculum. ib.

Aniculam, & cano capite vxorem habere, spectaculum molestissimum censetur. de medicam, comp. *Gal.*

Non licet in ebrietate, vel alia mentis perturbatione procreandis liberis operã dare. In Plat. *Mars.*

Coniugium est maximũ senectutis subsidium, quæ aut in vxoris sinu, aut in filiorũ, ac nepotum complexu, aut in propinquorum beneuolentia & officiis maiori securitate traducitur. lib 4. epist.

A matrimonio communem humani generis societatem conseruare, & gubernare discimus. Nam quẽadmodum ciuitas pluribus constat domibus, ita ex disciplina, & curæ familiaris præceptis reipublicæ disciplina, & ad ministratio constituitur, & ordinatur. ib.

Plurimum decipiuntur, qui obligatas, ad dictasq; sibi suas vxores putãt, se vxoribus nihil, lib. 1. epist. *Io. Pic.*

Coniugium & naturale, & legitimum est, & suscipiendæ certæ prolis gratia institutum: cum autem ex viro constet & vxore, sitque vxor in re præsertim domestica (in alienam n. domum concessit.) viro suo *Io. Põt.*

inferior

inferior, & propter naturæ excellentiam, & propter leges, quæ hoc iubent, erit maritis ius, potestasque præcipiendi, illarum vero partes erunt, ueteri viros, & metuere, non tantum vt uiros, sed etiam ut patres. lib. 3. de Obed.

Veræ beneuolentiæ, & præcipui in uirũ amoris, studiique signa sunt hęc: Prolem ex illo susceptam amare, rerum domesticaum studiosam & parcam esse, cognatorũ, affiniumque suorum rebus uiri res præponere, de illo absente solicitam esse, in ægrum officiosam & anxiam, inter illius familiares seditionem minime serere, nec domus quærere discotdiam, hæc ubi affurint, facilime iudicabitur, qualis sit uxoris in virum animus, & quod obedientiæ studium. ibid.

Est a natura homini insita posteritatis cura, quod prolis quidem studium declarat, ac præsertim optimo cuique, beneque instituto. lib. 1. de prud.

De memoria.

Plato. ANima per memoriam repletur, nec aliter id consequi poteſt. in Phil. Memoria est musarum mater, & in hoc quicquid eorum, quæ aut uidemus, aut audimus, aut ipsi excogiramus, meminisse cupimus, insinuantes ipsum sensibus & intelligentiis, ueluti anulis signantes exprimimus,

primimus, quodque signatum fuerit, meminimus & scimus, quoad figura permanet, at cum aboletur, uel inscribi nequit, obliuiscimur, & nescimus. in Theæt.

Meditatio nouam memoriã semper abeuntis loco restituens scientiam seruat, ut eadem esse uideatur. in Conu.

Qui nihil eorum seruat, quæ discit, omniumque obliuiscitur, nonne erit scientię uacuus? & cum irritus omnis labor illi suscipiatur, cogetur tandem se ipsum, & actionem eiusmodi odisse. 6. de rep.

Pręteritorũ memoria est iucunda. 9 Eth. *Arist.*

Non iidem sunt memoria & reminiscentia præditi, sed plerumque qui tarde suscipiunt, sunt magis memores, qui autem uelociter, magis reminiscuntur. De mem & remin.

Meditationes memoriam conseruant. ibid.

Memoria est præteritorum sensus, pręsentium, spes futurorum. ib.

Memoria non solum est hominibus, sed etiam aliis animalibus. ib.

Memoria nobis suppeditat non illa solum, quę meditati sumus, sed multa etiam suggerit, siue reddit, indiciis uidelicet quibusdam assueta. Quare ex unius resumptione, alia quoque multa facilius resumuntur En. 4. *Plot.*

Plerumque non iidem uidentur memores & acuti quoniam non eadem est utriusque potestas. ib.

Veluti in tabellis quibusdam, siue in libellis inscribuntur literæ, ita de memoria opinamur. ib.

Merc. Intelligentia humani sensus qualis aut quanta sit, tota est in præteritorum memoria. in Ascl.

Pyth: Memoria potissimum opus est, vbi & omnia, quæ docentur, et quę dicuntur, contineantur.

Nihil ad scientiam, ad experientiam, & ad prudentiam maioris est momẽti, quàm memoria.

Aug. Nulla doctrina potest esse sine memoria & ratione, 18. de Ciu. dei.

Cũ cogitamus, quod audiuimus, & percepimus, tunc manducamus, & in memoriam tamquam in uentriculum mittimus. Homil. 35.

Plut. Memoriam Musarum matrem esse traditur, quasi insinuent, & demonstrent, nullam a natura rem tantum gignere, ac nutrire posse, quantum memoriam. De lib. educ.

Memoriæ ius in discendo exercitata nõ modo ad eruditionem conducit, sed & ad ciuiles actiones non modicum affert adiumentum: nam præteritarum actionum memoria exemplar prębet bene consultaturo de futuris. ib.

Memoria bonorum virorum, & conside ratio celeriter adhibita in omnibus animi motibus. & difficultatibus oblatis proficientes in uirtutis studio integros atque

erectos

erectos conseruatt. De prof. virt.

Qui præterita non complectuntur memoria, neque reuocant, uel effluere sinunt, ij reipsa faciũt se quotidie indignos, & inanes, & á crastino pendent. De an. tranquil.

Memoria exercitatione vires acquirit, & augetur, ocio autem languescit, & minuitur. De consu. *Gal.*

Memoria præteriti est delectabilis, spes autem futuri. lib. de med. cord. tract. 1. *Auic.*

De mente & intellectu.

Intellectus est anima gubernator. in Phed. *Plato*

Quicunque mentis indagationis vehementius studet, debet etiam in corporis exercitatione versari. in Tim.

Intellectus ita se habet ad bonum, vt visus ad solem. 6. de rep.

Qui viuit secundum mentem, deo amicissimus esse videtur. 10. eth. *Arist.*

Propria hominis vita est secundum mentem. ib.

Mens humana perturbatione minime caret. 3. Pol.

Mens est pars animæ rationalis. 7. Pol.

Mens & ratio fit in pueris, ueniente ætate. ib.

Intellectus magnum recipit impedimẽtum ab anima sensibili. 3. de An. com. *Auer.*

Qui

Qui duri sunt carne, mente sunt inepti, & contr. 1. de An.com.94.

Plot. Intellectus,& quicquid ab intellectu manat,non alienum, sed proprium fit animæ decus, cum uere tunc solum sit anima. En 1.

Non oportet intellectum,uelut à tergo se flectere,& cum vtrinque vultum habeat, se ipsum a tergo relinquere, ac si bonum ipsum sit inspecturus,operam dare ne omnino sit intellectus,ne ue sit illa,quæ intelliguntur omnia. En.3.

Oportet intellectui duntaxat hærere, atque animam in eo locatam firmiter permanere,neque ad id umquam,quod est deterius,declinare.ib.

Mentis quies est sua ipsius actio ab aliis undique uacans.Enn.5.

Procl. Tunc anima intellectu fruitur, cum ad ipsum conuersa fuerit, lumenque ab ipso susceperit, & illi suam actionem coniunxerit.

Mere. Mens ipsa in bonis, piis,puris religiosis, ac sanctis ianitoris munere fungens incidętes corporis insidias haud permittit suum finem consequi. Aditus enim per quos turpes blanditiæ manare solent, intercludit, omnesque libidinum fomites extinguit. in pim.

Quibuscunque animis mens præsidet, suo fulgore illas illustrat, eorum morbis, malisque resistens,& quemadmodum medicus eruditus ægrotantis corpus dolori-

bus

bus afficit, illud vrendo atque secando recuperandę sanitatis caussa, ita mens uoluptuosam affligit animam, ut uoluptatis radices euellat. ib.

Hæc duo soli homini ex omnibus animalibus Deus ipse largitus est, mentem ac sermonem, quæ quidem eiusdẽ ac immortalitatis pretii esse censetur. ib.

Mens *Deus* est in hominibus, & idcirco nonnulli ex hominum numero dii sunt, eorumque humanitas est diuinitati proxima. ibid.

Cum mens in sanctam influit animam, extollit illam ad sapientię lumen, hæc anima postea nunquam somni torpore languescit, sed & uerbis & operibus pariter humano generi fert opem, ac iuuat modis omnibus suo semper æmulata parenti. ib.

Non omnes veram intelligentiam adepti sunt, sed aliqui nulla uera ratione inspecta, temerariò impetu imaginem sequẽtes decipiuntur, quæ in mentibus malitiã parit, ac transformat optimum animal in naturam ferę, moresque bestiarum. in Ascl.

Templum donis ornandum est, mens autem disciplinis. *Pyth.*

Mentis particeps omnia sua ordinans in hoc viuet, primum doctrinas colet, alia spernet, deinde habitudinem corporis & educationem non ad ferinam in rationalẽ voluptatem conuertet.

Qui manet in mente *Deo* persimilis est.

Totus

quia semper sequuta est optima. De vita beata.

Mobilis & inquieta mens data est homini, numquam se retinet, spargitur, & cogitationes suas in omnia nota, atque ignota dimittit, vaga & quietis impatiens, ex nouitate rerum lętissima. Quod non miraberis, si propriam eius originem aspexeris, non enim ex terreno concreta est corpore, sed ex illo cęlesti spiritu descendit, cœlestium autem natura semper est in motu. De consol. ad Alber.

Mens est tanto præstantior anima, quanto anima est pręstantior corpore. De facie in or. Lu. *Plu.*

Mens videt, mens audit, reliqua sunt cęca & surda. De fort.

Mēs hominis in fragili corpore alligata, & in tenebroso domicilio inclusa, neque liberius euagari, neque clarius ueritatem conspicere potest, cuius notio diuinę cōditiouis est. *Lact.*

Crassus venter mentem subtilem non parit. Ad Thrasib. *Gal.*

Mens est animæ caput, & pars eius excellentissima. 1. de Theol. Plat. *Mars.*

Menti nihil magis naturale esse potest, quàm sui ipsius cognitio. lib. 1. Epist.

Optimus viuendi modus est, omnibus viribus contendere, vt secundum mentem viuamus, ita enim semper feliciter viuitur. ibid.

Quod est in corpore oculus, & in oculo uisus, id ferè est intellectus in anima. lib.2. Epist.

Io.Pic. Quod est oculus in rebus corporeis, id ipsum est mens in genere spiritali. in Hepti

Io.Pōt. Nihil cęlitibus tam simile, aut quod diuinitatem tantopere representet quàm mens, nihil deorum actionibus tam cognatum quàm mentis illa ipsa sapiens agitatio & studium. lib.1. de prud.

De metu & audacia.

Plat. Metum inferunt nō præterita mala, non præsentia, sed quæ expectātur. Metum siquidem futuri mali expectationem uocamus. in Lach.

Turpis est ac noxia nobis audacia, tolerantiaque imprudens. ibid.

Arist. Timere quædam honestum est, turpe autem non timere, ut infamiam: qui .n. eā timet, est uerecundus & modestus, qui uero eam non timet, est impudens. 3. Ethic.

Metus communis eos etiam in unum cogit, qui prius erant inimicissimi. 5. Pol.

Metus est dolor quidam, & animi trepidatio ex cogitatione futuri mali profecta, quod aut perniciem, aut molestiam adducere uideatur. 2. Rhet.

Audaciæ motus est spes, quę oritur ex cogita-

cogitatione, rerumque vtilium imaginatione, quas homines breui se consequuturos putant, aut rerum terribilium & pertimendarum, quas aut extinctas, aut sublatas esse, aut remotas, & procul positas arbitrantur. ib.

Magnum bonum est, sine metu viuere. lib. 1. de lib. arb. *Aug.*

Nullum dubium est, non aliam esse metuendi caussam, nisi ne id, quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiscamur speratum. lib. quæst.

Metus nil aliud est, nisi uoluntas in dissensionem ab ijs, quæ nolumus. 14. de Ciu. Dei.

Plura sunt, quæ nos terrent, quàm quæ præmunt, & sępius opinione quàm re laboramus. epist. 13. *Sen.*

Cito accedimus opinioni, non coarguimus illa, quæ nos in metum adducunt nec excutimus, sed trepidamus, & sic uertimus terga, quemadmodum illi, quos puluis motus fuga pecorum exuit castris, aut quos aliqua fabula sine auctore sparsa conterruit. ib.

Si uis omnem solicitudinem exuere, quicquid vereris, ne eueniant, euenturam utique propone, & quodcunque illud est malum, tecum ipse metire, ac timorem tuum taxa, intelliges profectò, aut non magnum, aut non longum esse quod metuis. epist. 24.

Metus dum venit, somnus rarum habet

locum. In prouerb.

Multos timere debet, quem multi timent. ib.

Quotidie damnatur, qui semper timet. ib.

Plut. Solus metus, cum non minus quàm audacia rationis sit expers, uacuitatem rationis habet segnem, ociosamque, & perplexam, animam perturbat, ac territum uincit, unde metum Deica quasi ligamen, Greci dixerunt. De superst.

Metus non solum memoriam consternat, sed & omne animi institutum, & laudabilem conatum atque incitationem. De sent. Alex.

Ex animi motibus metus maxime nauseā mouet, nam & tremunt, & horrent, & alui humectantnr iis, qui imaginando periculū concipiunt. In Quæst.

Nulla res maiori est impedimento consultantibus, quàm metus. Symp. 8.

Gal. Metus diuturnus corpus frigidum efficit. De præcogn. ex pul.

Timor diuturnus nihil abest à tristitia. De causis pul.

Siquis timore correptus fuerit, manibusque siue quid agere, siue librare uoluerit, tremulę quidem manus agendo, tremula quoque crura incedendo ei ob timorem fiunt. Timor quippe facultatis robur nihilo minus quàm onus iminuit. De Trem.

Per timorem & spiritus & sanguis intus sese recipiunt, quo fit, ut algeant partes

tes in superficie positæ, idque interdum adeò uehementer, ut nonnulli quoque rigore arripiantur, De Symp. cau.

Metus non modo eripit consilium, ubi uehementius turbauit animum, uerum ēt si remissior primo fuerit, postea tamen simul pluribus oblatis caussis, mentem ipsā adeò labefactat, ut nonnunquam & si iure metuimus, specie tamen decepti, non quā ob caussam debemus, metuamus. libro 1. de for. *Ioan. Pont.*

Qui nimis extimescit, eum timidum ac meticulosum dicimus, qui non in eo solū peccat, quòd etiam non metuenda pauitat, sed quòd ea, quæ timenda sunt, nequaquam ut oportet, timeat. Itaque trepidat, horrescit, palat, fugit animus, & metu mēbra quatiuntur. ibid.

Meticulosos non solum res ac pericula, uerum rumores ipsi etiam incerti & uani, & ipsa, ut dici solet, umbra persępe deterret. ibid.

Meticulosi ob summam animorū mollitiem & imbecillitatem in doloribus cernūtur. quàm sint demissi. itaque nihil durum tolerare possunt, nihil asperum pati, statim concidunt femineum in modum, eorum sunt mulieres illi eiulatus ac lamentationes. ib.

Est audacis proprium, & antequàm periculum adeat, & postquā adiit, supraquā satis est confidere, qui, quòd supra uires conatur, audetq; ultra quàm recta ratio exi-

ctetur, debilitat eum, excruciat, membraq; destituit: alii multa senectute fiunt similes pueris. Dii ergo propter hoc ipsum, ut quibus notissimæ sint res humanæ, quos plurimi faciunt, eos citius auferunt e uita. In Axi.

Solus homo nudus & inermis à natura relictus est. Aug.

Nascimur infantes infirmiores quàm aliorum animaliũ fœtus. xiii. de Ciu. Dei.

Natura humana adeò est infirma, ut minimis etiam bestiis interiri possit. De Decem Chor.

Tanto quisque est miserior, quanto facilius mala ei9 volũtas impletur. De ora. Deũ.

Homo est fragilior vase vitreo, quia & casus omnes, qui non cessant in rebus humanis fragilitate vtique nostra quotidie formidamus. In Euang. Math.

Nos homines sub tot casibus quotidianis fragiles ambulamus, & si casus ipsi repentini non acciderunt, tamen diu viuere non possumus. Homil. 28.

Omnis hominum abundantia est calamitas ac miseria, quia quanto plus habent, maiori desiderio agitantur, cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, ac tristitia contabescunt. In Psal. 29.

Alium mors vocat, alium paupertas Sen. vrit, alium diuitiȩ vel alienȩ, vel suȩ torquent, ille malam fortunam horret, hic sesuæ felicitati subducere cupit, hunc homines male habent, illum dij. Epist. 49.

Quod aliud est homo quàm vas fragile? non est opus tempestate, vt dissipetur, vbicũque percutiet, soluitur. De Consol. ad Mar.

Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte natura inerme, alienę opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam proiectum, cuiuslibet feræ pabulum, cuiuslibet victima, ex infirmis fluidisque contentum, frigoris, æstus, & laboris impatiens, ipso rursus situ, & ocio iturum in tabem, & semper sua metuẽs alimenta, quorum modo inopia laborat, modo copia rumpitur. ib.

Circumspice omnes, nullam domum nominabis miseram, quæ non inueniat in miseriori solatium. ibi.

Plut. Terra nihil nutrit imbecillius homine. De consol. ad Ste.

Modicæ sunt hominũ vires, curæ inanes, labor supra laborem, & mors crudelis, & ineuitabilis imminet. ibi.

Ex omnibus, quę in terris spirant, ac serpunt, nihil est infelicius homine. De morb. an. & corp.

Homo est vmbræ somnium, quid est imbecillius vmbra? aut quibus verbis somniũ effari possit? De consol. ad Apol.

Vita nostra multis modis est laboriosa ac difficilis. ibi.

Mali quædam fatalis portio omnibus nostris in rebus iam tum admiscetur, cum nascimur, cum ipsa semina sint mortalia, partem huius caussæ sustinent, vnde prauitas

ingenij,

ingenij morbi, curæ, aliaq; fatalia incommoda mortales insequuntur. ibi.

Nihil propè homini contingere potest, quod in se non habeat aliquid difficultatis, vt etiam in maxima lętitia sit quædam vel parua querimonia, quędam mellis, & fellis coniunctione. 4. Florid. *Apul.*

Sperata & optata vix pauca, & cum maxima molestia veniunt. De phil.

Cum genus humanum propter animi sollicitudinem, corporis inbecillitatem, & omnium rerum indigentiam, duriorem quàm bestię vitam agat in terris: si eundem viuendi terminum natura illi, vt cæteris animantibus dedisset, nullũ animal esset infelicius homine. lib. 1. de Theol. plat. *Marsf.*

Quam idin hominũ vita communius quàm ægritudo, luctus, exilium, ægestas, carcer, orbitas, repulsa, infamia? dolores ex patria, liberis, parentibus, vxoribus, propinquis, & amicis? lib. 2. de fortit. *Ioan. Pont.*

Vt florũ, sic hominum caduca & fragilis est natura. ibi.

Nauigationis quàm simillima est hominũ vita: nunquàm cursus adeo secundus fuit, vt non pro ventorum arbitrio vela intendenda essent, sic vitæ nostrę quota pars est, quã ad arbitrium nostrum viuamus? fortunæ & miseriarum mancipium est vita. ibi.

Ex hoc hominum conditionem infelicẽ iudico, quod sperato omnes victitant, quid enim est eorum spe inanius? In Char.

Noui hominum labores, noui miserias,

reipublicę. 8. Pol.

Hominum vita rectè dispoſita morum confonantiam, & actionum concinnitatem. ſuſcipit.de An.& dem. *Pro.*

Mores boni indicant hominem bonum In Euang. Io. *Aug.*

Ex moribus apparet animus. De ver. Ap.

Vbi quis naſcitur, ipſius regionis vel ciuitatis moribus imbuitur. In Pſal. 64.

In morib⁹ fortuna ius nō habet.epiſt. 36. *Sen.*

Sibi quiſque dat mores, miniſteria caſus aſſignat.epiſt. 47.

Hoc habent inter cętera boni mores, ſibi placent, ac permanent. ibid.

Omnia rerum omnium, ſi obſeruantur, ſunt inditia, & morum argumentum ex minimis quoque capere licet. Epiſt. 53.

Vbi videmus, orationem corruptam placere, ibi mores quoque a recto deſciuiſſe, dubium non erit.epiſt. 115.

Non quicquid morale eſt, bonos mores facit, aliud ad hominem alendum pertinet, aliud ad exercendum, aliud ad veſtiendum, aliud ad docendum, aliud ad delectandum, omnia tamen ad hominem pertinent, etſi non omnia eum meliorē faciunt. epiſt. 122.

Mores ſumuntur ab ijs, quorum conſuetudine vtimur, & quemadmodū vitia quædam ad corporis contactum tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. De ira.

Non tam valetudini prodeſt vtilis regio, & ſalubre cælum, quàm animis parum firmis cum bonis verſari: quæ res quantum

possit, intelliges, si videris feras quoque conuictu nostro mansuescere .ibi.

Discamus mẽbris nostris inniti, cultumque ac uictum non ad noua exempla componere, sed vt maiorum suadent mores. De tranquil.

Quoties scribens aliquid dicturus es, scito morum tuorum te hominibus chirographum dare. De mor.

Plut. Malè morati ideo viuunt, vt edant, & bibant; viri autem boni edunt, ac bibunt, vt viuere possint, de pœt. aud.

Mores magis quàm verba dicentis spectare oportet de off. aud.

Sicut hiemi necessaria per serenitatem parare conuenit, ita & boni mores, & optimum ad senectutem viaticum modestia in ipsa iuuentute reponentur. de lib. educ.

Mores placidi, mansueti, & humani nemini eorum, quibus cum viuitur, ita grati sunt, ac iucundi, vt illi ipsi, qui illis est præditus, de ira cohib.

Gal. Mores aut sunt ciuiles, aut naturales, vel insiti de arte med.

Dum à bonis sincerisq; viris instruimur, opiniones quidem veræ sunt, mores autem humani. lib. de nat. fac.

Mars. Aequo ac libenti animo redargutio est accipienda præcipue in moribus corrigendis: nihil enim deterius est, quàm de moribus falsa sentire. In Plat.

Peius est, seipsum flagitiosis hominibus ob morum similitudinem persimilem præstare

re, quàm ab illis interfici. ibi.

Morbus animi in falsis opinionibus, & malis moribus consistere videtur. ib.

Virtutes morales vim habent mitigandi perturbationes & affectus, qui à sensibus exterioribus oriri solent. lib. 1. epist.

Quorum mores non probantur, eorum verba probari non possunt. ib.

Curandum est, ne dum verbis aliorum mores reprehendimus, mores nostri ac verba reprehendantur. lib. 3. epist.

Virtutes, quę de moribus nomen habent comparanturque agendo, materia si defuerit, exterioraque adminicula, frustra quidē annitentur, eruntq; illarum conatus omnino irriti. lib. 1. de prud. *Ioan. Pont.*

Nil aliud sunt ipsę virtutes morales, quā actiones ratione temperatæ aut ipsis exactionibus cum ratione, & quidem recta cōstitutę, & agendo, assuescendo, multumque exercendo comparantur. ib.

De Morte.

MOrs nil aliud est quàm rerum duarum, animę scilicet & corporis ad se inuicem dissolutio. in Gor. *Plato.*

Absurdum est, iam grandem natu imminentem mortem moleste ferre. In Crit.

Mors non est vltimum, sed magis extrema sunt inferorum supplicia, quę quamuis verissima narrentur, tamen imperitorum animos auertere nequeunt. 9. de leg.

Separatio animæ à corpore nos à malis liberat, quę uersantur in regione caduca, & ab impedimentis, quę, ne uerum finem consequamur, nos impediunt. De An. & dem. **Pro.**

Mors efficitur dissolutione corporis, & numeri completi, quo corporis membra in unum compositum ad usus uitales accommodatur. In Ascl. **Mer.**

Quemadmodum arborem infructuosã melius est exuri quàm permanere; ita homini iniquo mors est utilior quàm uita. **Pyt.**

Mors nil aliud est? quàm liberatio animę à corpore. **Aug.**

Mors ita molesta est, ut uerbis explicari non possit, nec ulla ratione uitari. 8. de Ciu: Dei.

Mors est malorum finis, & felicitatis initium. De uisit. infir:

In hoc mundo nihil est certi pręter mortem. In Psal. 29.

Nihil fortius morte. In Psal. 121.

Et prudentibus, & fatuis moriendum est. In Euang. Math.

Qui non potest eligere, ne hic moriatur, eligat, ne moriatur in æternũ. De San. serm. 17. **Sen.**

Plerique inter mortis metum, & vitæ tormenta miseri fluctuant, & uiuere nolunt, & mori nesciunt. Epist. 4.

Quę maior est dementia, quàm cum idem tibi iter emetiendum sit, cum flere, qui antecessit? Epist. 16.

Qui queritur, aliquem mortuum esse, queri-

quęritur, cum fuisse hominem, omnes eadem conditio deuinxit, cui nasci contingit, mori restat. ibid.

Peiores morimur, quàm nascimur: hoc nostrum est, non naturæ uitium. Epist. 22.

Cum mortis periculum accessit, trepidamus, non animus nobis, non color constat, & lacrymæ nihil profuturę cadunt. Quid est turpius, quam in ipso securitatis limine esse solicitos? ibid.

Quotidie morimur, quotidie enim aliqua uitæ pars demitur, ac tum quoque, cum crescimus, uita decrescit. Infantiam amisimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam, usque ad hesternum, quidquid transijt temporis, perijt. Nunc ipsum quem agimus diem, cum morte diuidim⁹. Epist. 24.

Ridiculum est, tædio uitæ ad mortem currere, cum genere uitæ effeceris, ut ad mortem currendum esset. ibid.

Carnis contritio.

TAnta est hominum imprudentia, imo dementia, ut timor mortis impellantur ad mortem. ibid.

Vir fortis ac sapiens non fugere debet è vita, sed exire. ibid.

Qui exitus est melior, quàm natura sol-

uen-

uente,in ſuum finem dilabi? Epiſt.26.

Inuentum eſt, quo loco mors te expectet, tu uero in omni loco illam expecta. ibid.

Egregia res eſt, mortem condiſcere. ſuperuacuum forſitan putas id diſcere, quo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum, quare meditari debeamus. ſemper diſcendũ eſt, quod an ſciamus experiri non poſſumus. ibid.

Vna eſt catena, quæ nos alligatos tenet, amor uitæ,qui ut non eſt abijciendus, ita minuendus eſt,ut,ſi quando res exiget, nihil nos detineat,nec impediat, quo minus parati ſimus ſtatim facere, quod quandoque faciendum eſt. Epiſt. 26.

Magna res eſt, & ſemper diſcenda, cum aduẽtat hora illa ineuitabilis,æquo animo abire. Epiſt. 30.

Siquid incõmodi, aut metus eſt in morte,non mortis ſed morientis eſt uitium, nec magis in ipſa quidquam eſt moleſtiæ, quàm poſt ipſum.ibid.

Tam ſtultus eſt qui mortẽ timet, quàm qui ſenectutem:nam quemadmodum ſenectus iuuentutem ſequitur, ita mors ſenectutem.ib.

Viuere noluit, qui mori non uult: uita enim cum exceptione mortis data eſt, ad hanc itur;quam ideo timere dementis eſt, quia certa expectantur, dubia timentur. ibid.

Mor-

tibi,hoc contubernio aliquando discedendum esse, fortior eris ad necessitatem exeundi. ibid.

Non est res magna uiuere; serui etiam viuunt & animalia: magnum est, honestè mori,prudenter,ac fortiter. Epist.78.

Nemo est tam imperitus,qui nesciat sibi aliquando moriendum esse, tamen tergiuersatur,tremit,ac plorat. ibi.

Quemadmodum fabula sic uita, non refert quamdiu,sed quàm bene acta sit.ibid.

Iniquum est de eo queri,quod uni accidit,& omnibus restat, & stulta est querela, cum minimum interest inter amissum & desiderantem. Quare æquiore animo esse debemus,quoniam quos amisimus, sequimur.Epist.100.

Stat quidem terminus nobis,vbi illa ineuitabilis fatorũ necessitas fixit, sed quàm propinquus sit huiusmodi terminus, ignoramus. Epist.102.

Res,quę circa nos iacent, tamquam hospitalis loci sarcinas spectare debemus:trãseundum est, natura excutit redeuntem sicut intrantem,non licet plus afferre quàm intulimus. Epist.103.

Dies iste,quem tamquam extremum timemus, æterni natalis est.ibid.

Agit nos,agiturque velox dies,inscij rapimur. Epist.109.

Nihil tam nobis proderit ad omniũ rerum temperantiam, quàm frequens cogitatio breuis ęui,& huius incerti. Quic-

quid

quid facis, respice mortem. Epist. 115.

Tota uita discendum est uiuere, & quod fortasse miraberis, tota uita discendum est mori. De breu. ui.

Maximum solatium est cogitare, id sibi accidisse, quod antea passi sunt omnes, omnesque passuri sunt, & hac de re mihi uidetur rerum natura commune fecisse, quod grauissimum fecit, ut æqualitas fati crudelitatem consolaretur. ibid.

In hoc tam procelloso mari, & ad omnes tempestates exposito nauigantibus nullus est portus, nisi mortis. De consol. ad Pol.

Natura nulli se necessitatis suæ gratiam facturam esse testata est. Quotidie uidemus notorum & ignotorum funera, nos tamen aliud agimus: & id repentinum esse putamus, quod nobis tota die futurum denunciatur. Quare non est ista fatorum iniquitas, sed mentis humanæ prauitas omnium rerum insatiabilis, quæ indignatur, se inde exire, quo admissa est precario. ibid.

Omnes imo omnia in ultimum diem spectant: non idem uniuersis est finis. Alium in medio cursu uita deserit, alium in ipso aditu relinquit, alium in extrema senectute fatigatum iam & exire cupientem uix emittit, alio quidem atque alio tempore, omnes tamen in eundem locum tendimus. ibid.

Quid

Quid nouum est, hominem mori? cuius tota uita nihil aliud est, quàm iter ad mortem. ibid.

Mors est solutio & finis omnium dolorum. De consol. ad Mar.

O ignaros malorum suorũ, quibus mors vt optimum naturæ inuentum non laudatur, quæ siue felicitatem includit, siue calamitatem repellit, siue satietatem, aut senecus lassitudinem terminat, siue iuuenile æuum, dum meliora sperantur in flore deducit, siue pueritiam ante duriores gradus reuocat, omnibus finis, multis remedium, quibusdam uotum, de nullis melius merita, quàm de his ad quos uenit, antequam inuocantur. Hæc seruitutem inuito domino remittit, hæc captiuorum catenus leuat, hæc è carcere educit, quos exire imperium impotens uetuerat, hęc exulibus in patriam semper animum oculosque tendentibus ostendit, nihil interesse in terra qua quis iacet, hęc vbi res communes fortuna malè diuisit, & ęquo iure genitos, alium aliis donauit, exæquat omnia, hęc est, quę nihil quicquam alieno fecit arbitrio, hæc est in qua nemo humilitatem suam sensit, hæc est, quæ nulli paruit, hęc est, inquam, quæ efficit, ut nasci non sit supplicium, quæ efficit, ut non concidant aduersus minas casuum, ut seruare animum saluum ac potentem sui passim. ibid.

Felicissimis optãda est mors, quia in tãta incon-

tiſſimi uideri poterimus. ibid.

Habemus uitam ut neceſſarium decoris depoſitum, & huius reddendi nullum tempus eſt determinatum, ſed minimè cõſtat, quando qui dedit repetet; qui igitur vel ipſe moriturus, uel liberis defunctis pręter modum indignatur & conqueritur, oblitus eſt & ſe hominum eſſe, & liberos mortales genuiſſe. ibid.

Natura cum uitæ noſtræ breuitatem & confuſionem cognoſceret, illius terminũ nobis conſtitutum ignotum eſſe uoluit: eſt enim hoc in rem noſtram, nam ſi cognitus eſſet, multi profectò immaturis luctib9 cõtabeſcerent, mortemque morte anteuerterent. ibid.

Siquis animæ noſtræ naturam aliquo modo cognouerit, ſecumque cogitauerit, tranſitum ex hac uitæ conditione ad aliã meliorem fieri per mortem, profectò is iã non modicum uiaticum habet, quo ad ſecuritatem, & animi tranquillitatem ſe conferat; mortis ſcilicet contemptum. De Trãquil.

Mortis faciem ut terribilem, & tætricã, ac tenebroſam omnes reformidant: ea enim omnium ſenſuum priuatione, obliuione, & ignoratione deſcribitur. De uita ſec. Epic.

Sicut in hanc uitam non ſponte noſtra venimus, ita rurſus ex hoc domicilio corporis, quod nobis tuendum aſſignatum eſt, eiuſdem iuſſu nobis recedendum eſt, qui *Lact.*

nos

nos in hoc corpus induxit habitaturos, donec emitti iubeat. De fal. rel.

Stultissimi sunt, qui de mòrte immatura conqueruntur, quoniam naturę conditio locum illi facit. De ira Dei.

Mars. Debemus in hac custodia permanere, nèque antequàm Deus iubeat, hinc abire, itē seruare quod accepimus, inde quatenus accepimus, conseruandum, neque dissoluere, quod Deus ipse ligauit, neque uim *Dei* membris inferre. In Plot.

Io. Pic. Tunc incipimus mori, cum primum incipimus uiuere, & mors cum uita protenditur, tuncque primum desinimus mori, cum á corpore mortis huius per carnis mortem absoluimur. De ente & vno.

Io. Pōt. Libertatis initium mors uidetur, postquam nulla fortunę dominatio, nullus laboribus ac miseriis relinquitur locus. lib. 2. de fortit.

Quoniā ultima magis spectantur, ad illa sic te instituito, ut uideri possis, nulla de re in vita magis quàm de morte cogitasse. ibid.

De Muliere.

Arist. MVLIEREM oportet esse modestam, iustam, ac fortem. 1. Pol.

Mulier habet arbitrium deliberādi, sed inualidum. ib.

Mulieres sunt media pars hominum liberorum ibid.

Mulie-

Mulieres molliter viuunt, & in omnem licentiam labuntur. 2. Pol.

Mulier uideretur inhonesta, si ita honesta esset, vt vir. 3. Pol.

Nec uestimentorum nitor, nec formæ excellentia, nec auri magnitudo tantum valet ad mulieris laudem, quantum modestia in rebus ad studium, honestè decenterque viuendi. Omnis enim huiusmodi ornatus optabilis est, multòque firmior usque ad senectutem, & sibi natisque ueram laudem afferre potest. 2. Aecon.

Mulieres, equę & uaccæ nimium libidinosę dicuntur, quia hęc animalia libidine, potissimum incenduntur. 6. de hist. anim.

Mulier est magis inuida, quærula, maledicentior. & mordacior quàm vir. 9. de histo. anim.

Mulieres sunt maximè propensæ ad lacrymas. ib.

Mulier est impudentior & mendacior uiro. ibid.

Maior est astutia & mulieris malitia quàm uiri. ibid.

Qui mulierum familiaritatem fugere negligit: cito in ruinam labitur. De honest. mul. *Aug.*

Nemo de uiribus suis tantum arroget, ut mulierem fugere nolit. ib.

Qui cum mulieribus habitantes putāt, se castitatis obtinere triumphum, ignorāt, se apud Deum dupliciter reos existere, dum se ipsos in periculum adducunt,

&

Mulieres muneribus facillime corrumpũtur, vt alienos admittant uiros. De quęst. rom.

Mulieri non opus fuisset uenerãda facie, cum uenerandis moribus prædita non sit. De usu par.

Mulieres quidem sunt similes uiris, quatenus hæ rationalia animalia existunt, quatenus autem uirorum genus est fortius, & ad omne opus & disciplinam præstantius, mulieres autem imbecilliores deterioresq; dissimiles in hoc fuerint. De Plac. Hip. & Plat.

De Musica.

MVSICA in melodiæ perfectione versatur. in Gor. *Plato.*

In pueris ex ipsa præcipua secundũ musicam nutritione rhythonus & harmonia interiora animi penetrant, & animum uehementissime pulsant, decoram quandam figuram ferentia, per quam decorus & pulcher efficitur quisquis rectè in musica eruditur, contra uerò siqnis aliter fuerit educatus. 3, de Rep.

Melodia ex tribus constat, oratione, harmonia, & rhythmo. ibid.

Quicunque permittit, ut musica animũ suum assiduè circumsonans occupet, & demulceat, & per aures ueluti per infundibula harmonias infundat suaues, blandas, molles, ac flebiles, atque ętatem suam in

modulis animum demulcentibus consu-mat;is primum siquid iucundum habebat, tamquam ferrum emollit,& utile ex inutili,duroque efficit.Quando autem diutius iucumbit,magis demulcet,post hoc iam liquefacit animum ac resoluit, donec paulatim exhauriat omnem animositatem,excindatque tamquam neruos ex animo, ex quo animum quasi segnē militē efficit. ibi.

Quemadmodum ad astronomiam oculi, sic ad armonicum motum aures fabricatę uidentur.7.de Rep.

Si quis musicam sola uoluptate iudicari asserit,audiendus non est:neque huiusmodi musica,si alicubi colitur,quærenda est; sed illa, quæ per imitationem boni similitudinem possidet.2.de legi.

Harmonia, quæ motiones habet animæ nostræ discursionibus congruas atque cognatas,homini prudenter musis utenti non ad voluptatē rationis expertē est utilis,sed à musis ideo data est, ut per eam dissonātē circuitū animæ cōponamus,& ad concentū sibi congruum redigamus. in Tim.

Arist. Musicam plurimi uoluptatis gratia discunt;ueteres aūt inter disciplinas eam collocarunt,ex eo quòd natura quęrit, non solum in negotio rectè, uerùm etiam in ocio laudabiliter uersari posse.8 Pol.

Musica est in eorum numero, quę sunt iucunda secundum naturam,& uidetur cognatio quædam nobis esse cum harmonia & ruthmo. ibid.

Musica potest animi morem aliquem facere,& hac de causa ad puerorum disciplinam est adhibenda,& in ea pueri sunt constituendi.ibid.

Quoniã uidemus musicam esse per melodiam & rythmos,horum utrumque latere non debet,quam uim habeat ad doctrinam, utrum proferenda sit ea pars, quæ in melodiis consistit, an ea, quæ in rythmis ibi.

Non unius utilitatis gtatia musica uti oportet,sed multarum; nam & doctrinæ gratia & purificationis, tertio gratia degendi ocii, quietisque causa, & ut curę remittantur. ibidem.

Musicam habet naturalem uoluptatem, qua illius usus cunctis ętatibus, & cunctis moribus est acceptus. ib.

Musica abstrahit animum, & quodãmodo rapit.ibid.

Anima in mundo intelligibili diuinam harmoniam audiuit, cuius hic reminiscitur, quando musicam audit diuinæ uestigium habentem : reminiscens autem illius desiderio uehementer afficitur. De myst. Aegypt. *Iambl.*

Cælum concentibus plenum est, numinibus deinde superioribus nobis cælorum harmonia cõicatur. Post hæc hominum uita rectè disposita morum consonantiam & actionũ concinnitatẽ suscipit: inde usq, ad bruta plãtaq; descendit,hic.n.harmonia naturaliter minimè carent. De An.& dem. *Pro.*

Pyth. Tanta est musicæ uis, ut animi corporisque affectus sistere, & ægritudines curare ualeat, omnes hominum perturbationes diatonicis numeris & chromaticis sedat, & ad uirtutem excitat.

Plut. Musica molles ac teneros puerorum animos ad modestiam componit. De Musica.

Qui capescendæ musicæ disciplinæ, adhibita decenti cura, & conuenienti studio operam & laborem in puerili ætate consũpserit, is quod decorum est & honestum, laudabit, & amplectetur, eiusque contrariũ uituperabit, ac fugite, & uir huiusmodi carebit omni indecora ac turpi actione, nec oratione utetur incomposita, & inconcinna decorum omni tempore & loco, modestiãque ac uerecundiam seruabit, ib.

Sicuti musica est utilis, in conuiuiis præcipuè eius utilitas apparet, & existit. ibi.

Apul. Musica ex longis ac breuibus, acutis & grauioribus sonis constat, & ex uocibus tã diuersis ac dissonis harmoniam consonam reddit.

Alc. Musicam nos discere oportet, ad eam auditum adhibentes: nam quemadmodum oculi ad astronomiam conditi sunt, sic aures ad armoniam. Vtique astronomie incumbẽtes ab his, quæ oculis percipiuntur, ad inuisibilem essentiam ducimur, sic auribus harmoniam uocum haurientes ab his, quæ audiuntur ad intelligibilia gradatim accedimus. De phant. & intell.

Harmonia omnium optima est animi tē- Mars.
perantia, in Plat.

Aerea uocum consonantia aereum spiritum motu penetrans, affectumque canentis & animum secum transferens audientis affectum mouet affectu, & animum afficit animo, sensimque mores infundit. ibidem.

Si à motu corporis in quietem, & uicissim à quiete in motum reuocatur animus, certè potest quibusdam musicæ modulis à motu, qui ordine careat, ad ordinatum, atque hinc ad stabilem habitum quandoque reduci. ib.

In omni corpore ex multis composito est aliqua suarum partium harmonia, per quam mutua conspiratione concinunt. ibi.

De natura.

NATVRA tota cognata est, ac sibimet consona. In Men. *Plato.*

Quicquid natura peius est, idem & turpius in Gor.

Quicquid bene se habet, uel natura, uel arte, uel utrisque minimam permutationē ab alio suscipit. 2. de Rep.

Non absurdum est, uiros sapientes probè dixisse: maxima atque pulcherrima natura fortunaque fieri, arte uerò minora, eamque dicunt, accepta à natura magnorum primorumque operum generatione,

fingere, fabricareq; omnia, quæ artificiosa ab omnibus appellantur. x. de leg.

Arist. Omnia diuinum quoddam natura habere videntur. 7. Eth.

Nihil est bonum, quod fit præter naturam. ibid.

Nihil ordine caret ex his, quæ sunt à natura, & secundum naturam. 3. Phys.

Nulla res est in natura, quæ non habeat in se aliquod admirabile. 1. de par. an.

Auer. Animalis dispositio est maximè laudabilis, cum secundum naturã disponitur. 7. Phys. com. 71.

Natura nullum membrum fecit ociosũ in animali. 3. de An. com. 45.

Neque in natura, neque in arte quicquã ociosum esse debet. 1. Cæli. com. 32.

Natura est principium motus & quietis. 2. Cæli. com. 84.

Plot. Quod est turpe, id naturæ est, Deoque contrarium, natura enim pulchrum spectãs agit, spectat autem determinatum, quod quidem in boni ordine collocatur, indeterminatum uerò turpe est, ordinisque contrarii, sed origo naturæ inde pendet, à bono atque pulchro. En. 3.

Nihil est in rerum natura, quod non aliquam præseferat diuinitatis imaginem. in Pim.

Natura nihil agit temerè, imo finem curat reiiciens temeritatem, & artes interdũ naturæ, sunt imagines.

Opera naturę propter aliquid, & melio-

ris gratia semper fiunt, quàm ea, quæ ab arte proficiscuntur: natura enim non imitatur artem, sed ars naturam, & ars adiuuat,& supplet,ubi natura deficit.

Quod est præter naturam,malum est.

Natura & uno simplici tenore, & actione simplici propriu m peragitur opus. De Myst. Aegypt. *Iãbl.*

Naturæ leges sunt omnibus communes. De Gen. *Aug.*

Naturæ opera sunt maxima miracula. lib.x.de ciu.Dei.

Natura est quędam uis,& potentia diuinitus rebus creandis insita, quæ unicuique rei oẽ suum tribuit, qua bona quisquis male utitur,malus est iudicandus.De spi.& an.

Superuacaneum est, ad illud impelli, ad quod natura propensi sumus.4.de ben. *Sen.*

Nobis propositum est uiuere secundum naturam.ib.

Facile paratur, quod natura desiderat, ad superuacanea sudatur. Epist.4.

Tutum est iter ac iucundum, ad quod nos natura instruxit.Epist.31.

Leges faciles natura poscit,& qui illis obtemperant,uitam iucundam, & expeditam degunt,acerbam autem & implicitam, qui plus opinioni quàm naturæ credunt. Episto.49.

Dociles nos natura reddidit,& rationem dedit imperfectam, sed quę perfici possit. epist.50.

Qui natura magistra utitur, ad illius le-

ges componitur, sic uiuit, ut illa præscripsit, cui bona sua nulla uis excutit, qui mala in bonum uertit, certus iudicii, inconcussus in trepidus, quem aliqua uis mouet, nulla perturbat, quem fortuna, cum in eum quod habuit telum, nocentissimum ui maxima intorsit, pungit, non vulnerat, & hoc rarò. Epist.45.

Nulli nos uitio natuta conciliat, illa nos integros, & liberos genuit. Epist.95.

Purgemus animum, naturamque sequamur, à qua aberranti cupiendum est, ac timendum, & fortuitis seruiendum. Episto.99.

Natura satis roboris dedit homini, si illo utimur, si uires nostras colligim⁹, ac totas pro nobis, non contra nos concitamus. Epist.117.

Tunc demum intelliges, quid faciendũ tibi, quid uitandum sit, cum didiceris, quod naturæ tuę debeas. epist.122.

Difficile quidem est, mutare naturã, nec licet, semel mixta nascentium elementa cõuertere. De Ira.

A natura non aberrare, & ad illius legẽ exemplumque formari, sapientis est. De vi. be.

Natura duce utendum est, hanc ratio obseruat, hanc consulit. ib.

Natura nos ãd vtrumque genuit, & ad rerum contemplationem, & ad actionem. ibidem.

Con

Conſiderandum eſt, utrum natura tua agẽdis rebus, an ocio, ſtudio, contemplationiſque aptior ſit, & eo inclinandum, quo te vis ingenii defert: male enim reſpondent coacta ingenia, & reluctante natura, irritus eſt labor. De Tranquil.

Ea, quæ à natura uim acceperunt, eamdem in omnibus ſeruant, apparet enim, non naturale eſſe, quod uarium eſt. De conſol. ad Mar.

Natura nihil homini fecit operoſum, quod neceſſarium ſciebat. De conſola. ad Alter.

Natura abſque diſciplina eſt cæca, & abſque natura diſciplina eſt imperfecta. De lib. educ. *Plut.*

Quod eſt naturæ conſentaneum, illud facillimum eſt. De conu.

Quę ſunt ſecundum naturam, eadem ordinata ſunt ac definita, cum natura aut ordo ſit, aut ordinis opus. In Symp.

Tres ſunt actiones naturæ, generatio, auctio, & nutritio. De nat. facul. *Gal.*

Natura eſt prior ac ſapientior arte. De uſu par.

Natura ſemper gaudet conſuetis. De Meth. de med.

Natura duo nobis dedit inſtrumenta ad vitę actiones neceſſaria, experientiam, & rationem, quorum alterum altero ſemper indiget ad perfectam diſciplinam. de com. medic. ſecun. par.

Quælibet appetitio naturalis tendit ad

bonum, nulla uerò ad malum. in conu. Plat.

Natura generosa sine recta cultura, & semper inutilis fit, & sæpissimè noxia. ibid.

Res naturales opera sunt Dei, si quidem omnia naturæ opera à diuina quadam sapientia mundo infusa proficiscuntur ibid.

Natura nihil aliud est, quàm infimum diuinæ prouidentię instrumentum, atque ubicunque prouidè uidetur incedere, non ducit ipsa se ipsā, sed ab ipsa prouidentia ducitur. ib.

Natura maga à nonnullis dicitur propter reciprocos attractus, atque illecebras, quę secundum naturam procedunt. ibid.

Io. Pōt. Eorum omnium qua à natura insunt, nihil alio modo, quàm quo à natura constitutum est, aut uia, aut arte se habere potest. lib. 1. de prud.

Vt repugnante natura quicquam uix fieri potest: sic quælibet excellentia non sine maximis naturæ adiumentis ac pręsidiis prouenit, lib. 16. de mag.

Quæcunque natura fabricata est, intra certos terminos compescuit. In Char.

De Obe-

De Obedientia.

QVI fortunæ bonis abundant, ut opibus, diuitiis, amicis, & aliis huiusmodi, hi nec imperium cuiusquã pati uolunt, nec sciunt, & hoc statim domi eorum natis existit, propter delitias enim ne in scholis quidem præceptoribus obedire consueuerunt. 4. Pol. *Arist.*

Nihil tam expedit homini, quàm obedire in Psal. 70. *Aug.*

Obedientia custodienda est, ut percipiatur sapientia, qua percepta, non est deserenda obedientia. In Psal. 113.

Superbus & impatiens disciplinæ & obedientiæ regulis subiacere non potest. In eo enim, quòd elatus uiuit, cæteros despicit, & suis magis quàm alterius diffinitionibus obedire cupit. In eo autem, quòd impatiens est, ipsa parua ac leuia, dura, & intollerabilia esse iudicat. Ad fra. in Ger.

Obedientia debet esse sine mora, non cũ murmure, neque cum animi tristitia, sed cũ gaudio, & charitate. ib.

Nihil est maius obedientia, nihil peius inobedientia. ibid.

Quid iniquius, quàm uelle sibi obtemperari à minoribus, & nolle maioribus obtemperare? De opere mon.

Si nihil aliud feceris, nisi quodcunque præceptum est in lege, & tibi uisus fueris quasi sapiens, patri uerò obediens non fueris, omnes uirtutes perdidisti. De Obedien.

Quicunque non obedit, non facit hoc sanctitate, sed superbia: ideo enim non obedit, qui se putat illo esse meliorem, cui non obedit. ibid.

Attentè uideat, qui præcipit, & qui obedire intendit, ut obedientia sit honesta, & omni discretione ornata. Nam si discreta non fuerit, crudelitas existimanda est, si non fuerit honesta, nullo pacto obedire debemus. ibi.

Sine obedientia nec ulla respublica permanere, nec ulla familia regi potest. ibidem.

Obedientia humilitatem nutrit, patientiam probat, mansuetudinem examinat. ibid.

Obedientia est quodammodo mater & custos omnium uirtutum. decimoquarto de Ciu. Dei.

Io. Pōt. Magna quidem uirtus, & præcipuum hominis bonum est obedientia. lib. 1. de Obed.

Quamquàm ipsi simus rationis participes, malè tamen nobiscum ageretur, si rationem contemnentes appetitum sequeremur, obedientia abiecta, cuius proprium munus est rationis colendę, uoluntatisque conciliandæ. ibid.

Cum

Cum obedientia sit mortalium generi maximè utilis, omni studio est amplectenda, à qua & doceātur homines, quemadmodum cum uirtute, cum natura, & cum Deo agi oporteat, & sine ea omnino nesciant, quomodo parentibus, magistratibus, regibusque parendum sit, aut quatenus obsequendum. ibid.

Vis quędam obtemperandi est rebus insita, qua singula sibi inuicem cedant, & naturaliter pareant. ibid.

Obedientia est habitus parendi præceptis omnibus, quæ à ratione proficiscātur. ibid.

Cum parentes nos genuerint, educauerint, instruxerint, conferantque quantum in ipsis est, omnia ad uictum cultumque, & ad alios vitæ usus necessaria, innumerabilesque labores sponte suscipiant ad res cōparandas, non modo ne egeamus in uita ipsorum, sed post mortem, ut ijs etiam affluamus, quam pro tot, tantisque beneficijs referre eis gratiam possemus, nō haberemus, nisi nobis obedientia illam sufficeret. ibid.

Obedientia has secum habere debet comites, diligentiam & attentionem. ibid.

Animo volente, & uultu ipso animi alacritatem præseferente parendum est, & inprimis cauendum, ne aut negligentes, aut inuiti aliquid facere uideamur, ad imperata facienda ueluti hęsitantes, quisque nullam prius cogitationem, aut curam adhibuisse iudicemur. 2. de Obed.

Vi-

Videndum est, ut crescat cum ætate simul,& augeatur obedientia. Nam ut sit inobediētia semper detestabilis, detestabilior tamen est in iuuene quàm in adolescente, & in hoc quàm in puero, in quo propter ætatem non datur tantum loci cōtumaciæ, & peccatum ipsum facilius promeretur ueniam.ibid.

Magnam uim habet ad obedientiam uerecundia & moderatio.ibid.

Vera obedientia non quęrit latebras, quas etsi aliquando non fugiat, semper tamen ipsa lætatur test.bus, & in aperto esse officium suum quàm in obscuro mauult. ibid.

Vtique uidendum est, ne obedientiæ fines prætereantur,qui angusti quidem sunt, & diligentissimè custodiendi.ibid.

Etsi quod factu bonum est, præteriri obedientiæ causa, atque intermitti concessum sit aliquando, uetitum tamen semper est, quod malum est, parendi gratia fieri, nisi fortè in id discrimen uentum fuerit, ut duobus propositis malis, minus sit eligeudum. ibid.

Probam vxorem, legesque coniugij seruantem,una maxime & efficiet, & perficiet obedientia,hæc enim & pudicam, & amantem sui uiri, & rerum familiarium parcam reddet.lib.3.de Obed.

Omnis rei vxorię tranquillitas, & felicitas,aut magna certè felicitatis pars (siqua esse in rebus hominum solida ac uera felicitas

tas poteſt) in ſeruandis obedientiæ inſtitutis fundamentum habet, quod ubi malè iactum fuerit, facilè totum opus corruet. ibi.

Facile uiri & vxoris amor uertetur in odium, vbi obedientia vires ſuas amiſerit. dādā eſt igitur opera, ut quę amari à uiro cupit, eius pręceptis ſemper preſtò ſit, & ſecūdum illius regulam uiuat. ibid.

Quamuis liberi nati ſimus, nihilominus, & regum, & magiſtratuum imperijs parendum eſt, libertatis enim muneribus, cuius nomine ipſo recreari ſolent homines, tunc ipſi maximè frui uidentur, cum maximè parent. lib. 4. de Obed.

Interpretari præcipientis imperium, eſt calumnioſi ac tergiuerſantis hominis; vera namque obedientia aperta eſt, nec anfractus, quęrit, ſed ſua, & recta pergit uia. ibid.

De Patre, ac Patria.

Omnibus compertum eſſe debet, patriam parētibus, ac progenitoribus omnibus eſſe anteponendam, & eſſe quoddam uen erabilius, ac ſanctius, & in ſuperiori ſorte, tum apud mentis compotes, tum apud Deos patriam eſſe collocandam, eamque magis colere, eique magis obedire oportere. in Crit. *Plato.*

Nefas eſt uti ui, uel contra patrem, uel contra matrem, maximè autem contra patriam. ibid.

Glo-

Gloria parentum est filijs præclarus, magnificusque thesaurus. in Men.

Fas est parentibus prima & maxima debita omnium debitorum antiquissima persoluere. Quisque enim putare debet, omnia, quæ possidet, eorum esse, qui genuerũt, & educarunt, ita ut illis hæc omnia ministrare debet. Primum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremò quæ ad animum pertinent, hæc omnia uidelicet mutuò data persoluens; & pro curis, doloribusque parentum in senectute reddens, quando præcipue indigent. 4. de leg.

In uerbis per totam uitam parentes uenerari maximè decet, leuium enim uerborum grauissima imminet pęna. ibid.

Quisque pro patria, si necesse est, mori debet, priusquam uelit, aut euersam uidere ciuitatem iugoque seruitutis subiectam à deterioribus gubernari, aut fuga ipsam deserere. 6. de leg.

Quicumque parentibus, aut auis manus inferre ausus fuerit, nec Deorum indignationem, nec inferorum supplicia ueritus, is vt auertatur, expieturque, ultimo remedio indiget. 9. de leg.

Parentes negligere, nec Deus, nec homo mentis compos alicui unquam persuadebit. xi. de leg.

Nihil imprecatione parentis non iniuria perniciosius filio. ib.

Apud Deos nullum simulacrum magis honorandum nos habere possumus, quàm paren-

parentes,& auos ſenio confectos.ibid.

Qui erga parentes,& auos rectè ſe gerit, is ad Deos ſibi conciliandos ſimulacrorum omnium optima poſſidet.ibid.

Omnes non inſani colunt, uerenturque parentum orationes, non ignorantes multis ſæpe profuiſſe, & obfuiſſe.ib.

Qui patriæ aliqua in re miniſtrant, nullo modo munera recipiant, nec ulla occaſione,aut ratione nobis perſuademus,in rebus quidem bonis munera eſſe ſuſcipienda, in aliis uero minimè. Nam nec cognoſcere eſt facile,neque cõtinere cum cognoueris. Idcirco tutius eſt legibus obtemperare, quæ dicunt nulla pro patriæ miniſterio munera eſſe ſuſcipienda.12.de leg.

Patrem, uel matrem per uim cogere nefas eſt,niſi propter morbum mente alienatos. Hoc eodem animo uir prudens in Patriam eſſe debet, ut ita reprehendat ciuitatis errores, ſi neque fruſtra ſit reprehenſurus,neque ob reprehenſionis ſtudium ſit periturus, uim autem patriæ per reipublicæ mutationem nunquã afferet, quando abſq; expulſione,& ciuium cęde corrigi non poſſit. Epiſt.7.

Conſiderare oportet, neminem ſibi ſolũ natum eſſe,ſed ortus noſtri partem ſibi patriam uindicare, partem parentes, partem familiares.Epiſt.9.

Vocante nos patria,ipſa ad rempublicam gubernandam,abſurdum forſan eſſet,nõ patere, præſertim cum ſimul accidat, ut aditus

tus prauis honoribus relinquatur, qui nulla ipsius, quod optimum est, ratione ad publica proficiscuntur. ib.

Arist. Pater à filio obseruantiam expostulat. 8. Eth.

Homo si opus erit, pro patria mortem subire debet. 9. Eth.

Vt leges in ciuitatibus uim habent, ita mores, & paterni sermones in domibus. x. Eth.

Pyth. Oportet parentes ipsos uenerari, tanquã maximorum bonorum causas.

Aug. Parentes honorandi sunt, & suscipienda est eorum cura. epis. 58.

Parentes filios corripere debent. De laud. Diui Hieron.

Sen. Patris beneficia à filijs beneficijs vinci non possunt, quia uitam accipit à patre, quam nisi accepisset, nulla dare beneficia potuisset. 3. de ben.

Debemus parentibus pietatem, & si multi, non ut gignerent, coierunt. 6. de ben.

Nemo patriam, quia magna est, amat, sed quia est sua. epist. 67.

Patria tua est, ubicunque bene es, illud enim per quod bene est, non est in loco sed in homine. De mor.

Nefas est nocere patriæ, ergo etiam ciui, hic enim est pars patriæ. de iu.

Bonorum parentum munus est, liberos obiurgari nõnunquam blandè nonnumquã minaciter, aliquando admonere etiam uerberi-

beribus de Clemen.

Pessimus pater uidebitur, qui assiduis plagis filios etiam ex leuissimis causis compescet. ib.

Carere patria, est intolerabile. De consol. ad Alb.

Si ulli rei inuigilandum est si aliorum domos frequentissimè adire oportet si principum consuetudinem sectari, hoc iuuandę, ornandęque patriæ gratia facere, pulcherrimum est. in Pol. *Plut.*

Parentes, qui filios laude dignos habere cupiunt, non debent cum quibusuis mulieribus coire, quales sunt meretrices, & pellices. Quorum enim, vel à patre, vel à matre aliquid uitij habent natales, eos in omni uita opprobria comitantur, quæ nullo modo elui possunt. de lib. educ.

Natura, & naturę lex primum secundum Deos, ac precipuum honorem parentibus constituit; nec homines quidquam Dijs gratius facere possunt, quàm si parentibus, alumnisque suis gratias benignè, & alacriter persoluant. Neque contra maius est impietatis argumentum, quàm parentum contemptus, & in eos iniuriæ. de frat. amo.

Parentes iudicare debent, se filios genuisse, non ut immortales, sed ut boni forent. in Plat. *Marsi.*

Io. Pōt. Venerandi colendique sunt parentes, nõ ut lucremur, quod mercenariorum, & fœneratorum est, (quamuis nullum sit hoc ipso lucro uberius) sed ut & naturæ, & Deo pareamus, postquam excepta patria prim⁹ honor, & præcipuus cultus debitus est parentibus. lib. 1. de Obed.

Nosse in primis oportet, nos hac conditione natos esse, ut parentibus semper prodesse debeamus, obesse nunquam. ibid.

De Philosophia.

Plato. GRatiosa res est philosophia. In Euth.

Qui recte philosophantur, ab omnibus corporis cupiditatibus abstinent atque ita perseuerant, neque se illis unquã traduut, neque familiæ iacturam paupertatem timent, quemadmodum multi pecuniarum cupidi, neque contemptum atque ignominiam, & quemadmodum qui magistratus ambiunt, atque honores. In Phed.

Qui mortem moleste fert, non erit philosoph⁹, sed potius φιλοσώματος, φιλοχρήματος και φιλότιμος hoc est corporis, pecuniarium, & honoris amator. ib.

Quicunque philosophiam recte aliquando attigerunt, nimirum uideatur, latuisse cęteros homines, ut ipsi nihil aliud cogitarẽt, quàm mori, ac se mortuos esse. ibid.

Philosophi animus corpus maximè contem-

temnit,ab eoque fugit,& ſecundum ſe ipsũ uiuere ſtudet ib.

Hęc eſt philoſophiæ meditatio,á corpore animum ſoluere,ac ſeparare.ib.

Niſi philoſophi ciuitatibus dominentur, uel reges ac potentes philoſophentur, & ſimul potentia ciuilis, & philoſophia conueniant,non erit ciuitatibus, uel humano generi requies ulla malorum.5. de rep.

Cum philoſophus diuino ac decoro ſemper adhęreat, diuinus ipſe atque decorus, quoad eſt in hominis poteſtate, efficitur.6. de rep.

Solus philoſophus intelligit, quanta ſit in ueritate ſuauitas.9.de rep.

Rationes pręcipue ſunt philoſophi inſtrumenta.ib.

Ariſt. Philoſophia eſt animę perfectio, & corporis medicina.1.Eth.

Philoſophia admirabiles delectationes continet.x.eth.

Rectum eſt,philoſophiam uocari ueritatis ſcientiam.1.meta.tex.3.

Philoſophia mihi ſæpe uiſa eſt res diuina & admirabilis, præcipuè in ea parte, in qua ad contemplandas rerum naturas ſe ſe extollens magno ſtudio earum ueritatê intelligere contendit. De cæl.& mun.

Ingenuè philoſophiam ſectantibus, & ijs qui cauſas intelligunt,natura parens incredibiles excitat uoluptates.De part.anim.

Au er Philoſophia eſt cauſarum cognitio.3. meta.com.3.

Omnes

Omnes sciētiæ philosophiam sequūtur, & ei seruiunt. ib.

Plot. Philosophus natura promptus est, & uelut alatus, & ad supera concitus. En. 1.

Pro. Præcipuum ac firmissimum totius philosophiæ principium est nostræ naturæ cognitio. Hac enim rectè cognita, bonum quoque nobis consentaneum, malum uc dissidens absolutius nosse poterimus.

Pyth. Terra annuum fructum reddit, ipsa autem philosophia qualibet hora.

Non decet fugere philosophiam, cum ipsa sit possessio, & sapientiæ usus.

Ad philosophandum organis non egemus, ut ad alia opera, neque locis, sed ubiuis posuerit quis intellectum, similiter undecunque ueritatem tamquam pręsentem attinget.

Si beatè uiuere consistit uel in gaudio, uel in uirtute, uel in prudentia, philosophiæ studendum est hæc enim maximè per philosophiam assequimur.

Aug. Philosophia nil aliud est, quàm amor sa pientię. Con. Acad.

Philosophiæ studium in actione, & contemplatione uersatur. lib. 8. de ciu. Dei.

Sen. Philosophiæ seruias, oportet, ut uera libertas tibi contingat. Epist. 8.

Philosophia nō est populare artificium, nec ostentationi paratum, non in uerbis, sed in rebus consistit, neque in hoc adhibetur, ut aliqua oblectatione consumatur dies, aut dematur ocio molestia, sed

ani-

animum format, uitam disponit, actiones regit, agenda & omittenda demonstrat, inter pericula fluctuantium dirigit cursum: sine philosophia nemo est securus. Quamplurima singulis horis accidunt, quæ consilium expostulant, quod à philosophia petendum est. Epist. 16.

Philosophia pariter salutaris est, ac dulcis. Epist. 51.

Sola nos philosophia excitabit, sola grauem somnum excutiet. Epist. 54.

Vis philosophię est incredibilis ad omnẽ fortunæ uim repellendam, nullum telum in eius corpore sedet, munita est ac solida, quędam defatigat, & uelut leuia tela laxo sinu eludit, quędam discutit, & in eum, qui miserat, respicit. ibid.

Corpus hoc est animi pondus ac pęna, illo premente urgetur, in uinculis est, nisi accessit philosophia, & illum rerum naturę spectaculo respirare iussit, & à terrenis ad diuina dimisit. Hæc est eius libertas, hæc euagatio, subducit interim se custodię, in qua tenetur, & cęlo reficitur. Epist. 66.

Nec philosophia est sine uirtute, nec uirtus sine philosophia, quæ est uirtutis studium, sed per ipsam uirtutem. Episto. 90.

Philosophia cum multas habet, pręclarasque institutionum rationes, tum non minori studio ea digna est, quæ ad nuptias connubiaque pertinet, quæ uidelicet eos, qui in uitæ socie- *Plut.*

tatem

tatem conuenerunt, in idem coniungens, mites mansuetosque inter se & obedientes efficit. De prec. con.

Qui philosophiam consequi minimè ua lent, per cæteras nullius sanè existimationis disciplinas aridi semper ac tenues conta bescunt. Quamobrem aliarum artium ac scientiarum philosophiam ueluti principē constituere oportebit. De lib. educ.

Ad corporis curam duplicem scientiam humana excogitauit industria, medicinam, & gymnasticam, quarum altera sanitatem, altera bonam affert habitudinem. Animorum autem ægritudines ac languores sola philosophia curare potest, per hanc enim, & cum hac scire licet, quid honestum, quid turpe, quid iustum, quid iniustum, ac summatim quid diligendum, fugiendum ue sit. ibid.

Philosophia addit nobis impetus. quibus excitemur, addit iudicium, quo inuitet ad vtilia, addit delectum, quo sequamur potiora. addit prudentiam, & animi magnitudinem cum mansuetudine cautioneque coniunctam. De disp. phil.

Qui per philosophiam omnia reddit ad virtutem, ipsum secum concordem, sibique consentientem ac talem, ut ipse de se nihil queratur, pacis & gaudij plenū semper sibi amicum & beneuolum reddit hominē. Non hic seditio, non impium bellum in membris, non cupiditas cum cupiditate pugnans, non concursus cogitationis cum co-

gitatione,

gitatione,non uelut in cõfinio cupientis ac pęnitentis asperitas,ac turbulentia cum delectatione coniuncta, sed amica, & pacata sunt omnia.ib.

Curandum est, ut non tam philosophorum libros perpetua lectione uoluamus, illosque docentes audiamus,quàm rerum ac uerborum copiæ animum intendamus. De prof. mo.

Vera philosophie ratio aufert ignorantiæ admiratiouem ac stuporem, dum certam affert caussarum cognitionem. De off. aud.

Philosophia uirtutes inquirit, uitia expellit, & rerum diuinarum est particeps, presertim cum naturæ interpretationem, & rerum, que sunt ab oculis remotissimæ, inuestigationem sibi uendicat. De mun. *Apul.*

Cum mundi penetralia homines adire non possint, ut è terreno domicilio illas regiones inspicerent, philosophiam ducem nacti sunt, ipsius inuentis imbuti, per cęli plagas uagari ausi sunt.ib.

Philosophia est appetitio sapientiæ, vel solutio animæ à corpore,& conuersio quædam ad ea,quæ uera sunt ac diuina. De Phant.& intel. *Alc.*

Oportet philosophum nunquam ueritatis inquisitionem omittere,sed eam semper nutrire, humanas autem actiones tanquam inferiora quædam nonnunquam attingere.ib.

Philosophi studium in tribus potissimũ

ſatur in rerum ſpeculatione, in actione uirtutum, & in ſermonis conſideratione. ibid.

Marſ. Philoſophi munus eſt diuina cognoſcere,& humana gubernare, in illo contemplatiua philoſophia, in hoc actiua continetur. In Plat.

Philoſophia eſt animi aſcenſus ab infimis ad ſublimia,à tenebris ad lucē.lib. 4. Epiſt.

Io.Pōt. Omne philoſophi ſtudium in cognoſcenda, & in ueritate cæteris demonſtranda verſatur.

De Poeſi,

Plato. Poetę ſunt nobis tamquam patres ac ſapientię duces. In Liſide.

Poetę non arte,ſed diuino afflatu poemata canunt. In Ione.

Poeta eſt res ſacra, neque prius canere poteſt, quàm Deo plenus, extra ſe poſitus, & à mente alienatus.ib.

Deus poetis tamquam miniſtris vtitur, & oraculorum nuncijs, ac diuinis uatibus, ut nos, qui audimus, percipiamus, non eos eſſe,qui tam digna referunt, cum ſuę mentis compotes non ſint,ſed Deum hęc loqui, & per eos hæc nobis inclamare.ib.

Dubitandum non'eſt,quin præclara poetarum poemata diuina, deorumque potiꝰ, quàm humana, hominumque ſint opera. ibid.

Poetę nil aliud ſunt, quàm deorū interpretes,dum furore correpti ſunt.ib.

Poetæ

Poetæ quippe uim maximam in utramque partem, & ad laudandum, & uituperandum habent. In Min.

Poesis absque concentu ac numeris nil aliud est, quàm sermo popularis. In Gor.

Poetæ nõ sapientia facere uidentur quæ faciunt, sed natura quadam ex diuina animi concitatione, quemadmodum qui diuino furore afflati uaticinãtur, nam & hi multa quidem dicunt atq; præclara, sed nihil eorũ intelligunt, quę dicunt. In Apol.

Diuinum est poetarũ genus, dijs agitur, & sacros honores concinit. 3. de leg.

Suauitas & iucũditas musis omnibus est communis. 7. de leg.

Arist. Poetæ magis quàm oporteat, sua poemata diligunt, & quasi filios amore complectuntur. 9. Eth.

Poeta uel est uir facilis ingenij, uel furore percitus. De Poet.

Poeta semper imitatur, uel qualia fuerunt, uel sunt, uel qualia dicuntur, aut uidẽtur, uel qualia esse oporteat. ib.

Poeta potius credibile eligere debet, licèt fieri non possit, quàm incredibile, & si fieri possit. ib.

Auer. Poesis omnis, & omnis fabula poetica in uituperãdi, uel laudãdi genere cõsistit. 1 Poe.

Plut. Quemadmodum uidemus apes quodam naturę instinctu ex amarissimis floribus, & spinis asperrimis mel dulcissimum ac lenissimum colligere, ita pũeri in poetica instituti norũt ex uilib⁹ absurdisq; argumẽtis,

quæ suspecta etiam aliquo modo uidentur, undecumque aliquid dulce, ac frugiferum accipere. De Aud. poe.

Duo præclara contingunt illis, qui poetas audire solent, primum animi moderationi famulatur, docetque, nulli fortunam moleste, ac stultè exprobrandam, alterum uiam struit ad magnanimitatem, qua ad omnes fortunæ casus ita cõponas animum, ut non deiiciaris, aut perturberis. ib.

Omnis poesis uocibus certo ordine compositis, numero & mensura terminatur. Nam cum leuitate, & facundia maiestas coniuncta atque suauitas, delectando attentionem conciliat. De Hom.

Aug. Philosophia nõ omnino poetas contemnit. Con. Acad.

Boni grãmatici fictas poearum fabulas ad aliquam utilitatem referre conantur. De catech. rud.

Poetæ etiam theologi dicebantur, quoniam de dijs carmina faciebant. 18. de ciu. Dei.

Io. Põt. A poetis non lucrum quæritur, ut poetæ sunt, sed admiratio cum commendatione operis, suique ingenij: cuius quando comes est laus, laudari quoque se & palam, & ore pleno tum cupient, tum lætabuntur. Quamquam etiam si à nemine laudentur tamen sola ingenij, artificiique sui conscientia contenti esse possunt. In Actio.

De Præceptore,

Non ad probatos confugis præceptores, cum ad uulgus te confers. In Alcib. *Plato.*

Hoc decet bonos pręceptores,& qui aliquid docturi sunt, ut priusquam doceant, intelligant, & intelligendo sibi consentire, neque diffidere. ib.

Optimum præceptorem habere oportet;neque pecunijs, neque ullis alijs rebus parcendum est. In Lach.

Qui disciplinæ præsunt, gymnasiorum, doctrinarumque ornatum,& discendi ordinem curent,operamque dent, ut adolescentes ad illa proficiscantur, & honestè etiam commorentur.6.de leg.

Pueros,cum primum à matribus ac nutricibus se unguntur,præceptoribus cōmēdare oportet,ut puerilem lasciuiam regant 7.de leg.

Plura debemus præceptoribus quàm parentibus,à quibus sumus quidem,sed à pręceptoribus optimum uitæ modum accipimus. *Pyth.*

Valde ridiculosum est, quod hodie plerique faciunt,qui cum seruorum quos habent probos,alios agriculturę,alios rei nauticæ,alios mercaturæ, alios administrationi rei familiaris, alios usurę exercendæ adhibeant;siquod autem inueniunt mancipium ebriosum,aut gulę deditum,& ad omnia ne *Plut.*

gocia inutile in liberis præficiunt. De lib. educ.

Filijs præceptores inquirendi sunt, quorum uita nullis sit obnoxia criminibus, mores inculpabiles, & optima experientia: honestatis enim fontem, ac radicē esse liquet, legitimam consequi disciplinam. Ac ueluti agricolæ sæpes arbusculis circumponūt, ita & æquissimi præceptores consona pueris instituta, & admonitiones inserunt, unde rectissima morum germina pullulant. ibidem.

Accusandi sunt nonnulli parentes, qui priusquam futuri magistri ullum periculū fecerint ignoratione aliquando, aut etiā imperitia decepti, non spectatis, adeoque etiā malæ notæ hominibus suos filios committunt. ib.

Vt nutrices puerorum corpora manib⁹ componunt, ita preceptores puerorum mores componendo, eos in primis uirtutum uestigiis collocant. De docen. uirt.

Adolescentes postquā se sapientibus præceptoribus dederunt, principio eos utilitatis caussa sectantur, postea uerò eos diligūt, & ex familiaribus ac discipulis amatores fiunt, ac dicuntur. De uirt. mo.

In uita rectè instituenda, usuque rerum magistros parum elegantes omnino fugere oportet, & alios, qui sint utiles, audire, & sequi. De prof. mo.

Præceptores placidos pueris dare oportet, proximis enim applicatur omne, quod

tenerum est, in eorum similitudinem crescit. Nutricum & præceptorum mores retulere mox in adolescentia, De ira.

Non ille præceptor studiis liberalibus est dignior, qui excarnificat discipulos, si memoria illis non constiterit, aut si parum agilis in legendo oculus hæserit, sed qui admonitionibus & uerecundia corrigere, ac docere malit. De Clem.

Apul. Puerorum præceptores nihil magis curare debent, quàm ut sint uirtutum amatores. De dogm. Pla.

Lact. Præceptori eodem modo uiuendum est, quo uiuendum esse docet, ne si aliter uixerit, ipse suis præceptis fidem detrahat, suamque doctrinam leuiorem faciat, si re ipsa dissoluat, quod uerbis astruere nitatur. De uera sap.

Prius discant qui docēt, & antequā aliorū mores corrigāt, suos corrigere debēt. ib.

Cum ipsi præceptores uincantur affectibus, quos uinci prædicant oportere, neminem possunt ad virtutem, quam falso prædicant, erudire. ib.

Marf. Docētēs sēper gratiæ habēdę sunt. In Pla.

Quicq̄d boni in discipulis cernitur, id sūmæ laudi est præceptori. lib. 1. Epist.

Io. Pōt. Si omnes scire uolumus, & docti esse, q̄d discendo consequimur, nō ne eos uenerabimur, quorū munus est docere, & ad quorū disciplinas id pertinet? lib. 5. de Obed.

Cū prudētia, rerūq; cognitio sit naturę hominis maximè cōsentanea, erit & maximè

consentaneum, eos uereri, quorum exemplis aucti,& doctrinis imbuti, prudentes doctique efficimur.ib.

Cum nullum sit maius iniustitię genus, quàm in illos ingratum esse, quorum munere ac beneficio ignorantes minimè sumus; cum omnis ignorans & nequam sit, & malus: iure plurimum illi sunt obseruandi, qui ad felicitatem nos instituunt, ad eamque recta & certa ducunt uia, iure quorum præceptis,& informationibus exculti, ornatique sumus, in eis colendis, honorandisq; peccare, & turpe, & malum putamus, nec in ijs tantum qui uiuunt sed in celebranda eorum memoria ac nomine. qui multis ante annis decessere. ib.

Non potest bene docere, qui loquaciter, & ambitiosè explicat, parit enim loquacitas, ac diffluentia ipsa tum contemptum, tũ etiam satietatem, quæ docilitati aduersantur, ac delectationi. In actio.

De Principatu, ac Regia Potestate.

REX maxima sapientia, iustitia, temperantia, ac fortitudine præditus esse debet. In Alc.

Quicquid prudentes principes agant, nunquam delinquent, si hoc potissimũ seruabunt, ut mente & arte quod iustissimum

eſt, ciuibus inducentes, eos tueri ualeant, melioreſque ex deteriorib⁹, quoad fieri poteſt, efficere. In Polit.

Reges ac tyrãni inter ſe diſſimillimi ſunt, & gubernandi modus eſt longè diuerſus. ib.

Monarchia, ideſt unius principatus, una quædam eſt gubernationum ciuilium, poſt hanc paucorum potentiam ponere poſſumus, tertiam uerò multitudinis gubernationem, quam popularem uocant. ibid.

Qui neque ex lege, neque ex more dominatur, & ſe ſcire ſimulat, & propter leges rectius hoc fieri oportere, ineſt autem libido & ignorantia quædam, quæ ad imitationem eiuſmodi inducit, uir talis tyrãnus appellandus eſt. ib.

Vnius dominatio bonis coniuncta conſtitutionibus, quas leges uocamus, omniũ gubernationum eſt optima; legum autem expers eſt dura, & ſubiectis omnium grauiſſima. ibid.

Reges, tyranni, ac potentes ob peccandi licentiam grauiſſima, prophaniſſimaque peccata committunt. In Gor.

Princeps non ſibi ipſi, ſed ſubiectis conſulere debet, & omnia ad eorum utilitatẽ referre. 1. de Rep.

Qui ſingulis ætatibus ſemper pueritia, adoleſcentia, & matura ætate probatus eſt, is cuſtos & ciuitatis princeps, conſtituẽdus eſt. 3. de Rep.

Grauiſſimum quidem omnium ac turpiſſimum paſtoribus eſſet, ſi ita canes cuſtodes

gregis futuros nutrirent, ut ex intemperantia, aut ex fame, aut ex aliqua alia mala consuetudine canes ipsi greges aggrediātur, ac lædant, & pro canibus similes lupis efficiantur. Itaque omnino cauendum est, nequid tale aduersus ciues efficiant, qui defensores adhibentur, cum ipsi sint potentiores, neque beneuolorum sociorum loco agrestibus dominis se similes prębeant. ib.

Tyrannus patri uim inferre, & si nō obtēperat, eum uerberare audebit. 8. de Rep.

Tyrannicū ingenium nūquam gustat ueram libertatem, & amicitiam. 9. de Rep.

Misera est ciuitas tyrānide oppressa, beata uerò, quæ à rege gubernatur. ib.

Verus tyrannus uerè est seruus, extremę adulationi, seruitutique adstrictus, nequissimorum hominum libidini adulator, qui nū quam suos appetitus explet, sed semper plurimis indiget, atque inops re uera apparet, si quis animi sui penetralia inspexerit, perpetuo terrore, ac solicitudine uexatur, sic statui illius ciuitatis est similis, cui præest. ibid.

Tyrannus à uera uoluptate longe abest, Rex autem ea fruitur. Tyrannus ergo amarissimā uitā ducit, Rex uerò iuūcdissimā. ib.

Tyrannus multis diuersisque timoribus & amoribus agitatur, & cum sit ingenio cupido, huic soli neque egredi usquam licet, neque inspicere quę liberis licet hominibus, sed intra ędium parietes formidolosus ueluti mulier commoratur, inuidens

ciui-

ciuibus alijs, ſiquis extra męnia deambulat, & boni quicquam ſpectat. ibid.

Tyrannicus animus minimè efficiet, quę uolet, ut ſic de toto animo dicam, ſed ſtimulo uiolento percitus, pænitentia perturbationeque redundabit. ib.

Tyrãnicus animus neceſsè eſt, ut ſemper ſit mendicus & inexplebilis. ib.

Cum princeps ſubditos timet, nec bonos, nec diuites, nec robuſtos, nec fortes, nec bellicoſos eos fieri patietur. 8. de leg.

Principes non pecuniarum, ſed amicorum inopia pereunt. Epiſt. 1.

Regia gubernatio eſt una ex rectis rerũpublicarum ſpeciebus. 3. Pol. *Ariſt.*

Reges ſecundum leges & uolentibus, tyranni uerò inuitis dominantur: itaque illi ciuibus cuſtodiuntur, hi autem contra ciues cuſtodiam parant. ibid.

Tyrannidem dicimus eſſe unius dominatum, qui proprio commodo ſtudet. ib.

Regia poteſtas eſt unius gubernatio, qui ſemper communem utilitatẽ ſpectat. ib.

Rex auctoritatem habere debet, ut ipſi ſuadenti pareatur. ib.

Regia poteſtas pro uirorum præſtãtium tutela contra populum reperta eſt, & Rex fit ex præſtantibus per excellentiam uirtutis, uel rerum geſtarum, quæ ſint à uirtute, uel per excellentiam huiuſmodi generis. 5. Pol.

Tyrãnis originẽ hẽt à populo, ac multi-

tudine contra nobilitatem, ne populus ab illis iniuria afficiatur.ibid.

Rex uult eſſe iuſtus,ut qui diuitias habent, nihil iniuſtum patiantur, nec populus etiã contumelias recipiat.ib.

Tyrãnus id tantũ ſpectat, quod ſibi placet,rex autem quod honeſtum ſit.ib.

Duę ſunt cauſſe, quibus maxime contra tyrãnos inſurgunt,odium ſcilicet, & contemptus.ib.

Tyrannus bellum concitare ſtudet,ut negociis occupentur ciues, & indigentia ducis continuo detineantur. ib.

Tyrannus amicis maxime diffidit, quaſi velint omnes, amici autem cum potiſſimũ ſubuertere poſſint.ib.

Pyth. Perinde tutum eſt, ſceptrum improbo committere,ut enſem in manu furentis ponere.

Illud ſignum ac ſcopum ſpectare debent tam conſilia, quàm omnes boni principis actiones,ut id agat,atque contendat,ut ſua opera ſubiectos beatos reddat.

Si maieſtas illa ſumma, & regnandi auctoritas quodã manſuetudinis, & humanitatis condimento deliniatur, poteſtas fertur ſuauius, mitius, ac lenius, alioquin dura.

Sen. Placido ac tranquillo regi fida ſunt auxilia ſua,quibus ad communem utilitatem vtatur. De Clem.

Errat,ſiquis exiſtimat, regem ibi tutum eſſe,ubi nihil à rege tutum eſt.ib.

Prin-

Princeps talem ſe ciuibus præſtabit, quales ſibi deós eſſe uelit: nam ſi dii placabiles & æqui potentium delicta non ſtatim fulminibus perſequuntur, quanto æquius eſt, hominē, qui cęteris præeſt, miti animo exercere imperium? ibidem.

Quemadmodum præciſæ arbores plurimis rāmis repullulant, & multa ſatorum genera, ut denſiora ſurgant, reciduntur; ita regia crudelitas auget inimicorum numerū, tollendo, parentes enim, & eorum liberi, qui interfecti ſunt, & amici, & propinqui in locum ſingulorum ſuccedunt. ibi.

Quod parenti, id etiam principi faciendum eſt, quem appellauimus patrē patriæ, non adulatione adducti. cætera enim cognomina honori data ſunt, magnos, & felices. & auguſtos dicimus, & ambitioſę maieſtati, quicquid potuimus titulorum, cōgeſſimus, illis hoc tribuentes. Patrem quidem patriæ appellamus, ut ſciret datam ſibi poteſtatē patris, quæ eſt temperatiſſima, liberis conſulens, ſuaq́ue poſt illos reponens. ibid.

Princeps poſtquam in ſe ipſo imperium parauerit, uitamq́ue ſuam compoſuerit, tū debet ſibi applicare eos, quibus imperat. De doct. prin, *Plut.*

Principes ſunt Dei miniſtri ad curam & hominum ſalutem, ut bona, quæ Deus illis largitur, partim diſtribuant, partim ſeruent. ibid.

Principē magis timere oportet, nequid mali faciat, quàm ne quid patiatur, ib.

Qui

Qui verè ſunt reges, timent his, in quos habent imperium: tyranni uerò eos ipſos timent, proinde metum augent, aucta potẽtia, propterea quòd quo pluribus imperãt, eo plus timent. ib.

Minima quæque principum errata notãtur, & pro magnis habentur. In Pol.

Regium imperium plurimis laboribus, curis, & occupationibus detinetur. An Seni ſit ger. res.

Plerique inepta decepti ſententia, primũ hoc putant eſſe in imperio bonum, nulli ſubeſſe imperio. Ad Prin. in.

Lex principi imperabit, non ea foris ſcripta in libris aut lignis inſculpta, ſed viua in ipſius corde ratio, ſemper vnà habitans atque excubans, & animum nunquam permittet eſſe principatus vacuum. ib.

Iuſtitia legis eſt finis, lex principis opus, princeps Dei imago, neq; ſibi opus eſt Phidia, qui fingat, ſed uirtutis opera ſe ipſum Deo quàm ſimillimũ facit, opuſque iucundiſſimum ſpectatu, diiſque chariſſimum, ibidem.

Marſ. Illud imperium eſt legitimum ac tutũ, in quo uolens uolentibus imperat. In Plat.

Apud principes non reperitur ueritas, ſed mendacium, ſimulatio, diſſimulatio, detractiones, adulationes, non animi trãquillitas, ſed curæ, ſolicitudines, inuidiæ, & oẽs denique perturbationes. lib. 5. Epiſt.

Io. Põt. Homini, cum ipſe aut ſolus, aut maxime omnium ſit ſocietatis appetens, & in cœtu

viuens,

uiuẽs,duce aliquo opus eſt, qui ciuitatẽ regat,ac multitudinẽ moderetur,illius actiones dirigẽs atque cõponens. lib. 4.de Obe.

Cum rex defenſor ſit libertatis,propulſator iniuriæ atque animaduerſor, dux quoq; ciuilium actionum,legumlator,& cuſtos,& publicè priuatimque moderator, pater ac rector, quisnam ſe liberum, aut frui uera libertate dicere poſſit,niſi hic ille fuerit, qui defenſorem libertatis, qui propulſatorem iniuriarum,qui moderatorem,rectorem,ac patrem ſe habere intelligit,ſibi,ciuibus,urbaniſque rebus rectè utiliterque conſulentem,eundemque uirum bonum,regemque ſapientem? ib.

Regum propria eſt ueritas, à qua uera proficiſcuntur,ac certa conſilia.ib.

Nihil tam alienum eſt à principe, nec quod aliorum in ſe odium tantopere concitet,q̃ aſperitas,& ea quæ moroſitas dicitur. Cõtra uero in omni uita maximè laudatur comitas grauitate temperata.lib,de Prin.

Maximè hominis eſt, & eius præſertim, qui principatum gerat, præſenti animo in aduerſis uti,nec aduerſanti fortunæ ſuccũbere.ib.

Ad conſeruandum,& in dies magis augendum familiarium,& eorum, quos princeps intimos habet amorem,illud maxime ualet,ut amari ſe ab ipſo intelligant.ib.

Quid magis alienum eſt à regibus, aut ipſorum ſecuritati minus conducẽs, quàm q̃d cũ ipſi præbere ſe cęteris debeãt huma-

nitatis

nitatis exemplum, difficiles & superbos agant? inhumanitas enim mater est odii, ut superbia crudelitatis, malus vtraque & uitę & principatus custos. ibi.

Si tanta esset regibus cura uirtutis honestandæ, quantis præmiis minus bonos interdum prosequuntur, profectò regũ res quietius se haberent, nec misceri eas cerneremus, aut regna ipsa, pulsis iustis dominis, ad ignotos persæpe transferri. ib.

Quoniam fortuna principum in edito & illustri loco sita est, præbetque se se spectandam omnibus, studendum est, ut eorum dicta, omniaque facta eiusmodi sint, ut non modo sibi laudem, & auctoritatem pariant, sed & familiares, & populares ipsos ad uirtutem excitent. ibid.

De Prudentia.

Plato. PRVDENTIA ut bonum intelligit, sic humanas actiones tam publicas, quàm priuatas ad optimum finẽ perducit. In Alcib.

In quo vnusquisque prudens, in eodem bonus, imprudens autem malus. ibid.

Hi sunt prudentes, qui agenda, dicendaque cognoscunt. ibid.

Prudentes & iusti sunt, qui sciunt, quæ erga Deum & homines agere, & dicere deceat. ibid.

Prudentem ipsum dicemus idoneum esse

se sibi, & patriæ consultorem, imprudentē uerò contra ib.

Sola prudentia est dux rectè agendi. In Men.

Omnes animæ impetus ac propensiones, duce prudentia, ad beatitudinem tendunt, duce uero imprudentia ad infelicitatem. ibidem.

Nullus rectè præesse potest, nisi sit prudèns. ibidem.

Sola prudentia satis est idonea, ut homini præsto sit. In Prot.

Vnumquemque diligere debemus, qui aliquid prudenter dicit, & uiriliter agit. In Euth.

Ciuitatis administratio prudentibus, tantum conuenit.

Nemo quicquam è rebus suis priusquā seipsum curabit, ut quàm optimus, prudentissimusque euadat. In Apol.

Prudenti uiro magis paucorum sapientum iudicium quàm multorum insipientū uerendum est. In Conu.

Maxima & omnium præstātissima est prudentia, qua ciuilia, & domestica gubernantur. ibid.

Agere sua, & seipsum cognoscere, solius prudentiæ est opus. In Tim.

Homines prudentiæ uirtutisque expertes, & epulis rebusq; similibus dediti, deorsum feruntur, & in his semper oberrant, & super hæc nunquam emergunt, & quod uerè summum est, nunquam respiciunt, neq;

ad supera extolluntur, neque ulla re uera fruuntur, neque stabilem puramque percipiunt uoluptatem. sed ueluti pecora humũ proni spectant uentri obedientes, pascẽdo, coeundoque ætatem conterunt, & pro his rebus uberius potiũdis calcib⁹ inter se, & cornibus ferreis, unguibusque decertant, se se ob inexplebilem libidinem trucidantes, vtpote qui neque ueram neque firmam sui partem, neque pabulis ueris implent. 9. de Repub.

Non est optandum, ut omnia ex nostra sententia contingant, sed ut uolũtas nostra prudentiam sequatur. 3. de leg.

Omnes uirtutes respicere oportet, maxime uerò prudentiam, quæ est prima, & dux aliarum uirtutum. ib.

Natura quodammodo, & sine ratione fortis efficitur, sed absque ratione prudens anima, & mentis compos non fuit vnquam, nec est, nec erit. 12. de leg.

Arist. Benè consulere prudentis est in his, quæ bona sunt & utilia, & uitam omnem rectè dirigere possunt. 6. Eth.

Prudentia est uerus cum ratione habitus, qui in his agendis uersatur, quæ sunt homini bona & mala. ib.

Prudentia in illis uersatur, in quibus consilium locum habet. ib.

Fieri minime potest, aliquem prudentẽ esse, nisi sit bonus. ib.

Prudens non solum est in eo, quod cognoscit, sed etiam in eo, quod agit. 7. Eth.

Pru-

Prudentia eſt propria eorum virtus, qui aliis præſunt. 3. Pol.

Prudentia in his uerſatur, quæ iuſta ſunt & honeſta, & homini utilia, & quę boni uiri eſt agere. 6. Eth.

Prudentia eſt uirtus intelligentiæ & rationis, per quam in conſulendo delectus haberi poteſt bonorum & malorum. 1. Rhet. *Plot.*

Prudentia eſt præcipua quędam ratiocinatio, & circa magis uniuerſale uerſatur, cõſiderat enim, nunquid in præſentia ſit cohibendum, & abſtinendum, an in poſterum, an omnino melius aliud, & quæ uiciſſim conſequantur, quæ non, animaduertit. Enn. 1.

Prudentia eſt intelligentia inferiora declinans, animumque erigens ad ſuperna, ibidem.

Virtus per prudentiam acquiſita, & ad ſummũ progreſſa Deũ nobis oſtẽdit. En. 2, *Pyth.*

Prudentia eſt uirtutum regina ac domina, hęc enim vniuerſis virtutibus vtitur, quaſi quidam intelligentię oculus, & ordinem, & modũ illis perſcribit, ipſarũ moderatrix.

Siqua nobiſcum diis eſt ſocietas (eſt autẽ plurima) eam ſanè totam prudẽtia præbet, hæc enim hominem penè parem Deo facit, dum bonorum & malorum, utilium, & inutilium, honeſtarum rerum, ac turpium delectum habet.

Prudentia in puppi ſedens gubernaculũ tenet hominũ, dux omniũ noſtrarũ rationũ, cõſiliorũ, & operũ, hæc deinde reſpublicas,

ac domos, quin etiam priuatam cuiusque uitam in exemplar diuinum refert.

Non oportet pecuniarum gratia toties periclitari, amore autem prudentię nihil laborare.

Aug. Prudētia docet quid tenendum, & quid fugiendum sit. Ad fra.in Er.

Prudētia ordinat præsentia, recordatur præteritorum,& præuidet futura.ib.

Sen. Si prudentiam amplècteris,idem ubique eris,& ut rerum ac temporum uarietas expostulat,ita te accommodabis. De quat.vir.

Prudens fallere non vult, falli non potest, ibidem.

Si prudens est animus tuus,tribus temporibus dispensetur,præsentia ordina, futura prçuide,præterita recordare. Nam qui de prçterito nihil cogitat,perdit uitam,qui nihil de futuro præmeditatur,in omnia incautus incidit ibi.

Prudentis est proprium examinare cōsilia,& nō cito facili credulitate ad falsa prolabi. De mor.

Si prudens esse cupis,futura perspice, & quæ contingere possunt,animo tuo cuncta propone.ib.

Qui prudens est, non dicit, non putaui hoc fieri,quia non dubitat,sed expectat, nō suspicatur,sed cauet.ib.

Plut. Prudētia quatuor modis circa bonū se gerit,cum aut illud adipiscitur,aut illud tuet, aut auget,aut prudēter utitur.In Orat.cōs.

Nonnulli ob nimiam imprudentiam ita sunt

sunt stolidi ac dementes, ut paululum uel nimia pecuniarum copia, uel magistratus magnitudine, uel aliqua ciuili gloria, honoreque elati aliis minentur, eosq; iniuria afficiãt, fortunæ leuitatis, & incõstantiæ obliti, & q̃ facilè quæ sublimia sũt, depriman̄t. ib.

Prudẽtia uitã optimam, & suauissimam reddit. De Tranq.

Veluti apes ex thymo aridissima, herbaque asperrimi succi mel suauissimum confi ciunt, sic prudentes è rebus ipsis incommo dis sępè aliquid vtile, & sibi accõmodatum eliciunt. ibid.

In homine prudẽte compositus animus cum corpori serenitatẽ affert cõtinentia videlicet, & uictu, ac labore moderato, morborum causas abstergentibus, tum si quod extrinsecus perturbationis argumentum existat, in quod animus humanus, quasi in saxosum uadum inciderit, expedita suspensaque antenna transilit. ib.

Vir prudens etiam ex inimicis utilitatẽ capit. De discrim. am. & adul.

Prudentia homines magnanimos efficere uidetur, dum illos pudet turpitudinis, simulq; gaudent uoluptates præterire, ac subire pericula. De aud. Poet.

Robur ipsius mentis nihil est aliud, quàm Prudentia de somn. *Syn.*

Nũquam potest esse prudens, qui in temperatus existit. De phant. & intell. *Alcin.*

Prudentia est bonorum, & malorum, indifferentiumue scientia. ib.

Mars. Prudentia magistra vitæ disciplinam cuiusque rei familiaris, & publicæ tribuit. In Plat.

Tanta est prudentiæ perfectio, vt quę optanda sunt, optare & comparare doceat, & comparatis ea potissimum uti ratione, qua prosint, ibid.

Prudentes ita motus animi moderari student, vt nulla ex parte dissideant. 14. de Theolog. Plat.

e. Pōt. Sunt prudentię munera, vt tum nobis, tum amicis ciuib^9q; & cæteris aliis rectè cō sulere, vtiliterque debeamus, & ea quę vtilia futura sint, publicè priuatimque prospiciamus, iusta tamen honestaque non deserentes. lib. 1. de obed.

Prudentia actiones nostras pariter publicas ac priuatas, ciuiles ac familiares dirigit, atque componit. lib. 1. de prud.

Prudentis viri munus est rebus vbique suis prospicere illisque ac sibi benè, rectèque consulere in omnem uitæ partem, nihilque aut negligere, aut prætermittere, quin omnia potius excogitare eaque acutè perspectè, & cautè, quę in rem fore suam duxerit; viuendi denique cursum omnem secundum rectam rationem dirigere. lib. 3. de prud.

Nulla virtus est sine prudentia, ipsaque prudentia absque probitate, integritate, bonitate nullo modo esse potest, nec prudens aliquis, nisi maximé integer, ac bonus. ibidem.

Prudentis est ad omnem agendi rationem se se tum flectere, tum mutare, nouamque pro rebus, locis, temporibus, & pro his quibus cum agendum est personam induere lib 4 de prud.

Admodum videndum est prudenti ęquabilem se uti præbeat estimatorem, tũ rerum ac temporum, tum sui ipsius, & illorum pręcipuè quibus cum negocium contrahit. lib. 4. de p.

Prudentis viri sunt partes, ac munera, antequam ali quid aggrediatur, & postquam est aggressus, diu multumque, & simul omnia considerare, & discretim etiam singula, prouidenterque prospicere. ib.

Prudentia ut cæterarum uirtutum dux est, ac mater familias omnium, sic ipsa vix umquam sola sine alicuius earum adminiculo munus exequitur suum, quoties prosequendum aliquid susceperit. ib.

De Pueritia, & Adolescentia.

INCERTVM est, quo aut corpus, aut anima puerorum, tam secundum uirtutem, quàm secundum uitium postremò euadat. In Conn. *Pluto.*

Omnino danda est opera,ut fabulę,quas primas pueri audient,sint optimè ad uirtutem institutę,2,de rep.

Iuuenibus conueniunt multi, maximiq; labores.7.de rep.

Iuuenum bene institutorum eruditio magnam affert reipublicæ utilitatem.Nam bene eruditi probi uiri euadent, probi autem facti,omnia bene agent. 1. de leg.

Eos, qui præstantes uiri in aliquo futuri sunt,statim ab ineunte pueritia oportet id ipsum tam ludendo,quàm studendo in singulis illi negocio conuenientibus meditari. ibid.

Primus puerorum sensus est uoluptas, & dolor.2.de leg.

Qui sunt tenerioris ætatis,non possunt neque corpore, neque uoce quiescere, sed semper moueri,& loqui uolunt, alij exultãtes ac gestientes, & ueluti cum uoluptate saltantes, ac ludentes, alij uarijs uocibus conclamantes.ib.

Adolescentem in omnibus uerecũdum esse oportet.5.de leg.

Pueri surgente sole ad magistros proficiscantur,quoniã nec pecudes, nec alia animalia sine pastore uiuere debent,nec pueri sine pedagogis.

Puer est omni bestia intractabilior. Nam cum prudentia careat, est insidiosissimus, acerrimus, & omnũi bestiarum petulantissimus; quare multis frænis cohibendus est. 7.de leg.

Delicię efficiunt pueros difficiles, morosos, iracundos, & leui de causa excisabiles. ibid.

Iuuenum mores, sæpè in dies, uarièque mutantur. 11. de leg.

Pueri rectum à non rectò minimè dijudicant. 1. Eth. *Arist.*

Pueri uiuunt secundum concupiscentias, plurimaque est in illis uoluptatum cupido 3. Eth.

Pueri præceptorum præceptis parere debent. ib.

Pueri, ac bestiæ sequuntur uoluptates. ibid.

Pueri ea optima esse credũt, quæ ab ipsis plurimi fiunt. x. Eth.

Iuuenes circa educationem, & exercitationem, sub legibus constitutos esse oportet, ibid.

Iuuenes in exercitationib⁹ honestis uersari debent. ibid.

Iuuenibus iniucundum est, uiuere modestè ac temperatè ib.

Curandum est, ne pueri turpia dicant, & ne picturas, actiones ue deformes aspiciant. 7. Pol.

Pueri neque ad comœdias, neque ad tragędias accedere debent. ib.

Pueri post septimum annum præceptori tradendi sunt. ib.

Neque pueri, neque eorum nutrices vinum bibere debent, nihil enim forsan differt ipsos bibere, uel nutrices, sed oportet

bibere aqua dilutum,& modicum. De somno & uig.

Pyth. Adolescentes nunquam à seniorum latere discedere debent.

A puero amputandæ sunt uoluptuosæ corporis consuetudines, quibus animæ intuitus ad inferiora conuertitur.

Seno. Pueri non sunt implendi cibo, distendentur enim corpora, & animi cum corpore tumescent labor illos citra lassitudinem exerceat, ut calor minuatur, non consumetur, nimiusque ille feruor despumet; ludi etiam proderunt, nam modica uoluptas animos laxat, ac temperat. De ira.

Pueritia longè ab assentatione remouēda est; audiat uerum, semper maioribus assurgat nihil per iracundiam exoret, quod flenti negatum fuerat, quieto offeratur, diuitias parentum in conspectu habeat, non in usu; & exprobrētur illi perperā facta. ib.

Non is solus reipublicę prodest, qui candidatos extrahit, reos tuetur, ac de bello & pace censet, sed qui iuuentutem exhortatur, qui in tanta bonorum præceptorum inopia, eam uirtute instruit; qui animos ad pecuniam luxuriamque cursu ruentes retrahit, & si nihil aliud certè moratur, in priuato publicum negocium agit. De Tranquil.

Iuuenes uehementes ac temerarii sunt, & in appetitibus inflammati, furentes ac rabidi propter sanguinis & caloris copiam. De uirt. morum.

Quem-

Quemadmodum sigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrina in puerorum animis.ib.

Pueros nō plagis ac uerberib9,sed monitis ac rationibus ad honesta exercitia adduci oportet.ib.

Pueris ingenuis maiorem commoditatē afferūt laudes ac uituperationes quàm uerbera,illę enim ad honesta concitant, hæc à turpitudne cohibent.ib.

Cauendum est, ne pueri immodicis laudibus elati intumescant, quoniam nimijs demolliti laudibus franguntur.ib.

Quemadmodum plantæ modicis aquis aluntur,plurimis autem suffocantur,sic animus mediocri labore uegetatur, nimio demersus opprimitur. Ab assiduis igitur laboribus danda est pueris quędam respiratio.ibid.

Ante omnia puerorum memoria est exercenda,ea enim est quasi quædam cella penaria disciplinę.ib.

Adolescentes sine mollitie uitā degere, iram cohibere, linguam & manus comprimere debent.ib.

Sanctissimum est, ut pueri uera proferre assuescāt,mētiri enim sordidū est uitiū.ib.

Iuuenum impetus omni cura ac diligentia coercendi ac reprimendi sunt.Nam qui huic ętati summopere non resistunt, haud intelligere uidentur, se illorum cogitationibus magnam ad perpetranda facinora licentiam exhibere.ib.

Quemadmodum medici amara quædã venena succis dulcibus immiscentes, comitem utilitatis amœnitatem inuenerunt, ita necesse est, ut patres increpationum rigorẽ mansuetudine temperent. Puerorum nãque desiderijs interdum remittendæ sunt habenæ, interdum retinendæ. ib.

Quemadmodum tranquillo cęlo paranda sunt quæ aduersus tempestates faciunt, ita in adolescentia moderationem ac temperantiam ad uiaticum seruituti parandũ adhiberi æquum est. De lib. educ.

Vituperanda est eorum consuetudo, qui cum pueris pedagogos & magistros præfecissent, adolescentum impetus passi sunt liberè ferri, cum contra hi maiori quàm pueri cura atque custodia regendi fuerint: quis enim nescit puerorum peccata exigua esse, & facilè corrigi posse, at adolescentum peccata sępè ingentia fiunt, & atrocia; ingluuies uentris, furta pecuniæ paternę, alea, comessationes, potationes, uirginum amores, & adulteria. Quapropter iuueniles impetus accuratis rationibus vinciri & compesci oportet. ib.

Pueris omnino prohibendum est, ne malorum hominum cõsuetudine utantur, ex ea enim semper illis aliquid adiungitur uitij. ibid.

Sicut qui equos rectè instituunt, eos docent fræno facilè parere, ita qui pueros ad audiendum promptos faciunt, docentque audire multa, & loqui pauca. De off. aud.

Præ-

Præclare quidam dixerunt, non minori diligentia fastum ac spiritus elatos ex adolescentum animis, quàm aerem ex utribus excutiendum esse, siquid utile uelis infundere, alioquin arrogantię pleni, inflatique non admittunt. ib.

Ingenia puerilia sunt ad affectus propensa. De cogn. & cur. an. af. Gal.

Natura in puerili ætate ad uitam perficiendam plurimum ualet, secundo loco studia, exercitationesque disciplinarum. ibidem.

Adolescentes qui salui esse uolunt, auaritiam fugire, & odisse debent. Nam si forte initio nimia pecuniæ cupiditate afficientur, fieri quidem minimè poterit, ut cũ annum quadragesimum attingerint, se ipsos recuperent. ib.

Pueri perpauci ad uirtutes natura sunt propensi. De an. mor. & corp. tem.

In pueris plures, & uehementiores oriũtur affectus quàm in adultis. De Pla. Hip. & Pla.

Adolescentes solutiorem nacti licentiã passim absque frenis oberrant. In Pla. Mars.

Cum in adolescentia petulantia ac superbia cum mollitie coniuncta sint, in summo discrimine uersatur. ib.

Pueri ut bestiæ quasi nihil pensi habeãt; sed & quocunque uoluptas trahit, prorumpunt, & undecunque retrahit dolor, aufugiunt. ib.

Ciuitatum & regnorum exitium maxi-

mè ex delitiosa, luxuriosaque adolescẽtum uita oritur. ib.

Io. Pōt. Optima fundamenta sunt adolescentis ad sapientiam assequẽdam, si cum sapiẽs id ętatis esse non possit propter temeritatẽ & inscitiam, qua nec uidere, nec res optimas agere ualet, quod certè potest, eorum, qui habentur sapientes, consuetudine delectetur. lib. de Prin.

Optimum in pueris atque adolescentibus est futuræ prudentiæ signum, si senum vestigiis inhæreant, consiliisque nitantur, atque in illorum admonitionibus conquiescant. lib. 3. de prud.

Ita natura comparatum est, quæ ab initio curam hominis ac rationem habens, ut ex floribus fruges, sic ex adolescentulorum teneritate atque inscientia senum uoluit prouenire sapientiam. In Char.

Cum ętate simul crescit sapientia, cuius puer studiosus esse non potest, in quo maturum nihil est, & cum ætas omnis ad sapiẽtiam properet, longissimè ab ea distat pueritia, quę tenerrima cum sit, paulatim est assuefacienda. ib.

De Pulchritudine.

Quicquid inueniemus pulchrum esse, idem bonum existet. Alcib. 1.

Neque bonum pulchrum esset, neque pulchrum bonum, siquidem aliud unum quodque illorum esset. In Hip. mai.

Hoc est profecto ad amatoria rectè pergere

gere, uel ab alio duci, quando uidelicet ab his pulchris aliquis gratia ueri pulchri ascẽdere incipit, quasi quibusdã gradibus utẽs, atque ab uno primum in duo transiens, & à duobus in omnia, quæ pulchra sunt corpora, ab his in omnia officia pulchra, à pulchris officiis ad pulchras doctrinas conuersus, à doctrinis denique multis in illa doctrinam perueniens, quæ non alterius est, quàm ipsius pulchri doctrina, atque ita demum quid ipsum pulchrum sit contéplatur. In hoc utique uitę statu homini uidelicet ipsum pulchrum spectanti uiuendum, quod si quando uideris, supra quam dici possit, preciosius auro censebis. In Conu.

Quàm felix illud spectaculum fore putamus, si cui contigerit, ut ipsum pulchrũ intueatur, sincerum, integrum, purum, simplex non humanis carnibus, coloribus, nõ aliis mortalibus nugis labefactatum, sed ipsum secundum se pulchrum diuinum inspiciat. ib.

Sola pulchritudo hanc habuit sortẽ, ut maximè omnium & perspicua sit, & amabilis. In Phædro.

Siquid est aliud pulchrum præter pulchrum ipsum, non ob aliud quippiam est pulchrum, quàm quia ipsius pulchri est particeps. In Phędone.

Siquo in homine hæc concurrant, ut in animo pulchri mores insint, & in corporis specie illis singula respõdeant, consentiãtq; eãdem suscipientia rationem, pulcherrimũ

hoc erit ei, qui inſpicere poſſit, ſpectaculũ, nam quod maximè pulchrum maximè etiã eſt amabile. 3. de rep.

Homines oculis & auribus dediti, pulchris uocibus, coloribus, & figuris, & omnibus, quæ ex talibus conſtant, admodum delectantur, ipſius autem pulchri naturam eorum cogitatio attingere non poteſt. 5. de Rep.

Omne bonum eſt pulchrum, pulchrum verò ſine menſura, & moderatione eſſe nõ poteſt: ideoque animal, quod tale futurum eſt, conuenienti menſura moderatum eſſe oportet. In Tim.

Plot. Pulchritudo eſt maximè in aſpectu, eſt etiam in auditu ſecundum uerborum compoſitionem, & omnem quoq; muſicam, nã cantus & numeroſi concentus pulchri ſunt. Preterea ſi à ſenſu ad id, quod eſt ſupra ſenſum aſcendemus, inueniemus ſtudia quoq; & officia pulchra, & actiones, & habitus, atque ſcientias, virtutumque pulchritudinẽ. En. 1.

Tradunt ferè omnes, commenſurationẽ quandam partium & inuicem, & ad totum una cum coloris gratia pulchritudinem ad oculos pertinentem procreare, atque in eo pulchritudinem omnium eſſe ſitam, ut moderata, commenſurataque ſint. ib.

Corporis pulchritudo eſt quiddam primo intuitu ſenſui ſe patefaciens, idque animus apprehendens familiariterque agnoſcens ſuſcipit, & quaſi accommodatiſſi-

mum

mum approbat, & amplectitur. *In* turpe uerò incidens se se recipit, & uelut abhorrens ob discordiam respuit ut alienum. ibid.

*P*ulchra, quæ oculis minimè patent, sed animus ipse absq; instrumentis cernit, atq; pronunciat, ascensu quodam contemplari debemus, sensum in infimo relinquentes. Quemadmodum uerò pulchra, quæ sensibus offerantur, uerbis exprimere non possemus, nisi uidissemus aliquãdo, & tamquam pulchra percepissemus, sic neq; de officiorum, & scientiarum, cæterorumque eiusdẽ generis pulchritudine possumus eloqui, nisi hæc ipsa possideamus: similiter neque de fulgore uirtutis, nisi quodammodo excogitauerimus, quàm pulcher sit iustitiæ & temperantiæ uultus. ib.

Quemadmodum oculus nunquam uideret solem, nisi solaris factus esset, ita animus nisi factus sit pulcher, ipsam pulchritudinẽ minimè intuebitur. ib.

Vir sapiens uelut amator circa pulchrũ ipsum, quodam quasi partus labore uexatur, neque tamen corporis pulchritudine contentus est, sed ab hac confugit ad animi pulchritudinem, uirtutes uidelicet, sciẽtias, officia, leges, atque inde rursus ad eorum caussam ascendit, quæ pulchra sunt in anima, & si quid adhuc superius extat, quousque tandem ad primum usque peruenerit, quod à se ipso sit pulchrum. En. 5.

Aug. Corporis pulchritudo est congruentia partium cum quadam coloris suauitate. Epist. 151.

Tanto pulchrius est corpus, quanto simi lioribus suis inter se partib⁹ cõstat. De Gen.

Sen. Pulcherrima quæque multæ & aduentitie comitantur dotes, sed illas trahunt, ipsa præcedunt. 4. de ben.

Plut. Non idem est, rem aliquam esse pulchrũ, & eam pulchrè imitari, quorum hoc in decoro, & conuenientia consistit, turpibus autem turpia conueniunt. De Aud. poe.

Quod turpe est, suapte natura pulchrũ fieri non potest, imitatio siue pulchrę rei siuè turpis similitudinem exprimat, laudatur; eademque rursus si pulchram turpis corporis imaginem effingat, decorum non seruauerit. ib.

Eorum quę damnosa sunt, nihil est pulchrum. De uitio. pud.

Pulchritudo rerum diuinarum similitudine mouet animum, eique res in memoriã redigit. De Plat. quæst.

Gal. Vera siquidem pulchritudo nihil aliud est, quàm constitutio optima, quæ actionibus exploratur, non albedine, non mollitie, uel aliis huiusmodi, per quę nec natiua, nec uera, sed fucata pulchritudo ostentatur. De usu, par.

Legitima ueraque corporis pulchritudo consistit in uegeto colore, carnis moderata copia, & in congrua membrorum coniunctione. Ad Thras.

Corporis pulchritudo nisi arte fuerit exculta prorsus ad omnia est inutilis. In Exhor. ad bo. ar.

Animę pulchritudo ad moderatos, ac decentes ipsius motus refertur, eiusdem turpitudo ad immoderatos & efferatos. De Plac. Hip. & Pla.

Pulchritudo nihil aliud est, quã sũmi boni splendor, fulgens in ijs, quæ oculis, auribus, ac mẽte percipiũtur, & per illa ad ipsũ bonũ, uisũ auditũ, mentẽq; cõuertẽs. Quo fit, ut pulchritudo circulus quidam diuinæ lucis existat, à bono manans, in bono residens, per bonum, & ad bonum assiduè reflexus. In Plat. *Mars.*

Pulchritudo ubicunque nobis occurrat, accedit, ut congruens, & idcirco placet, atque probatur, quoniam ideę pulchritudinis nobis ingenitæ respondet, & undique conuenit. In Plat.

Pulchritudo est gratiosum aliquid, siue gratia quædam alliciens nos per uisum, uel auditum, uel rationem. ib.

Dũ de pulchritudine iudicam⁹, id præ cęteris pulcherrimũ approbam⁹, qđ animatũ est atq; rationale, & ita formatũ, ut per animũ satisfaciat formulę pulchritudinis, quã habemus in mente, & per corpus rationi pulchritudinis seminali respondeat, quam in natura, secundaque anima possidemus. ibid.

Si delectaris sẽsibili pulchritudine, q̃ insẽsibilis pulchritudinis est imago, multo ma-

iorem percipies uoluptatem, quando ipsa animi mentisque pulchritudinem cognoueris, imo quando possederis. ib.

Animus à corporeis sordibus expugnatus non solum sit pulcher, sed etiam pulchritudo. ib.

De Ratione.

Plato. Rationis nos tanquam medico comittere debemus. In Gor.

Rationis uestigia sequi oportet, si beati esse uolumus. 2. de Rep.

Rationali potentiæ imperare conuenit, cum sit sapiens, & gerat totius animæ prouidentiam, irascendi uerò natura rationi obsequi debet. 4. de Rep.

Arist. Ratio nos ad optima semper excitat. 1. Eth.

Ratio recta est secundum prudentiam. 6. Eth.

Ratio præesse ac præcipere debet. 1. Pol.

Plot. Rationalis animantis natura ex se ipsa aurigam habet, hic si peritus est, plurimũ fertur in rectum, neque ut fieri solet, casu uagatur. En. 2.

Fortuna multorum est domina, sed intellectum, rationem, & ordinem generare non potest. Nempè cum fortuna rationi cõtraria esse uideatur, nullo pacto rationem generare potest. En. 6.

Porph. Ratio quidem naturaliter inest, recta autem ratio ac perfecta fit ex meditatione

atque

atque doctrina. De An.

Nunquam secundum naturam viuemus, quod omnes in primis appetimus: nisi viuemus secundum rationem diuinam & humanam.

Vita secundũ rectam rationem est perfectio animæ.

Non expedit belluam multorum capitũ conuiuiis confirmare, hoc est cupiditatem, fame autem necare, & infirmare, qood hominis est proprium, vt puta rationem.

Ratio est mentis motio, quæ distinguere, & connectere ualet ea, quę discutiuntur. Con. Acad. *Aug.*

Ratio est aspectus animi, quo per seipsũ, non per corpus verum intuetur, aut ipsa ueri contemplatio non per corpus, aut ipsum verum, quod contemplatur. De immor. an.

Ratio atque intelligentia est quasi animæ nostræ caput, aut oculus, aut si quid magis congruum de ipsa dici potest. De lib. arb.

Si uis omnia tibi subiicere, subiice te rationi, multos reges. si ratio te rexerit. Episto. 137. *Sen.*

Ratio nihil aliud est, quàm pars diuini spiritus in corpus humanum mersa. epist. 67.

Ratio est arbitra bonorum ac malorum, aliena & externa pro uilibus habet, & ea, quæ neque bona sunt neque mala, accessiones minimas ac leuissimas iudicat, omne illi bonum est in animo. ibid.

Ama rationem, huius amor te contra durissima

cissima armabit. Epist. 75.

Optimum in homine est ratio, hac antecellit animalia, & deos sequitur. Ratio ergo perfecta est proprium hominis bonum. cætera cum reliquis animalibus communia sunt. Episť. 77.

Recta ratio ac perfecta implet hominis felicitatem. ib.

Ratio dijs & hominibus communis est, sed in illis est perfecta. Epist. 93.

Ratio ipsa, cui frena traduntur, tamdiu potens est, quam diu seiuncta est ab affectibus. De Ira.

Non alijs instrumentis nobis opus est, satis naura nos ratione instruxit, hæc dedit telum firmum, perpetuum, obsequens, nec anceps, nec quod in dominum remitti posset, non ad prouidendum tãtum, sed ad res gerendas satis est per se ipsa ratio. ib.

Plut. Cum ratio sit diuinitus homini data, consentaneum est, eam præesse atque imperare illi parti, quæ ratione caret, tum quia originem ducit à corpore, tum quia natura sua cõpletur affectibus, & illorũ fit similis, eos induit, & cũ illis cõmiscetur. De virt. mo.

Rationis benè cõpositæ munus est, cum malum infertur, vel euitare, uel illatũ corrigere, vel ad minimũ redigere, uel suã patiẽtiam fortẽ ac generosam præstare. In Orat. consol.

Quicunque rationi parent, meritò liberi sunt appellandi; propterea quòd discunt, quod uelle debeant, exploratum est. n. q̃ sit

vile & uanum, quicquid præter rationē ac disciplinę pręscriptum geritur, dum praua uoluntas ad temeraria & inconsulta impellens, nihil præter pęnitentiam post se relinquit. De off. aud.

Idem est, Deum sequi, & rationi parere, & qui sána sunt mente, ira iudicant. ib.

Ratio inest soli homini, & nihil ea diuinius mortalibus concessum est. De vsu par. *Gal.*

Turpissimũ est, rationē, quæ nobis inest cõmunis cũ dijs, negligentes caducarum rerum studio teneri. In exhor. ad bo. ar.

Ratio res hominũ feliciter disponit, ubi vniuersa anima iuxta naturam habet, infeliciter uerò cum pręter naturam emota fuerit. De fęt. form.

Ratio & experientia duo sunt instrumenta, quibus oĩa dogmata inueniũtur. De Ele.

Ratio pręest animo, vt eques equo præesse uidetur. De Pla. Hip. & Pla.

Cum ratio in sui regni solio constituta est, appetitus & iracundias semper domitas, & in frenis habet, ipsæque ita obediunt, vt trãquillo ministerio fungantur. De Phil. *Apul.*

Qui à ratione discedit, rationalem hominis naturam amittit, ac libertatem, quę rationis munus est. In Pla. *Mars.*

Nisi rationis uinculis hominem animal rationale, & ideo liberum comprehenderis, neque debet neq; aliter ligari potest. ib.

Tota quidem hęc facultas, ratio, cogitatio, & cõsultatio maximè hominis propria nominatur. In Plat,

Ineſt quidem hominibus ratio & intellectus, ſed non omnes ratione uiuunt, intellectu quin etiam pauciſſimi. Multi enim imaginatione potius uiuunt ac ſenſu, in quorũ imaginatione rationis ipſius ſcintillæ uel raro uel nunquam micant. ib.

Vbi plus eſt rationis, ibi minus eſt ſortis. lib. 2. de Theol. Plat.

Multi ratione gloriantur, tamen fortuitò viuunt. lib. 1. Epiſt.

Io. Pōt. Omnis uetus nouaque philoſophia, & omnis diuina & humana lex in hoc uno maximè laborat, ac tota nititur, vt motus animi rationi pareant, ne ueluti incuſtoditi, & paſſim uagantes liberius exultent. Vbi enim appetitus à ratione digreſſus, longius à ſignis proceſſerit, imperii moderationiſq; eius oblitus atque impatiens, præceps cõfertur, vnde regrediendi raro fit poteſtas. lib. 1. de Obed.

Si homines inordinatos, & incompoſitos animi motus cohiberent, & ſub rationis iugum mitterent, nec libido profectò, nec fortuna rebus dominaretur humanis, & mortale genus magis liberum & quietum ageret. ib.

Primum & omnium hominum commune præceptum eſt, rationi vt pareamus, eamque ducem & moderatricẽ ſequamur in omni vita, & in dictis ac factis quibuſq ue. ibid.

Actiones noſtræ vt ad illud bonum perueniant, quod ſequuntur, duce aliquo indigent,

gent, dux autem peritissimus & optimus est ratio, à qua rat onales dicti sumus, cuius solius ductu finis ille contingendus est, cuius assequendi gratia laboratur .lib. 4. de Obed

Ratio in regendis moderandisque hominum actionibus idem prorsus exercet ius, eademque auctoritate utitur, qua in moderanda naui i ai gubernator dicitur. quippe qui clauo inhærens & ventos explorat, & cursum dirigit. Quoc rca vita hominis & in actionibus homine dignis versabitur, & uitæ totius ratio dux erit & magistra.lib. de Prud.

De rhetorica.

DICENDI facultas cunctis artibus antecellit, quoniam non vi, sed sponte omnia sibi subiicit. In Phil. *Plato.*

Oratoria dignitas cum regia dignitate coniuncta est, dum quod iustum est persuadet, & cum illa respublicas gubernat. In Pol.

Rhetorica est ex illis artibus, quæ verbis o mnia tractant, ac perficiunt, In Gor.

Rhetorica persuasionis est artifex quæ credulitatem potius quàm doctrinam circa iustu m vel iniustum prestat. ibid.

Orator aduersus omnes, & de qualibet re dicere potest, ita vt apud multitudinem admodum facile de qualibet re persuaden-

do

do superior fiat,ib.

Boni oratores ij sunt, qui vtilitati ciuiũ consulunt,studentque vt ciuium animi, q̃ optimi fiant,semper pro audientium utilitate certando.ib.

Bonus orator verba sua animis hominũ adhibet,omnesque actiones & quicquid vel concedet aliquando,uel negabit,ad id semper intendit, vt ciuium animis iustitia quidem insit,iniustitia verò absit, cæteræque virtutes colantur,& prauitas expellatur. ibidem.

Vehementer ab homine laborãdum est, vt diutissimè viuat, & in his artibus versetur,quæ nos à periculo seruare possint,qualis est rhetorica.ib.

Vera dicendi ars absque veritate esse nõ potest.In Phædro.

Oratorem scire oportet tacendi loquendique opportunitatem,& vsum abusumue breuiloquij, commiscrationis,vehementię acrioris,& amplificationis,aliarumque partium orationis,quę à præceptoribus traditæ sunt rectè cognoscere.ibi.

Rhetorica allicit animos per sermones non modo in iudicijs, cæterisque publicis cètibus,sed in priuatis etiam colloquiis de magnis quibusque rebus & paruis.ib.

Ars dicendi in genere deliberatiuo & iudiciali præcipue versatur.ib.

Quicunque veritatem ignorat,& opinionibus ducitur, dicendi quoque facultatem, vt videtur, inertem, & ridiculam red-

reddit. ibidem.

Oportet omnem orationem tanquam animal quoddam conſtitui, vt ſuum habeat corpus, quod neque ſine capite ſit ; neque pedibus careat, ſed habeat media & extrema ſibi inuicem ac toti conuenientia. ibidem.

Si tibi natura tribuerit, vt orator ſis, accedente doctrina, & exercitatione, cæteris præſtabis. ib.

Cum dicendi facultas ſit quædam animi tractio & oblectatio, oratorem cognoſcere oporteat, quot ſpecies animus habeat, hæ uero tot, taleſque ſunt, vt tales alii, alij tales efficiuntur. His ita diſtinctis ſermonũ quoque tot taleſque ſunt ſpecies, tales igitur animi talibus quibuſdam ſermonibus certa quadam de cauſſa talia quędam facile perſuadentur, aliter autẽ aliquam ob cauſſam affecti, minime. ib,

Meminiſſe oportet, non prius poſſe aliquem dicendi arte optime vti ad perſuadendum & petendum, quám veritatem earum rerum cognouerit, quas dicit aut ſcribit, & vniuerſam rem diffinire nouerit, & diffinitione poſita rurſus ſecundum ſpecies diuidere vſque ad indiuidua, atque hac ratione animam contemplatus, & quicquid cuique ingenio congruum eſt intelligens, ita maximè diſponet, exornetque ſermonem, varię quidem animæ varios, multipliceſq; ſermones,

ſim-

simplici vero simplices accomodans.ib.

Arist. Rhetorica est vis & facultas percipiendi, aut inueniendi quid in una quaque re persuaderi possit.1.Rhet.

Ius oratoriæ facultatis nullo rerũ genere definitum,nullis terminis, aut limitibus est circumscriptum.ib.

Si turpe est, hominem sibi ipsi corpore opitulari non posse,quanto turpius est non posse loquutione? quæ magis propria est homini quàm vsus roboris,& virium corporis. ibid.

Sermo rhetoricus est necessarius in rebus difficilibus.3.de An.com.14.

Pith. Non tanti ponderis vel auctoritatis [est] eloquentia,quanti morum & dicentis integritas.

Aug. Oratoris officium est,proposita quæstione ciuili dumtaxat,primum ipsam intelligere, generalis sit an specialis, simplex an coniuncta ex pluribus,absoluta. an comparatiua.Deinde cum intellexerit, inuenire in ea congruentes partitioni locos, & his morales,seu naturales accommodare sententias.Postea iudicare de inuentis,reiicere quę parum commodè occurrerint,tum iis, quæ iudicio examinarit, dare certum ordinem: quamuis enim multa pertinentia inuenta sint,tamen nisi pro qualitate, & magnitudine sua certis,& quasi legitimis sedibus collocentur,aut oberunt, aut non magnopere proficient.De princ.Rhet.

Quamuis eloquentia nonnunquam falsa per-

persuadeat, tamen non ipsa facultas est accusanda, sed ea male utentium peruersitas. De doct. Chri.

Oratorem te esse existima, si tibi in primis quod oportet, persuaseris. De mor. *Sen.*

Absoluta orationis opera non fortuito quodam casu, sed cura, labore, ac diligentia ab animo erudito conficitur, vt habeas, qđ imiteris. quodque admonitioni & exemplo esse possit. De of. aud. *Plut.*

Rhetorica ex magnis parua facere potest, & ex paruis magna. De vita Rhet.

Lupum quidem auribus teneri posse negant, populum autem, & ciuitatem vel maximè auribus ducere oportet, neque sequi debemus eos, qui exercitatione dicendi destituti, multitudinis ducēdæ ansas quærūt elegātiæ artisq; vacuas, & aut ventre trahūt epulis prębendis, vel pecunias largientes, aut crebra gladiatorum spectacula exhibētes captant populi fauorem, aut potius ei vim afferunt. Captant enim fauorem populi, eumque ducunt, qui dicendo persuadēt, at huiusmodi cicurationes nihil habent diuersi à brutorum illectatione. De precib. reip. ger.

Oratores populares tum cognitionem falsis decipiunt coniecturis, tum affectum in varios motus concitant in pla. *Mars.*

Qui sibi ipsi quod honestum est, persuadet, is optimus est orator. lib. 1. Epist.

Auditoribus persuadere oportet, non quod placet, sed quod decet. ib.

Io.Pot. Quid laboriosius quàm in eloquẽdi materia versari? quæ tametsi communis atque exposita est omnibus, in ea tamen nationes quidem plurimę mutę sunt, è cęteris autẽ siue populis, siue gentibus pauci in ea admodum ita claruere, ut sapientiam quidẽ miscuerint cum dicendi arte ac scientia. In Aegid.

De Sapientia.

Plato. SApientẽ sibi ipsi in primis sapere oportet. In Hippia.

A sapientibus dissentire inscitiæ est argumentum. ib:

Si sapiens euaseris, omnes tibi erunt amici, ac familiares, utilis enim & bonus eris, sin aliter nec alius quisquam tibi, nec parentes, nec propinqui erunt amici. In Lis.

Sapientia est vera cognitio, ignorantia verò falsa opinio. In Thęet.

Sapientia est pars omnium virtutũ præstantissima. In Prot.

Turpe est, negare sapientiam, & scientiã omnium rerum humanarum esse potentissimam. ib.

Quemadmodum ab affectibus superari est inscitia, ita affectibus dominari est sapientia. ibid.

Sapientia omnibus in rebus humanis nos felices efficit, ea enim nunquam aberrat ac fallitur, sed rectè opus peragit, & assequitur. In Euth.

Cætè-

Cæteris omnibus prætermiſſis, omni ſtudio quiſque niti debet, vt ſapientiſſimus fiat.ib.

Quiſque exiſtimare debet, à parentibus, à tutoribus & amicis, cæteriſque,ab illis pręcipuè, qui amant, ſiue ſint hoſpites,ſiue ciues,hoc expetẽdnm potius quàm ingentes opes, ut ſapientiam impartiant. ibidem.

Neque turpe eſt,neque indignum,ſapiẽtiæ gratia cuilibet ſeruire,& honeſtis obſequijs vnicuique gratificari.ib.

Sapientia ardentes excitaret amores, ſi ipſius ſimulachrum manifeſtum ad oculos noſtros perueniret.In Phedro.

Sapientia propria commoda ignorat, eximia verò,diuina,altiora,& admiranda intelligit.6.Eth. *Ariſt.*

Sapientes non humana, ſed diuina bona inquirunt.ib.

Nemo natura eſt ſapiens, ſed diſciplina acquiritur.ib.

Sapientẽ ordinare,& non ordinari oportet.1.Meta.

Sapientię operationes ſunt cæteris omnibus iucundiores.10.Eth.com.8. *Auer.*

Sapientia eſt eorum inſpectio, quæ poſſidet intellectus.En.1. *Plot.*

Sapiens ita ſe diſponit,vt neque in voluptatibus,proſperaque valetudine, & laborum uacatione beatiorem ſe eſſe cenſeat, neque in eorum oppoſitis ſe minus beatum exiſtimet.cum.n.illa felicitatẽ non augeãt,

cer-

certè ntque eorum conttaria minuunt.ib.

Per sapientiam animæ vera pulchritudo contingit.En.5.

Quæcunque vel arte vel natura fiunt, sapientia quædam facit,& vbiq; actionem Sapientia ducit.ib.

Pl.th. Sapientia frui debemus vt ambrosia & nectare,nunquam enim consenescit fruct⁹, voluptasque inde percepta,est enim diuinũ quoddam.Per eam sapimus,rècte sentim⁹, & Deum rite colimus, si animum omni vitio tamquam macula purgatum parabimus.

Omnibus rebus humanis tantum sapientia præstat,quãtum reliquis sensibus visus, mens animæ,Sol sideribus.

Optimum omnium est sapere.

Augu. Mens sapientis est immobilis. De ordine.

Sapientis est,non tam cuiuslibet rei principium,quàm exitum præuidere. De Specu,pec,

Multi dicta sapientiæ diligentissimè inquirunt,sed ea in doctrina non in vita habere volunt.in Psal.118.

Amor sapientiæ purgat nos ab auaritię sordibus.De Ciu.Dei.

Sapientię studium versatur in actione & contemplatione.ib,

Corporis bona minimi fiunt à sapiente, qui bonis non bonorum & malorum communibus,sed immortalibus,longè melioribus, & firmioribus beatus euadit.ibid.

Sen. Sapiens vniuersa animo possidet, iure ac domi-

dominio ſua. 7. de Ben.

Cum ſapientis animum intuemur potentem omnium,& per vniuerſa dimiſſum,omnia illius eſſe dicimus,cum ad hoc ius quotidianum,ſi ita res tulerit,capite cẽſebitur, multũ intereſt,poſſeſſio eius animo ac magnitudine æſtimetur,an cenſu.ibid.

Nemo poteſt bene viuere ſine ſapientiæ ſtudio.Epiſt, 16.

Hoc eſt ſapientiæ munus & argumentũ, ut cum uerbis opera conſentiant, epiſt. 20.

Sapiens ad omnẽ incurſum munitus eſt & intentus.Si paupertas,ſi luctus, ſi ignominia,ſi dolor impetum faciat,pedem non referet,interritus ibit,& contra illa, & inter illa.Epiſt.60.

Talis eſt ſapientis animus, qualis mundi ſtatus ſupra lunam ; ſemper illic eſt ſerenitas. ibid.

Sapiens ſectatorq; ſapientię adhęret quidem corpori , ſed optima ſui parte abeſt, ſuaſque cogitationes ad ſublimia dirigit,& uelut ſacramento rogatus hoc , quod uiuit, ſtipendium putat,& ita firmatus eſt, ut ille nec amore,nec vitæ odio afficiatur. patitur que mortalia,quamuis ſciat , maiora ſupereſſe. Epiſt 66.

Sapiens fortunam virtute ſuperat , ſed multi ſapientiam profeſſi leuiſſimis nonnũquam minis exterriti ſunt.Epiſt.72.

Sapiens aſſueſcit futuris malis, & quæ alii diu patiendo leuia faciunt,ſapiens facit leuia diu cogitando.epiſt 77.

Sapiens est artifex domandi mala, dolor, ęgestas, ignominia, carcer, exilium, & quæcunque horrenda cum ad eum peruenerũt, mansueta sunt. Epist. 86.

Sapiens magnus est, quia magnum animum habet. Epist. 88.

Sapientia est perfectum mentis humanę bonum. Epist. 90:

Verum, certum, ac sempiternum bonũ, & quod nunquam moritur, est sapientia, & virtus. Hoc unũ immortale mortalibus contingit. Epist. 99.

Sapientia est mens perfecta, vel ad summum optimumque perducta. Epist. 118.

Sapiens prouidus est. & in expedito consilium habet. De Clem.

Sapiens nihil facit, quod non debet, nihil prætermittit, quod debet. ib.

Tanta est sapientis fiducia, vt fortunæ obuiam ire non dubitet, nec unquam illi cedet, nec habet, vbi illam timeat, quia non mancipia tantum, possessiones & dignitatem, sed se ipsum quoque inter precaria numerat, viuitque ut commodatus sibi, seque reposcentibus sine tristitia redditurus; nec ideo sibi est uilis, quia sciat, suum non esse, sed omnia tam diligenter facit, tam circumspectè, quàm religiosus homo ac sanctus fidei commissa tueri solet. Quando autem reddere iubebitur, non queretur cum fortuna, sed dicet; gratias ago pro eo, quod possedi & habui. De Tranquil.

Tutus est sapiens, nec ulla iniuria, aut cõ

tumelia

tumelia affici potest. ibid.

Sapiēs nihil perdere potest, omnia enim in se reposuit, nihil fortunæ credit, sua bona in solido habet, uirtute contentus, quæ fortuitis non indiget. ib.

Sapiens vicinus, proximusque diis consistit, excepta mortalitate similis est Deo. ibid.

Securitas est propriū sapientis bonū. ib.

Sapientis vita multum patet, non idem terminus illum includit, qui cæteros, solus generis humani legibus soluitur, omnia illi sęcula vt Deo seruiunt. Transiuit tempus, aliquid hac recordatione comprehendit, pręsens est, hoc utitur, uenturum est, hoc præcepit. Lōgā illi vitā facit omnium temporum in unum collatio. De bre.vi.

Nec secunda sapientem extollunt, nec aduersa demittunt. De consol. ad Alb.

Sapiens est omnino ab errore immunis, ac proinde philosophi non hominem, sed Deo similem sapientem esse dixerunt. De cur. an. af. *Gal.*

Sapientia est diuinarum atque humanarum rerum scientia. De meth. med.

Primæ sapientię gradus est, falsa intelligere, secundus vera cognoscere. De fal. rel. *L*

Deus pro uirili portione omnibus dedit sapientiam, vt, & non audita inquirere, & audita perpendere possent. ibi.

Sapientia nisi in aliquo actu fuerit, quo uim suam exerceat, inanis est ac falsa. ib.

Quid est aliud hominib⁹ negare sapiētiā, q̃

corum mentibus verum ac diuinum lumen auferre? ib.

Nemo iure potest appellari homo, nisi qui est sapiens. De fal. sap.

Sapientia est intelligentia uel ad bene recteque agêdum, uel abstinentia ab his reb⁹, quæ iniquè aut dicuntur, aut fiunt. ib.

Sapientia facit vt Deum cognoscamus, & per huiusmodi cognitionem immortalitatem consequamur. De ira Dei.

Nemo bonum ac malum, prauum ac rectum diiudicare potest, nisi sapiens. lib. diu. inst.

Apul.] Sapiens nec in secundis rebus effertur, nec in aduersis côtrahitur, cum se suis ornamêtis ita instructum intelligat, vt ab iis nulla vi separari possit. De dogm. Plat.

Lege naturæ in sapientis animo ita sculptum est, nihil eorum sibi nocere posse, quę cæteri mala esse opinantur. ibid.

Sen. Sapiens est Deo similis, quia mente ad eũ magis appropinquare conatur. De somn.

Maxi.] Nulla consonant a magis delectat quàm illa, quę fit in sapiente ex ipsa animi sermonisque concordia contra nulla dissonantia magis offendit, quàm cum lingua, & mens dissentiunt. in Pla.

Sapientes diuino ingenio præditi omne mentis studium à terrenis ad cælestia, à mobilibus ad immobilia, ab iis, quę sentiuntur ad illa, quæ sensum superant, pro viribus cô uertunt. ibid.

Sapientia per industriam comparata,

quę

quæ eſt ars humana, dependet à ſapientia nobis innata, & naturæ ſapiẽtiam imitatur. In Plot.

Vir ſapiens cum ex proſperis, tum ex aduerſis capit utilitatem, inſipienti uero ſecus accidit. lib. 1. Epiſt.

Qui animi virtutem aſſequi cupiunt, eos ſapientiam ſequi, neceſſe eſt. ib.

Si tibi ipſi placere deſideras, non imperitis, ſed ſapientibus hominibus placere ſtudeas. lib. 3. epiſt.

Sapienti omnia feliciter contingũt, quia omnibus rectè utitur, ſuas enim. & aliorum vires per ſapientiam intelligit. lib. 4 Epiſt.

Nulla viuendi ratio eſt tutior, nulla gloria firmior quàm à bonis ac ſapientibus hominibus diligi. 6. Epiſt.

Io. Pŏt. Sapientia ea ſolũ curat, & ſequitur, quorũ certa eſt cognitio ac ſcientia, & quæ natura ipſa ſunt præſtantiſſima, atq; vt maximi pretij, ſic maximè quoq; ſuſpiciẽda, quibus & humana hæc vel minimè cõparẽtur bona, vel illis cõparata ſordeſcãt. lib. 3. de pru.

De ſenectute.

Plato. SI mores hominum ſunt modeſti & faciles, haud nimis laborioſa ſenectus illis contingit, ſin contra, & ſenectus, & iuuẽtus illis eſt difficilis 1. de Rep.

Neque vir modeſtus iniquè ſenectutem feret cum paupertate, neque immoderatus cum diuitijs facile. ib.

Senes libenter audiendi sunt, vt ab illis, qui viam aliquam iam perfecerunt, quæ & à nobis fortasse peragenda erit, discamus, quàm aspera & difficilis, vel quàm sit facilis ac peruia. ib.

Multa pax inest senectuti ac libertas, cũ enim iam deferbuerint, & desiuerint libidines, à multis dominis, & illis insanientibus liberatur. ib.

Quemadmodum iuniores coram senib⁹ tacere, ita & illis locum cedere, & assurgere debent. 4. de rep.

Seniores iunioribus præesse, & illos corrigere debent. 5. de Rep.

Vbi senes pudici non sunt, necesse est ibi iuuenes impudentissimos esse; præstans. n. & seniorum, & iuuenum disciplina est, non verborum increpatio, sed vt quæ increpando quis diceret, & monendo, eadem ipse in omni uita facere videatur. 5 de leg.

Seniores non paruo interuallo iunioribus anteponendi sunt, & iuuenem à seniore verberatum, id ob senectutis reuerentiã ferre decet. 9. de leg.

Tristis senectus cito superueniens efficit, ne quis optet rursus in vitam redire, cum præteritas molestias cogitet, nisi puerili opinione ducatur. In Epin.

Arist. Senes nõ delectabilia sed utilia q̃rũt. 8. Eth.
Prudentia est seniorũ loco virtũ. 7. Pol.

Pyth. Iuuenes qui salui esse volunt, maiorũ & seniorum consiliis, & auctoritati omnino inniti debent.

Iucun-

Iucundissima est ętas iam deuexa, non tamen præceps, & illam quoque in extrema regula stantem iudico habere suas voluptates, aut hoc ipsum succedit in locum voluptatis, nullis egere, & cupiditates fugasse & reliquisse. Epist. 12. Sen.

Senectus est nomen lassæ ætatis non fractę. Epist. 26.

Paucos longissima senectus ad mortem sine iniuria pertulit. Epist. 49.

Frugalitas potest producere senectuté, quam ut non puto exoptandam, ita ne recusandam quidem. ib.

Senectus est morbus insanabilis. Ep. 109.

Nihil turpius quàm senex, qui nullum aliud habet argumentum, quo probet se diu uixisse, præter ætatem. De tranquil.

Cum senes pudorem abiiciunt, nulla in eos est iuuenibus uerecundia. De pręc. con. Plut.

Rempublicam, quæ senes dimittit, necesse est, occupari à iuuenibus gloriæ & potētiæ cupidis, prudentiæque ciuilis expertibus. In Pol.

Præclarum sanè est spectaculum senex orans, aliquid agens, & honore affectus; qui vero dies ad mensam exigit, aut in angulo porticus desidens nugatur, is facile contēnitur. ib.

Ad parendum iuuenes, ad imperandum senes sunt accommodati; & maxime incolumis est ciuitas, vbi senum consilia, & iuuenū arma coniuncta sunt. ib.

Senes ad castigādū alios, & ad culpādū ma-

mores, & malé facta conuersi eo progrediũtur, vt se ipsos laudibus extollant, qui mirabilem in tali re virtutem ostenderint. De sui ipſ. lau.

Senes in Republica versari debent iuuenum gratia, ut prudentia senilis cum feruẽte in populo iuuenum, ac bacchante gloriæ, & honorum studio commista, insaniã, & nimiã eorũ uehementiam reprimat. ibid.

Hoc vniuersi concesserunt, non modo in pace, sed etiam in bello senectutem plurimum posse; sapiens enim consilium plurimas manus superat, & unica sententia ad persuadendum apta, atque ratione nitens, pulcherrima & summa reipublicæ negocia conficere potest.. ib.

Inuidia, quod maximum malum habet reipublicæ administratio, senes minimè tangit. ibid.

Honor senectutis obtrectationis securus est, & sponte conceditur. ib.

Aug. Cum sibi homines optant senectutem, quid aliud optant nisi longam infirmitatẽ? De Catech. rud.

Oportet ut sermo senis non solum sit grauis, sed etiam breuis. In Psal. 113.

Infantia nostra sit innocentia, pueritia sit reuerentia, adolescentia patientia, iuuẽtus virtus, seniũ meritũ, senectus nihil aliud q̃ canus sapientiæq; intellectus. Ad fra. in Er.

Cum vitia omnia in sene senescant, sola *Io. Pōt.* auaritia iuuenescit. ibid.

Si ab omnibus rectè laudatur prudentia, & in

& in quibus eius species maior cernitur, illos admiramur; & colimus qui maiori aut laude, aut admiratione digni erũt q̃ senes? quandoquidem si uerum est, quòd multa uidendo, multa agendo, ad quod nati sum⁹, prudentia cõparetur, necesse est, ut ea multo maior sit in senibus, qui diu uiuẽdo plurima & uiderũt, & experti sũt. lib. 5. de obe.

Ineuntis ætatis inscitia senum prudentia constituenda est, ac regenda, atque ubi laxare animos, & dare se iucunditati uolẽt, quo facilius caueant intemperantiam, maiores natu interesse debent. ibi.

Si prauæ cupiditates, affectusque turbulenti seiungendi sunt à nobis, ut possimus rectè consulere, & quod uerum ac bonum sit, discernere, uidetur proprium hoc mun⁹ senum esse, quorum animos longa dies, & rerum multarum vsus purgauit, atque excoluit, & quorum multa est obseruatio, & rerum prę̄teritarum memoria. ibid.

Cum omnibus sæculis, & apud oẽs nationes honorata fuerit, & sit senectus, quæ ipsa per se laudabilis & suspicienda est, cuius & prudentia rudis ætas constituenda est, iuuẽtusque informanda, meritò colendi sunt senes, ut quisque maximè rebus gestis clarus est, præstetque hic virtutibus, quę viros bonos efficiunt, quorũ pręceptis quiy gaudeat adolescens, ille existet probatissimus, cuius preces sapientia, multum sibi, multum amicis, & plurimum sit patrię vtilitatis & decoris allatura. ib.

De sermone.

Plato. ABsurdum est, eum virum qui virtutẽ profitetur, in sermonibus semper cõtumeliosum esse. in Theet.

Cogitatio & oratio idem est, nisi quòd cogitatio dicitur illa ipsa sine strepitu interior colloquutio, qua sese animus noster alloquitur. In Soph.

Arist. Sermo fidem acquirit propter morum probitatem. 10. Eth.

Sermo hac de causa datus est nobis à natura, ut per eum ostendamus vtilitatem & damnum, quare iustum & iniustum. 1. Pol.

Auer. Sermoni fides est adhibenda, cum opera ab eo minimè discrepant. x. Eth. com. 1.

Plot. Quemadmodum sermo, qui est in uoce, eum imitatur qui est in anima: ita animæ sermo est illius imitatio, qui in superiori manet. En 1.

Aug. Sic elige, quod loquaris, sicut eligis, quod vescaris. in Psal. 51.

Sermo uanus uanæ conscientię est index. Ad fra. in Er.

Sen. Turpe est aliud loqui, aliud sentire. Epist. 24.

Plurimum proficit sermo, qui paulatim subrepit animum. Epist. 38.

Sermo tuus non sit inanis, sed aut suadeat, aut moneat, aut consoletur, aut præcipiat. De mor.

Sermo

Sermo est imago animi: qualis vir, talis oratio. ib.

Qui bono sermone malè afficitur, à quo melior reddi poterat, ipse iam sibi maleuo lus est, & se se multis bonis priuat. De of. aud. Plu t.

Ea potissimum de caussa ueteres Mercu rii statuam penes gratiarum simulachra col locare solebant, quoniam sermo gratiam præcipue, & fauorem desiderat. ib.

Quid prodest sermonibus alienis animũ oblectare, si fias nihilo melior? ib.

Quemadmodum in aliorum oculis nostros refulgere cernimus, ita in aliorum ser monibus nostri sermonis formam contemplari debem⁹, ut neq; nimis audacter alios contemnamus, & ipsi in loquendo nos maiori cum diligentia obseruemus. ib.

Non est difficile aliorum sermonem improbare, meliorem autem eius loco reponere, id per quàm magni est laboris. ib.

Qui malè ac temere sermone vtuntur, eum inhumanum reddunt, cuius consuetu do suauissima est, & humanissima, eosq; mo lestia afficiunt, quibus se gratificari putãt, & ab illis derідentur, quibus admirationẽ afferre volunt; & ob ea fiunt inuisi, ob quæ se amari cupiunt. De Gar.

Sermo est ueluti mentis nuncius, qui ex ea procedit, nec alia est uocis origo. De plac. Hip. & Pla. Gal.

Marſ. Sermo eſt quaſi quidam alterius ad alterum humanæ mentis interpres. lib. 14. de Theol. Plat.

Io. Põt. Et rationem homini natura dedit, qua animal ipſum perficeret, & orationem, atq; altera, mente quidem duce, cælitibus maximè eum ſimilem eſſe voluit, utraque uerò cæteris præſtare animalibus ſumma etiam cum excellentia & dignitate. lib. 1. de ſerm.

Vt ratio ipſa dux eſt ac magiſtra ad quaſlibet actiones dirigendas, ſic oratio illorum miniſtra eſt omnium, quæ mente concepta, ratiocinandoque agitata depromuntur in medium. ib.

Quemadmodum in agendis rebus, ſic in explicandis, quæ animo ac mente concepta ſunt, ſententiis item dicendis, atque in habenda oratione ſiue ad multos, ſiue ad paucos, modus menſuraque ſeruanda eſt, ac mediocritas illa, quæ virtutes conſtituit, & in omni vitæ genere meritò eſt laudanda. ib.

Cauendum eſt vbique, ne dum in gratiã alterius loqui volumus, alterum in iram & odium prouocemus. ib, Vide de Silentio.

De ſilentio, & loquacitate.

Plato. QVàm grata eſt poſt longũ iter quies defeſſo, tam poſt lõgas diſputationis ambages dulce eſt ſilentium. In Critia.

Qui-

Quicunque verba audientibus iucunda componit,& quæstiunculas semper aucupatur, non aliter quàm nugator, & garrulus uocandus est. In Soph.

Silentium multas amicitias dirimit. 8. Eth. *Arist.*

Silentium affert mulieri decus & ornamentum. 1. *Pol.*

Continere linguam est omnium difficillimum. *Pyth.*

Valdè stultus est, qui non prius ducit verba ad linguam rationis, quàm educat ad linguam oris. Talis est homo in mente, qualem uerbositas depingit in ore. Ad fra. in Er. *Aug.*

Lingua nostra sensum nostrum sequatur & rationem, non uoluntatem; non enim tãtum debemus oculos clausos seruare, sed & linguas infra dentes reseruare illęsas. ib.

Verbositas hominem conducit inoculatorem, humanæ naturæ dignitatem deponit, honorem sibi rapit, & inimicos plurimos acquirit. ib.

Maius est linguam refręnare, quàm ciuitatem capere: quia illud insultat exterius, hoc autem interius, hic sumuntur arma cõtra te ipsum, sed ibi de alieno. ib.

Qui moderatur linguam suam, prudentissimus est. ib. *Sen.*

Magna res est uocis & silentij temperamentum.

Quod tacitum esse velis, nemini dixeris, si ubi non imperasti, quomodo ab aliis

silentium speras? ib.

Plat. Magnæ sapientiæ tempestiuum est silentium, & omni quidem sermone præstātius. De lib. educ.

Non est exiguæ uirtutis pars, linguā habere moderatam, semperque rationi obedientem. De util.cap.ab in.

Natura cuilibet geminas aures tradidit, & linguam unicam, quòd plura hominem audire oporteat, quàm loqui. De off. aud.

Cum vbique silentium adolescenti tutum sit ornamentum, maximè tum prodest, cum audiens dicentem non perturbat, neque ad singula latrat; sed etiam si oratio non probetur, sustinet tamen, expectatque donec ille dicendi finem faciat. ib,

Sicut in corpore ad malè affectas partes, & dolore correptas feruntur, quæ proxima sunt, sic loquacium lingua perpetua inflammatione ac palpitatione laborans trahit, & adducit ad se aliquod arcanum & absconditum. De garrul.

Oportet linguam occlusam habere, & ratione, ueluti linguæ obice opposito, eius fluxum lapsumque cohibere. ib.

Garruli neminem audiunt, semper loquuntur, idque adeò primum malum ijs, qui tacere nesciunt, adest, quòd nihil audiunt. ib.

Garruli sunt tamquam vasa mente uacua, ac sono plena. ib.

Duo sunt & prima & maxima, audire, & audiri.

audiri, quorũ neutrũ contingit garrulis. ib.

Garruli sermo est imperfect⁹ & inutilis. ib.

Profundum quiddam, & arcani sacri simile est silentium. ib.

Vitiorum nonnulla coniuncta sunt cum periculo, nonnulla odiosa, partim ridicula, hæc omnia garrulitati conueniunt. ib.

Loquẽdi magistros habemus homines, tacendi Deos, adhibito ad sacrificia & arcanos ritus silentio. ib.

Quemadmodum auem è manibus dimissam non est facilè denuo comprehendere, ita non potest sermo emissus rursus capi, ac teneri, sed ab alijs ad alios transfertur. ib.

Garruli dum uolunt amari, in odia incidunt, dum gratificari, molestiam afferunt, dum admirationi esse, deridentur. ib.

Semper sunt audiendæ, memoria tenendę, & in promptu semper habendę taciturnitatis ac silentii laudes, maiestas, sanctimonia, & cum sacris arcanis similitudo: & quoniã maiori sunt in admiratione, magis cari, sapiẽtesq; habẽtur breuiloquẽtes, & quorũ in exigua doctrina mult⁹ est sens⁹, quã effrę nati in sermone, & concitati. ib.

Sicut triticũ vase inclusũ mẽsura ampli⁹ reperitur usu deteri⁹ sic loquacis hominis sermo additamentum mendacij largum habet, quod fidem uerò derogat. ib.

Nulla una ita oratio dicta profuit, ut multę silentio pressę, quippe quod tacitũ est, aliquando tamen dici potest, non

autem quod dictum est, taceri, cum iã effusum sit. ib.

Nauim à uento correptam funibus & anchoris inhibent, eiusque uelocitatem frangunt: orationi tamquam è portu semel egressæ nulla statio, nullus anchoræ iactus est reliquus, sed magno cum sonitu & fragore uecta, auctorem in magnum graueque aliquod coniicit, ac demergit periculum. ibid.

Silentium sapientibus est responsum. De vii pud.

Marsi. Qui nimium loquuntur, aut superuacanea dicunt, aut falsa, aut in vtrumque incidunt errorem. Quod ab hominis grauitate maximè est alienum. lib. 1. Epist.

Io. Pic. Silentium amemus, ne quicquam euomatur non côcoctum. lib. 1. Epist.

Io. Pôt. Garruli dicuntur, quorum sermo & molestus est, & nimius, obtundunt autem tum uanitate rerum, tum inanitate uerborum, qui in omnibus nimii sunt, & importuni, ualdèque indecentes. lib. 1. de serm.

De societate, ac solitudine.

Arist. Absurdum est, eum beatum dicere, qui in solitudine vitam degit. 9. Eth.

Qui in communi societate uiuere nequit, aut Deus est, aut bestia. 1. Pol.

Omnes

Omnes homines societatis cupidi sunt. ibid.

Quilibet homo est pars humani generis, & sociale quiddam est humana natura. De bono coniug. *Aug.*

Hominem imbecillitas cingit, non unguium, non dentium uis eum terribilem facit, nudum & inermem socie.as munit. 4. de ben. *Sen.*

Tolle societatem, scindes humani generis unitatem, qua uita sustinetur ib.

Nulla boni possessio est iuuanda sine socio. Epist. 6.

Solitudo omnia mala nobis persuadet, Epist.

Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat, aliquem habeat animus, quem uereatur, cuius auctoritate etiã secretum suum sanctius faciat. Epist. xi.

Hæc societas sanctè & diligenter seruari debet, quæ nos omnes hominibus coniũgit, & aliquod ius humani generis commune esse ostendit. Epist 67.

Hoc omne, quod uides, in quo humana atque diuina conclusa sunt, unum est, nos magni corporis membra sumus, natura nos cognatos edidit, cum ex eisdem, & in eadẽ gigneret, hæc nos mutuo conciliauit amore, & sociabiles fecit. Epist. 96.

Si omnem conuersationem tollimus, & generi humano renunciamus, uiuimusque in nos tantum conuersi, rerum agendarum inopia sequitur hanc solicitudinem omni

studio carentem. De Tranquil.

Miscenda sunt ista & alternãda, solitudo & societas, illa nos hominum desiderio afficiet, hæc nostri; & altera erit alterius remedium. ibid.

Solitudinem quærit, qui uult cum innócentibus uiuere. In Prouerb.

Plut.] Neque tutum, neque facile neque ciuile, neque homini conueniens illud uiuendi genus, cum quis in umbratilem, ociosam, solitariam, & amicorum expertem, obscuramque uitam quàm longissimè à republica se refert. De tuen. san.

Lact. Hac de caussa homines congregati sunt, ut mutuis auxiliis imbecillitatem suã tuerentur. De uero cultu.

Qui se dissociat, & à cæteris hominibus sciungit, huic non ritu hominis, sed more ferarum uiuendum est. ib.

Societatis humanæ uinculum omnino retinendum est, quia homo sine homine nullo modo uiuere potest. ib.

Si illi rudes, & adhuc feri homines, nondum constituta loquendi ratione, unà congregabantur, quid putemus hominibus politicis & sermone, & omnium rerum coniũctione inter se coniunctis faciendum esse? qui assueti hominibus, solitudinẽ ferrè non possunt. ibid.

Mars. Homo animal sociabile, à communi hominum societate segregatus, mediocrem uiuendi habitum seruare non potest, cogiturque, ut ita dixerim, uel infra hominem descen-

ſcēdere,uel aſcēdere ſupra hominē. In Pla.

Quoties ocioſi ſumus, toties tamquam exules incidimus in mœrorem, ex quo factum eſt,ut homo nequeat ſolus uiuere; nam cæterorum hominū ſocietate, & multiplici oblectationum uarietate latentem, perpetuamq́ue mæſtitiam expellere poſſe putamus. 14. de Theol. plat.

Quamuis quiſque priuatum,ac per ſe bonum expetat, quo quidem alius differt ab alio, illo tamen bono, quod commune eſt ſociantur unà, ſimulq́ue conueniunt. lib.4. de Obed. Io. Pōt.

Soliuagus, aut ſui tantum ſtudioſus atque amator, uiuenſque in ſolitudine, non exiſtimandus eſt,uir benè conſtitutus lib.1. de prud.

De ſomno:

SOmnus nimius nec corporibus, nec animis, nec rebus gerendis natura conducit; nemo quidem dum dormit eſt alicuius prætii, non magis quàm ſi non uiueret: quare quicunque uiuere, & ſapere cupit, diuturno tempore uigilet, ſola ſanitatis commoditate ſeruata, huic uerò non multo ſomno eſt opus, ſi ſomno benè aſſueueris.7.de leg. Plato.

Somnus eſt ocium animæ, quare neque bonus,neque malus per ſomnum diiudicari poteſt.1.Eth. Ariſt.

Somnus est passio sensitiuæ partis, vt vinculum, & immobilitas quędam. De som. & vig.

Somnus datus est animalibus, propter eorum salutem; non enim possunt assiduè cũ delectatione moueri. ib.

Somnus talis sua natura esse uidetur, ut viuendi, & non viuẽdi sit medium; & neque omnino sit qui dormit, neque non sit. De gen. an.

Pyth. Magna quidem est somni uoluptas, nulla tamen electio, etiam si concedimus omnes dormienti esse uoluptates: nam uisa per somnum sunt inania, uigilantibus autem vera. Hoc enim interest inter uigiliam & somnum, eo quod nobis uigilantibus mens veritatem sępè uidet, dormientibus uerò nunquam.

Sen. Turpis est, qui alto sole semisomnis iacet, cuius vigilia medio die incipit, & adhuc multis hoc antelucanum est. Epist. 123.

Sunt qui officia lucis noctisque peruertunt, nec ante diducunt oculos hesterna graues crapula, quàm nox esse cępit. ib.

Somnus est refectioni necessarius, hic tamen si per noctem ac diem continuus est, mors erit De Tranquil.

Stultũ est somno delectari, & quasi mortem moliri. De mor.

Bene dormit qui non sentit quàm malè dormiat. *In* Prou.

Somnum dii nobis dederunt requiem, & laborum obliuionem. De Super.

Obli-

Obliuiscuntur herilium minarum serui dormientes, qui sunt in compedibus ijs vincula somnus alleuat, inflammationes, uulnera, sęua carnis & serpentia ulcera, doloresque acerrimi somno mitigantur ib.

Qui noctu sitiunt, si obdormiant, absque potu siti liberantur. 6. Simp.

Exigui temporis ad uitam nobis assignati, somnus quasi vectigalis exactor dimidiã partem aufert. De quęst. rom.

Somnus est mortis frater, nam alimenti elaboratione excepta, quæ somno cum uiuentibus est communis, cætera mortem referunt, non uidere, non audire, nihil intelligere, uel cogitare, uel sentire, ratione carere, ac breuiter proiectum esse. Quid itaque aliud est somnus, illo communi ablato, quã uia ad interitum? De caus. pul. *Gal.*

Somnus est quies uirtutum, quibus inest motus ac sensus. 1. *Par.* cant. cant. *Auic.*

Somnus nimius replet caput humorib⁹. ibid.

Somnus diuturnus obest animę. 2. parte. can. can.

Turpe est eum somno deditum esse, qui pro multis uigilare debet, & cuius caussa multi etiam uigilant. lib. 5. Epist. *Mars.*

De superbia.

QVI superbia elatus est, quòd pecunia, vel honoribus antecellat, vel corporis forma, *Plato.*

forma, qua cum iuuenilis animus demētia simul ardeat,& petulantia, quasi nec principe,nec duce illo indigeat, sed aliorum; ipse idoneus ductor sit,is penitus à Deo describitur,desertus autem,& alios huiusmodi nactus,exultat,omnia simul perturbans,multisque uidetur minimè contemnendus,breui tamen postea inculpabili Dei punitus iudicio,se ipsum,domum suam, uniuersamq; ciuitatem euertit.4. de leg.

Arist. Superbi & petulantes fiunt, qui fortunæ bona sine uirtute possident;non enim facilè est, secundas res absque uirtute moderatè ferre.4.Eth.

Superbia & auaritia eorum qui gubernant, homines prouocant contra se, & contra statum illius reipublicæ, quæ ista fieri patitur.5 Pol.

Aug. Nil aliud est superbia, nisi deserto conscientiæ secreto,foris uideri uelle,quod nō est. De Gen.

Quid est superbia, nisi peruersæ celsitudinis appetitus? 14. de Ciu Dei.

Superbiæ uitio nihil est immanius. Con. Acad.

Superbia auertit nos à sapientia; auersionem autem stultitia sequitur. de lib. arb.

Per superbiam non solum mala perpetrantur, sed bona etiam pereunt. Epist.34.

Superbia etiam in rectè factis timenda est,ne illa,quæ laudabiliter facta sunt,ipsius laudis cupiditate amittātur. De cur. quęst.

Super-

Superbia destruit, quod iustitia ædificat. Epist. 57.

Superbia odit consortium, & superbus, quantum est in ipso, solus eminere cupit. Epist. 120.

Superbia habet quendam vnitatis & omnipotentiæ appetitum, sed in rerum temporalium principatu, quæ omnia transeunt tamquam umbra. De uera relig.

Superbia est omnium peccatorum initium, & finis, & caussa; quia non solum peccatum est ipsa superbia, sed etiam nullum peccatum esse potuit, aut potest, aut poterit sine superbia. De Salut. Doc.

Superbia cognoscitur verbis, & gestis, vultu & incessu. ib.

Superbus ab omnibus se laudari cupit, non patitur se cuiquam esse subiectum, sed semper inter suos æquales primum locum obtinere cupit; & quod non potest assequi meritis, adulando superioribus, detrahẽdo, & inuidendo æqualibus, humilesque contemnendo, vult inuadere. ib.

Sicut nauis est absq; gubernatore, cũ iactat̃ fluctib9, ita & superb9 leuis circũfertur, & in omnibus suis actionibus instabilis. ib.

Superbia una est, sed magis est damnanda in paupere quàm in diuitie, quia diues copia elatus est, pauper autem in egestate superbus, quod ad insaniam pertinet, & ob id pauper, magis est reus. In Quæst.

Superbus non potest esse nõ inuid9, quoniã inuidia est filia superbię. In Euãg. Ioan.

Eſt proprium ſuperbiæ magnificare introitum ac tactum ſui luminis,pro honore dare,vt oſtio ſuo aſſideas, vt prior gradum intra domum ponas,in qua deinceps multa ſunt oſtia, quæ receptos quoque excludũt. 6. de ben.

Omnes tibi pares facies, ſed inferiores ſuperbiendo non contemnes. De quàt. vir.

Plut. Difficilè eſt inuenire hominem ſuperbia vacuum. De Socr. gen.

De Temperantia, & intemperantia.

Plato. PRouerbium, nihil nimis, præcipiés tẽperatos homines ſemper quidem cõtinet,& huic illi obtemperant;intemperantes autem,& diſſolutos voluptatis feruor ad furorem vſque occupans,immoderatis clamoribus exultare compellit. In Phil.

Temperatus animus agit decentia erga Deum & homines, non enim temperatus eſſet, niſi decorum ſeruaret. In Gor.

Quicunque optat, ſe beatum fore, temperantiam ſequi, & exercere debet, intemperantiam uerò fugere. ib.

Per temperantiam, & domus rectè gubernatur, & ciuitas optimè regitur, & quodlibet aliud, cui ipſa temperantia præeſt:nam errore ſublato,rectitudineque ducente,

cente, in singulis actionibus, necesse est, ita viros instructos honestè ac benè agere; benè autem agentes beatos esse. In Char.

Temperantia vitæ hominum custos nunquam inscitiam subrepere, & suis uiribus vti permittit. ib.

Temperantia bonam corporis valetudinem facilius præstabit, quàm medicina. ibid.

Temperantiæ munus est, nequaquam se prosternere libidinibus, sed illas parui facere modestiamque seruare. In Phed.

Vetus illud prouerbium. Nihil nimis. scite dictum uidetur: nam qui ita se comparauit, ut ex ipso pendeat omnia, quę ad beatitudinem ei conferunt, aut quàm proximè ad hoc accedat, nec ex alijs pendeat hominibus, qui si vel benè, vel malè agant, hic sua quoque mutare cogatur, is optimè uitam instituit, is temperans, fortis ac prudēs est, & siuè pecunias nanciscatur ac filios, siue amittat, prouerbio semper parebit; nunquam enim aut lætitia nimis exultabit, aut dolore deijcietur. In Menex.

Nulla est temperantiæ cum soluta, nimiaque voluptate coniunctio, cum uoluptas huiusmodi mentem à suo statu dimoueat. 3. de rep.

Absurdum existimandum est, homines medicis egere, non tantum ad uulnera sananda, morbosque curandos aeris intemperie, & pro anni tempore aliter atque aliter

incidētes, sed plurimum ad distillationem, & spiritus interioris intumescentis impetū ob mollitiem, desidiam, & luxum in uictu. ibid.

Temperantia est ornatus quidam, & à quibusdam voluptatibus, & cupiditatibus abstinentia.4.de rep.

Duo sunt in hominis anima, unum quidem melius, alterum verò deterius, quando quod natura melius est, deteriori domi natur, tūc aliquis se ipso potentior dicitur, quoties autem propter improbam educationem, uel consuetudinem aliquam quod melius est, à deteriori superatur, imbecillior se ipso dicitur, & qui ita affectus est, intemperans appellatur.ib.

Cupiditas comedendi, cibique, & obsonij vsque ad salubritatem, & bonam corporis valetudinem est necessaria; non necessaria verò obstat corpori & menti ad temperantiam & prudentiam.8. de rep.

Nemò erit perfectè temperatus, nisi uoluptatibus, & cupiditatibus ad imprudentiam & iniuriam compellentibus fortiter repugnauerit, ac ratione, opereque, & arte, tam iocosis, quàm serijs in rebus deuicerit. 1. de legib.

Non oportet in ciuitate maximos in quemquam conferre honores, quia diuitiis præstet, aut quia uelox, aut sit formosus, aut robustus, si virtute careat; sed neque si alia quadam virtute præditus sit, temperan-

tia verò careat. 3. de leg.

Iustitia sine temperantia nullam originē habere potest. ib.

Quicunque vitam temperatam rectè nouerit, mitem in omnibus ac moderatam dicet, & quæ dolores quietos, uoluptates remissas, molles cupiditates, & amores furiosos minimè habeat, intemperatam verò in omnibus acrem, quæ vehementibus doloribus ac voluptatibus, ardentibus cupiditatibus, furiosisque & insanis amoribus mirū in modum agitetur. 5. de leg.

Nulla ciuitas legibus acquiescere poterit, si ciues in nimios sumptus cuncta erogāda, & cęteris omnibus prætermissis, conuiuijs dumtaxat, & venereis oblectamētis operam nauandam existiment. Epist. 7.

Deus quidem hominibus temperatis lex est, intemperatis verò voluptas. Epist. 8.

Temperantia & intemperantia in ijs voluptatibus versatur, quæ sunt cæteris animalibus communes. 3. Eth. *Arist.*

Temperans circa uoluptates mediocriter se habet; nam neque his gaudet, quibus intemperans maximè gaudere solet, sed magis ægre fert, neque omnino his gaudet, quibus non oportet, nec aliqua re huiusmodi nimium delectatur, nec si absit, dolet, neque cupit, nisi mediocriter. ib.

Temperans idem spectat, quod ratio, honestum scilicet. ib.

Temperantia est, per quam, ut lex præcipit, domita cupiditate, habentur. 1. Rhet.

Plut. Quid aliud eſt vera tẽperãtia, quàm corporis uoluptatibus non indulgere? ſed eas, quæ neque purè, neque puri ſunt, procul effugere? En. 1.

Temperantia, rectaque vitæ regula morbos expellit En. 2.

Quod fit ab intemperato, neque à prouidentia, neque ſecundum prouidentiã proficiſcitur, quod autem fit à temperato, non à prouidentia quidem agitur, cum fiat ab ipſo, tamen ſecundum prouidentiam agitur; rationi namque prouidentiæ conſentaneum eſt. En. 3.

Pyth. Temperantia uirtus eſt maxima, ut quæ & pueros, & uirgines, ſenes, & matronas decet, & adoleſcentibus maximè eſt neceſſaria. Nam hæc una & corporis pulchritudinem continet, conſeruatque animi ſanitatem, atque optimorum inſtitutorum deſiderium.

Vir temperans conſentanea agit in Deos & in homines.

Aug. Temperantia eſt affectio coercens, & cohibens appetitum ab ijs rebus, quæ turpitèr appetuntur. De lib. arb.

Temperantiæ munus eſt, coercere, & ſedare cupiditates, quibus ad ea impellimur quæ nos auertunt à legibus Dei, & à fructu bonitatis eius. De moribus Eccl.

Temperantia eſt rationis in libidinem, atque alios non rectos impetus animi firmà & moderata dominatio. eius partes ſunt continentia, clementia, & mo-

deſtia,

destia. De Oct. quæst.

Temperātia uoluptatibus imperat, alias odit, atque abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec unquam ad illas propter ipsas venit; scit enim optimum esse modum earum rerum, quæ cupiuntur, non quantum uelis, sed quantum debeas, sumere. Epist. 89. *Sen.*

Intemperans velis passis ad voluptates à cupiditatibus fertur, & sese illis dedit, adeasque se dirigit, De vir. mo. *Plut.*

Temperans animus vndique est æquabilis & pacatus, tranquillitate & admirabili quiete ornatus & compositus. ib.

Temperantia est contractio quædam cupiditatum, & ordo perimés superuacaneas & adscititias; tempestiuè autem & mediocritér cum decori ratione obsequens necessariis. In Gril.

Cuilibet animaliū generi suum est quoddam cognatum naturæ alimentum, aliis herba, aliis radix aut fructus, & quæ carne uescuntur, ea nullum alium fructum appetunt, neque infirmioribus alimentum eripiunt, sed & ceruum sinit pasci leo, & lupus ouem, quantum natura statuit, homo autē gulæ studio ad omnia se ferens, omnia tentans, omnia gustans, ut sui & nutrimenti naturę ipsi⁹ cōuenictis ignarus, sol⁹ inter omnia animalia omnibus vescitur. ib.

Tēperantia est ordo circa uoluptates atque bibidiues, eas rationi obedientes efficiens. De phant, & int. *Alcin.*

Marſ. Temperantia in ciuibus proprios moderatur affectus, geſtuſque componit. In Pla.

Quamuis temperantia propriè in cohibẽdis libidinibus, ac voluptatibus verſetur, tamen ſimilitudine quadam transfertur & ad cupiditates omnes repellendas, & ad quemlibet actum moderandum.ib.

Tanta eſt temperantiæ excellentia,ut eã omnes elegantes artifices in ſuis operibus obſeruent, & ipſius virtute nõ ſolum quicquid eſt ſub cęlum, ſed cęlum ipſum, vniuerſumque ſeruatur.ib.

Mira vis temperantię in hoc præcipuè declararur, quòd animum in deteriora infeliciter prolapſum, feliciter ſibi ipſi reſtituít. ibid.

Temperantia quidem facit, ne ex hominibus præcipitemur in bruta.ib.

Naturalis ordo expoſtulat, ut inferiores animæ partes ſuperioribus pareant, totuſque animus ſit vndique conſonans,& ſanus, & pulcher,neque agat fruſtra,ſed finẽ propoſitum conſequatur,qualis eſt habitus, vitaque hominis temperati. Contra verò in homine intemperato ratio hominis regina ſeruili ſeruit concupiſcentiæ, diſſonat quoque & languet, opuſque inexplebile molitur, & incomparabili moleſtia volantem ſequitur uoluptatem.ib.

Quò magis præſtat habere corpus ſanum quàm ægrum, eò magis etiam prętat animum temperatum quàm intemperatũ. ibid.

Vt appetitus proprium est appetere, sic rationis est, illum corrigere & coercere, hoc enim pacto solum & quae honesta videntur, expetemus, & quae natura insunt nobis, ex certo ac recto modo temperabimus, medium illud retinentes, quo remoto, frustra omnis noster ad uirtutem conatus est. lib. 3. de Obed.

Temperandi sunt animi, neque insolescendum ob res ad voluntatem cedentes. Qui cum maximè ex sententia fluant omnia, tunc maximè & considerandа rerum humanarum imbecillitas, fortunæque inconstantia, cogitandumque se hominem esse, ex qua cogitatione æquabilitas illa gignitur, quæ vbique & ab omnibus semper est laudata. lib. 1. de fortit.

Quid est aliud potando, scortando, luxuriando, profluenter effundendo patrimoniũ absumere, quàm se ipsum perdere. lib. de liberal.

Qui superbiores tyranni? aut quorum dominorum acerbiora imperia, quàm immoderatorum appetituum? quàm illegitimarum cupiditatum? Et sordidarum uoluptatum? quibus compressis, & infra gyrum rationis coercitis, non est cur aliquem exteriorem dominũ uereamur. lib. de magn.

De Verecundia.

DVO sunt quæ à pueritia illum in omni uita ducere debent, qui præclarè *Plato.*

ſit uicturus, in rebus turpibus uerecundia, in rebus honeſtis ſtudiū, & abſque his duobus neque ciuitas unquam, neque priuatus præclarum aliquod aut magnificum perficere poterit. In Conu.

Cum hominibus, qui ſunt iuſti pudoris participes, Deus uerſatur. In Soph.

Pudor adoleſcentes maximè decet. In Charm.

Ariſt. Verecundia quidem uirtus non eſt, laudatur tamen uerecundus, quoniam mediocritatem retinet: nam qui excedit, & in cunctis ueretur, pauidus, qui autem deficit, impudens vocatur. 2. Eth.

Verecundia non eſt uirtus, cum ſit magis affectus quàm habitus; eſt enim quidam infamiæ timor. 4. Eth.

Verecundia non omni ætati, ſed iuuenibus conuenit, eos enim verecundos eſſe oportet; propterea quòd illi cupiditatibus obnoxii in multis delinquere uerecundia prohibentur. ib.

Verecundia aut pudor, eſt moleſtia quędam & ęſtimatio animi, ex malis orta præſentibus, præteritis, aut futuris, ob quæ ſit ſubeunda alicuius ignominię nota. 2. Rhet.

Pyth. Quiſquis uim habet pudoris, bonos mores optimè ſeruat, atque ab omni re turpi ſe abſtinet; tum ex animo delet omnem impudentiæ licentiam, qua plurimi à turpitudine capiuntur.

Quidam numquam magis, quàm cum erubuerint, timendi sunt, quasi omnem uerecundiam effuderint. Epist. 11. *Sen.*

Qui pudore uacat, nullo dolore afficitur ex turpiter factis. de uitiosa uerec. *Plut.*

Adolescentes magis probandi sunt qui erubescunt, quàm qui pallescunt. ibidem.

Pudor fit utilis ratione, quæ & detrahit, quod redundat, & relinquit quod moderatum est. ib.

Quidam adolescentes simul cum puerili ueste pudorem, ac metum deponentes, soluto amictu, qui eos decorabat, statim contumacia obruuntur. De Aud.

Est pudentis animi, & uerecundi falsam etiam uituperationem moleste ferre; cum etiam hic qui alicuius criminis cõscii sunt, tamen, cum malè audiunt summopere commouentur, quamquam ex quo iniquè agere cęperunt, malè audire consueuerint. In Pol. *Popul.*

Verecundia nos monet, ut turpia euitemus, ibid.

Pudor ingenitus est temperantiæ fundamentum. In Protag. Plat. *Marsi.*

Pudor nos à turpibus absterret. in Cõu. Pla.

Temperantia, cum pudoris frenis utitur, efficit ut à turpibus, inuita uoluptatę nos abstineamus. in Lac. Plat.

De veritate, & mẽdacio.

Plato. QVicunque á veritate aberrat, eum etiã à legibus aberrare necesse est. In Min.

Mens aut idem est, quod veritas, aut omniũ quidẽ simillima, ac verissima. In Phil.

Mendacium, quod est in sermone, est quędã imitatio illius affectus, qui est in animo. 2. de rep.

Mendacium non solum diis, sed etiã hominibus est odiosum. ib.

Rempublicã administrantibus mentiri licèt, vel hostium, uel ciuium caussa ad communem ciuitatis vtilitatem. 3. de rep.

Nihil reperitur magis familiare sapientiæ quàm veritas. 5. de rep.

Quando animus illi inhęret, in quo est veritas, intelligit illud, & cognoscit, & intellectum habere videtur. 6. de rep.

Discendi cupidum statim à pueritia veritatem appetere oportet. ib.

Omnes veritatem cognoscere debẽt, qui sana mente aliquid uel publicè, vel priuatim acturi sunt. 7. de rep.

Rudes homines, & ueritatis ignari rempublicam rectè administrare nõ possunt. ib.

Pulchrum & stabile quiddã est ueritas. 2. de leg.

Veritas profectò tum diis, tum hominibus dux est omnium bonorum, & qui felix, beatusque futurus est, statim ab initio veritati particeps esse debet, ut in ueritate plu

rimum tempus vitam agat.5. de leg.

Nemo diis inuocatis mendacium dicat, aut decipiat:aut uerbo,uel re quícquã adulterari audeat,nisi odio esse velit.xi. de leg.

Non debet in libera ciuitate artifex arte ipsa, quę aperta res est, & à mendacio lõgè remota,rudes decipere.ib.

Mẽdacium ipsum per se improbum est, ac vituperatione dignum, uerum autẽ probum ac laudabile.4.Eth. *Arist.*

Verax est,qui ea,quæ sibi insunt,nec maiora,nec minora confitetur.ib.

Veritas est actio intellectus practici & speculatiui.6.Eth.com.4. *Auer.*

Veritatem recipere nequit, qui falsitatẽ recipere solet.3.phi.com.

Veritatis cognitio indiget longitudine temporis.2.meta.tex. com.1.

Omnes homines veritatis cognoscendę cupiditate afficiuntur.ib.

Homo veritatem inquirere debet, quẽadmodũ ægrotus sanitatẽ.4. meta com.8.

Veritatem expectare à falsa dicentibus, est volatilia persequi.4.meta.com.21.

Nulla ueritas elucebit apud eos, qui affectibus & morborum vitiis cõcitantur:quod namque veritatis principium, aut quæ ansa uel magna, vel tenuis esse potest in adeo insanientium comprehensione. De Myst. Aegyp. *Iamb.*

Nobis inest ueritatis cognitio, prohibemur, autẽ obliuione, falsis opinionibus, & immoderatis cupiditatibus, quibus ex- *Pro.*

pulsis, in se ipsum animus conuertendus est, ita ueritate statim fruetur. De An. & dem.

Animæ habent in se ianuas ueritatis, sed terrenis mortalibusque speciebus occlusas. ibid.

Pyth. Veritas cum intelligentię luce uersatur, in hac uiuit, in hac pascitur, & animi oculum auget.

Si hominis substantia constituta est per rationem ac mentem, ipsius opus non aliud est quàm sola exactissima ueritas, & de rebus uerum exquirere.

Veritas est animi cibus, & ex ea uiuit, & alitur.

Veritas quidem ipsa, quemadmodum ex nomine etiam ipso declaratur, erga Deos immortales conuersionem efficit.

Aug. Audire ueritatem nihil est, nisi sequatur fructus. In Psal. 66.

Veritas eam mentem fugit, quæ non inuenerit humilem. De temp. serm. 213.

Non est multifaciendum, quid homines senserit, sed quæ sit rei ueritas. De Ciu. Dei.

Quæ non ueniũt à ueritate, plerumq; & nullo impellente, se ipsa subuertunt. ib.

Sen. Inuoluta ueritas in alto latet, nec de malignitate naturæ queri possumus, quia nullius rei difficilis est inuentio, nisi cuius hic unus inuentæ fructus est, inuenisse. 7. de ben.

Assuescere nos oportet, & uerum dicere, & audire. Epist. 69.

Veri-

Veritas in omnibus suis partibus semper est eadem, quę autem decipiunt, nihil habent solidi. Epis. 80.

Tenue est mendacium, perlucet, si diligẽter inspexeris. ibidem.

Veritatis vna est via ac facies, falsitati vero nulla est constantia, variatur, & dissidet. Epist. 103.

Veritas magis elucet, quò sæpius ad manum venerit. De Ira.

Testimonium veritati, non amicitiæ reddere oportet. De quat. vir.

Crebro faciem mendacij veritas retinet, crebro mendacium specie ueritatis occulitur. Nam sicut aliquando tristem frontem amicus, & blandam adulator ostendit, sic verisimilitudine colorat veritas, vt fallat. ib.

Post Deum ueritas est colenda, quæ sola homines dijs proximos facit. De mor.

Mentiri seruile est vitium, & ab omnibus odio habendum, nec quod apud mediocres etiam seruos ueniam promereatur. De lib. educ. *Plut.*

Homo neque maius munus accipere, neque Deus homini dignius dare potest ueritate. De Is. & Osi.

Ipsius veritatis cognitio est ita amabilis ac desiderabilis, vt ipsum hoc viuere, & esse propter cognitionem data videantur.

Viri magno & excellenti ingenio, cum se doctrinę penitus dedissent, quicquid laboris poterat impendi, neglectis omnibus & publicis & priuatis actionibus, ad veritatis *Lact.*

inqui-

inquirendæ ſtudium ſe contulerunt, exiſtimantes multo præclarius eſſe, humanarum diuinarumque rationem inquirere, ac ſcire, quàm aut diuitiis, aut honoribus comparãdis operam dare, quibus rebus, quoniã fragiles, terrenæque ſunt, & ad ſolius corporis cultum pertinent, nemo melior, nemo iuſtior fieri poteſt. *De* fal. rel.

Obuoluta in obſcuro ueritas latetq́; uel contemnitur à doctis, quia idoneis aſſertionibus, eget, uel odio habetur ab indoctis ob inſitam ſibi auctoritatem, quam natura hominum procliuis in uitia perpeti non poteſt. ibid.

Nullus cibus eſt animæ ſuauior, quàm veritatis cognitio. ib.

O quàm difficilis eſt ignorantibus veritas, & quàm facilis ſcientibus. ib.

Veritatem quęrere, omnibus eſt innatũ. ibidem.

Tanta eſt veritatis potentia, vt ſe ipſam quamuis in rebus exiguis ſua claritate defendat. ib.

Mens terrenis viſceribus incluſa, & corporis tabe impedita non poteſt per ſe aut comprehendere, aut capere veritatem, niſi aliunde doceatur. ib.

Qui ueritatẽ ac iuſtitiã ſequitur, is accepto immortalitatis præmio, perenni luce fruitur, qui uerò vitia uirtutibus prætulerint, mẽdaciũ ueritati, neceſſe eſt, ut ad occaſũ, & ad tenebras deferat. De uero cultu.

Nefas eſt, eum, qui ueritati ſtudet, in aliqua

qua re fallere,& ab ipsa,quam sequitur,ueritate discedere. ib.

Nūquā mentiēdū est,quia mendaciū semper aut fallit,aut nocet.De diu.inst.

In omnibus consequi uera, uel paululū aberrasse,diuinū est,uel ꝑpè diuinū. De sō. Sin.

Qui summorum uirorum, & principū domos frequentare solent, ueraces esse nō possunt;huiusmodi enim obsequia mendaciū sequi consueuit. De cogn.& cur.an.af. Gal.

Veritatem eorum,quæ inquiris, inuenturum te affirmo,si primum initium uiæ quæ ad ea ducit,cognoueris,a qua aberrās ī magnam uerborum deceptionem, erroremq; incideris.De Pla.Hip.& Pla.

Septem requiruntur ad inquirendam in rebus abditis veritatem. Natura perspicax, educatio optima,prȩcȩptores ingenui, labor improb⁹,ardentissimus ueritatis amor, methodus optima,assidua denique exercitatio.Quorum si vel vnum desideretur, nō est admodum sperandum,eum, qui ad uiā ueritatis ducendus est, sui uoti compotem fieri posse, si uero omnia cumulata adsint, quid uetat,quo minus ueritatem bona etiā spe exquiramus? De const.ar.med.

Veritas ex falsitatis redargutione elucet. In Pla.

Prima uis animæ est mēs, cuius actus est perpetua ueritatis contemplatio.ib.

Veritas est animi cibus,ad eam inueniendam oculi, ad discendam aures conferunt. ibidem. Marf.

Mendacium est ciuitatis calamitas, videlicet quando priuati inter se mentiuntur, maximè si magistratibus mentiantur, perinde ac ægrotus medico, uel nautæ gubernatori mendacium dicant. ibid.

Fortior est ueritas quàm falsitas; cum ueritas sine falsitate esse possit, falsitas sine ueritate consistere nequeat. 1. de Theol. Plat.

Quemadmodum se habet lumē solis ad corporis oculum, sic ueritatis lumen ad oculum animæ, ib.

Animi cibum quem alium esse dicemus quàm ueritatem? quam esurit semper, ac sitit, qua parta summopere gaudet, qua sūpta crescit, & implétur. Omnis animus in omni ætate, ac semper præ cæteris veritatē appetit. 8. de Theol. Plat.

Cui veritas non placet, is paulò post sibi ipsi displicebit. lib. 2. Epist.

In sermone non minus cauendū est mēdacium, quàm in nauigatione scopulus. ib.

Qui ueritatis est cupidus, in rerum diuinarum contemplatione versatur, & corporis voluptates negligit. lib. 4, Epist.

Io. Pi. Tanto magis pro veritate pugnandū est, quāto plures oppugnatores habere cognoscitur. Contra Astr.

Io. Pōt. In omni actione, vitaque uniuersa, cum laudatur veritas, vituperatur mendacium, efficitur, vt ueracitas sit virtus, mendacitas verò vitium, siquidem improbatur vitium, cōmēdatur ecōtrario virtus. lib. 2. de serm.

Veritatis studium cuiquam inesse minimè

mè poteſt abſque ſumma etiam probitate, perinde ut nec ſine improbitate mendacium ibi.

Mentientium hominum comes eſſe conſueuit maledicentia, quoniam mendaces exiſtunt plerumque maledici pariter ac nugatores.ib.

Prima eorum cura,qui ueritatem ſequũtur,eſt recti atque honeſti; itaque & à turpitudine,quæ hon ſtati aduerſatur,& ab inſinuatione,quę à recto eſt aliena, abhorreãt, neceſſe eſt.ib.

De vino & ebrietate.

GRaue quiddam eſt hominibus ebrietas, nec ſponte ſuperuacuè bibere vellem, nec alteri conſulerem præſertim ſiquis heſternũ merum adhuc oleat. in Conui. *Plato.*

Vinum & cum pueritia, & ſine pueritia eſt veridicum.ib.

Iis,qui alios cuſtodiunt,ab ebrietate abſtinendum eſt;vnicuique enim magis conceditur,quàm cuſtodi, vt ebrietate grauatus, vbi ſit,neſciat, nempe ridiculum eſt, cuſtodem indigere cuſtode.3.de rep.

Vir ebrius tyrannicum gerit animum. 9. de rep.

Si iuuenis non ſapiens,ſed ebrius erit, ut ebriorum princeps,bonæ fortunæ non conſilio tribuetur, ſi ſua temeritate non euer-

tet

tet omnia.1.de leg.

Ebrius nauis, aut cuiusuis rei gubernator euertit omnia, siue nauis, siue curr⁹, siue exercit⁹, siue quoduis aliud ab eo regat. ib.

Ebrietas extinguit sensus, memoriā opinionem, & intelligentiam. ibid.

Qui ebrietate detinetur, ad eum animi habitum redit, quem puer habebat. ibi.

Cum quis biberit, primò fit alacrior q̃ antea, deinde quo plus biberit, est eo maiori, & meliori spe, & de se fortius sentit; tandem ea confidentia, libertate, & audacia repletur, ut intrepide & dicat, & faciat, quicquid placet. ibidem.

Pueri vsque ad duodeuigesimum annum vini vsum prorsus ignorent: nō enim oportet ignem igni in corpus & animam suggerere, priusquam virilem ætatem attigerint, & subire labores incipiant; furiosum namq; iuuentutis habitum cauere oportet. Quare ab ebrietate, & vini repletione iuuenes omnino se abstineant. 2. de lèg.

Bibētium animi sicut in igne ferrum, ita vino feruentes melioresque fiunt, idcirco faciliùs deducuntur. ib.

Magistratibus toto illo tempore, quo magistratum gerunt, gubernatoribus ac iudicibus à uino penitus abstinendum est, et his, quos de rebus non omnino negligendis deliberare oportet. ibid.

Qui vino repletus est, tam animæ quàm corporis rabie concitatus, quouis & trahit, & trahitur. 6, de leg.

Ebrius

Ebrius aliquem verberans duplici pœna afficiendus est. 2. Pol. *Arist.*

Vinum ad insolentiam homines impellit. De som. & vig.

Vini, cibi, & somni summa sit paucitas. *Pyth.*

Vinum mediocriter sumptum homines alacriores facit, immodicè uerò in insaniã capit ac furorem,

Ebrietas mentem obcęcat, rectoque consilio, & iudicio priuat. Ad fra. in Er. *Aug.*

Vinum & iuuentus duplex est incendium. ibid.

Ebrietas pudori comes esse non potest, quia nec castitas fuit vnquam comes temulentiæ. De Sobr. & virg.

Per uinum castitas submersa est, & plurimę à corruptoribus deceptę sunt, multæ etiam, pollente uino thori legitimi oblitæ suam pudicitiam adulteris tradiderunt. & cum męchis de maritorũ morte pactę sunt. ibidem.

Vini consuetudine multi in insaniã sunt conuersi, qua permanente, ab humana consuetudine seiuncti ferino plerumque dente consumpti sunt. ib.

Immoderatus uini excessus multos ex diuitibus pauperes reddidit, & egenos. ibidem

Ebrietas ab animę iniuria incipit, & flagitiorum omnium est mater, culparum materia, radix criminum, origo omnium uitiorum, turbatio capitis, subuersio sensus, tempestas linguæ, procella corporis,

& naufragium virginitatis.ibid.

Ebrietas est temporis amissio, volũtaria insania, languor ignominiosus, sanæ mentis debilitatio, morum turpitudo, dedecus uitæ, honestatis infamia, & animæ corruptela. ibid.

Ebrietas in vtroque sexu cuncta mala secum per appetit, & nefanda committit. ib.

Ebrietas temulentis tẽpora furatur, dies surripit, depositi sui non reminiscitur, & ante illum posita, nec mente, nec oculis cõtuetur. ib.

Iucunditati non ebrietati creata est uini natura, cuius moderatione sitis extinguitur, non tamen vt vsque ad ebrietatem bibatur. ibid.

Qui ebrietati deuinctus est, non potest esse in sua potestate. ib.

Qui assidua amentia diu noctuque discũbẽdo dormitat aut bibit, in hac uita adhuc positus quotidie sepelitur. ib.

Sen. Epulæ & ebrietates cruditatem afferũt, neruorum torporem ac tumorem, libidines, pedum, manuum, & articulorũ omniũ deprauationem. Epist. 24.

Animus ebrietate deuictus, nõ est in sua potestate. Epist. 84.

Quemadodum musto dolia ipsa rumpũtur, & omne quod in imo iacet in summã partem uis caloris eiicit, sic vino æstuante, quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. ib.

Mero onerati quemadmodum non retinent

nent cibum vino redundante, ita ne secretum quidem, quod suum est, & alienum pariter effundunt. ibi.

Nihil aliud est ebrietas quàm voluntaria insania. ib.

Ebrietas omne uitium infundit & detegit, verecundiam malis conatibus repugnantem remouet: plures enim peccandi verecundia, quàm bona voluntate à prohibitis se abstinent. ib.

Cum vis nimia vini possedit animum, quicquid malè latebat, emergit. ib.

Non facit ebrietas vitia, sed protrahit, tunc libidinosus ne cubiculum quidem expectat, sed suis cupiditatibus quantum petierint, sine dilatione permittit; tunc impudicus morbum profitetur & aperit, tunc petulans non linguam, non manum continet, crescit insolenti superbia, sæuo crudelitas, malignitas inuido, omne denique detegitur, & prodit. Adiice illam sui ipsius ignorantiam, verba dubia & parum expedita, incertos oculos, gressus errantes, capitis vertiginem, tecta ipsa mobilia, velut aliquo turbine circumagente totam domum; stomachi tormenta, cum vinum feruescit, & ipsa viscera distendit. ib.

Quemadmodum diuturni morbi oculos difficiles faciunt, etiam ad minimam radij solis offensionem; ita ebrietates assiduæ efferant animos. ib.

Non prius in uino lingua titubat, quàm mens cessit oneri, & inclinata, vel prodita

est,

est. Epist. 115.

Animus infirmus vino cõmittendus non est. Epist. 117.

Vulgare est, post prandium aut cęnam bibere, hoc patresfamilias rustici faciunt, & veræ voluptatis ignari, merum illud delectat, quod non innatat cibo, & liberè penetrat ad neruos. Epist. 123.

Contra naturam viuere uidentur, qui ieiuni bibunt, qui uinum recipiunt inanibus venis, & ad cibum ebrii transeunt. ib.

Vinum incendit iram, quia calorem auget pro cuiusque natura. De Ira.

Vt libertatis, ita vini moderatio salubris est. De Tranq.

Absentem lędit, qui cum ebrio litigat. In Prou.

Plut. Vini potus multum habet impetũ, uimque minimè amicam morbis nascentibus. De tuen. San.

Senes facilius quàm iuuenes ebrii fiunt. In Symp.

Vinum ad loquendum lacessit, & inter loquendum multa aperiuntur, ac deteguntur, aliàs occulta. ib.

Vinum nos aperit, & ostentat, non sinens letere, sed speciem ac laruam adimit, lege tamquam pedagogo quàm longissimè semoto. ib.

Ebrii sunt similes senibus, & hac de re uino dediti maturè admodum senescũt, eosque ante tempus caluicies, & canicies occupat. ib.

Vinum

Vinum loquaces facit, intempestiuaque garrulitate, & animi elatione implet. ibidem.

Aliud est bibere, aliud inebriari; & qui ita bibunt, ut delirent, hi dormitum se conferre debent. ib.

Quisque uerecundus, ac modestus ebrietatem vitare conatur. De Garr.

Quod est in corde sobrii, id est in lingua ebrii. ib.

Ebrius est loquax, mente enim, ac prudẽtia caret. ib.

Animi sunt ob vinum ad iram præcipites, & sæpe ebrietas libertatem in inimicitiam conuertit. ib.

Gal. Vinum non secus ac tyrannus animæ facultatibus imperat. De An. mor. & corp. temp.

Quemadmodum turpissimum est, hominem iracundia impulsum aliquid intemperanter agere, sic etiam ob amorem uinique, & crapulę cupiditatem, quæ omnia facultatis concupiscibilis sunt affectus, & opera, ob quæ homo non tam equo, uel cani similis euadit, sed uel petulanti apro, uel hirco, uel cuipiam agresti belluæ, quæ nunquam mansueta fieri possunt. De cur. an. af.

Vinum immodicè sumptum ad iram & libidinem pręcipites facit, & rationalem animæ partem hebetem, & turbidam reddit. De tuen. san.

Pueros uinũ ne gustare quidẽ suaserim, q

humectat

humectat nimium, corporis caliditatē auget,& caput halitu replet.ib.

Auic. Dare pueris vinum, est sicut ignem igni addere in lignis debilib⁹. De reg aquę & vi.

Apul. Prima pocula ad sitim pertinent, secunda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad insaniam. 3. Flor.

Io. Pōt. Ebrietas furori est simillima, tametsi ille è morbis gignitur, deterrimoque naturę habitu, hęc autem ex animi corruptione, deprauataque voluntate, vt ebrius quidem perinde ac furore percit⁹ quid agat nequaquam intelligit. De Imman.

De virtute.

Plato SIquid sit virtus penitus ignoram⁹, quo pacto cuiquam consulere poterimus, viamque optimam,& facillimam ad virtutem ostendere? In Lach.

Virtus neque nascitur, neque casu contingit, sed doctrina ac studio comparatur. In Prot.

Virtutis curam non ad vnum aliquem dumtaxat spectare oportet, sed ad omnes, si modo ciuitas consistere debeat.ib.

Ob præsentem virtutem & nos boni sumus,& quæcunque alia. In Gor.

Omni studio laborandum est, vt virtutē consequamur. In Phed.

Absque virtute,exercitationes & possessiones omnes turpes,malæque sunt.ibi.

To-

Totum aurum, quod est super terram, uel sub terra, virtuti iure cōparari non potest. 5. de leg.

Quisquis de uirtute absque inuidia certare debet. ibid.

Virtus sanitas quædam est, & pulchritudo, & robustus animi uigor 4. de rep.

Virtus humana non corporis, sed animi dicitur. 1. Eth. *Arist.*

Duplex est uirtus, alia intellectiva, alia moralis: intellectiua quidem plurimum ex doctrina generatur, & augetur; quare experientia indiget ac tempore, moralis autem fit ex consuetudine. 2. Eth.

Neque natura, neque præter naturam insunt nobis virtutes, sed nos natura ad illas recipiendas apti quidem sumus, & consuetudine perficimur. ibi.

Virtutes agendo acquirimus, quemadmodum & in aliis artibus, quæ enim oportet postquam didicimus facere, ea faciendo discimus, ceu fabricando fabri, & citharam pulsando citharedi, sic iusta agendo iusti, & modesta modesti, & fortia fortes efficimur. ibidem.

Ars & uirtus semper in difficilibus uersatur. ib.

Virtus habentem perficit, & ipsius opus bonum reddit. ib.

Virtus est habitus electiuus in mediocritate consistens, ib.

Virtutis est, benè potius facere quàm suscipere, & honesta potius agere, quàm se à

turpibus abstinere. 4.Eth.

Actiones secundum virtutẽ honestę sũt, & honesti gratia fiunt. ibid.

Quod fit per virtutem iucundum est,vel sine molestia, minimeque dolorem affert. ibidem.

Virtutis est lætari, atque dolere in quibus oportet, & quemadmodum oportet. ibidem.

Vbi non maximè uirtus honoratur, fieri minimè potest,ut ibi sit firmus optimorum in Republica status.2.Pol.

Virtus homines nobiles facit,& eos extollit.4.Pol.

Auer. Virtutes non conseruantur bonis externis,sed bona externa virtutibus. 7.Pol.

Virtus non laudatur, nisi propter actiones,quę ab ea proficiscuntur.1.Eth.com.16

A virtute oritur mors concupiscentiæ, & illius quies. 2. Eth.com.3.

Virtus non est ipsa ratio recta, sed est habitus excellens cum recta ratione.6.Eth. com.18.

Virtus concupiscibilis nihil audit ab intellectu,neq; illum sequitur.7.Eth. com.7.

Virtus est omnium rerum mensura;sicut enim rei quantitas per mensuram cognoscitur, ita per uirtutem rerum naturæ in bonitate & malitia cognoscuntur. 10. Eth. com. 6.

Pyth. Virtuti fidendum est ut castæ & sobriæ vxori fortunæ ut instabili credendum; ut meretriculæ.

Virtus potior est cum paupertate, q̄ diuitię cū uitiis mixtæ.

Virtus est animi habitus, naturæ modo atque rationi consentaneus. Con. Iul. *Aug.*

Totum quod pulchrum est, id animæ virtus est ac sapientia. In Psal. 58.

Virtus est circulo similis; nam neque in animi bonis quicquam inuenitur, quod magis ex omni parte sibi consentiat quàm uirtus, neq; in planis figuris magis quàm circulus. De quant. an.

In hac vita nihil virtute melius possideri potest. De Ciu. Dei.

Nulli præclusa est virtus, omnibus patet, omnes admittit, omnes inuitat, ingenuos, libertinos, seruos, reges, & exules: non eligit domum, nec censu m. nudo homine contenta est. 3. de ben. *Sen.*

Virtus non recipit sordidum amatorem. 4. de ben.

Sola uirtus præstat gaudium perpetuum ac securum. Epist. 27.

Perfecta uirtus est ęqualitas, ac uitæ ratio in omnibus sibi consentiens, quod non potest esse, nisi rerum scientia contingat, & ars, qua diuina, & humana cognoscantur. Epist. 31.

Quemadmodum virtutes retentę exire non possunt, ita initium ad illas eundi est arduum, quia hoc primū mentis est ægræ, & imbecillę inexperta formidare. itaq; cogenda est mens, ut recipiat. Epist. 51.

Nihil est virtute præstantius, nihil pulchrius & bonum est & optabile: quicquid ex illius imperio geritur. Epist.68.

Qui aliquid uirtute melius putat, aut vllum præter illam bonum, ad hæc, quæ fortuna sparguntur, sinum expandit, solicitus missilia eius expectat. Epist.75,

Omnis uirtus, & omne virtutis opus manet incorruptum. ib.

Virtus nō casu acquiritur, nec leui quidem opera, aut paruo labore cognoscitur. Epist.77.

Si omne bonum est in animo, quicquid illum confirmat, extollit, & amplificat, bonum est, ualidiorem autem animum excelsiorem, & ampliorem facit uirtus. Nam cætera, quę nostras cupiditates irritant, animū deprimunt, ac labefactant, & cum videntur attollere, inflant, & multa uanitate deludunt. ibid.

Virtus extollit hominem, & supra chara mortalibus collocat, nec ea bona, nec ea, quæ mala uocantur, aut nimis cupit, aut expauescit. Epist.88.

Non potest esse miser, qui virtute præditus est, Epist.93.

Calamitates, damna, & iniurię hoc aduersus virtutem possunt, quod nebula aduersus solem. ib.

Omnibus natura dedit fundamenta, ac virtutum semina, omnes ad omnia ista nati sumus. Epist. 109.

Omnibus inter se virtutibus est amicitia. Epist.110.

Virtus sine aduersario marcescit. De diu.prou.

Virtus est quoddam altum,excelsum,regale,inuictum,& infatigabile. De uita be.

Virtutes ibi esse debent,ubi erit consensus & vnitas;nam uitia diffident.ib.

Qui ad uirtutem accessit,dedit spem generosæ indolis, at qui uoluptatem sequetur,uidetur effeminatus,fractus,degenerãs, & ad turpia peruenturus, ib.

Turpitudo non potest eò introire, ubi est virtus,& honestum. De Tranquil.

Nihil eripit fortuna,nisi quod dedit, uirtutem autem non dedit; ideo eam non potest eripere.Libera est virtus, inuiolabilis, immota,& inconcussa. ib.

Virtus cum semel animum induruit, eum inuulnerabilem reddit.De Consol. ad Alb.

Si quis proprias familiaresque ex consuetudine uirtutes agat,is nullo modo aberrare posse videtur, De lib.educ. Plut.

Tota uiuendi ratio cum uirtute est iucũdissima. De fort.

Primum argumentum,quo in virtute te profecisse sẽtias,est amoris magnitudo. De prof. mo.

Virtutis spectator non eget publico applausu,sed in somnis, & in ipsis rerum simulachris interno rei feliciter gestæ,aspectu fruitur.ib.

Qui proficiunt in virtutis studio, vitæ suæ non secus ac templo, aut regiæ aureum subiiciunt fundamentum, & in opus huiusmodi nihil temere admittunt, sed ad rationem omnia redigunt, atque componunt. ibidem.

Virtutis possessio, nisi agat, nihil prodest. De Hom.

Gal. Via, quæ ducit ad uirtutem, est laboriosa. De cur. an. af.

Lact. Virtus non imago uirtutis colenda est, non aliquo sacrificio, non thure, aut precatione solemni, sed sola uoluntate ac proposito. Nam quid aliud est colere uirtutẽ, nisi eam animo comprehendere, ac tenere? De fal. rel.

Virtus cum scientia coniuncta, est sapientia. ib.

Virtus ipsa non est summum bonum, sed mater summi boni; quoniam ad illud sine ipsa perueniri non potest. ib

Hac de re nobis proposita est virtus, vt perdomita libidine, & superata rerũ terrenarum cupiditate, animæ puræ ac uictrices ad Deum, idest ad originem suam reuertantur. ib.

Nulla est uirtus, si desit aduersarius. ib.

Via, quæ ducit ad virtutem, primo aditu est ardua, siquis autem superata difficultate, ad summum euaserit, lucidum amœnumque campum, & suorum laborum fructus uberrimos capiet, ac iucundos. Quos autem primi aditus difficultas deterruit, hi de-

deflectunt in vitiorum uiam, quę primo ingressu est amęna & facilis, repente vero fit præceps, saxis aspera, sentibus obducta, gurgitibus intercisa, ac torrentibus rapida, ut laborare, hęrere, labi, & cadere, necesse sit. De vero cultu.

Virtutis ratio præcipue consistit in his rebus comparãdis, quæ nec vllus homo nec mors ipsa nobis auferre potest. ibid.

Virtus sine intermissione est perpetua, nec ab eo discedere potest, qui eam semel cepit. De diu.prę.

Ex his, quæ sunt in nobis primum bonũ atq; laudabile est virtus. De dogm Pla. Apul.

Sola uirtus nos felices facere potest, cum sine uirtute in aliis rebus prosperis felicitas inueniri non possit.ib.

Absolutę virtutes neque crescũt unquã, neque decrescunt; vitia vero contra, cum alter altero imprudentior iuuenatur. De Phant.& intel. Alex.

Virtutes quędam sunt principes, quædam pedisequę, principes in rationali animæ parte locate sunt, & ex illis cæteræ virtutes perficiũtur, pedisequę in parte rationis experte uersantur, hę siquidem honesta agunt, haud sane secundum rationem, quæ sit in ipsis (neque enim habent) sed secundum normam à prudentia ex consuetudine, & exercitatione illis impositam. ibidem.

Virtus est in nostra potestate, non enim laude digna existimaretur, si uel natura, vel diuina sorte contingeret. ib.

Cum uirtus sit diuinus quidam thesaurus, ipsa est quidam animæ affectus optim⁹, ac perfectus, qui efficit hominem concordem, & constantem tum ad agendum, tum etiam ad loquendum, & ad se ipsum, & ad alios. ib.

Marsi. Virtus omnes animæ partes, ut natura statuit, disponit, ac seruat: uitium uero contra naturæ ordinem confundit, ac perturbat. In Pla,

Virtus menti splendorem, & uoluntati lætitiam affert. lib. 5. Epist.

Io. Pöt. Virtus suo se prodit fulgore, & latere ne scit. lib. 1. Epist.

Io. Pöt. Quanquam virtus expetendam se se omnibus præbet, paucos tamen eius pertingit possessio. lib. 1. de forti.

Virtus nihil, quod extra se sit, quærit aliud, nihilque simulatum patitur aut fictũ, nihil etiã aliunde arcessit, astu uacua, à fraude auersa, à pretio incorrupta, à fuco prorsus aliena, libera, sui iuris, opibusque etiam suis contenta. lib 2 de prud.

Virtus est solius hominis bonum, eiusdemque solius possessio, atque patrimonium. ibidem.

Virtus ipsa affatim cuncta sibi sufficiet, eritque eadem ipsa perfectus, & vndique consumatus finis, cui etiam nihil desit ad benè feliciterque uiuendum. ib.

Virtus

Virtus dignitate, & auctoritate sua omnino est summa,& pro maiestatis amplitudine, ac prestantia habenda est pulcherrima,& maxima omnium humanarum rerũ, eademque etiam augusta;cæterum suam si bi sedem medio quodam in suggestu collocauit,quo è loco pari auctoritate, & imperio suis & nostris hostibus aduersetur: habent enim uirtutes penè omnes duos aduersum se constitutos, & inter se quoque dissentientes aduersarios, ib.

Cætera cum fluxa sint & caduca, temporis momento auferri possunt; at uirtus firmum & stabile bonum est,quę cum nullius sit externæ rei indigens, alia tamen omnia absque illa manca sunt,& huc & illuc incerta feruntur.In Char.

De vita.

Flagitioso homini non expedit uiuere,necesse est enim,vt male uiuat.In Gor. *Plato.*

Viuere hic quodcunq; tempus non optãdum est uiro,qui uerè sit uir,neque hæc uita est amanda.ib.

Id in ptimis quisque consideret, qua ratione hoc ipso tempore,quo uita fungitur, optimè uiuat.ib.

Omnis hominis uita numerosa quadam indiget consonantia.in Prot.

Nõ multi faciendum est uiuere,sed benè uiuere.In Crit.

Arist. Triplex est vita, voluptuosa, ciuilis, & cõtemplatiua. 1. Eth.

Vulgus omnino seruile videtur, pecudũ vitam diligendo, substinetur autem ob id, quòd plerique in potestatibus constituti instar Sardanapali vitam degunt. ibi.

Vita omnibus est expetenda, bonis uiris præcipuè, quorum vita est beatissima. 9. Eth.

Vita diuiditur in ocium & negocium, in pacem & bellum, 7. Pol. cap. 14.

Vita est permansio nutritiuę animę cum calido De vit. & mor.

Aug. Cupis, ut uita sit longa, etsi mala, imo fac, ut sit bona, & noli timere de breuitate. Homil. 1.

Præsens vita est assiduum bellum. In Euang. Ioan.

Nonne uita ista morti est similis? dies autem ipsi properantes transeunt, quia dies hodiernus hesternum excludit; crastinus ideo nascitur, ut hodiernum excludat. ibidem.

Quid est diu uiuere, nisi diu torqueri? nisi malos dies malis diebus addere? In Euãg. Math.

Vita longissima est tamquam aura matutina. In Psal. 36.

Hæc uita est horribilis & laboriosa, fragilis & molesta, caduca ac misera, deceptrix atque dolosa, & erumnarum plena In luctu nascimur, in labore viuimus, & in dolore morimur. Ad fra. in Er.

Hæc vita est misera, caduca, incerta, laboriosa, immunda, malorum domina, superborum regina; plena erroribus & miseriis, quę non est dicenda vita sed mors. In qua singulis momentis morimur, quam humores tumefaciunt, dolores extenuant, ardores exsiccant, cibi inflant, inedia macerat, ioci dissoluunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ inflant, paupertas deiicit, iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit. Ex omnibus his malis mors furibunda sequitur, simulque cunctis gaudijs illius miseræ uitę ita finem imponit, ut cum esse desierit, non fuisse putetur. Mors ista uitalis, & vita mortalis, quamuis his & alijs repleta sit molestiis, & incommodis (Proh dolor) quàmplurimos suis capit illecebris, & quàmmultos suis pro missionibus decipit. De Meditationibus.

Homo nunquam est in uita, ex quo est in corpore isto potius morientę, quàm viuente. 13. de Ciu. *Dei.*

Sen.

Nemo curat quàm bené uiuat, sed quamdiu, cum vnicuique contingere possit ut bené uiuat, ut diu nemini. Epist. 22.

Sic uiue cum inferiore, quemadmodum tecum superiorem uiuere uelis. Epist. 47.

Punctũ est quod uiuimus, & adhuc puncto minus Epist. 50.

Non viuere bonum est, sed bene uiuere; itaque sapiens viuit quantum debet, non quantum potest: uidebit ubi uicturus sit, cũ quibus, quomodo, & quid acturus. Epis. 71.

Sic viuendum tamquam in conspectu viuamus, sic cogitandum tamquam aliquis in pectus intimum conspicere possit. Epi. 84.

Non vt diu uiuamus, curandum est, sed vt satis; nam vt diu uiuas, fato opus est, vt satis animo, longa est uita, si plena est, impletur autẽ cum animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatẽ sui transtulit. Epis. 94.

Maximum est uitæ vitium, quòd semper est imperfecta, & quòd ex alio in aliud defertur. Epist. 102.

Est res sordida, uia trita ac uulgari uiuere. Epis. 123.

Nobis ducenda est uita, quam natura præscripsit, nec ab illa declinandum; illam sequentibus omnia facilia sunt, & expedita, contra illam nitentibus non est alia uita q̃ contra aquam remigantibus. ib.

Magis humanum est desiderare uitam. q̃ deplorare. De Tranquil.

Satis longa uita, & ad maximas res gerẽdas, largè nobis data est, si tota bene collocaretur. De bre. vi.

Non accepimus breuem uitam, sed fecimus; non illius inopes, sed prodigi sumus. ibidem.

Quàm ſerum eſt, tunc uiuere incipere, cum deſinendum eſt. ib.

Quiſque viam ſuam pręcipitat, & futuri deſiderio præſentium tædio laborat. ib.

In tria tẽpora diuiditur, quod eſt, quod fuit, & quod futurum eſt. Ex his quod agimus, breue ęſt, quod acturi ſumus dubium, quod egimus certum. ib.

Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incurſitandum eſt, & alicubi labi neceſſe eſt, alicubi retineri, alicubi reſpergi; ita in hoc uitæ actu diſſipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. De Ira.

Si uolumus credere altius veritatem inſpicientibus, omni uita eſt ſupplicium. De conſol. ad Alb.

Tota vita flebilis eſt, urgebunt noua incommoda, priuſquam ueteribus ſatisfeceris. De conſ. ad Mar.

Nihil eſt tam fallax quàm uita humana, nihil mehercule tam inſidioſum; nullus eã acciperet, niſi daretur inſcijs. Itaque feliciſſimum eſt non naſci, proximum puto breuitate vitę defunctos cito in integrum reſtitui. ibidem.

Tria ſunt uitæ genera; quod eorum ſit optimum, quæri ſolet. Vnum eſt uoluptatis, alterum actionis, tertium cõtemplationis. De ui. bea.

Vita omnis breuis eſt, ideo immortalitas eſt mors honeſta. In Prou.

Quemadmodum quos aut ſermo, aut lectio,

ctio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, & perueniſſe ante ſciunt, quàm appropinquaſſe, ita hoc iter uitę aſſiduū & citatiſſimum, quod dormientes, vigilanteſque eodem gradu facimus, occupatis non apparet niſi in fine. De breu.ui.

Plut. Vniuſcuiuſque uita eſt temporis punctū. De lib.educ.

Multi ſapientes viri non nunc, ſed antea deplorauerunt res humanas, iudicantes ſupplicium eſſe hanc vitam, & ſummæ calamitatis loco ducentes, hominem naſci. De cõſol.ad Apol.

Quiſque ſecum cogitare debet, non uitam longiſſimam eſſe optimam, ſed quæ cū virtute ducitur. ib.

Aſpice, quot curis ac moleſtiis uita noſtra obruatur, quas ſi uellemus enumerare, valde quidem eam accuſaremus, & eam cõfirmaremus ſententiam, qua mors uita potior ſtatuitur. ib.

Aequum eſt, nos id genus vitæ, quod nobis eſt commodum, amplexos, in eo elaborare, reliqua omittere. De An.tran.

Apul. Ad uiuendū profecto uelut ad natandum is eſt melior, qui ab onere magis eſt vacuus. In Apologia.

Gal. Delige optimum uitæ genus, quod reddet conſuetudo iucundum. De cur. an. af.

Marſ. Qui nondum ingenio, ac uirtute ſatis profecit, quamuis centum annos uixerit, tamen parum uixit. lib. 1 Epiſt.

Nullus satis, ac feliciter viuit, nisi qui æternæ felicitatis comparandæ gratia viuit. Ibid.

Nemini dubium est, triplex esse viuendi genus, contemplatiuum, actiuum, & voluptuosum; homines enim triplici uita ad felicitatem peruenire conantur, sapientia, potentia, & uoluptate. lib. 9. Epist.

Duplex est humanæ vitæ genus, & eorum qui in cœtu uiuunt, ciuilia obeuntes munera, & eorum qui prætermissis aut neglectis rerum ciuilium administrationibus, in ipsarum tãtum rerum naturæ cognitione versantur. ac scientia. lib. 3. de prud. Io, Pot.

Prudentissima artifex natura fuit, & fabricam suam admirabili artificio composuit, nimis tamen arctos illi terminos statuisse visa est, satisque breuem uitam dedisse homini, quem ad tam multa ac magna genuisset. In Char. Vide de Miseria.

De vitio.

Animi vitium cætera superat mala, idcirco est omnium turpissimũ. in Gor. Plato.

Plana est uia ad uitia, ac sine sudore peragitur. 4. de leg.

Vitia & virtutes sunt in nostra potestate. 3. Eth. Arist.

Non solum animi uitia sunt uoluntaria, sed interdum etiam corporis, quæ quidem

carpimus, & increpamus, si non sunt à natura, sed in nostra potestate. ib.

Plut. Quemadmodum regula quadam rectũ à non recto diiudicamus; sic & vitium tamquam virtuti non congruum. En. 1.

Vitium est quædam animi dissonantia, En. 3.

Porph. Non tantum vitiorum effectus euitare, sed affectus etiam ipsos omnino euellere debemus. De Abst.

Pyth. Vitia sunt penitus euellenda ferro igneque & omnium disciplinarum machinis.

Aug. Non qui vitiis detinentur, sed ipsa uitia odio habenda sunt. De An. quant.

Omne quippè uitium eo ipso, quo est uitium, est contra naturam. De lib. arb.

Cum uituperas uitium, id profectò laudas, cuius integritatem desideras. ib.

Quod naturæ perfectioni deesse perspicimus, id uitium uocamus. ib.

Vitium animæ rationalis est uoluntas ea faciendi, quæ vetat summa & intima veritas. De uera rel.

Cui non tam expellenda sunt vitia quã refellenda? quæ utique non suscipere facilius est, quàm semel suscepta deponere. Ad Demetr.

Duo sunt ex omnibus vitia, quę homines maximè decipiunt sua voluptate, gula scilicet, ac libido; quæ deponere eò difficilius est, quò eis vti est iucundius. ib.

Non uitiorum notitia, sed ipsa uitia nobis displicere debent. De Trin.

Vi-

Vitium ita est contra naturam, ut non possit nisi nocere naturæ. De ciu. Dei.

Etiam si vitium consuetudine, nimio ue progressu roboratũ, uelut naturaliter inoleuit, à uoluntate sumpsit initium. ib.

Bellum contra vitia suscipiendum est, & acriter gerendum. ib.

Vitia ex nobis, & ex nostra uoluntate habemus. In Psal. 68.

Vitia nos extollent, si fuerint infra nos, de uitiis nostris scalam nobis facimus, si ipsa calcamus. De temp. serm. 176.

Omnia in omnibus vitia sunt, sed nõ omnia in singulis; hunc natura ad auaritiam impellit, hic libidini, hic uino deditus est. 4. de ben. *Sen.*

Nulla sapientia naturalia corporis, aut animi uitia deponuntur: quicquid insitum, & ingenitum est, lenitur arte non uincitur. Epist. xi.

Animus mutandus est non locus, quocũque perueneris uitia te sequẽtur. Epist. 28.

Non multum prodest sua uitia proiecisse, si cum alienis rixandum est. ib.

In uitia alter alterum impellimus, quo pacto ad salutem reuocari potest, quẽ nullus retrahit, & populus impellit? Epist. 40.

Id agere debemus, ut uitiorum illecebras quàm longissimè fugiamus. Ep. 52.

Facilius est, uitiorum initia prohibere, quàm eorum impetus regere. Epist. 86.

Errat, qui uitia nobiscum nasci existimat, superueniunt, & ingeruntur. Ep. 95. *Plato.*

Si uis exercere imperium tibi utile, nulli autem graue, ſubmoue uitia. ib.

Vitia ſunt hominum, non temporum. Epiſt. 98.

Non modo pronum eſt iter ad uitia, ſed præceps. ib.

Quia noſtra uitia amamus, & defendimus, malumus illa excuſare, quàm excutere. Epiſt 117.

Serpunt uitia, & contactu nocent, & in proximum quemque tranſiliunt. ib.

Vitia ſunt uirtutibus proxima, & perditis quoque ac turpibus eſt recti ſimilitudo. Epiſt. 121.

Aliena uitia in oculis habemus, noſtra autem ſunt à tergo. De Ira.

Optimum eſt, uitiis cognitis, impedimēta proſpicere. ib.

Cum quædam uitia uirtutes imitentur, ſecerni nō poſſunt, niſi ſigna, quibus cognoſcantur impreſſeris. De Clem.

Plut. Vitium omnia in ſe habens ad infelicitatem fabricandam poſita homines exagitat. De vit.

Vitium eſt igne ac ferro uiolentius. ib.

Vitia iudicio & exercitatione vincantur, iudicium præcedat oportet, nemo enim aſſueſcit ad uitanda, & ea ex animo euellenda, quæ ipſi moleſta non ſunt: inuiſa autem nobis fiunt uitia, cum ratione perſpicimus, quæ damna, & quam turpitudinem afferant. De Garrul.

Vitia consistunt aut in actionibus, aut in verbis, aut in motibus animi De discr. adul. & am.

Omne uitium uirtute, non aduerso vitio est corrigendum. ib.

In omni uitiorum genere, maximè autẽ inordinato & confuso animi statu insunt quidam gradus. De prof. virt.

Conscius tibi sis, dies ac noctes te cõtra vitia depugnare, aut saltem non sępè statione abire, neque continenter veluti induciis factis internuncios ab ijs uoluptates aliquas, aut oblectationes, aut aliena negocia accipere, non iniuria, alacri confidentique animo ad reliqua perges. ib.

Vbi est delectatio uitii? si nullibi vacuitas curarum & dolorum, nullibi se ipso cõtentum esse, nullibi tranquillitas animi, ociumue conceditur. De virt. & vi.

Vitium si iis etiam quæ splendida videntur, preciosa & veneranda miscetur, ea molesta facit, & iniucunda possidentibus. ibid.

Vitium in ipsis visceribus habitans & inhęrens, noctes atque dies absque face exurit ibid.

Quemadmodum corpus, cum à suis hostibus superatur, morte mulctatur, ita animus dum superatur à vitiis, necesse est, ut moriatur. De sal. rel. Lact.

Quia virtutibus amaritudo permixta est, vitia verò voluptate cõdita sũt, illa offensa,

hac homines deliniti feruntur in præceps, ac bonorum specie decepti, mala pro bonis amplectuntur. ib.

Mars. Maximum quidem omnium id nobis in vita propositum sit certamen, quo superemus uitium, & uirtutem consequamur. *In* Pla.

Nullum maius detrimentum excogitari potest, quàm illud, quo animus à uitiis afficitur, ita ut quemadmodum homini cum corpore omnino ægroto non expedit uiuere, ita neque cum animo uitiis affecto. ib.

Pleri que hominibus obedire, & sapientum consilia sequi nolunt, tamen bestiis, hoc est uitiis seruiunt. lib. 1. Epist.

Vitia uituperanda sunt, non homines; illud est amici, hoc autem inimici. ib.

De voluptate.

Plato. VOluptatum illecebræ potius maleficæ quædam illaqueationes, quàm uoluptates uocandæ sunt. in Phil.

Has uoluptates, quæ uirtutis tamquam deæ cuiusdam sunt pedissequę libenter admittimus. ib.

Voluptas est omnium maximè temeraria, ea præcipuè, quæ ad venerem pertinet, hæc enim omnium ingentissima iudicatur. ibid.

Nihil voluptate, eiusque exultatione immoderatius inueniri potest. ib.

A voluptatibus superari maxima est inscitia. In Prot.

Grauium perturbationum prima est voluptas, esca mali maxima, In Tim.

Voluptates & dolores admodum vehementes omnium morborum animæ grauissimi sunt iudicandi. ib.

Omnis uoluptas quasi clauum tenens animam corpori affigit, atque connectit, efficitque adeo corpoream, ut iam opinetur, ea esse uera, quæ suadet corp⁹, in Phed.

Nulla est maior, uehementior, ac magis furiosa uoluptas, quàm circa venerea. 3. de rep.

Offerunt se nobis uoluptates, quæ ad cōtraria nos alliciunt, & dum animæ blandiuntur, ad illa detorquent. 7. de rep.

Qui uoluptatibus indulget, animum suū minimè honorat, sed potius deiicit, cum malis ac pœnitentia eum repleat. 5. de leg.

Voluptas affert sæpius homini detrimentum & dolorem, animo hebetudinē & obliuionem, insipientiamque, ac petulatiam parit. Epist. 3.

Voluptas omnis sequitur actum, aut affectum. 2. Eth. *Arist.*

Nobis omnibus à pueritia ita uoluptas inoleuit, vt sit difficile, hanc nostræ uitæ penitus insitam reiicere. ib.

Difficilius est repugnare uoluptati quā iræ ibid.

Multos, ut videtur, voluptas decipit, quæ licèt bonum non sit, tamen apparet: sequū-

tur

tur ergo voluptatem tamquam bonum. 3. Eth.

Voluptas quò magis est voluntaria, eò magis est accusanda. ib.

Appetitus voluptatum est insatiabilis, stultoque undique affluunt. ib.

Voluptates si magnę sunt, ac vehementes, à suo statu mentem remouent. ib.

Voluptates impediunt prudētiam, & eò magis, quò sunt maiores, quod in venereis patet; nemo enim, dum illis detinetur, mente quicquam prospicere potest. ib.

Voluptates quædam sunt honestæ, quædam turpes, quædam etiam infames. ib.

Pyth. Omnium malorum maximorum est uoluptas, qua tamquam clauo ac fibula anima nectitur.

Aug. Voluptas quęrit, quid iucundum sit sensibus, ratio verò quid verum menti videatur. De ciu. Dei.

Minus voluptatibus stimulatur qui non est vbi est voluptatum frequentia. De singul. cle.

Sen. Voluptas est fragilis ac breuis, cuius necesse est, ut aut nos pæniteat, aut pudeat, & in qua nihil est magnificum. 7. de ben.

Illa est voluptas & homine & viro digna, non implere ventrem, nec saginare, nec irritare voluptates, quarū tutissima est quies, sed perturbatione carere. ib.

Hómines suis voluptatibus seruiunt, nō fruuntur, & mala sua (quod malorum est

vlti-

vltimum amant. Tunc itaque ad maximã infelicitatem peruentum est, cũ turpia non solum delectant, sed etiam placent, & desinit esse remedio locus, cum quæ fuerunt vitia, mores fiunt Epist. 39.

Valde perniciosi sunt auribus nostris, qui voluptates laudant. Epist. 24.

Voluptas est res humilis & pusilla, & minimi facienda, communis cum brutis animantibus. ib.

Indurandus est animus, & à blãdimentis voluptatum procul abducendus. Epist 52.

Debellãdę sunt voluptates, quę sæua etiã ingenia ad se rapiunt. ib.

Voluptates præcipuè euellere oportet, & tanquam latrones odio habere; nos enim amplectuntur, ut strangulent. ib.

Voluptas est pecoris bonum. Epist. 92.

Voluptas dissoluit, & omne robur emollit. ibid.

In primis reiiciẽdę sunt uoluptates, quæ nos eneruãt, & effeminatos reddũt. Ep. 106.

Indulgere voluptati est omnium malorum initium. Epist. 3.

Voluptas est quiddã humile, seruile, imbecillũ & caducũ, cuius statio ac domicilium sunt fomites ac popinæ. De vita be.

Voluptas cum maximè delectat, tunc extinguitur, nec multum habet loci: itaque cito implet, ac molesta est, & post primum impetum marcescit. ib.

Quid mihi voluptatem nominas? hominis bonum quęro, non ventris, qui laxior est

pe-

pecudibus ac belluis.ib.

Qui sequũtur voluptatem, non ipsi voluptatem, sed ipsos uoluptas habet, cuius aut inopia; torquentur, aut copia strangulãtur, miseri si deseruntur ab illa, miseriores si obruuntur.ib.

Qui sectatur uoluptatem, omnia postponit, & primum libertatem negligit, ac pro ventre dependit, nec sibi uoluptates emit, sed se uoluptatibus vendit.ib.

Plut. Cum tria sint uiuendi genera, vnum in agendo, alterum in contemplando, tertium in perfruendis uoluptatibus uersatur, qui tertium hoc sequitur, est dissolutus, uoluptatum seruus, belluarum similis, & abiectus. De lib. educ.

Voluptates ratione superare sapientis est. ibid.

Voluptatum illecebræ non sunt pestes, quæ externa quadam ratione in animum introducantur, sed cognatæ ac domesticę, fortesque plurimorum pestilentium affectuum, quos siquis permittat indoli suæ innasci, ac recta ratione, sanisque dictis nõ reuellat, ac totum habitum immutet, quo decens, aptaque euadat, nihil est quod speres, immanibus belluis fore mitiorem. De off. aud.

Brutorum est, omnes uoluptates sectari, stolidi autem omnes fugere. in Conu.

Gal. Quicquid facinoris homines perpetrare audent, id agunt aut uoluptatis fallacia, aut suadente auaritia. De sectis.

Putare,

Putare, voluptatem bonnm existere, quéadmodum Epicureus existimabat, est opinio peccans, falsa, ac vitiosa. De pla. Hip. Pla.

Qui hauriendis voluptatibus sitientes incumbunt, per eas imprudétes in laqueos mortis incidnnt. De fal. rel. *Lact.*

Qui seruiunt voluptatibus, vim mentis extinguunt, & cum se viuere maximè putēt, ad mortem concitatissimè properant. De verò cultu.

Omnis volûptas est caduca & breuis. ib.

Ea est vera voluptas, quæ est virtutis comes & socia. ib.

Sicut vita perpetua est in virtute, ita mors in voluptate. ib.

Qui voluptatibus indulgent, hi animam suam corpori mancipant, ad mortemque condemnant, quia se corpori addixerunt, in quo mors habet potestatem. ib.

Fructus voluptatis æque ac ipsa sunt breues ac temporales. De diu. prou.

Nimia voluptatis appetentia & periculum parit, & insaniam generat. lib. diu. inst.

Reijciendę sunt noxiæ voluptates, ne pestifera suauitate deliniti in mortem incidamus. ib.

Nemo voluptatis possessione fit melior, cum voluptas sit etiam bestijs, & maior quā hominibus. De Volupt. *Mars.*

Nemo est, qui modo vllam corporis voluptatem perceperit, qui nesciat, quàm sit fragilis, quàm breuis, quanta celeritate

Punctũ est quod uiuimus, & adhuc puncto minus Epist. 50.

Non viuere bonum est, sed bene uiuere; itaque sapiens viuit quantum debet, non quantum potest: uidebit ubi uicturus sit, cũ quibus, quomodo, & quid acturus. Epis. 71.

Sic viuendum tamquam in conspectu vi uamus, sic cogitandum tamquam aliquis in pectus intimum conspicere possit. Epi. 84.

Non vt diu uiuamus, curandum est, sed vt satis; nam vt diu uiuas, fato opus est, vt satis animo, longa est uita, si plena est, impletur autẽ cum animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatẽ sui transtulit. Epis. 94.

Maximum est uitæ vitium, quòd semper est imperfecta, & quòd ex alio in aliud defertur. Epist. 102.

Est res sordida, uia trita ac uulgari uiuere. Epis. 123.

Nobis ducenda est uita, quam natura præscripsit, nec ab illa declinandum, illam sequentibus omnia facilia sunt, & expedita, contra illam nitentibus non est alia uita q̃ contra aquam remigantibus. ib.

Magis humanum est desiderare uitam, q̃ deplorare. De Tranquil.

Satis longa uita, & ad maximas res gerẽdas, largè nobis data est, si tota bene collocaretur. De bre. vi.

Non accepimus breuem uitam, sed fecimus; non illius inopes, sed prodigi sumus. ibidem.

Quàm

Quàm ferum eſt, tunc uiuere incipere, eum deſinendum eſt. ib.

Quiſque viam ſuam prçcipitat,& futuri deſiderio præſentium tædio laborat. ib.

In tria tẽpora diuiditur, quod eſt, quod fuit,& quod futurum eſt. Ex his quod agimus, breue eſt, quod acturi ſumus dubium, quod egimus certum. ib.

Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incurſitandum eſt,& alicubi labi neceſſe eſt, alicubi retineri, alicubi reſpergi; ita in hoc uitæ actu diſſipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. De Ira.

Si uolumus credere altius veritatem inſpicientibus, omni uita eſt ſupplicium. De conſol. ad Alb.

Tota vita flebilis eſt, urgebunt noua incommoda, priuſquam ueteribus ſatisfeceris. De conſ. ad Mar.

Nihil eſt tam fallax quàm uita humana, nihil mehercule tam inſidioſum; nullus eã acciperet, niſi daretur inſcijs. Itaque feliciſſimum eſt non naſci, proximum puto breuitate vitę defunctos cito in integrum reſti tui. ibidem.

Tria ſunt uitæ genera; quod eorum ſit optimum, quæri ſolet. Vnum eſt uoluptatis, alterum actionis, tertium cõtemplationis. De ui. bea.

Vita omnis breuis eſt, ideo immortalitas eſt mors honeſta. In Prou.

Quemadmodum quos aut ſermo, aut le-

ctio, aut aliqua interior cogitatio iter facientes decipit, & peruenisse ante sciunt, quàm appropinquasse, ita hoc iter uitę assiduũ & citatissimum, quod dormientes, vigilantesque eodem gradu facimus, occupatis non apparet nisi in fine. De breu.ui.

Plut. Vniuscuiusque uita est temporis punctũ. De lib.educ.

Multi sapientes viri non nunc, sed antea deplorauerunt res humanas, iudicantes supplicium esse hanc vitam, & summæ calamitatis loco ducentes, hominem nasci. De cõsol.ad Apol.

Quisque secum cogitare debet, non uitam longissimam esse optimam, sed quæ cũ virtute ducitur. ib.

Aspice, quot curis ac molestiis uita nostra obruatur, quas si uellemus enumerare, valde quidem eam accusaremus, & eam cõfirmaremus sententiam, qua mors uita potior statuitur. ib.

Aequum est, nos id genus vitæ, quod nobis est commodum, amplexos, in eo elaborare, reliqua omittere. De An.tran.

Apul. Ad uiuendũ profecto uelut ad natandum is est melior, qui ab onere magis est vacuus. In Apologia.

Gal. Delige optimum uitæ genus, quod reddet consuetudo iucundum. De cur. an. af.

Marſ. Qui nondum ingenio, ac uirtute satis profecit, quamuis centum annos uixerit, tamen parum uixit. lib. 1 Epist.

Nullus

Nullus satis, ac feliciter viuit, nisi qui æternę felicitatis comparandæ gratia viuit. Ibid.

Nemini dubium est, triplex esse viuendi genus, contemplatiuum, actiuum, & voluptuosum; homines enim triplici uita ad felicitatem peruenire conantur, sapientia, potentia, & uoluptate. lib. 9. Epist.

Io, Pol. Duplex est humanæ vitæ genus, & eorum qui in cœtu uiuunt, ciuilia obeuntes munera, & eorum qui prætermissis aut neglectis rerum ciuilium administrationibus, in ipsarum tãtum rerum naturæ cognitione versantur, ac scientia. lib. 3. de prud.

Prudentissima artifex natura fuit, & fabricam suam admirabili artificio composuit, nimis tamen arctos illi terminos statuisse visa est, satisque breuem uitam dedisse homini, quem ad tam multa ac magna genuisset. In Char. Vide de Miseria.

De vitio.

Plato. Animi vitium cætera superat mala, idcirco est omnium turpissimũ. in Gor.

Plana est uia ad uitia, ac sine sudore peragitur. 4. de leg.

Arist. Vitia & virtutes sunt in nostra potestate. 3. Eth.

Non solum animi uitia sunt uoluntaria, sed interdum etiam corporis, quæ quidem

carpimus,& increpamus,si non sunt à natura, sed in nostra potestate.ib.

Plut. Quemadmodum regula quadam rectũ à non recto diiudicamus;sic & vitium tamquam virtuti non congruum. En.1.

Vitium est quædam animi dissonantia, En. 3.

Porph. Non tantum vitiorum effectus euitare, sed affectus etiam ipsos omnino euellere debemus. De Abst.

Pyth. Vitia sunt penitus euellenda ferro igneque & omnium disciplinarum machinis.

Aug. Non qui vitiis detinentur, sed ipsa uitia odio habenda sunt. De An.quant.

Omne quippè uitium eo ipso, quo est uitium, est contra naturam. De lib. arb.

Cum uituperas uitium, id profectò laudas,cuius integritatem desideras.ib.

Quod naturæ perfectioni deesse perspicimus,id uitium uocamus.ib.

Vitium animæ rationalis est uoluntas ea faciendi, quæ vetat summa & intima veritas. De uera rel.

Cui non tam expellenda sunt vitia quã refellenda? quæ utique non suscipere facilius est, quàm semel suscepta deponere. Ad Demetr.

Duo sunt ex omnibus vitia,quę homines maximè decipiunt sua voluptate, gula scilicet,ac libido; quæ deponere eò difficilius est, quò eis vti est iucundius. ib.

Non uitiorum notitia, sed ipsa uitia nobis displicere debent. De Trin.

Vi-

Vitium ita est contra naturam, ut non possit nisi nocere naturæ. De ciu. Dei.

Etiam si vitium consuetudine, nimio ue progressu roboratũ, uelut naturaliter inoleuit, à uoluntate sumpsit initium. ib.

Bellum contra vitia suscipiendum est, & acriter gerendum. ib.

Vitia ex nobis, & ex nostra uoluntate habemus. In Psal. 68.

Vitia nos extollent, si fuerint infra nos, de uitiis nostris scalam nobis facimus, si ipsa calcamus. De temp. serm. 176.

Omnia in omnibus vitia sunt, sed nõ omnia in singulis; hunc natura ad auaritiam impellit, hic libidini, hic uino deditus est. 4. de ben. Sen.

Nulla sapientia naturalia corporis, aut animi uitia deponuntur: quicquid insitum, & ingenitum est, lenitur arte non uincitur. Epist. xi.

Animus mutandus est non locus, quocũque perueneris uitia te sequẽtur. Epist. 28.

Non multum prodest sua uitia proiecisse, si cum alienis rixandum est. ib.

In uitia alter alterum impellimus, quo pacto ad salutem reuocari potest, quẽ nullus retrahit, & populus impellit? Epist. 40.

Id agere debemus, ut uitiorum illecebras quàm longissimè fugiamus. Ep. 52.

Facilius est, uitiorum initia prohibere, quàm eorum impetus regere. Epist. 86.

Errat, qui uitia nobiscum nasci existimat, superueniunt, & ingeruntur. Ep. 95. Plato.

Si uis exercere imperium tibi utile, nulli autem graue, submoue uitia. ib.

Vitia sunt hominum, non temporum. Epist. 98.

Non modo pronum est iter ad uitia, sed præceps. ib.

Quia nostra uitia amamus, & defendimus, malumus illa excusare, quàm excutere. Epist 117.

Serpunt uitia, & contactu nocent, & in proximum quemque transiliunt. ib.

Vitia sunt uirtutibus proxima, & perditis quoque ac turpibus est recti similitudo. Epist. 121.

Aliena uitia in oculis habemus, nostra autem sunt à tergo. De Ira.

Optimum est, uitiis cognitis, impedimẽta prospicere. ib.

Cum quædam uitia uirtutes imitentur, secerni nõ possunt, nisi signa, quibus cognoscantur impresseris. De Clem.

Plut. Vitium omnia in se habens ad infelicitatem fabricandam posita homines exagitat. De vit.

Vitium est igne ac ferro uiolentius. ib.

Vitia iudicio & exercitatione vincantur, iudicium præcedat oportet, nemo enim assuescit ad uitanda, & ea ex animo euellenda, quæ ipsi molesta non sunt: inuisa autem nobis fiunt uitia, cum ratione perspicimus, quæ damna, & quam turpitudinem afferant. De Garrul.

Vitia consistunt aut in actionibus, aut in verbis, aut in motibus animi. De discr. adul. & am.

Omne uitium uirtute, non aduerso vitio est corrigendum. ib.

In omni uitiorum genere, maximè autē inordinato & confuso animi statu insunt quidam gradus. De prof. virt.

Conscius tibi sis, dies ac noctes te cōtra vitia depugnare, aut saltem non sępè statione abire, neque continenter veluti induciis factis internuncios ab ijs uoluptates aliquas, aut oblectationes, aut aliena negocia accipere, non iniuria, alacri confidentiáque animo ad reliqua perges. ib.

Vbi est delectatio uitii? si nullibi vacuitas curarum & dolorum, nullibi se ipso cōtentum esse, nullibi tranquillitas animi, ociumue conceditur. De virt. & vi.

Vitium si iis etiam quæ splendida videntur, preciosa & veneranda miscetur, ea molesta facit, & iniucunda possidentibus. ibid.

Vitium in ipsis visceribus habitans & inhęrens, noctes atque dies absque face exurit. ibid.

Quemadmodum corpus, cum à suis hostibus superatur, morte mulctatur, ita animus dum superatur à vitiis, necesse est, ut moriatur. De fal. rel. Lact.

Quia virtutibus amaritudo permixta est, vitia verò voluptate cōdita sūt, illa offensa

hac homines deliniti feruntur in præceps, ac bonorum specie decepti, mala pro bonis amplectuntur. ib.

Mars. Maximum quidem omnium id nobis in vita propositum sit certamen, quo superemus uitium, & uirtutem consequamur. *In* Pla.

Nullum maius detrimentum excogitari potest, quàm illud, quo animus à uitiis afficitur, ita ut quemadmodum homini cum corpore omnino ægroto non expedit uiuere, ita neque cum animo uitiis affecto. ib.

Pleri que hominibus obedire, & sapientum consilia sequi nolunt, tamen bestiis, hoc est uitiis seruiunt. lib. 1. Epist.

Vitia uituperanda sunt, non homines; illud est amici, hoc autem inimici. ib.

De voluptate.

Plato. VOluptatum illecebræ potius maleficæ quædam illaqueationes, quàm uoluptates uocandæ sunt. in Phil.

Has uoluptates, quæ uirtutis tamquam deæ cuiusdam sunt pedissequæ libenter admittimus. ib.

Voluptas est omnium maximè temeraria, ea præcipuè, quæ ad venerem pertinet, hæc enim omnium ingentissima iudicatur. ibid.

Nihil voluptate, eiusque exultatione immoderatius inueniri potest. ib.

A voluptatibus ſuperari maxima eſt inſcitia. In Prot.

Grauium perturbationum prima eſt voluptas, eſca mali maxima, In Tim.

Voluptates & dolores admodum vehementes omnium morborum animæ grauiſſimi ſunt iudicandi. ib.

Omnis uoluptas quaſi clauum tenens animam corpori affigit, atque connectit, efficitque adeo corpoream, ut iam opinetur, ea eſſe uera, quæ ſuadet corp⁹, in Phed.

Nulla eſt maior, uehementior, ac magis furioſa uoluptas, quàm circa venerea. 3. de rep.

Offerunt ſe nobis uoluptates, quæ ad cōtraria nos alliciunt, & dum animæ blandiuntur, ad illa detorquent. 7. de rep.

Qui uoluptatibus indulget, animum ſuū minimè honorat, ſed potius deiicit, cum malis ac pœnitentia eum repleat. 5. de leg.

Voluptas affert ſæpius homini detrimentum & dolorem, animo hebetudinē & obliuionem, inſipientiamque, ac petulatiam parit. Epiſt. 3.

Voluptas omnis ſequitur actum, aut affectum. 2. Eth. *Ariſt.*

Nobis omnibus à pueritia ita uoluptas inoleuit, vt ſit difficile, hanc noſtræ uitæ penitus inſitam reiicere. ib.

Difficilius eſt repugnare uoluptati quā iræ. ibid.

Multos, ut videtur, voluptas decipit, quæ licèt bonum non ſit, tamen apparet: ſequū-

tur ergo voluptatem tamquam bonum.3. Eth.

Voluptas quò magis est voluntaria, eò magis est accusanda.ib.

Appetitus voluptatum est insatiabilis, multoque undique affluunt. ib.

Voluptates si magnę sunt, ac vehementes, à suo statu mentem remouent.ib.

Voluptates impediunt prudētiam, & eò magis, quò sunt maiores, quod in venereis patet; nemo enim, dum illis detinetur, mente quicquam prospicere potest.ib.

Voluptates quædam sunt honestæ, quædam turpes, quædam etiam infames.ib.

Pyth. Omnium malorum maximorum est uoluptas, qua tamquam clauo ac fibula anima nectitur.

Aug. Voluptas quęrit, quid iucundum sit sensibus, ratio verò quid verum menti videatur. De ciu. Dei.

Minus voluptatibus stimulatur qui non est vbi est voluptatum frequentia. De singul. cle.

Sen. Voluptas est fragilis ac breuis, cuius necesse est, ut aut nos pæniteat, aut pudeat, & in qua nihil est magnificum. 7. de ben.

Illa est voluptas & homine & viro digna, non implere ventrem, nec saginare, nec irritare voluptates, quarũ tutissima est quies, sed perturbatione carere.ib.

Homines suis voluptatibus seruiunt, nõ fruuntur, & mala sua (quod malorum est

vlti-

vltimum amant. Tunc itaque ad maximã infelicitatem peruentum est, cũ turpia non solum delectant, sed etiam placent, & desinit esse remedio locus, cum quæ fuerunt vitia, mores fiunt. Epist. 39.

Valde perniciosi sunt auribus nostris, qui voluptates laudant. Epist. 24.

Voluptas est res humilis & pusilla, & minimi facienda, communis cum brutis animantibus. ib.

Indurandus est animus, & à blãdimentis voluptatum procul abducendus. Epist 52.

Debellãdę sunt voluptates, quę sæua etiã ingenia ad se rapiunt. ib.

Voluptates præcipuè euellere oportet, & tanquam latrones odio habere; nos enim amplectuntur, ut strangulent. ib.

Voluptas est pecoris bonum. Epist. 92.

Voluptas dissoluit, & omne robur emollit. ibid.

In primis reiiciẽdę sunt uoluptates, quæ nos eneruãt, & effeminatos reddũt. Ep. 106.

Indulgere voluptati est omnium malorum initium. Epist. 3.

Voluptas est quiddã humile, seruile, imbecillũ & caducũ, cuius statio ac domicilium sunt fomites ac popinæ. De vita be.

Voluptas cum maximè delectat, tunc extinguitur, nec multum habet loci: itaque cito implet, ac molesta est, & post primum impetum marcescit. ib.

Quid mihi voluptatem nominas? hominis bonum quęro non ventris, qui laxior est

pe-

Putare, voluptatem bonum existere, quéadmodum Epicureus existimabat, est opinio peccans, falsa, ac vitiosa. De pla. Hip. Pla.

Qui hauriendis voluptatibus sitientes incumbunt, per eas imprudétes in laqueos mortis incidunt. De fal. rel. *Lact.*

Qui seruiunt voluptatibus, vim mentis extinguunt, & cum se viuere maximè putēt, ad mortem concitatissimè properant. De verò cultu.

Omnis volūptas est caduca & breuis. ib.

Ea est vera voluptas, quæ est virtutis comes & socia. ib.

Sicut vita perpetua est in virtute, ita mors in voluptate. ib.

Qui voluptatibus indulgent, hi animam suam corpori mancipant, ad mortemque condemnant, quia se corpori addixerunt, in quo mors habet potestatem. ib.

Fructus voluptatis æque ac ipsa sunt breues ac temporales. De diu. prou.

Nimia voluptatis appetentia & periculum parit, & insaniam generat. lib. diu. inst.

Reijciendę sunt noxiæ voluptates, ne pestifera suauitate deliniti in mortem incidamus. ib.

Nemo voluptatis possessione fit melior, cum voluptas sit etiam bestijs, & maior quā hominibus. De Volupt. *Mars.*

Nemo est, qui modo vllam corporis voluptatem perceperit, qui nesciat, quàm sit fragilis, quàm breuis, quanta celeritate

labatur, ac defluat, & quàm cito in contrarium conuertatur. ib.

Voluptates impediunt prudentiam, mēti tenebras infundunt, iudicium labefactāt, suisque blanditiis, ac lenocinijs quasi meretricula quædam mentes hominum ad se alliciunt, atque illaqueant, omnemque hominis naturam in vitiorum ac scelerum luto & cęno prosternunt. ib.

Voluptas neque aurem], neque rationē, neque ordinem vllum sequitur, sed potius repentino ac temerario quodam sensuum impetu in nobis excitatur, quàm aut certo iudicio, aut consilio blanditur sensibus; corpus quadam suauitate perniciosa delinit, effeminat animum, atque à suo statu mentem & rationem abducit. ib.

Voluptates intollerabili quodam cupiditatis ardore sensus afficiunt, curas accēdūt, animum solicitudine onerant, & in furorē quendam rabiemque compellunt. ib.

Perspicuum est, ex uoluptatibus omnes pestiferas animi perturbationes proficisci, adulteria, stupra, homicidia, furta, dissensiones, scelera denique omnia. ib.

Voluptates ardentissimis, & innumeris affectibus quasi quibusdam furiis animū exagitant, ut ab illa tranquillitate sit alienus, quam natura summopere expostulat. ibidem.

Qui voluptatī maximè deditus est, non modo non ascendit ad ea, quæ meliora sūt ac diuina, sed ne proprię quidem naturæ

statum

ſtatum, dignitatemque retinent, & ex animo ad corpus, ex mente ad ſenſus, & ex homine ad beſtias labitur. ib.

Voluptatibus deditι non modo ab immortalium deorum præſtantia, ſed ab hominum quoque natura degenerare videntur, omnemque humanam rationem excuti fędiſſimas porcorum ſordes inducere. ib.

Breuis uoluptas ſummo & diuturno dolore emitur. lib. 1. Epiſt.

Qui voluptatibus nimium dediti ſunt, ſæpè in grauiſſimos dolores incidunt, & cũ expleri & impleri oſtendunt, tunc magis cupiunt & ſoluitantur. lib. 5. Epiſt.

In cęno ac voluptatum caligine, quis nõ amittit ſplendorem, ac lucem veritatis? In Heptaplo. *Io. Pic.*

Quid eſt optabile in mundi uoluptatibus? quæ dum quæruntur, fatigant, cum acquiruntur, inſaniam pariunt, cum amittuntur, excruciant. lib. 1. Epiſt.

Illud turpiſſimum iudicandum eſt, quod nonnulli, vt voluptates adipiſcantur, imperitę multitudinis errore ducti, non tantum grauiſſimos labores ſuſcipere, ſed vitam etiam ipſam offerre parati ſint; qui mihi nihilo plus agere videntur, quàm vt cum labore, & periculo turpiſſimi euadant. lib. 1. de Obed. *Io. Pět.*

Nihil eſt tam ſeruile & abiectum, quàm voluptatibus deditum eſſe. ib.

Siquis iudicauerit, quot quantaque ex uoluptatibus pululent mala, quot affe-

rantur tormenta & sensibus & corpori, desinet admirari tantopere voluptates, lib. 2. de forti.

Qui bene uiuunt, ideſt, qui virtutem colunt, honeſtisque uersantur in actionibus. ij vera, perfectaque, & homine digna fruuntur voluptate. lib. 1. de prud.

Voluptas animi vires sic eneruat, ut nihil nisi languidum, muliebre, & tanquam euiratum, aut sentire patiatur, aut consulere. lib. 3. de prud.

Voluptas rara esse debet, ac tũ maximè delectat, cum sit quàm honeſtiſſima. In Char.

Speusippus de definitionibus traditis à Plat.

AVrora eſt diei principium, vel primum à Sole lumen.

Aer eſt elementum, cuius omnes loci mutationes sunt secundum naturam.

Anima eſt, quod se ipſum mouet, animalibus vitalis motus cauſſa.

Aequitas eſt iuſtorum, conducentiumq́ue remiſſio, in cõmercijs ordo rationalis animæ quoad honeſta ac turpia.

Aſtutia eſt affectio, qua finem coniectamus.

Animoſitas eſt impet⁹ violẽt⁹ irrationalis animæ abſque rationis, ac mentis ordine.

Ami-

Amicitia est consensus in rebus iustis & honestis, eiusdem vitæ electio, consensus in deliberando atque agendo. Concordia in communione vitæ cum beneuolentia. Cõmunio in dandis, accipiendisque beneficijs.

Attentio est intentio animi ad discendũ.

Adulatio est conuersatio ad voluptatem absque ratione boni, uel habitus ad oblectationem consuetudinis tendens, mediocritatemque transgrediens.

Ambitio est habitus animæ, omnes sumptus honoris gratia admittens. præter rationis normam.

Auxilium est expulsio mali vel præsentis uel imminentis.

Beatitudo est bonum, quod ex omnibus bonis constat, vel potestas, quæ per se satis est ad benè viuendum, vel perfectio secundum virtutem.

Bonitas est affectio, qua eligim' optima.

Bonum est, quod sui ipsius gratia est expetendum, vel quod in omnibus quæ sunt est salutis caussa, vel quod ad ipsum tendit à quo veniunt omnia quæ sunt eligenda.

Beneuolentia est electio hominis ad hominem, grata atque accepta:

Cælum est corpus, quod omnia corpora complectitur.

Consensio est rerum omniũ communicatio, cogitationumque concordia.

Charitas est integra animi declaratio. Ciuilis scientia honestorũ atq; vtiliũ. Scientia iusti-

iustitiam in Rempublicam inducens.

Consilium est admonitio alterius de rerum agendarum ratione.

Cautio est euitatio mali, vel diligentia custodiendi.

Concordia est consensus imperantiũ, & subditorũ in imperandi, obediendiue rõne.

Consultatio est consideratio futurorum, quo nam pacto conferant.

Coniectura est rei latentis iudicium.

Celebritas est tẽpus sacrũ secundũ leges.

Ciuilis hõ dicitur, q peritus est eorũ, quę ad reipublicæ administrationem pertinẽt.

Ciuitas est habitatio multorum hominum, qui communibus legibus vtuntur, vel cœtus hominum, qui ijsdem legibus subiecti sunt.

Ciuitatis virtus est recta reipublicæ constitutio.

Continens est, qui partes animę rationi repugnantes cohibet.

Conscientia est cogitatio tristis absque ratiocinatione.

Contumelia est iniuria, quæ per contemptum infertur.

Calumnia est amicorum dissensio, quæ fit verbis.

Contrarietas est maxima illorum distantia, quæ sub eodem genere per quasdam differentias continentur.

Cogitatio est animæ curatio ob commissa scelera.

Deus est viuẽs immortale per se ipsum ad

beati-

beatitudinē sufficiens. Essentia sempiterna ipsius boni caussa.

Dies est solis iter ab ortu ad occasū, vel lumen nocti contrarium.

Docilitas ėst animæ ingenium ad velociter percipiendum.

Donum est mutua gratiarum relatio.

Diuinatio est scientiæ rerū absq; demonstratione præsaga.

Dictio est vox hominis quæ scribi pōt, & signum quoddam commune absque cantus harmonia significans.

Definitio est oratio ex gn̄e, differentiaq; composita.

Demonstratio est ratiocinatio vera, vel oratio, quæ aliquid ostēdit per prę̃cognita.

Decretum est institutum ciuile, quod certum tempus respicit.

Depositum est tributio cum fide.

Dominatio est iustus principatus nulli subditus.

Degeneratio est prauitas in natura, uel declinatio ab eo, quod est secundū naturam.

Disciplina est facultas, quæ animū curat.

Elementum est illud, ex quo componūtur, & in quod composita dissoluuntur.

Electio est approbatio, vel actio recta.

Elemētum vocis est vox simplex, & caussa, vt cętere voces sint voces.

Eruditio est disciplinæ traditio.

Fortuna est motus ab occulto in occultum, casu quodam felicis actionis caussa.

Fortitudo est habitus animæ intrepidus,

militaris audacia, peritia illorũ quę ad bellũ spectant: constantia animi aduersus illa, quę terrere solent. Audacia prudentiæ pedissequa: intrepiditas in mortis expectatione. Affectio seruans in periculis rationale propositum. Robur contra periculum obsistẽs. vis omnia sustinens uirtutis gratia. Perseuerantia animi in ijs, quæ rectæ rationi audenda, uel timenda videntur. Obseruantia eorum, quę ratio dictat in rebus pertimescendis. Habitus in lege immobiliter perseuerans.

Frugalitas est rationalis vitę simplicitas, morumque bonorum studium.

Fides est recta præsumptio, ut res sic se habeat, ut tibi uidetur.

Facundia est perspicacia, & facultas obtinendi quod propositum est.

Ferocitas est excessus audaciæ, haud metuens, quæ metuenda sunt.

Furor est verę ęstimationis corruptio.

Generatio est motus ad essentiam, vel acceptio essentię, vel processus in esse.

Generositas est virtus ingenui moris, Facilitas animi ad dicenda, pariterque agẽda.

Gaudium est lætitia in operibus tempe-ant iæ.

Gratia est uoluntaria beneficẽtia. Redditio boni obsequij in tempore opportuno.

Humilitas est facultas animę expers omnis iracundiæ.

Honor est bonorum largitio propter virtutis officium. Æstimatio ac dignitas

vir-

virtute acquisita. Figura uenerationis. Cõseruatio dignitatis.

Habitus est affectio animę, secundum quam quales dicimur.

Homo est animal, quod solum ex animãtibus rerum scientiæ per rationes fit particeps.

Iustitia est consensio animæ ad se ipsam, eiusque partium ordo ad inuicem mutuus. Habitus pro dignitate vnicuiq; distribuens. Habitus, quo qui præditus est, semper quæ iusta videntur eligit. Habitus vitæ legibus obedientis. Aequalitas communicatiua. Habitus, qui rectis legibus semper obtemperat.

Indolentia est habitus, quo in dolores nunquam incidimus.

Industria est ingenium animæ, quo quisque nutritus est, in singulis quod decet, faci lè coniicit mentis acumen.

Ingenium est discendi velocitas, vel virtus insita in natura.

Iudicium est rata pronunciatio de eo, quod uenit indiscepationem.

Intelligentia est cogitationis intensio.

Intellectio est scientiæ principium.

Ius est legis institutum, à quo iustitia proficiscitur.

Immortalitas est essentia viuens, & sempiterna perseueratio.

Indocilitas est tarditas ad discendum.

Ira est motus partis irascibilis ad vlciscendum.

Incõstantia est affectio, quæ trahit ad ea, quæ iucunda videntur, præter rectę rationis iudicium.

Iniquitas est habitus, qui leges despicit.

Indigentia est bonorum diminutio.

Inuidia est tristitia ex aliorum bonis seu præsentibus, seu præteritis.

Impudẽtia est habitus animæ lucri caussa infamiam subiens.

Inuoluntarium est, quod præter sententiam factum est.

Libertas est vitæ dominium. Dominatio in omnib⁹ absoluta propria uitæ licẽtia.

Liberalitas est habitus, qui in quęrendis, erogandisque pecuniis decorum seruat, vel decens acquisitio, cumulatioq́ue pecuniæ.

Lex est ciuilis institutio absq́ue certi tẽporis termino.

Legitima ciuilitas est bonis lègibus obedientia.

Liberum est, quod sibi ipsi denominatur.

Legislator est auctor legum, quibus ciuitas gubernari debet.

Loquacitas est resoluta loquendi sine ratione intemperantia.

Meridies est tempus, in quo vmbrę corporum quàm breuissimæ sunt.

Mansuetudo est immobilis animæ cõstitutio aduersus iræ impetum.

Modestia est voluntaria concessio ad id, quod optimum iudicatur, vel in corporis gestu compositio.

Magnanimitas est moderatus contingentium

tium vsus. Vrbana cum hominibus conuersatio. Magnificentia animi cum ratione.

Memoria est animæ dispositio, veritatem illi inhærentem custodiens.

Moderatio est medium inter excessum & defectum.

Militaris virtus est experientia in bello.

Metus est animæ concussio in expectatione mali.

Monitio est sermo ex sentētia castigans. sermo ab erroribus absterrens.

Nox est vmbra diei contraria, vel solis priuatio.

Occasus est diei finis.

Opportunitas est imminentia temporis, in quo vel agere, vel pati quicquā oporteat.

Ordo est concentus operationum ad inuicem communionis proportio, caussa vicissitudinis in omnibus. contemperantia ad percipiendum idonea.

Occasio est tempus rebus agendis accōmodatum.

Opinio est perceptio cum fide per ratiocinationem. cogitatio incidens in verū ac falsum per ratiocinationem.

Oratio est vox, quæ scribi potest, pronunciatiua cuiusque rei. Compositio ex verbo & nomine.

Opulentia est possessio rerum sic moderata, vt ad felicitatem conferat. Abundantia, rerum ad felicitatem conferentium.

Ostētatio est affectio, quę illa bona sibi vē dicat.

dicat, quæ minimè adsunt.

Potentia est, quæ per se ipsam est efficax.

Prudentia est uis, quæ per se ipsam ducit ad humanam felicitatem, scientia bonorum & malorum felicem præstans dispositioné, qua agéda, & nó agenda diiudicam⁹.

Perseuerantia est affectio, quæ quodcunque elegerit, perficit, id est tolerantia uoluntaria aduersus labores.

Pudor est audaciæ remissio. eius, quod optimum apparet: spontanea, & libens acceptio. Formido ueræ vituperationis.

Philantropia, idest humanitas, est affectio amicitię, hominum conciliatrix: habitus hominibus beneficus: gratiarum redditio, gratitudo benefica.

Pietas est iustitia erga Deum. Affectio colens Deum. voluntaria Dei veneratio: recta hominis diuini scientia.

Pax est quies, qua ab inimicitiis & bellis cessamus.

Promptitudo est patens expeditio propositi ad res gerendas.

Prouidentia est pręparatio ad futura.

Philosophia est amor sapientiæ. Cõtemplatio ueritatis, ut veritas cĩ.: cura animæ secundum rectam rationem.

Palma est virtutis pręmium, sui ipsius caussa exoptandum.

Purgatio est deteriorũm à melioribus segregatio.

Probus est, qui perfectè est bonus, uel qui propriam sui uirtutem habet.

Pauor

Pauor eſt trepidatio in expectatione mali.

Pigritia eſt fuga laborũ, qui ex guberna tione ſuſcipiuutur.

Peccatum eſt actio præter rectam rationem.

Poteſtas eſt excellentia in agendis, ſeu di cendis. Habitus, quo potentes efficiuntur.

Rex eſt qui imperat ſecundum leges, nul li ſubiectus, irreprehenſibilis, ciuilis ordinis inſtitutor.

Robur eſt vis, quę unumquodque in ſua natura ſeruat, ut detrimenta euitet.

Sempiternum eſt quod per omne tẽpus, & prius extitit, & nunc eſt, nulli corruptio ni obnoxium.

Sol eſt celeſtis ignis, qui ab ortu ad occa ſum ab eiſdẽ aſpici põt: animal ſempiternũ. aſtrum animatum, diurnum ac maximum.

Senectus eſt uitæ detrimentum, quod fit tempore.

Sanitas animæ eſt habitus, qui affectibus minimè ſuccumbit.

Societas eſt amicitia ex diuturna æqualium conſuetudine conſtituta.

Sagacitas eſt innata ratiocinãdi uirtus.

Sanctimonia eſt cautio declinans à pecca tis, quę aduerſus Deum committuntur. Di ligens obſeruatio diuini cultus ſecundum naturam.

Sapientia eſt earum rerum ſcientia, quæ ſemper ſunt. Scientia, quæ rerum omnium nium cauſſam contemplatur.

Scien-

Scientia est comprehensio animæ immutabilis ratione. Vis comprehensiua alicuius, uel quorundam ratione immutabilis. Ratio uera in cogitatione immutabilis.

Sensus est animæ progressus, mentis motus, nunciatio animæ per corpus in formas *Plut.* hominum, à qua fit irrationalis animæ uis per corpus noscens.

Sillaba est uocis humanę articulus, qui scribi potest.

Salus est munitio ab omni damno secura.

Sophista est iuuenum nobilium, atq; diuitum mercenarius uenator.

Spes est expectatio boni.

Tempus est Solis motus, progressionis mensura.

Temperantia est moderatio animæ circa naturales conscientias & voluptates. Cōpositio ordoque animæ ad naturales uoluptates atque dolores. Consonantia animę ad imperandum, & ad obediendum. Actio uoluntaria eorum, quę sunt secundum naturā. Rationalis animę conuersatio quoad hone *Apul.* sta ac turpia. Habitus, quo decentia eligimus, & seruamus.

Tolerantia est perpessio molestiæ hone *Gal.* sti gratia.

Tyrānus est, qui ciuibus imperat ex propria sententia.

Mars. Temperatus est, qui mediocres concupiscentias habet.

Virtus est habitus optimus mortalis animantis

mantis per se laudabilis.

Veracitas est rectus in affirmando, & negando habitus, scientia ueri.

Voluntas est appetitus secundum rectã rationem. Affectus rationalis tendens secũdum naturam.

Victoria est uis in certamine superans. **Io Põt,**

Vaticinium est scientia, qua cognoscitur, quid adsit, quid ue futurum sit mortali uiuenti.

Vox est prolatio ex ore secundum cogitationem.

Voluntarium est, quod se ipsum ducit, quod per se ipsum est eligendum.

Votum est hominum precatio ad Deũ, qua uel bona, vel quæ bona uidentur, efflagitant.

Verecundia est formido in expectatione infamiæ.

Vitium est quædam animi dissonantia.

F I N I S.

Regiſtrum.

† ABCDEFGHIKLMNO PQRST.

Omnes ſexterniones, † duernio, T, quaternio.

R O M AE,

Apud Alexandrum Gardanum, & Franciſcum Coattinum. 1587.